

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เงินอุดหนุนงบประมาณแผ่นดิน

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร :
ระบบครอบครัวและความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชน โป้เบ๊

โดย

บุญยง ชื่นสุวิมล

ธันวาคม 2543

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะวิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้เงินอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน

ขอขอบพระคุณอาจารย์ศ้อย และไวยาวัจกรแห่งวัดบรมนิวาส สมาคมปึงเถ่ากง คุณสมบูรณ์ วิจิตรวิกรม คุณวิบูลย์ ปรีวัฒน์ศักดิ์ คุณไชยยศ วงศ์เสวตมาลย์ คุณไต้จู้ย และชาวโบ้เบ้ท่านอื่น ๆ ที่ได้สละเวลาในการพูดคุย ตอบข้อซักถาม และได้ให้เข้าร่วมในพิธีกรรม ซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และคณาจารย์ในภาคทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษาทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จผล

ขอขอบคุณคุณพรธรรณีภา ต่วนโสภณ และคุณกนกพร ผันอำนวย ในการช่วยเก็บข้อมูล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ แม้เพียงต่อยอดให้กับองค์ความรู้เกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีนแม้เพียงน้อยนิด ก็คิดว่าได้รับผลสมความตั้งใจแล้ว

ผศ.ดร.บุญยง ชื่นสุวิไล

บทคัดย่อภาษาไทย

ชื่อโครงการวิจัย	สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร : ระบบครอบครัวและความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโป๊เป่
ชื่อผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยง ชื่นสุวิมล

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเชื่อ ศาสนา การแต่งงาน การอบรมสั่งสอน การศึกษา การสืบมรดก การติดต่อกับสมาคมแซ่ และการติดต่อกับประเทศจีน สถาบันที่สำคัญภายในชุมชน การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัว และชุมชนโป๊เป่ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบมานุษยวิทยา ใช้เครื่องมือสัมภาษณ์ในเก็บข้อมูลจากตัวแทนครอบครัวจำนวน 43 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) อีก 6 ครัวเรือน และสัมภาษณ์บุคคลในสถาบันที่สำคัญของชุมชน ผลจากการศึกษาพบว่า

1. โครงสร้างครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2
2. ครอบครัวมีลักษณะ Patrilineal Descent คือสามียังมีอำนาจแต่ไม่ใช่สูงสุด
3. ความคิดในการให้บุตรชายคนโตเป็นผู้สืบทอดกิจการต่อไปนั้นเสื่อมคลายลงไป
4. การแบ่งมรดกในครอบครัว ครอบครัวจะให้เท่ากันระหว่างชายและหญิง รวมทั้งการศึกษา ทำให้สถานะของหญิงในครอบครัวไม่ต่างกับชาย
5. วัฒนธรรมด้านภาษาเริ่มคลาไคลตัวลงตั้งแต่คนจีนรุ่นที่ 2 และมีแนวโน้มจะหายไปของคนรุ่นที่ 3
6. ชุมชนมีลักษณะ Heterogeneity ผู้คนมาจากที่ต่างกันรวมตัวกันเป็นชุมชน
7. การติดต่อกับวัฒนธรรมใหญ่คือประเทศจีนเริ่มขาดหายไป การติดต่อกับสถาบันตัวแทนของวัฒนธรรมจีนคือสมาคมแซ่ก็เริ่มคลาไคลตัวลงไป
8. การปฏิบัติประเพณีจีนในรอบปีของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 ลดน้อยลงและมีแนวโน้มจะหายไปของคนรุ่นที่ 3 ยกเว้นตรุษจีน
9. คนไทยเชื้อสายจีนยังคงดำรงความเชื่อในสถาบันศาลเจ้าปึงเถ่ากงอย่างเหนียวแน่น แต่ในขณะที่เดียวกันความเชื่อในเรื่องศาสนาพุทธก็ได้มีอิทธิพลต่อชุมชน จากความ

ร่วมมือระหว่างวัดกับกรรมการศาลเจ้า และการปฏิบัติตามประเพณีไทยของคนไทย
เชื้อสายจีน

10. สมาคม โบ้เบ๊เป็นสถาบันสังคมและเป็นสถาบันเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นตัวแทนของ
ชุมชนในการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกให้แพร่หลายในตลาดต่างประเทศด้วย
เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Project Title Family Institutions of Ethnic Groups in Bangkok Metroplolis : family system and social relationship of Thai-Chinese Ethnic Groups in Boebe Community

Name of the researcher Boonyong Chunsuvimol

ABSTRACT

This research objection is to study about family structure, the internal relationship, belief, religious, marriage, socialization, education, inheritance, social contact and communication with mainland China, the social relation to family name group and family structure changes and so on which is researched by an anthropology methodology and collect datas or information by random interviewing from 43 families. Moreover, another 6 families case study was interviewed by the indepth interview method and interview other persons in the outstanding institutions. The results are shown as this following.

1. Almost all Thai-Chinese family structure is a nuclear family from the first to second generation
2. The Patrilineal descent still exists. That is husband has an authority but not the highest.
3. The unique idea for the first son who has to be an inherit dexcendant is becoming decrease.
4. The inherit allocation in family is equal both women and men together with education that make women status does not differ from men at all.
5. Language culture is being decrease since the second generation and trends to be vanished in the third generation.
6. The community is a heterogeneity characteristic that always meet in community.
7. Contaction with the former mainland culture or family name groups can not find at present.
8. The traditional behavior of Thai-Chinese ethic group in the second generation is being decrease and trends to be disappeared in the third generation exception for the Chinese new year day.
9. Chinese-Thai ethic group still belive unchangeable in Chinese shrine belief while Buddhism religious is extremely influence in community because of the cooperation

between temple and Chinese temple committees and Thai-Chinese ethnic group behavior as Thai culture.

10. The Chinese communication is crucial for the economic institutions where is the representative to distribute and widespread the member commodities in foreign countries by internet.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ii
บทคัดย่อภาษาไทย	iii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	v
บทที่	
1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้อง	9
ชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย	9
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม	9
การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม	10
ครอบครัว	11
การสืบเชื้อสาย	14
ความทันสมัย	14
ระบบครอบครัวจีน	15
สมมุติฐานการวิจัย	28
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	29
ระเบียบวิธีวิจัย	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	30
3 ประวัติความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทย	31
การควบคุมชาวจีนในประเทศไทย	34
อิทธิพลของชาวจีนด้านเศรษฐกิจ	39
อิทธิพลของชาวจีนด้านการเมือง	42
อิทธิพลของชาวจีนด้านสังคม	44
ลักษณะพิเศษพื้นฐานของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในไทย	44

	ลักษณะทั่วไปของชุมชนชาวจีนในไทย	46
	ประเพณีชาวจีนในประเทศไทย	48
4.	ความเป็นมาของ โบ้เบ๊	54
	สถานที่ตั้ง	54
	ประวัติชุมชน	55
	สถาบันที่เกี่ยวข้อง	56
	สมาคมชาวโบ้เบ๊	56
	สถาบันการศึกษา	63
	สถาบันความเชื่อ	64
	วัดบรมนิวาส	67
5.	บทวิเคราะห์	69
6.	กรณีศึกษาครอบครัวชุมชน โบ้เบ๊	104
	ครอบครัวที่ 1.	104
	ครอบครัวที่ 2.	108
	ครอบครัวที่ 3.	112
	ครอบครัวที่ 4.	116
	ครอบครัวที่ 5.	121
	ครอบครัวที่ 6.	125
	ครอบครัวที่ 7.	129
7.	สรุปผลการวิจัย	133
	ลักษณะบ้านของผู้ให้สัมภาษณ์	133
	ความผูกพันของกลุ่มสำมะโนกับพื้นที่	133
	กลุ่มภาษาพูดของกลุ่มสำมะโน	134
	ด้านการศึกษา	134
	ขนาดและประเภทของครอบครัว	134
	การแต่งงาน	135
	พิธีการสมรส	136
	เรื่องครอบครัว	136
	การดูแลบิดามารดา	137
	การอบรมสั่งสอน	137
	ความคาดหวังต่อบุตร	137
	ในด้านความเชื่อและศาสนา	138

ประเพณีจีนในรอบปี	138
การแบ่งมรดก	139
ความสามารถทางด้านภาษาจีน	139
ความสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวชุมชน	140
ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสมาคมเซ่	140
การทดสอบสมมุติฐาน	140
ชุมชน โป้เกี่ยวกับการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	144
ชุมชน โป้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการผสมผสาน	145
8. ข้อเสนอแนะ	148
9. เอกสารอ้างอิง	150

ความสำคัญของปัญหา

จากในตำราประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยมักกล่าวถึงการต่อสู้เพื่อเอกราช การทำสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน การอยู่รอดเป็นประเทศเอกราชมาช้านานนับจากอดีตจนกระทั่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งไทยเราก็รอดพ้นจากการเป็นประเทศผู้แพ้สงครามมาได้ นับว่าเป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชนชาติไทยและประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง แต่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างประวัติศาสตร์ไทยขึ้นมา นั้นไม่อาจที่จะไม่กล่าวถึงคนจีนหรือคนไทยที่มีเชื้อสายจีนที่มีส่วนร่วมในการสร้างประวัติศาสตร์ไทยได้ในคราวที่เกิดภาวะคับขันหรือภาวะสงคราม

นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศต่างก็ไม่ปฏิเสธว่า ในสังคมไทย ผู้ที่มาอุดช่องว่างระหว่างชนชั้น หรือผู้ทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นทำให้ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นไม่เกิดขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ชนชั้นเจ้านายกับชนชั้นไพร่ ก็คือ ชาวจีนที่มาจากแผ่นดินใหญ่ เป็นชาวจีนที่หนีจากสภาพความยากจน สงครามกลางเมือง และความอดอยาก มาอย่างเสื่อผืนหมอนใบมายังประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยธัญญาหาร ความหนาแน่นของประชากรยังน้อย และศาสนาพุทธที่ทำให้ผู้คนมีแต่ความเมตตากรุณา ชาวจีนที่เปลี่ยนสภาพจากก๊กกลายเป็นผู้ที่จงรักภักดี รับหน้าที่เก็บภาษี จนทำให้บางตระกูลสามารถเปลี่ยนสถานะทางสังคมของตนจากยากกลายเป็นคนหบดีและกลายเป็นบรรพบุรุษของเจ้าสัวในปัจจุบันได้ (ที่ล้มเหลวก็มีมากเช่นกัน) อีกทั้งยังเป็นกลุ่มคนที่สร้าง(หรือกุม)เศรษฐกิจไทย ผลักดันสังคมไทยให้ก้าวจากสังคมเดิมไปสู่สังคมทันสมัยและก้าวเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันได้ การกล่าวถึงความวิริยะอุตสาหะของคนจีน ความอดทนต่อความยากลำบาก ความไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคและอื่น ๆ คงจะไม่ได้ถูกกล่าวอ้างมากนักในประวัติศาสตร์การมีส่วนร่วมสร้างสังคมไทย แต่ผลลัพธ์ที่ปรากฏในปัจจุบันคงจะเป็นกระจกส่องให้เห็นได้

การอพยพของชาวจีนมาประเทศไทยที่มีมาแต่อดีตแม้จนกระทั่งในปัจจุบันเป็นผลมาจากทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยดึงดูดในประวัติศาสตร์ แต่คนจีนอพยพเหล่านี้จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการปรับตัว บางครั้งเป็นการปรับตัวภายใต้สภาวะของการควบคุมพื้นที่และปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐไทยซึ่งชาวจีนก็จำเป็นต้องกลักริ้นผืนนหน บางครั้งถูกกล่าวหาเป็นคอมมิวนิสต์ในยุคมืด คนจีนมากมายถูกเนรเทศกลับประเทศไปก็ไม่น้อย แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงปักหลักอยู่ในแผ่นดินไทย ภายใต้กฎหมายไทย ทำมาหากินจนก่อเกิดลูกหลานซึ่งจะเป็นผู้ที่รับหน้าที่ผดุงโครงสร้างเศรษฐกิจให้กับสังคมไทยต่อไป

คงไม่ต้องกล่าวว่าสังคมของคนไทยที่เป็นลูกหลานของชาวจีนปัจจุบันแตกต่างจากคนจีนรุ่นบุกเบิกตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นความคิด การปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน การรักษาประเพณีดั้งเดิมให้คงอยู่ เช่น ประเพณีในรอบปี เอกลักษณะทางด้านภาษาจีน โรงเรียนจีน การให้ลูกรับช่วงกิจการ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันที่เป็นตัวแทนชุมชน ฯลฯ ทั้งหมดนี้ ณ เวลาปัจจุบัน ชุมชนจีนได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากหรือน้อย อะไรเปลี่ยน อะไรไม่เปลี่ยน การศึกษาคงจะสามารถคาดการณ์ได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ได้ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทยอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง และผลลัพธ์ที่ตามมาในสังคมไทยต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาชุมชนชาวจีนตัวอย่าง โดยได้เลือกชุมชนที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานครซึ่งได้แก่ ชุมชนโบ๊เบ๊อันเป็นชุมชนชาวจีนที่มีประวัติมายาวนาน เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านธุรกิจเสื้อผ้า มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ สภาวะของธุรกิจในบ้านชุมชนโบ๊เบ๊ได้ถูกจับตามองและเริ่มกลายเป็นดัชนีตัวหนึ่งในการวัดกระแสเศรษฐกิจ การหมุนเวียนทางการเงินของประเทศไปแล้วในสื่อบางประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น แต่ในด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาแล้ว เป็นเรื่องที่น่าสนใจมิใช่น้อยในด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้ ความเป็นมา การเปลี่ยนแปลง ชีวิตครอบครัวรวมทั้งลักษณะครอบครัว การอบรมสั่งสอนของชาวจีนที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับธุรกิจเสื้อผ้า ในขณะเดียวกันที่ยังคงปฏิบัติตามประเพณีจีนตลอดทั้งปีหรือไม่ มีใช้เพียงเท่านี้ จากตลาดเสื้อผ้าชายส่งชาวจีนเล็กๆ แห่งนี้ปัจจุบันในกระแสโลกาภิวัตน์กำลังจะกลายเป็นตลาดเสื้อผ้าสำคัญของต่างประเทศ และของโลกในอนาคต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งประกอบด้วยสาระที่ทำการศึกษาคือ โครงสร้างครอบครัว (Social Structure) วิธีการเลี้ยงดู (Parenting Behavior) การถ่ายทอดคุณค่าทางสังคม (Value Instillation) การควบคุมทางสังคม (Social Control) การติดต่อกับสมาคม ความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติตามประเพณีในรอบปี การศึกษาเช่นนี้จะทำให้เห็นการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวทั้งระบบ

2. การศึกษาสถาบันครอบครัวในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในกรุงเทพฯ เป็นระยะเวลายาวนาน จะทำให้สามารถประมวลความคล้ายคลึงและความแตกต่างของระบบ ที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของสถาบันครอบครัวได้อย่างชัดเจน สามารถนำมาใช้ในการสร้างระบบครอบครัวที่มีคุณภาพได้

3. ศึกษาสถาบันที่สำคัญในชุมชน เนื่องจากชุมชนก็คือสังคมที่จะต้องประกอบไปด้วยสถาบันที่สำคัญที่จะมีหน้าที่แก้ปัญหาสังคมทำให้สังคมชุมชนนั้น ๆ อยู่รอด นอกจากนั้น สถาบันยังทำให้คนในชุมชนมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมทำให้ชุมชนเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมที่เหนียวแน่นต่อกัน

4. เพื่อสร้างฐานข้อมูลเชิงชาติพันธุ์วิทยาในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมานุษยวิทยาให้กว้างขวางขึ้น

4. เพื่อนำเอาองค์ความรู้จากการวิจัยมาสร้างเป็นรูปแบบครอบครัวในอุดมคติ ที่ควรจะได้ส่งเสริมให้ครอบครัวไทยถือเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะสร้างขึ้น เพื่อจะได้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้เกิดความมั่นคงแก่ประเทศชาติโดยรวม

ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่การวิจัยอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าโบ้เบ้ ซึ่งประกอบไปด้วยเขตของอำเภอปทุมวันบริเวณตลาดเก่า ตลาดกลาง ตึก 3 ชั้น และเขตของอำเภอป้อมปราบศัตรูพ่ายซึ่งก็คือตึกแถวริมถนนกรุงเกษม และโบ้เบ้ทาวเวอร์ รวมทั้งวัดบรมนิวาสซึ่งเป็นวัดของชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาบันครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในภาควิชาฯ และวงการศึกษาระดับทุกระดับ
2. สามารถนำเอาองค์ความรู้มาใช้ประโยชน์ในการรณรงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวไทย ซึ่งจะทำให้สามารถลดปัญหาสังคมได้เป็นจำนวนมาก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทวี ธีระวงศ์เสรี (2516) ศึกษาเรื่องสถานภาพของทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย โดยศึกษาชาวจีนจากการกำหนดนโยบาย มาตรการที่รัฐบาลนำมาปฏิบัติ สิทธิของชาวจีนที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย พระราชบัญญัติต่าง ๆ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับ ประกาศและคำสั่งต่าง ๆ ที่ได้เคยประกาศใช้มาจนถึงปี พ.ศ. 2515 โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อหลักได้แก่ การได้รับสิทธิของชาวจีนในประเทศไทย สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น

ปัญหาสิทธิทางการเมือง พิจารณาจากชาวจีนที่ได้สัญชาติไทยเท่านั้น พบว่ามีเพียงส่วนน้อยที่ได้มีสิทธิอย่างสมบูรณ์ เพราะการขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ผลคือทำให้ชาวจีนบางส่วนหันไปสนใจการเมืองของประเทศจีน หรือแอบเล่นการเมืองทางอ้อม ชาวจีนบางคนได้จัดตั้งกลุ่มการเมืองลับของตนเพื่อให้สนับสนุนบุคคลที่เป็นพรรคพวกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

ปัญหาสิทธิทางเศรษฐกิจ ในสมัยก่อนประเทศไทยให้เสรีภาพด้านเศรษฐกิจแก่ชาวจีนอย่างกว้างขวาง แต่หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลก็ได้เริ่มดำเนินการควบคุมบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนอย่างจริงจัง และได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในยุคลัทธิชาตินิยมโดยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีผลทำให้ชาวจีนขอแปลงสัญชาติเป็นไทยมากขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดเหล่านี้ ในระยะต่อมาเพิ่มความเข้มงวดขึ้น โดยประกาศใช้กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว มีการสงวนอาชีพ แต่ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อชาวจีนน้อยลง เนื่องจากชาวจีนส่วนใหญ่ต่างก็แปลงสัญชาติเป็นไทยแล้ว

ปัญหาสิทธิทางสังคม มีปัญหาอยู่น้อยมาก นอกจากทางด้านการศึกษาเท่านั้น มีการจำกัดการตั้งโรงเรียนจีนและการสอนภาษาจีนไว้เพื่อมิให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองหรือเป็นแหล่งส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นจีนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการผสมกลมกลืนเป็นไทยได้ ส่วนในด้านอื่น ๆ เช่น การตั้งถิ่นฐาน การนับถือศาสนา การจัดตั้งสมาคม และการแสดงออกทางวัฒนธรรม มิได้มีการจำกัดควบคุมเป็นพิเศษแต่อย่างใด เนื่องจากชาวจีนส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมที่เข้าได้กับสังคมไทยอย่างดีอยู่แล้ว

ข้อพิจารณาด้านการผสมกลมกลืน David A. Wilson กล่าวว่าอัตราผสมกลมกลืนมีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1. จำนวนชาวจีนที่อพยพเข้าไทย 2. นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลไทย 3. นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลจีน ส่วน Skinner กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลได้แก่ การสมรสระหว่างกัน การศึกษา ลัทธิชาตินิยม ทวี ได้สรุปว่าชาวจีนในไทยได้ผสมกลมกลืนเป็นไทยอยู่ตลอดเวลาเป็นกระบวนการผสม 2 ทาง (Two-Way Process) มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน การแก้ปัญหาชาวจีนไม่มีวิธีใดดีกว่าการผสมกลมกลืนอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ให้ชาวจีนเองมีความรู้สึกภูมิใจ มีความรักหวงแหนแผ่นดินเช่นเดียวกับคนไทย

บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันตก : ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม โดย ต่วน ลิเชิง ตปนิย์ พรหมภัทร บุญยิ่ง ไร่สุขสิริ วัชริน้อยพิทักษ์ พ.ศ. 2540

เป็นการศึกษาการตั้งรกรากของชาวจีนในจังหวัดนครปฐม พบว่าคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครปฐมมีส่วนในการสร้างความเจริญของจังหวัดมากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นผลมาจากตั้งแต่วัยเยาว์ที่เข้ามาทำมาหากินจากเส้นฝิ่นหมอนไบจนมีธุรกิจใหญ่โตให้รุ่นพ่อแม่ ลูกหลานได้สบาย เมื่อตนเองมันคงแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ยังรู้จักที่จะให้ความช่วยเหลือ มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ มีการรวมกลุ่มตั้งสมาคม มูลนิธิ เช่น สมาคมศาลาญเคราะห์ โรงเรียนหอเอกวิทยา เป็นโรงเรียนจีนแห่งแรกในจังหวัดนครปฐม กลุ่มสมาคมพ่อค้าแห่งจังหวัดนครปฐม เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความช่วยเหลือคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันและประชา

ชนทั่วไปหลายด้าน แนวทางการดำเนินธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่แตกต่างไปจากรุ่นปู่ย่า จากธุรกิจครอบครัวมาเป็นธุรกิจที่เป็นระบบมีผู้ร่วมทุนที่มีโชติภาวที่หนึ่งอย่างเดียว การขยายกิจการไม่ได้อาศัยเพียงเงินออมเท่านั้น แต่มีการกู้เงินจากแหล่งทุนเพื่อขยายการลงทุนด้วยความคิดของคนรุ่นลูกหลานที่เป็นคนรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนไปจากคนรุ่นพ่อแม่เนื่องจากการศึกษาที่ต่างกัน คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นพ่อแม่ไม่ได้คาดหวังว่าพวกรุ่นใหม่จะเข้ามารับช่วงธุรกิจต่อจากตนเองมากเช่นที่รุ่นปู่ย่าเคยคาดหวัง คนรุ่นใหม่ที่เข้ามารับช่วงความเจริญของธุรกิจจึงมาจากความต้องการและความสนใจของตนเองมากกว่าความรู้สึกถูกให้รับผิดชอบต่อมรดกที่ได้รับสืบทอดมา

ลูกหลานชาวจีนเหล่านี้ได้กลายเป็นคนไทย คือได้รับการศึกษาจากโรงเรียนไทย เรียนภาษาไทย มีวิถีชีวิต ทัศนคติเป็นคนไทยซึ่งแตกต่างจากชาวจีนรุ่นบรรพบุรุษ เช่นค่านิยมในการมีบุตรชาย ลูกหลานจีนเหล่านี้มิได้เคร่งครัดจะมีบุตรคนโตเป็นชายหรือหญิงก็ได้

การยึดถือธรรมเนียมประเพณีของวิถีชีวิตบางเรื่องยังคงปฏิบัติอยู่ เช่น การไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ในเทศกาลต่าง ๆ เป็นการถือปฏิบัติตามบิดามารดาที่กระทำต่อ ๆ มาโดยไม่รู้เหตุผล เนื่องจากการอบรมที่ได้รับจากบรรพบุรุษมิได้เคร่งครัดเหมือนในอดีต ค่านิยมในการแต่งงานก็เปลี่ยนไปจากการแต่งงานกับคนจีนด้วยกัน กลายเป็นว่าไม่จำเป็นอีกต่อไป คนจีนปัจจุบันเลี้ยงลูกแบบลูกไก่ ใครชอบอะไรก็ไปทางนั้น ไม่บังคับ แล้วแต่ความถนัดของแต่ละบุคคลโดยไม่ต้องสืบทอดธุรกิจของบรรพบุรุษก็ได้ ทำให้เป็นว่าลูกหลานคนจีนรุ่นใหม่มีอิสระภาพในการตัดสินใจมากขึ้น

Jacques Amyot. (1968) จากบทความเรื่อง "The Chinese and National Integration in Southeast Asia" กล่าวถึงการผสมผสานของชุมชนชาวจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของชุมชนชาวจีนว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมตัวกันด้วยจริยธรรมเดียวกัน โดยได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่ามี 4 ลักษณะด้วยกัน คือ 1. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเดิมของชาวจีนโดยชาวพื้นเมืองเดิม เช่น ในกรณีประเทศไทย 2. การติดต่อระหว่างชุมชนกับชาวพื้นเมืองเดิมเป็นระยะเวลายาวนานทำให้เกิดการผสมผสานเป็นวัฒนธรรมใหม่ เป็นแนวคิดใหม่ 3. การปรับตัวของชุมชนชาวจีนเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ทำให้แตกต่างจากชุมชนดั้งเดิม เช่น ในฟิลิปปินส์ 4. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่นำไปสู่สังคมแบบใหม่และวัฒนธรรมใหม่ที่มีลักษณะโดดเด่นซึ่งมีกำเนิดจาก 2 วัฒนธรรม ลักษณะดั้งเดิมของชาวจีนใน Chinatown นั้น ชาวจีนจะมีสกุลเป็นแน่ แต่งกายแบบจีน ยึดถือระบบเครือญาติ ปฏิบัติตามประเพณี อ่านเขียนพูดภาษาจีนคล่อง ประหยัดและทำงานหนัก ชอบสมาคมกับชนชาติเดียวกัน พยายามส่งข่าวไปให้ญาติพี่น้องที่เมืองจีนอย่างใกล้ชิด แต่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น รูปแบบดั้งเดิมเหล่านี้ได้หายไปอย่างสิ้นเชิง กิจกรรมของชาวจีนด้านเศรษฐกิจสามารถผสมผสานจนกลมกลืนกับทุก ๆ วัฒนธรรมของทุกชาติได้ และในการรวมตัวด้านการเมืองนั้นก็มีผลกระทบในด้านลบน้อยมากยกเว้นใน มาเลเซีย และสิงคโปร์ แต่กระนั้นก็ตาม ชาว

จีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ยังมีลักษณะสันโดษ ไม่ชอบปฏิสัมพันธ์กับชนพื้นเมือง ยังคงให้ความสำคัญกับตนเอง มีความรักในชนชาติสูง และคอยระวังตนเองตลอดเวลา ทำให้ถูกชนชาติพื้นเมืองปฏิเสธไม่ยอมรับชาวจีนด้วย

G. William Skinner (1957) ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทยเรื่อง "Chinese Society in Thailand : An Analytical History" กล่าวถึงประวัติศาสตร์การตั้งชุมชนชาวจีนในประเทศไทยโดยอาศัยข้อมูลตัวเลขที่ชาวต่างประเทศได้จัดบันทึกเป็นหลักฐานในการอ้างอิง เนื้อหาได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ชาวไทย-จีนตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 จนกระทั่งถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 Skinner ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชาวจีนที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย การปักหลักตั้งรกราก การดำเนินชีวิต การรวมตัวของชาวจีน การต่อต้านของรัฐไทยเมื่อประเทศจีนได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง นโยบายของรัฐไทยที่ใช้ในการจำกัดจำนวนผู้อพยพและในการดำเนินการกลืนชนชาติจีนในไทยด้วยรูปแบบต่าง ๆ นับเป็นหนังสือที่ผู้ศึกษาไทยจีนในไทยจะต้องอ่านเป็นเล่มแรก

สมบุญ สุธสาธิต (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน" ได้ศึกษาถึงความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนจีนว่าถูกผสมกลมกลืนในชุมชนไทยอย่างไร ได้พบว่าในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนไปสู่บุตรหลาน ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด แต่เยาวชนจีนมีชีวิตอยู่ในบ้านด้วยเวลาที่จำกัดเพราะเวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียนและกลุ่มเพื่อนไทย ดังนั้นลูกหลานจึงรับเฉพาะส่วนที่บิดามารดาปฏิบัติให้ดูตามเทศกาลและพิธีกรรมในรอบชีวิต ชาวจีนรุ่นลูกหลานจึงไม่ค่อยเข้าใจสาระของเทศกาลและพิธีกรรม ในปัจจุบันชาวจีนรุ่นใหม่ที่เกิดในประเทศไทยและมีการศึกษาแบบไทย มีแนวโน้มว่าจะมีความเชื่อทางศาสนาพุทธแบบเถรวาทมากกว่าขงจื้อ เต๋า และพุทธมหายาน พิธีกรรมในรอบปีก็เช่นเดียวกัน คนจีนส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามเทศกาลจีนบางเทศกาล บางเทศกาลก็ไม่ได้รับการปฏิบัติ เทศกาลที่ปฏิบัติ เช่น แข็งเม้ง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ ไหว้ศาลเจ้าประจำปี ส่วนเทศกาลที่ไม่ปฏิบัติได้แก่ เทศกาลหยวนเซียว กินเจ เหตุผลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาจาก 1. สภาพแวดล้อมทางสังคมจีนมิได้คาดหวังหรือบังคับให้ชาวจีนรุ่นหลังต้องปฏิบัติ 2. ความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ไม่อาจรักษาพิธีกรรมต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน เช่น ตรุษจีนหากจะให้ครบถ้วน จะเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก 3. ชาวจีนที่ได้รับการศึกษาแบบไทย มีความคิดว่าการกระทำพิธีกรรมตามธรรมเนียมจีนสามารถทดแทนได้ด้วยพิธีกรรมทางพุทธหินยานและมหายาน 4. เยาวชนจีนไม่เข้าใจเทศกาลจีนอย่างถ่องแท้ 5. คนจีนที่มีการศึกษามีแนวโน้มจะผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยสูงมาก จนไม่นิยมปฏิบัติตามเทศกาลจีนแล้ว ๆ

กมล จันทร์สร (2506) รวบรวมข้อเขียนจาก Lois Mitchison และ Richard S. Coughin ในหนังสือเรื่อง "อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลและบทบาทของคนจีนในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน"

โดยแบ่งออกเป็น 2 ภาค ภาคแรกเสนอข้อเขียนของ Lois Mitchison กล่าวถึงจำนวนชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยนอกประเทศจีนไปอาศัยในประเทศต่าง ๆ ประวัติการอพยพไปสู่ประเทศ เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การอพยพตั้งหลักแหล่งในประเทศที่อพยพเข้าไป และปัจจัยที่สนับสนุนให้ประเทศที่รับผู้อพยพได้ใช้ชาวจีนให้เป็นประโยชน์ในด้านแรงงานหรือการเป็นกันชนกับคนพื้นเมืองเดิม ความเหนียวแน่นในการเกาะกลุ่มของชาวจีนในการตั้งสมาคมโดยเฉพาะภาษาพูดซึ่งเป็นที่ยอมรับการสืบทอดประเพณีเดิมของตนไปยังลูกหลาน รวมทั้งการตั้งสมาคมลับอั้งยี่ด้วยการกลายเป็นชาติของประเทศที่คนจีนอาศัยอยู่ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศทั้งนี้เนื่องจากแต่งงานกับหญิงพื้นเมือง เช่นในประเทศไทย การกลายเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ใช้เวลากว่า 3ชั่วอายุคนเป็นต้น แต่ในประเทศที่ถือศาสนาอิสลามการกลายพันธุ์นี้ใช้เวลานานมาก การติดต่อของชาวจีนโพ้นทะเลกับจีนคอมมิวนิสต์ภายหลังการปฏิวัติใหญ่ การแผ่อิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีนโยบายกีดกัน เช่น ไทยจำกัดการเรียนภาษาจีน เป็นต้น ชาวจีนโพ้นทะเลเลิกตกใจกับการเปลี่ยนแปลงเป็นคอมมิวนิสต์ในจีน เงินที่ส่งไปให้ญาติก็หยุดส่ง การอพยพไปนอกประเทศราวปี 1950 ก็สิ้นสุดลง ปฏิกริยาของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อจีนใหม่

ภาคที่ 2 อันเป็นข้อเขียนของ Richard J. Coughlin กล่าวถึงการผสมกลมกลืนของคนจีนในสังคมไทยที่แม้จะผสมกลมกลืนได้สำเร็จ แต่ก็ยังมีปัญหาอื่นที่ยังไม่ปรากฏให้เห็น เช่น การยึดครองทางเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยชาวจีนเป็นต้น ด้วยการเป็นพ่อค้านักธุรกิจคหบดีขนาดเล็กเป็นการยึดครองอาชีพการค้าโดยปริยาย คนจีนเป็นผู้แสวงหาประโยชน์จากเศรษฐกิจไทย ผลกำไรที่ได้ถูกส่งออกไปประเทศจีน การสร้างนิสัยติดสินบนให้เจ้าหน้าที่ไทย แต่ในทางกลับกันหากไม่มีคนจีนเหล่านี้ ไทยในฐานะผู้ส่งออกสินค้าสำคัญ เช่น ข้าว ดีบุก ยาง ไม้สัก ครั่ง เหล่านี้จะเป็นไปได้หรือ ความจริงไม่ใช่ว่าคนจีนแย่งงานคนไทย แต่เป็นเรื่องทำงานแทนคนไทยมากกว่า คนจีนมีการรวมตัวทางการค้าและพานิชย์ ประมาณกันว่ามีคนจีนอาศัยในไทยประมาณ 2.3 – 3 ล้านคน ครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้อาศัยในกรุงเทพ คนจีนยังแยกย่อยออกเป็นภาษาพูดต่าง ๆ เช่นแต้จิ๋ว และ ไหหลำ กลางตุง ฮกเกี้ยน จีนแต้จิ๋วจะมีฐานะทางการค้ายิ่งกว่าจีนอื่นในประเทศ ยังมี ความแตกต่างทางชนชั้นในหมู่คนจีนด้วยกัน การบีบบังคับทางการเมืองจากรัฐบาล ยังทำให้การรวมกลุ่มของชาวจีนเหนียวแน่นขึ้น ชาวจีนที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ชาวนาที่ไม่รู้หนังสือ ไม่มีความรู้พื้นฐานใด ๆ ทั้งสิ้น แม้จะมั่งคั่งขึ้นมาแต่ก็ยังยากที่จะเป็นสุภาพชนได้ แต่ชาวจีนในไทยยอมรับวิถีชีวิตคนไทยทั้งวัฒนธรรมและสังคมโดยไม่สูญเสียความเป็นจีนไป

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ เขียนหนังสือเรื่อง "ชนกลุ่มน้อยในไทย" ในบทที่ 2 ได้เสนอเรื่อง "ชาวจีนในประเทศไทยกับปัญหาด้านการเมือง" โดยการศึกษาชาวจีนในไทยโดยเน้นในเรื่องผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยจากประวัติศาสตร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 3 เช่น การก่อความไม่สงบอันเกิดจากผล

ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งถึงการได้รับอิทธิพลจากภายนอกเมื่อประเทศจีนเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นแบบคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดการแบ่งแยกความคิดเห็นของชาวจีนในไทยเป็น 2 ฝ่าย ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ก็มีท่าทีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเข้ามายึดครองประเทศไทย แต่ก็แสดงความชื่นชมในนโยบายของรัฐบาลไทยที่สามารถใช้นโยบายผสมกลมกลืนเป็นผลสำเร็จ

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (2542) ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "เอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่" ได้สรุปว่า 1. ในการดำรงวัฒนธรรมจีน ชาวจีนรุ่นแรกที่อพยพเข้ามาไทยมีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ด้านภาษา สัญชาติ ความเชื่อ และศาสนาแบบจีนที่ชัดเจน สมาชิกรุ่นที่ 2 จะถือสัญชาติไทย สมาชิกรุ่นที่ 3 จะเข้าโรงเรียนภาษาไทย พูดภาษาไทย และปฏิบัติตามประเพณีไทย 2. การเลือกประกอบอาชีพและการศึกษา ชาวจีนรุ่นแรกที่อาศัยในชนบทจะเลือกประกอบอาชีพ 2 ลักษณะคือ เกษตรและค้าขาย แต่ส่วนใหญ่จะเลือกประกอบอาชีพเกษตร สมาชิกรุ่นที่ 2 มีแนวโน้มเปลี่ยนอาชีพเป็นค้าขาย หรือ ช่างฝีมือ ด้านการศึกษาพบว่า พ่อแม่ชาวจีนไม่นิยมให้ลูกเรียนหนังสือ เพราะเห็นว่าเรื่องทำมาหากินสำคัญกว่า สมาชิกรุ่นที่ 2 จึงมีโอกาสในการเรียนน้อย แต่เมื่อประสบความสำเร็จก็จะให้ลูกของตนเรียนสูงขึ้นตามฐานะ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งถิ่นฐานและ อาชีพ อาชีพของชาวจีนรุ่นแรกจะทำอาชีพเดิม คือคนที่ทำเกษตรก็ทำเกษตรไป ที่ค้าขายก็ค้าขายไป การเปลี่ยนอาชีพจะเกิดขึ้นต่อเมื่อย้ายถิ่นฐานจะเกิดในรุ่นที่ 2 สมาชิกรุ่น 3 และ 4 อาจเลื่อนสถานะตนเองจากพ่อค้าเป็นผู้ผลิตหรือเจ้าของกิจการได้ 4. เอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ หลังจากย้ายถิ่นฐานมาไทย สมาชิกครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสังคมไทย ต้องลดความเป็นจีนและไม่มุ่งเน้นทางการเมืองเพราะเป็นสิ่งต้องห้าม เช่น ถือสัญชาติไทย ตัดญาติกับประเทศจีน เรียนโรงเรียนไทยแทนจีน

บทที่ 2
แนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย (Majority Group-Minority Group)

เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ทั้ง 2 กลุ่มมีความสัมพันธ์ระหว่างกันคือ

1. ชนกลุ่มใหญ่ พยายามกลืนชนกลุ่มน้อย
2. ชนกลุ่มน้อยพยายามหาทางถูกผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่

แต่ผลที่ปรากฏคือ

1. ชนกลุ่มใหญ่ มีความต้องการผสมกลมกลืนชนกลุ่มน้อยแต่ชนกลุ่มน้อยไม่ต้องการ การผสมกลมกลืนก็ไม่เกิดขึ้น
2. ชนกลุ่มน้อยต้องการผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่ แต่ชนกลุ่มใหญ่ไม่ต้องการ การผสมกลมกลืนก็ไม่เกิดขึ้น
3. ดังนั้น การผสมกลมกลืนระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม 2 กลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อ กลุ่มวัฒนธรรม 2 กลุ่มยินยอมพร้อมใจกันที่จะผสมกลมกลืนกัน (บันทร อ่อนดำ 2517 : 167-168)

แนวความคิดเรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation)

Milton M. Gordon ได้กล่าวไว้คือ

1. Anglo-Conformity คือ การผสมกลมกลืนวัฒนธรรมโดยกำหนดให้วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งเป็นหลัก เช่นในสหรัฐฯ ตกลงจะใช้วัฒนธรรมอังกฤษเป็นหลัก โดยให้กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยสละวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน
2. Melting-Pot เป็นวิธีผสมกลมกลืนอันเป็นผลจากความล้มเหลวของวิธีการแรก กล่าวคือ ได้มีการนำเอาปัจจัยจากวัฒนธรรมกลุ่มต่าง ๆ มารวมกัน แล้วหล่อหลอมให้เป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้น วิธีการนี้นับได้ว่าดีกว่าวิธีแรก และมีทางเป็นไปได้มากกว่า เป็นการยอมรับวัฒนธรรมกลุ่มต่าง ๆ ไม่ยอมรับวัฒนธรรมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ
3. Cultural Pluralism เป็นการให้กลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ อยู่ด้วยกันอย่างมีบูรณาการ (Integration) เป็นผลจากการที่สหรัฐฯ ใช้ 2 วิธีแรกแล้วไม่ได้ผล (อ้างในบันทร อ่อนดำ 2517 : 169-170)

งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เป็นรูปแบบหนึ่งของการติดต่อทางวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการที่ปัจเจกชนหรือกลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ แทนที่วัฒนธรรมของตนเองโดยวัฒนธรรมอื่น ๆ ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นแล้วและกำลังเกิดขึ้น

และจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ได้ยกตัวอย่างการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับอเมริกา อาจมีการเปลี่ยนสัญชาติและการกระทำอื่น ๆ ที่ทำให้กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดเร็วขึ้น กระบวนการผสมผสานจะเกิดขึ้นเหมือนกันถึงแม้ว่าปัจจัยที่ช่วยเสริมหรือช่วยกีดกัน กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมจะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ กระบวนดังกล่าวจะเกิดขึ้นในระดับวัฒนธรรมย่อยด้วย เพราะการติดต่อระหว่างกลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ สำหรับในสังคมไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อรัฐบาลเร่งรัดพัฒนาชนบทและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ โดยเฉพาะชาวเขาและชาวมุสลิมซึ่งรัฐบาลได้ใช้นโยบายการผสมผสานนี้ทำให้ชาวเขาและชาวมุสลิมมีจิตสำนึกว่าเป็นคนไทย พูดภาษาไทย นับถือพุทธ ศึกษาในโรงเรียนไทย ซึ่งดูเหมือนว่ารัฐบาลประสบความสำเร็จในการจูงใจชาวเขาบางเผ่าบางกลุ่ม โดยเฉพาะคนจีนในไทย จะมีระดับของการผสมผสานและรับวัฒนธรรมไทยในระดับสูง ในอนาคตการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ในสังคมไทยคงจะเร็วยิ่งขึ้น และน่าหวังว่าในอนาคตอาจไม่มีวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยให้เห็นอีกยกเว้นชาวมุสลิม

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่าง 2 กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน มีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน กลุ่มวัฒนธรรมที่มีพลังน้อยจะถูกผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่มีวัฒนธรรมมีพลังมากกว่า มีการแลกเปลี่ยนกัน สุดท้ายวัฒนธรรม 2 ชุดถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวก็จะกลายเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมอินเดียแดงและวัฒนธรรมตะวันตกในสหรัฐได้มีการผสมกลมกลืนเกือบหมดแล้ว โดยที่คนผิวขาวรับการปลูกข้าวโพดจากอินเดียแดงและคนอินเดียแดงรับวัฒนธรรมจากคนผิวขาว (อมรา พงศาพิชญ์ 2542 : 18-19)

แนวความคิดการแพร่กระจายวัฒนธรรม (Diffusion)

เป็นแนวความคิดของนักมานุษยวิทยา ชื่อ Franz Boas แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย และลูกศิษย์อีก 20 คน ซึ่งลูกศิษย์เหล่านี้ยังแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ สำนักประวัติศาสตร์เฉพาะและวัฒนธรรมบุคคลิกภาพ

โบแอสเชื่อว่าสังคมและวัฒนธรรมของคนมีจุดเริ่มต้นที่เป็นอิสระไม่เกี่ยวกัน (independent invention) เขาเชื่อว่าการที่สังคมหลาย ๆ สังคมมีวัฒนธรรมเหมือนกันเป็นเพราะการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (cultural diffusion) จากสังคมหนึ่งสู่อีกสังคมหนึ่ง การยอมรับวัฒนธรรมใหม่ทำให้สังคมมีวัฒนธรรมเหมือนกันโดยไม่จำเป็นว่าเป็นเพราะมีจุดกำเนิดร่วมกัน การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัฒนธรรมทั้งหมดทุกด้านหรือองค์ประกอบของวัฒนธรรมเฉพาะส่วนจะสามารถได้ภาพของการแพร่กระจายวัฒนธรรม

แนวทางการศึกษาและการสร้างทฤษฎีของสำนักนี้คือมีลักษณะอนุมาน (inductive) คือการให้ความสำคัญในการเก็บข้อมูลในพื้นที่มากกว่าการสร้างหรือทดสอบทฤษฎี

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์จำเป็นจะต้องศึกษาทุก ๆ เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมนั้น ๆ ศึกษาทุกแง่มุมในลักษณะองค์รวม (holistic) รวมวัฒนธรรมในแง่วัตถุและวัฒนธรรมในเรื่องระบบความคิด ความเชื่อ

แต่การศึกษาเรื่องเขตวัฒนธรรมและการแพร่กระจายวัฒนธรรมมีปัญหาคือ

1. เขตวัฒนธรรมและศูนย์กลางวัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลงได้
2. องค์ประกอบของวัฒนธรรมธรรมในแต่ละเขตอาจเปลี่ยนแปลงเมื่อได้รับอิทธิพลจากที่อื่น
3. ในเขตวัฒนธรรมหนึ่งอาจมีองค์ประกอบของวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยให้ความกระจ่างในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ การศึกษาเขตวัฒนธรรมนี้เหมาะสำหรับสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมข้างเคียงไม่มาก

ข้อสังเกตในเรื่องการแพร่กระจายวัฒนธรรมและเขตวัฒนธรรม

1. สังคมวัฒนธรรมชุดใดชุดหนึ่ง (culture complex) มีศูนย์กลางอยู่ที่จุดหนึ่งและแพร่กระจายออกไป ขยายอิทธิพลใหญ่ขึ้น ๆ จนครอบคลุมพื้นที่ในวงกว้างเกิดแก่นกลางของวัฒนธรรม (culture core) และ เขตวัฒนธรรม (culture area) ศูนย์กลางของวัฒนธรรมมีหลายศูนย์กลางมีการขยายอิทธิพลเกิดการแลกเปลี่ยนและยอมรับกัน ในเขตที่วัฒนธรรมศูนย์กลางแพร่กระจายไปได้น้อย จะเกิดวัฒนธรรมชายขอบ (marginal culture) ขึ้น
2. เนื่องจากวัฒนธรรมแต่ละชุดมีความหลากหลายทางคุณลักษณะและรูปแบบ วัฒนธรรมแต่ละชุดจึงมีเหตุผลของการเกิดและมีคุณค่าสำหรับสังคมนั้น ๆ การเปรียบเทียบวัฒนธรรมในเชิงก้าวหน้าหรือใครดีกว่าใครเป็นการไม่เหมาะสม
3. เมื่อวัฒนธรรมแพร่กระจายจากศูนย์กลาง และไปมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมข้างเคียงที่มีอยู่แล้วย่อมมีการเรียนรู้และรับรู้ซึ่งกันและกัน ในระยะแรกอาจรับวัฒนธรรมใหม่ชั่วคราวที่เรียกว่าการยืมวัฒนธรรม แต่มาจึงรับไว้เป็นของตน แต่ถ้าปฏิสัมพันธ์กลายเป็นความขัดแย้งอาจทำให้เกิดกรณีพิพาทหรือกลายเป็นสงครามได้ (อมรา พงศาพิชญ์ 2542 : 10-15)

แนวความคิดเกี่ยวกับครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง สถาบันสังคมที่ประกอบด้วยสามี ภรรยาและบุตร เป็นต้น (พจนานุกรม 2525 : 167)

ครอบครัวหมายถึง กลุ่มคนจำนวนน้อยที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติซึ่งประกอบขึ้นเป็นรูปแบบที่มีพื้นฐานของความสัมพันธ์ของสามีภรรยา บิดามารดากับบุตร ความสัมพันธ์ของพี่น้องชายหญิง ยิ่งกว่านั้น มีลักษณะพิเศษพื้นฐานคือมีเป้าหมายที่มีอุดมการณ์สูงสุดที่จะรักษาสวัสดิการ ประกันการดำรงชีวิตและมีความผูกพันด้านบูรณาการทางอารมณ์ในหมู่สมาชิกของครอบครัว ครอบครัวยังเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมมนุษย์ เป็นกลุ่มสังคมที่สำคัญที่สุดในการทำหน้าที่พื้นฐานในการให้การอบรมสมาชิกและสังคม ด้วยเหตุนี้จึงอาจเรียกครอบครัวว่าเป็นตัวแทนของ "กลุ่มสังคมพื้นฐาน" มีความเป็นมาที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ และจะดำรงต่อไปอีกยาวนานในอนาคต ปกติครอบครัวจะประกอบด้วยแกนกลางของกลุ่มคือ คือ สามีกับภรรยา บิดามารดากับบุตร ขอบเขตของกลุ่มทางเครือญาติที่จะเรียกได้ว่าเป็นครอบครัวนั้นเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการดำรงชีวิตในยุคสมัยต่าง ๆ ของครอบครัวและประเพณี ปัจจัยหลักของครอบครัวมี 4 ประการคือ การแต่งงานเป็นเบื้องต้น ก. สายเลือด (พ่อแม่ลูก ความสัมพันธ์พี่น้อง) ข. อาหาร (ครัว, หม้อข้าว) ค. ที่อยู่ (บ้าน ห้อง) ง. เศรษฐกิจ (การบริโภค การผลิต การจัดการ ทรัพย์สิน)

โครงสร้างภายในครอบครัวในฐานะกลุ่มประกอบการรวมตัวด้านหน้าที่ 3 ประการคือ 1. โครงสร้างหน้าที่คือความรับผิดชอบด้านการกินอยู่ร่วมกันระหว่างสมาชิก 2. สิทธิ การมีสิทธิในการแสดงออก 3. ความรัก เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีให้แก่กันและกัน สิ่งที่ตามมาคือครอบครัวจะรับบทบาทพื้นฐานที่สำคัญในการทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การประกันการดำรงชีพของสมาชิก การตอบสนองความต้องการทางเพศ การรักษาเผ่าพันธุ์ ความมั่นคงทางจิตใจ การศึกษากับการขัดเกลา เป็นต้น (พจนานุกรมสังคมวิทยา สำนักพิมพ์ JURAKUKAKU TOKYO 1982 : 44)

ลักษณะครอบครัว

1. ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) คือ เป็นกลุ่มสังคมมนุษย์ที่ประกอบด้วยคู่สมรสคู่หนึ่งและบุตรที่ยังไม่ได้สมรสอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน โดยทั่วไปจะมีสมาชิกน้อย มีความผูกพันแน่นแฟ้น เพราะสมาชิกมีเพียง พ่อแม่ และลูก ซึ่งมีแค่สองชั่วคน (generation) เท่านั้น คือ ชั่วคนของ พ่อแม่และชั่วคนของลูก
2. ครอบครัวพหุสามีภรรยา เป็นครอบครัวที่สังคมยินยอมให้บุคคลจะเป็นเพศใดก็ตามสามารถที่จะมีคู่สมรสได้เกินกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน ต้องมีที่อยู่อาศัยร่วมกันหรืออยู่ใกล้เคียงกันในบริเวณเดียวกัน มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน ครอบครัวพหุสามีภรรยาแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ พหุภรรยา (polygynous family) และ พหุสามี (polyandrous family)

ครอบครัวพหุภรรยา คือ ครอบครัวที่สังคมอนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน เช่น สังคมมุสลิม สังคมอเมริกันอินเดียน เอสกิโม สังคมอัฟริกัน

ครอบครัวพหุสามี คือ ครอบครัวที่สังคมอนุญาตให้หญิงมีสามีได้มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน Murdock อ้างว่าในจำนวน 862 สังคม มีเพียง 4 สังคมเท่านั้นที่เป็นพหุสามี ได้แก่ พวกธิเบต พวกมาร์เคซาสแห่งโพลินีเซีย พวกเซอร์ปาแห่งเนปาล และพวกโทดาแห่งอินเดีย

3. ครอบครัวขยาย (extended family) คือ ครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมากเกี่ยวพันกันด้วยสายโลหิตและโดยการสมรส ครอบครัวขยายประกอบด้วยครอบครัวหน่วยกลางหรือครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไปอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันหรืออยู่คนละบ้านแต่อยู่ในบริเวณเดียวกัน มีการติดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดและอำนาจในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของครอบครัวประเภทนี้มักจะอยู่ที่บุคคลคนเดียวจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้และมักจะเป็นผู้อาวุโส แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ครอบครัวขยายแนวตั้ง (Vertical extended family) ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวหลายครอบครัวที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายโลหิตโดยตรงตั้งแต่สองชั่วคนขึ้นไปอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น ปู่ย่า ตา ยาย พร้อมทั้ง พ่อ แม่ ลูก หลาน อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน
- ครอบครัวขยายแนวนอน (Horizontal extended family) อาจเรียกได้อีกอย่างว่าครอบครัวร่วม (joint family) ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวหลายครอบครัวซึ่งเกี่ยวข้องเป็นพี่น้องกัน (siblings) อยู่รวมกันในครัวเรือนเดียวกัน เช่น ครอบครัวพี่ชายและครอบครัวน้องชายอยู่รวมในครัวเรือนเดียวกัน ในครอบครัวขยายแนวนอนจะประกอบด้วยพี่น้องเพศเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเกี่ยวพันกันโดยสายโลหิต คู่สมรสของแต่ละคนและบรรดา ลูก ๆ ของพวกเขาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน และอยู่ภายใต้ผู้มีสิทธิอำนาจ (authority) หรือหัวหน้าคนเดียว (ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ 2535 : 60-76)
- ครอบครัวเดี่ยว (ไม่สมบูรณ์) มีความหมายเช่นเดียวกับครอบครัวเดี่ยวแต่จะมีพี่หรือน้องร่วมเดียวกับคู่สมรสอาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนนั้นด้วย เช่น มีลุง น้ำ ป้า อาศัยรวมอยู่ในครอบครัวด้วย หรือครอบครัวที่มีแต่ พ่อ หรือ แม่ และลูก เป็นต้น
- ครอบครัวขยาย (ไม่สมบูรณ์) มีความหมายเช่นเดียวกับครอบครัวขยาย แต่ขาดบุคคลที่เป็นส่วนประกอบของครอบครัวขยายไป เช่น ปกติครอบครัวขยายแนวตั้งจะประกอบด้วย ปู่ย่า พ่อ แม่ ลูก แต่เมื่อ ย่า หรือ ปู่เสียชีวิตไปครอบครัวขยายจึงกลายเป็นครอบครัวขยายที่ไม่สมบูรณ์

การสืบเชื้อสาย (Descent)

หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับญาติฝ่ายพ่อหรือญาติฝ่ายแม่หรือญาติทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ ก็คือกลุ่มของญาติทางสายเลือดที่เป็นลูกหลานสายตรงของบรรพบุรุษคนเดียวกัน และที่มีสมาชิกขยายไปมากกว่า 2 ชั่วคน กลุ่มญาติทางสายเลือดดังกล่าวมีหน้าที่สำคัญต้องทำหลายอย่าง เช่น จัดระเบียบชีวิตทางสังคมของกลุ่ม ชัดเกลา ถ่ายทอดสมบัติ จัดการพิธีกรรม จัดระเบียบทางการเมือง เป็นต้น

การนับญาติทางสายเลือดแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การนับญาติสายเดียว (Unilineal descent) หมายถึง การเชื่อมโยงผูกพันกับญาติฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่แต่ฝ่ายเดียวไม่ใช่ทั้ง 2 ฝ่าย การนับญาติแบบนี้ยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มญาติฝ่ายพ่อ (Patrilineal descent) และ กลุ่มญาติฝ่ายแม่ (Matrilineal descent)

2. การนับญาติ 2 ฝ่าย หมายถึง ญาติทั้งฝ่ายพ่อและแม่ถูกใช้เป็นพื้นฐานในการนับญาติเพื่อสร้างสิทธิและข้อผูกพันต่าง ๆ ทางเครือญาติ ระบบนี้พบน้อยมากในโลกคือพบเพียงไม่กี่แห่ง แม้ว่าจะเป็นลักษณะของวัฒนธรรมยุโรปตะวันตกและของอเมริกา (งามพิศ สัตย์สงวน 2543 : 146-147)

ที่อยู่อาศัยของคู่สมรส

1. Patrilocal คู่สมรสอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายชาย
2. Matrilocal คู่สมรสอยู่กับฝ่ายหญิง
3. Neolocal คู่สมรสไม่อยู่กับพ่อแม่ฝ่ายใด โดยจะแยกอยู่อย่างอิสระ นิยมมากในสังคมอุตสาหกรรม หรือสังคมที่กำลังพัฒนา (สุพัตรา สุภาพ 2541 : 71)

แนวความคิดทันสมัย (Modernization)

เป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในประเทศตะวันตกปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เริ่มใช้อย่างจริงจังในโครงการฟื้นฟูประเทศยุโรปตะวันตก และแพร่ขยายออกไปในประเทศด้อยพัฒนาในช่วงทศวรรษที่ 1950 – 1960 Huntington กล่าวว่าการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยจะต้องดำเนินไปทั้งแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความรู้สึกนึกคิด และความรู้ของคนในสังคมนั้น

การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยด้านเศรษฐกิจ

ประเทศที่ทันสมัย Huntiont กล่าวว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะไม่จำกัดเพียงอย่างเดียวหรือสองอย่าง หากแต่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ระดับความชำนาญสูงขึ้น มีการขยายตัวทางการค้าและตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งทำให้สามารถดึงดูดทรัพยากรทั้งคนและสิ่งของจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ได้อย่างกว้างขวาง เกิดเป็นเครือข่ายของระบบเศรษฐกิจที่มีความเหนียวแน่น การเกษตรลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับการค้าอุตสาหกรรม และบริการอื่น ๆ

การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยทางสังคม

ความทันสมัยด้านนี้จะดำเนินร่วมไปกับความคิด ความรู้ การเมือง และเศรษฐกิจประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมือง มีการย้ายถิ่นจากเขตชนบทสู่เมือง พร้อมด้วยการเปลี่ยนอาชีพตามสภาพความเป็นอยู่ในเมือง ทำให้โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนไป จากการเป็นครอบครัวขยายและดำรงชีวิตทางเกษตรกรรมไปสู่ครอบครัวเดี่ยวที่มีเพียงพ่อแม่ลูก

แนวโน้มเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับระดับรายได้ การศึกษา และโอกาสต่าง ๆ ส่วนตัว เป็นสังคมที่สร้างโอกาสต่าง ๆ ให้แก่คนอย่างเท่าเทียม สมาชิกทั่วไปในสังคมสามารถอ่านออกเขียนได้มีการขยายการศึกษาไปจนถึงจุดที่ประชากรทั้งหมดจบการศึกษาระดับประถม และ 1 ใน 3 ของประชากรในวัยนั้น ควรเรียนได้สูงกว่านั้น

ความสัมพันธ์ในสถานะทางสังคมระหว่างชายหญิงมีการเปลี่ยนแปลงมาก โดยที่ในสังคมล้าหลังฐานะของสตรีมีพื้นฐานอยู่ที่สภาพการที่ว่าการดำรงชีวิตของมนุษย์ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาแรงงานทางร่างกายอยู่มาก และชายได้รับการพิจารณาว่ามักทำอะไรได้ดีที่สุด ในสังคมสมัยใหม่สตรีมีฐานะเท่าเทียมกับบุรุษทั้งในแง่กฎหมายและสถานะทางสังคม

ช่องว่างทางรายได้และเงื่อนไขของแรงงานลดลงมาก เรื่องบทบาทของแรงงานมีน้อยลง เครื่องจักรเข้ามาแทนที่มากขึ้น การที่กว่า 1 ใน 2 ของประชากรทำงานในสายวิชาชีพ การบริการและงานเสมียน เรื่องการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากขึ้น ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้น เพราะว่าผลของการแพทย์ที่ทันสมัย อัตราเพิ่มประชากรลดลง มีสื่อมวลชนมากมายหลายประเภทก็เป็นลักษณะที่พบในตัวแบบของสังคมทันสมัยทั่วไป (อ้างใน เกื้อ วงศ์บุญสิน 2540 : 41-43)

ระบบครอบครัวจีน

ระบบครอบครัวจีนนี้ Baker (1979 :1-25) ได้ให้ภาพโดยทั่วไปในเรื่อง พื้นฐานระเบียบครอบครัวจีน ครอบครัวจีนในอุดมคติ การบูชาบรรพบุรุษ ครอบครัวจีนดั้งเดิม ลักษณะของครอบครัวจีนทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และการแบ่งมรดก

ลักษณะครอบครัว

ครอบครัวเดี่ยว (Simple Family) คือ ครอบครัวที่เกิดจากการแต่งงานของชาย และหญิงและขยายตัวโดยให้กำเนิดบุตรหรือ รับบุตรบุญธรรมเข้ามา

ครอบครัวเดี่ยวเป็นจุดเริ่มต้นของวงจร เมื่อลูก ๆ แต่งงาน บุตรสาวจะออกจากครอบครัวของตนเอง แต่บุตรชายจะนำภรรยาเข้ามาในครอบครัว และอาศัยกับพ่อมากยิ่งขึ้นกว่าสร้างครอบครัวตนเอง

ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวคือ จะมีบุตรชายเพียงคนเดียวในหลาย ๆ คนที่จะนำภรรยาเข้ามาในครอบครัว เมื่อครอบครัวบุตรชายมีบุตรก็จะเกิดเป็นครอบครัวที่มีคน 3 รุ่น เราเรียกครอบครัวประเภทนี้ว่า stem family วงจรของครอบครัวขั้นนี้เป็นเพียงชั่วคราว ไม่ช้าก็เร็วเมื่อพ่อแม่ตายไป ครอบครัวก็จะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวอีกครั้งหนึ่ง ประกอบด้วยครอบครัวลูกชาย ภรรยาและลูก

ทั้งครอบครัวเดี่ยวและ stem family ถือได้ว่ามีเปอร์เซ็นต์สูงมาก แต่ถ้าบุตรชายมากกว่าหนึ่งร่งแต่งงานและนำภรรยาเข้ามาพร้อมกับครอบครัวตนแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ขณะที่คำจำกัดความของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัว stem นั้นถูกจำกัดให้มีขนาดเล็กและไม่ให้เกิดการขยายตัว ครอบครัวที่จะขยายใหญ่และเป็นไปตามอุดมคติจะต้องขัดขวางการแยกตัวออกไปของครอบครัวบุตร พวกเขาจะนำภรรยาเข้ามาในครอบครัวและ บุตรก็จะทำเช่นเดียวกัน

ครอบครัวขยาย (Extended Family) เมื่อครอบครัวจัดการปิดกั้นการขยายตัว ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัว stem ประกอบขึ้นมาจะมีการเปลี่ยนแปลงของขนาดและชั่วยุคนก็จะเพิ่มขึ้น มันจะขยายตัวออกไปจนกว่าพ่อแม่จะตายลง ลูก ๆ ยังคงอยู่ด้วยกันต่อไปหลังพ่อแม่ตายลง เป็นครอบครัวที่มีคน 3 รุ่นหรือมากกว่า และในรุ่นลูกจะประกอบด้วยครอบครัวลูกชายที่แต่งงานและนำภรรยาเข้ามาในครอบครัวด้วยมากกว่า 1 ครอบครัว ครอบครัวขยายดังกล่าวถือว่าเป็นครอบครัวในอุดมคติ

ครอบครัวจีนมีลักษณะ Patrilineal Family

การให้กำเนิดบุตรชายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของครอบครัว ไม่เพียงทดแทนพ่อแม่ในยามชราแต่ยังเกี่ยวข้องกับการบูชาบรรพบุรุษ บุตรสาวไม่มีส่วนสำคัญในเรื่องทั้ง 2 เลย

ดังนั้นครอบครัวจีนจึงอยากได้บุตรชายหรือ ถ้าเป็นไปได้ก็รับมาเลี้ยง โดยอุดมคติแล้วครอบครัวหนึ่งจะมีบุตรชายมากกว่าหนึ่งคน เพื่อเป็นหลักประกันการเกิดอุบัติเหตุ

แต่ในครอบครัวที่ยากจน การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในประเทศจีนที่มีพลเมืองมากและครอบครัวชาวนาที่มีแต่การสูญเสียที่ดินให้แก่ผู้ให้เช่านั้นมีความหวังน้อยมากในการให้กำเนิดบุตรชายจำนวนมาก แม้มีเพียง 1 คนก็ถือว่าโชคดีแล้ว

ดังนั้น ความมั่งคั่งหรือการขาดแคลนจะเป็นตัวกำหนดขนาดครอบครัว ครอบครัวในอุดมคติจะไม่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลง่าย ๆ คือ พวกเขาไม่สามารถเลี้ยงดูลูก ๆ ได้พอเพียงที่จะขยายขนาดได้ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น อัตราตายของทารกที่สูง ภาวะทุโภชนาการ เจ็บป่วยทางสังคมเช่น การฆ่าทารก การทอดทิ้งเด็ก การคุมกำเนิด เป็นต้น

ข้อดีและข้อเสียของครอบครัวขยาย

ครอบครัวจีนในอุดมคตินั้น ในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล หลานชายของขงจื้อได้กล่าวถึงกฎความสัมพันธ์ (wu-lun) ที่มีส่วนในการกำหนดชีวิตครอบครัวจีน กฎความสัมพันธ์ที่ว่านี้คือ

1. ผู้ปกครอง - ผู้ถูกปกครอง
2. พ่อ - ลูก
3. พี่ชาย - น้องชาย
- 4.สามี - ภรรยา
5. เพื่อน - เพื่อน

ความสัมพันธ์ทั้ง 5 ชนิดนี้ ยกเว้นความสัมพันธ์ของเพื่อนกับเพื่อนแล้ว จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความเหนือกว่าและด้อยกว่า ดังนั้น จึงเป็นการชี้แนวทางการให้น้ำหนักในความสัมพันธ์ให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสมซึ่งจะไม่นำมาซึ่งความขัดแย้งหรือแตกแยกในสังคมหรือครอบครัวจีน เพราะสมาชิกทุกคนในครอบครัวและสังคมจะปฏิบัติหน้าที่และเชื่อฟังต่อกัน กลุ่มครอบครัวจะสามารถขยายต่อไปได้อย่างไม่มีขีดจำกัดเนื่องจากปราศจากความขัดแย้ง

จากมุมมองของนักปรัชญาขงจื้อ มีสิ่งที่จะกล่าวมากมายเกี่ยวกับครอบครัวขยาย ในสังคมจีนครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและมันจะให้ประโยชน์ทางสังคม ความมั่นคง และความรับผิดชอบต่อกันซึ่งจะขยายตัวต่อไปผ่านการขยายตัวของกลุ่ม ความเป็นสมาชิกของครอบครัวขยายทำให้เขาตระหนักถึงอุดมคติของความสัมพันธ์มนุษย์ที่ทำให้เขาพอใจทั้งความต้องการส่วนตัวและความมั่นคงที่แท้จริง

เคยมีบันทึกในสมัยราชวงศ์ถัง (กว่าพันปีมาแล้ว) ที่แสดงให้เห็นว่า เคยมีครอบครัวจีนที่มีคนอาศัยอยู่ร่วมกันถึง 5 รุ่นชั่วคน แต่สิ่งที่ทำให้อุดมคตินี้บรรลุความเป็นจริงได้ก็คือ ข้อเขียนตัวอักษร และการศึกษาซึ่งถูกจำกัดวงอยู่แต่ในหมู่ผู้มั่งมี ดังนั้นแม้ในทางความคิด อุดมคติแล้ว ความมั่งคั่งก็มีความสำคัญ ดังนั้น เหตุผลที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของครอบครัวขยายคือ เศรษฐกิจนั่นเอง

ในประเพณีการรับมรดกนั้นมีการแบ่งมรดกเท่ากันระหว่างบุตรชาย ในระบบครอบครัวจีนมีกลไกที่จะแบ่งสมบัติเดิมของครอบครัวลงอย่างรวดเร็ว สมบัติกองโตที่จะแบ่งระหว่างลูกชายตาม

จำนวนคนอาจกลายเป็นต่อจำนวนกลุ่มในครอบครัวนั้น แต่โอกาสที่สมบัติจำนวนนี้ในที่สุดที่จะถูกแบ่งระหว่างรุ่นที่จะรับและลงไปสู่กลุ่มต่าง ๆ นั้นไม่ค่อยจะมี นอกเสียจากจะมีการเพิ่มที่ดินให้กับกลุ่มคนแต่ละรุ่นได้ (หรือน่าจะมีลูกชายเพียงคนเดียวในแต่ละรุ่นซึ่งน่าจะเพียงพอ) ในที่สุดแล้ว สมบัติดั้งเดิมนี้จะถูกลดขนาดลงเป็นชิ้นเล็ก ๆ ให้ที่ไม่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและในช่วงระยะเวลาอันสั้น

สมมุติให้มีครอบครัวหนึ่งที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกชาย 3 คนที่แต่งงานแล้วและมีลูกให้พวกเขาที่บ้านและนาข้าว 3 ฝืนที่มีขนาดเท่ากันใช้เวลาเดิน 1 ชั่วโมง เมื่อพ่อตาย ลูกทั้ง 3 จึงแบ่งที่ดิน นาข้าวจะถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน ลูกทั้ง 3 ได้สูญเสียที่ดินเดิมที่มีจำนวนมากไป เครื่องมือทำนาที่เคยใช้ก็เริ่มไม่พอ มีค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เพิ่มขึ้น เดิมเดินทางไปไม่เท่าไรก็จะถึงที่ดินทำกิน แต่ปัจจุบันจะต้องเดินมากขึ้นเพื่อไปถึงนาของตนพร้อมกับเครื่องมือที่หนักอึ้งเพื่อไปทำงานในที่นาฝืนเล็ก ๆ ส่วนบ้านไม่สามารถแบ่งได้ หนึ่งในสามจะต้องตกลงกับพี่น้องที่เหลือเพื่อครอบครองบ้านด้วยการลดจำนวนที่ดินที่จะรับลงไป หรือขายบ้านแล้วแบ่งเงิน หรืออาศัยอยู่ด้วยกันไปอย่างสงบสุขแต่แยกเศรษฐกิจไม่เกี่ยวข้องกัน แต่รายจ่ายในการสร้างบ้านใหม่และขนาดของที่ดินที่ได้รับเล็กลงไป ไม่มีใครเลยที่จะมีชีวิตที่ปกติสุขจากการแบ่งที่ดินเช่นว่านี้ นี่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงระบบการแบ่งมรดกอย่างเท่าเทียม

แต่ระบบครอบครัวขยาย เป็นกรณีที่มีทรัพย์สินไม่ถูกแบ่งแยก ที่ดินและสมบัติยังเหลืออยู่ทั้งหมด และที่ซึ่งรายได้จากจากแรงงาน สมาชิกจะนำมาใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดของกลุ่ม ตามประเพณีจีนแล้ว ที่ดินแสดงความมั่งคั่งและเป็นสมบัติพื้นฐานของครอบครัว มันเป็นสัญลักษณ์เหมือนสิ่งมีค่าทางเศรษฐกิจ ครอบครัวจะทิ้งกรรมสิทธิ์ครอบครองต่อเมื่อไม่มีทางเลือกแล้วจริง ๆ ในการอยู่รอด

เมื่อกลับมายังครอบครัวตัวอย่างอีกครั้ง เมื่อลูกชายทั้ง 3 ตัดสินใจไม่แบ่งสมบัติ แต่จะถือครองไว้เหมือนก่อนพ่อเสีย และใช้ชีวิตเป็นหน่วยสังคมเดียว พวกเขาไม่ต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายส่วนเกินในการซื้อบ้าน เครื่องมือทำนา พวกเขายังไม่ต้องเสียที่ดินเดิมจากการแบ่งเป็นส่วน ๆ ในเวลาที่ยุ่งกับการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวพวกเขามีแรงงานมากพอที่จะไม่ต้องจ้างจากภายนอก พวกเขาพบว่าจากการช่วยเหลือของภรรยาและลูก ๆ ด้วยแรงงานเพียง 2 คนก็สามารถทำนาได้ ส่วนคนที่ 3 สามารถที่จะไปทำงานในเมือง หรือเปิดร้านซึ่งจะหารายได้จากงานอื่นได้ พวกเขาสามารถอุดหนุนการศึกษาให้กับคนรุ่นลูก ๆ ที่เก่งได้

จากข้อดีทางเศรษฐกิจดังกล่าว นำมาซึ่งการรวมกลุ่มเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสังคม มีความเข้มแข็งที่จะทนต่อการคุกคามจากภายนอกได้

ในด้านอุดมคติและในทางปฏิบัติแล้ว ครอบครัวขยายดูเหมือนจะมีข้อดีมากมาย ให้ความมั่งคั่งที่จะค้าจุนกลุ่ม ดูเหมือนจะเป็นรูปแบบที่ชัดเจนของครอบครัวจีนที่จะเป็นไป แต่ในความเป็น

จริงแล้ว มีแนวโน้มหลากหลายในหมู่ชาวนา แต่พบเห็นน้อยมาก ชาวนาจะแต่งงานในระดับอายุที่มากขึ้น และให้กำเนิดลูกเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ดังนั้นในหลายกรณี แรงงานที่มีอยู่จะถูกดูดกลืนเข้าไปสู่การทำเกษตรกรรม ในหมู่พวกที่จนมากๆ ที่ไม่มีที่ดินหรือมีน้อย ก็ต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่จะดำรงชีวิตขั้นต่ำสุดให้ได้ด้วยวิธีการที่หาได้ แต่ถ้าได้รับที่ดินมากก็จะสร้างความหวังที่จะทำประโยชน์ในหลาย ๆ ทาง ก็จะทำให้คนจนต้องการที่จะมีลูกชายหลายคนได้

แต่กรณีของครอบครัวขยายนี้เท่าที่ปรากฏขึ้นมามีมากแม้ในหมู่คนที่มั่งมีโดยเปรียบเทียบ เราควรพิจารณาคุณลักษณะร่วมและลักษณะแบ่งแยกได้ของครอบครัวขยาย

ภายใต้เปลือกหุ้ม ลักษณะแบ่งแยกได้นี้สรุปได้เป็นวลีที่ว่า "ธรรมชาติของมนุษย์" หรือ "ความขัดแย้งของบุคคลิก" เราได้พูดถึงความสัมพันธ์ 5 ประการ 3 ใน 5 ประการนี้ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ พ่อ - ลูก พี่ชาย - น้องชาย สามี - ภรรยา แต่ละความสัมพันธ์มีส่วนขยายถึงกลุ่มที่กว้างขึ้น ดังนั้น ความสัมพันธ์พ่อ - ลูก จะขยายไปสู่ แม่ - ลูก พ่อ - ลูกสาวที่ยังโสด แม่ - ลูกสาวที่ยังโสดด้วย ขณะที่ส่วนขยายนี้จะครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่ - รุ่นน้อง ความสัมพันธ์ พี่ชาย - น้องชาย พี่ชาย - น้องสาวที่ยังโสด ผู้สูงอายุ - ผู้เยาว์ ส่วนความสัมพันธ์ สามี - ภรรยา ขยายไปเป็น สามี - ภรณาน้อย

ความสัมพันธ์ทั้ง 3 นี้แสดงออกเป็นลักษณะร่วมคือ ความเหนือกว่า - ความด้อยกว่า และจะต้อง "มาก่อน" เมื่อมีการแสดงความสัมพันธ์ ดังนั้นระเบียบที่ตามมาคือ 1. รุ่นของคน 2. อายุ 3. เพศ

ในทางทฤษฎี คน ๆ หนึ่งจึงควรรู้ว่าเขายืนอยู่ส่วนไหนในครอบครัวโดยระเบียบความสัมพันธ์นี้ มีหวังโชที่ชัดเจนของความสัมพันธ์ที่ชัดเจนว่าใครจะได้รับการเคารพและเชื่อฟัง เราจะแสดงความสัมพันธ์ พ่อ - แม่ ลูกชายทั้ง 3 ที่แต่งงานแล้ว และหลาน ๆ ที่ยังไม่ได้แต่งงาน

ทุก ๆ คนเชื่อฟังพ่อ เพราะเขาอยู่สูงสุดในเรื่อง รุ่น อายุ และ เพศ ทุก ๆ คน(ยกเว้น พ่อ) จะเชื่อฟังแม่ เธอเป็นต่อในเรื่อง รุ่น และ อายุ ภรรยาพี่ชายคนโต เชื่อฟังพ่อตา แม่ยายเป็นอันดับแรก เพราะรุ่นและอายุ และความจงรักภักดีต่อสามีมี่จะเป็นรองเพราะพื้นฐานทางเพศ น้องคนสุดท้องของครอบครัวจะเชื่อฟัง เมียพี่ชายคนโต พี่ชาย แม่ และ พ่อ ของหลานชายอายุน้อยสุด จะต้องเชื่อฟังทั้งหมด ส่วนหลานหญิง เป็นสมาชิกชั่วคราวของกลุ่ม เพราะจะต้องแต่งงานออกไปในที่สุด

ขณะนี้มีความขัดแย้งอยู่ในโครงสร้างนี้ เนื่องจากรุ่นของคนมีสถานะสูงกว่าอายุ แต่ไม่ใช่ว่าอายุจะมีสถานะเหนือกว่าเพศ กล่าวคือ ลูกชายคนสุดท้องอาจเชื่อฟัง พ่อ แม่ และพี่ชายอีก 2 คน แต่เขารู้ดีว่า ในเรื่องเพศและอายุแล้ว เขามีสถานะเหนือกว่า ภรรยาพี่ชายคนโตและคนรอง หรือเป็นภรณาน้อยที่มีอายุน้อยกว่าเขา แม้การจัดสถานะของพวกเขาจะตามสถานะของสามี

แต่ไม่ใช่ตามอายุจริงของหล่อนเอง ดังนั้น การเน้นอย่างหนักในเรื่องความเหนือกว่าของเพศชายในสังคมจีนจะก่อให้เกิดความขัดแย้งในตัวอย่างนี้

ขอให้มองความตึงเครียดที่เกิดขึ้น ความสัมพันธ์พ่อ-ลูกชายมีพื้นฐานจากการบูชาบรรพบุรุษ โดยระบบกฎหมาย และจากความคิดเห็นของสาธารณะที่ว่า มันมีความเปราะบางที่สุดในความสัมพันธ์ pu - lu ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและเด็กจะไม่มี ความอบอุ่นและความอิสระซึ่งจะมีระหว่างแม่กับลูก บุคลิกของพ่อจะต้องภูมิฐาน อำนาจของพ่อจะต้องเด็ดขาดและคาดหวัง การยอมรับจากลูกชาย เมื่อลูกชายยังเป็นทารก พ่ออาจหาโอกาสยากที่จะเล่นกับเขา เมื่อลูกชายโตพอที่จะทำงานในไร่ พ่อ-ลูกชายจะเดินด้วยกันและทำงานด้วยกัน เมื่อลูกชายอายุ 15 ปี พ่อจะแสดงความมีอำนาจต่อเขาและแสดงออกอย่างรุนแรง ลูกชายจะรู้สึกไม่เป็นสุขกับพ่อนัก เมื่ออยู่ด้วยกันเขาไม่มีอะไรจะพูด จะพูดก็ต่อเมื่อมีเรื่องที่ต้องพูดคุย

แม้อำนาจทางฝ่ายบิดาเข้มแข็ง แต่ความขัดแย้งในช่วงบั้นปลายชีวิตของบิดาเริ่มปรากฏ เนื่องจากเขาแต่อกคำสั่งและความเหนือกว่าของสถานะ เขาจะต้องเผชิญความจริงที่ว่า ลูกชายของเขาจะมีอำนาจเหนือกว่าแทน และเขาก็จะตกเป็นรองและเขาก็ไม่อยากจะรับคำสั่งเมื่อเขาชราขึ้น ลูกชายที่เป็นผู้ใหญ่แล้วจะตอบรับกับพ่อที่แสดงอำนาจต่อเขาด้วยการเรียกร้องการแบ่งสมบัติในครอบครัวโดยทันที พ่อจะต้องเหลือที่ดินให้ตนเองบ้างแต่ครอบครัวดังกล่าวนี้จะไปไม่รอด อาจแตกสลายเป็น 4 กลุ่ม

แต่สมมุติว่าอำนาจของพ่อและความจงรักของสมาชิกยังคงเข้มแข็ง ก็จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอย่างน้อยที่สุดจนกว่าพ่อจะตายไปและแม่กระทั่งแม่ตาย

ถ้าเราเอากลุ่มครอบครัวของคนรุ่น 1 คือ พ่อแม่ออกไป จะเห็นจุดขัดแย้งของกลุ่มอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากคนรุ่น 1 มีความเหนือกว่าแต่ได้ตายไป ศูนย์กลางของการรวมตัวก็ได้จากไป ดังนั้น การรวมตัวในความสัมพันธ์ทางอายุและเพศได้แก่คนรุ่นที่ 2 แต่ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าความเหนือกว่าของอายุและเพศนี้ยังไม่ปรากฏชัด แต่เราจะขยายความยุ่งยากในขั้นตอนการพัฒนาของครอบครัวต่อไป

ในการทำหน้าที่เป็นหน่วยสังคมเดี่ยวต่อไปนั้น 3 พี่น้องและภรรยาจะต้องร่วมมือกันอย่างสูงอะไรทำให้พี่น้องยังคงอยู่ด้วยกันได้ต่อไป เป็นธรรมชาติหรือ แต่อย่างไรก็ตามจะมีการแข่งขันและการไม่ชอบกันระหว่างพี่น้องเสมอ การแข่งขันนี้ถูกเร่งด้วยโครงสร้างในตัวมันเอง พี่น้องยังคงความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบการสืบมรดก แต่ไม่ใช่เท่าเทียมทางด้านอายุที่ให้ผู้สูงอายุมากกว่ามี "ความเหนือกว่า" ดังนั้น น้อง ๆ อาจควบคุมการจัดการทรัพย์สินร่วมได้น้อยกว่าส่วนที่ควรจะได้ สิ่งนี้นำไปสู่ความขุ่นเคืองและความขัดแย้ง

ถ้าไม่ใช่ผลทางธรรมชาติแล้ว ความเหนือกว่า-ด้อยกว่าในความสัมพันธ์พี่ชาย-น้องชาย จะนำไปสู่ความตึงเครียด ในกรณี ก. น้องชายคนสุดท้ายไปได้ด้วยดีกับพี่ชายคนที่ 2 ยิ่งกว่าพี่ชายคน

โตและไม่เชื่อฟังสิ่งที่พี่ชายคนโตพูด ถ้า ข. พี่ชายคนโตไม่ฉลาดและตัดสินใจผิดพลาดในครอบครัวขณะที่น้องชายคนที่ 2 และ 3 ฉลาดกว่าและทำได้ดีกว่า และ ค. ถ้าน้องชายคนที่ 2 สนับสนุนและยืนกรานไม่ทำตามสิ่งที่พี่ชายคนโตพูดแล้ว ในด้านเศรษฐกิจ ถ้า ง. น้องชายคนที่ 2 ซึ่เกียจและทำงานได้น้อยกว่าเดิม ถ้า จ. น้องสุดท้องทำงานหนักมากและทำมากกว่าส่วนของเขา ถ้า ฉ. พี่ชายคนโตในฐานะหัวหน้าครอบครัวแบ่งรายได้ 3 ส่วนไม่ยุติธรรม

คำตอบก็คือ การแตกสลายลงของกลุ่มด้วยการแบ่งทรัพย์สินออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งจะเป็นทางออกให้กับความขัดแย้ง โดยเฉพาะในกรณีความขัดแย้งในด้านเศรษฐกิจที่น่าจะแตกร้างได้ง่าย เนื่องจากการทำงานรวมกลุ่มได้คำนึงสถานะและความมั่งคั่งของครอบครัว ดังนั้นเราสามารถพูดได้ว่ามันจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ พี่ชายคนโต และน้องคนสุดท้ายจะทำงานหนักเพื่อแบกรับส่วนของคนอื่นที่ 2 ที่ซึ่เกียจพร้อมครอบครัวเขา โดยเฉพาะคนที่ 2 นี้พยายามที่จะครอบครอง 1 ใน 3 ของทรัพย์สิน ถ้าสมบัติถูกแบ่งแต่แรกไม่เพียงคนโตและคนสุดท้ายจะทำงานหนักในผลประโยชน์ส่วนตนได้เท่านั้น แต่พวกเขาไม่ต้องทำงานเพิ่มพูนค่าให้กับสมบัติส่วนของคนอื่นที่ 2 ที่ไม่ช่วยทำงานอะไรเลย

แต่ถ้าพี่น้องไปด้วยกันได้และอยู่อย่างมีความสุข ยังมีภรรยาของ 3 พี่น้องที่ต้องพิจารณาความผูกพันของภรรยาต่อสามีก็คือผ่านตัวสามี อนาคตของเธอผูกพันใกล้ชิดกับลูกชาย-หญิง ภรรยาถูกคาดหวังที่จะได้เห็นสามีมีสมบัติและมีความสำคัญ และเธออาจรู้สึกไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเหมือนกับที่สามีและพี่น้องมี

เธอจึงได้รับเสริมฐานะด้วยการเป็นผู้ควบคุมเงินทุนส่วนตัวซึ่งไม่ว่าเธอหรือสามีไม่ได้ครอบครองมาก่อน ทุนนี้แรกเริ่มมาจากของขวัญแต่งงาน เธอจะรักษามันไว้เป็นเครื่องแสดงความเป็นอิสระของครอบครัวเธอที่ประกอบด้วยเธอเอง สามีและลูก ๆ

มันเป็นธรรมเนียมและคาดหวังว่าเธอต้องยอมให้ "เงินส่วนตัว" แก่สามีเมื่อพวกเขาสร้างครอบครัวตนเองแม้ก่อนหน้านั้นเงินนี้ไม่มีใครแตะต้อง แต่เมื่อถามสามีทั้งหลายถึงจำนวนเงินของภรรยาที่มี พวกเขาจะตอบว่าไม่ทราบแต่เมื่อแยกครอบครัวออกมาก็จะถามดู ภรรยาจะถูกผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของความมั่งคั่ง "ส่วนตัว" โดยบรรยากาศภายในซึ่งมีเครื่องขวางกั้นอยู่ก่อนซึ่งถูกกำกับโดยการรวมเป็นหนึ่งของสามีและภรรยาที่ต่อสู้เพื่อประโยชน์และลูก ๆ ของตนเอง

ภรรยาของพี่น้องวางตัวอยู่ในแนวราบอย่างเท่าเทียม ยิ่งกว่านั้นภรรยาเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกันน้อยมาก ดังนั้นการขัดแย้งกันระหว่างพี่น้องก็จะนำมาซึ่งการขัดแย้งระหว่างภรรยาส่วนของลูก ๆ นั้นไม่เคยเป็นสาเหตุหลัก การดูถูกสามีไม่เคยปรากฏมีในสังคมจีน แต่ความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นในครอบครัวที่มาจากกรเยะเย็บในเรื่องความ "เหนือกว่า" นำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างแน่นอน

ขณะที่คนรุ่นต่อไปเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาได้ทวีความแหลมคมขึ้นโดยปัจจัยที่เพิ่มขึ้นกล่าวคือความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกครอบครัวได้อ่อนตัวลง พี่น้อง 3 คนเป็นพี่น้องเต็มตัว แต่ ลูก ๆ

ของพี่น้องนี้เป็นญาติระดับแรก คนจีนสำนึกถึงโครงสร้างใหญ่ของเครือญาติและย้ำความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด เช่น โดยการเรียกชื่อญาติว่า พี่ใหญ่หรือน้องเล็ก แต่พวกเขาที่เกี่ยวข้องกันตามระดับของความสัมพันธ์ และคำศัพท์ทางเครือญาติจะใช้เพื่อแสดงความแตกต่างที่แน่นอนระหว่างพี่น้องหรือญาติเมื่อจำเป็น

ครอบครัวขยายมีช่องโหว่ที่จะพังทลายและในความเป็นจริงยากที่จะดำรงอยู่ ในงานเขียนทางสังคมวิทยา ครอบครัวหนึ่งมุ่งหน้า "หวังที่จะรักษาความเป็นหน่วยสังคมเดียวกัน จุดมุ่งหมายคือการมีชื่อเสียง การสรรเสริญ และ คุณงามความดี แต่ความขัดแย้งระหว่างพี่น้องระหว่างญาติ และระหว่างภรรยาของคนรุ่นที่เยาว์กว่าทำให้ชีวิตครอบครัวยากที่จะเป็นไปตามที่มุ่งหวัง การต่อสู้และการร้องทุกข์มีมากเกินไปทำให้ครอบครัวแตกสลายลงอย่างช่วยไม่ได้"

เพศหญิงในสังคมจีน

ระบบเครือญาติจีนได้ย้ำอย่างหนักแน่นในความสำเร็จของเพศชายและความสัมพันธ์ที่ตามมา ตามทฤษฎีนั้นให้ความสำคัญกับผู้หญิงน้อย พวกหล่อนเป็นเพียงผู้ผลิตเชื้อสายใหม่และเป็นแรงงานให้กับบ้าน แต่ทั้ง 2 ทางพวกหล่อนเป็นเพียงผู้รับใช้เพศชายและกฎเกณฑ์ที่เพศชายเป็นใหญ่ ในความคิดคลาสสิก พวกหล่อนถูกมองว่าเป็นรองในการใช้ชีวิต อยู่ในอำนาจของชายในครอบครัวที่เกิดและ ในครอบครัวสามีที่แต่งงานเข้าไป และในที่สุดให้กับลูกชายเมื่อเป็นแม่หม้าย ทั้ง 3 ประการนี้เป็น "การเชื่อฟัง 3 ประการ" ของผู้หญิง และได้รับการอธิบายครั้งแรกใน "yi-li" อันเป็นคำสอนคราสสิกของขงจื้อเมื่อ 2 พันปีก่อน แม้เมื่อเสียชีวิตวิญญาณของหญิงก็ยังขึ้นกับการบูชาของลูกหลานโดยผ่านเพศชาย

ในความเป็นจริง หญิงจีนควรจะมีค่ามากกว่าคำกล่าวข้างต้น ในประวัติศาสตร์จีน เคยมีจักรพรรดินี และเจ้าจอมมารดาจักรพรรดินีที่มีอำนาจมากในราชวงศ์จักรพรรดิสุดท้าย "ในวงจชีวิตครอบครัว หญิงหม้ายจะพบว่าตนเองเป็นสมาชิกกลุ่มใหญ่ที่สุดในครอบครัว และในความเป็นจริงเป็นผู้ที่ควบคุมสมบัติของครอบครัวและเรื่องทั่วไป จริง ๆ แล้วความเป็นแม่หม้ายมีโอกาสที่จะเป็นได้ในสังคมจีน แม่หม้ายเป็นโอกาสเดียวที่จะมีอำนาจสูงสุด ระยะเวลาของความ เป็นแม่หม้ายเช่นนี้ก็ไม่วายยาวนาน หล่อนได้ทนต่อการเป็นรองทางประเพณีที่มีมายาวนาน แต่ในที่สุดก็จะได้ลิ้มรสอำนาจสูงสุดภายในครอบครัว"

เหตุการณ์และบุคลิกอาจขัดแย้งกับทฤษฎี แต่เราต้องยอมรับว่ามันเป็นสิ่งปกติเฉพาะหญิงที่มีบุคลิกที่แข็งจะยกฐานะตนเองขึ้นจากสถานะทั่วไปได้

แค่สกุลของหญิงเป็นไปตามชาย เด็ก ๆ จะใช้แซ่ของพ่อไม่ใช่แม่ ครอบครัวพื้นฐานคือกลุ่มของเพศชายมีการนำเอาเจ้าสาวจากข้างนอกเพื่อที่จะผลิตสมาชิกใหม่ และเนื่องจากโดยพื้นฐานเป็นกลุ่มเพศชาย ดังนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องรับส่งลูกสาวของตนไปเป็นเจ้าสาวให้กับครอบครัว

อื่น ครอบครัวจีนต้องการหญิงเข้ามาเพื่อสมาชิกใหม่ แต่ลูกสาวของครอบครัวตนซึ่งได้รับการปกป้องจากครอบครัวนั้นในท้ายที่สุดจะไปจากครอบครัวด้วยการแต่งงานไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวต่อไป เป็นธรรมดาที่คู่แต่งงานใหม่จะอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือบ้านของพ่อแม่ชาย

การสืบมรดกจะเป็นไปตามสายฝ่ายชาย ลูกชายจะรับมรดกอย่างเท่าเทียมจากสมบัติของพ่อ ลูกสาวจะได้รับสมบัติ ที่ไม่ใช่ที่ดินหรือไม่ใช่ของสังหาริมทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินหรือสิ่งของ พวกหล่อนจะได้เพียงสังหาริมทรัพย์ที่ประกอบด้วยสิ่งของเมื่อแต่งงาน แต่พวกหล่อนจะไม่มีส่วนร่วมในสมบัติของพ่อแม่

มีความไม่สมดุลง่ายมากในการนับคนเป็นเครือญาติทั้งในสายแม่และพ่อ มีคำศัพท์ทางเครือญาติที่ใช้เรียกฝ่ายพ่ออย่างกว้างขวาง แต่ละบุคคลจะลึกนึกถึงความเป็นญาติใกล้ชิดของกลุ่มเชื้อสายฝ่ายพ่อจากรุ่นปู่มาจนถึงญาติรุ่นที่ 3 และแต่ละความสัมพันธ์เหล่านี้จะมีคำศัพท์ญาติที่แตกต่างกัน ในสายทางฝ่ายแม่ คนจะถูกนับเป็นญาติเพียงไม่กี่คน จำนวนของคำศัพท์เฉพาะทางเครือญาติก็น้อยกว่า และมีความสำคัญเพียงน้อยนิดที่จะให้ และมีความสำคัญน้อยในความสัมพันธ์ทางเครือญาติ น้อยยิ่งกว่าในหมู่พี่ชายน้องชายของแม่เสียอีก จะยกตัวอย่างของความไม่สมดุลซึ่งจะอธิบายได้ดียิ่งขึ้น

ประการแรก ชายไม่สามารถจะแต่งงานกับหญิงที่มีแซ่เดียวกับเขา เนื่องจากความคิดว่าผู้ที่มีแซ่เดียวกันจะต้องเกี่ยวพันกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง แต่มีเรื่องน่าขบขันที่ว่า ครอบครัวหนึ่งได้รับราชการให้ใช้แซ่สี่เพื่อเป็นเกียรติโดยราชวงศ์ถึง ดังนั้นผู้ที่มีแซ่สี่มาจากที่ต่าง ๆ กันมาก มี 2 แซ่ที่ออกเสียงว่า “หวัง” ในการสะกดเป็นภาษากวางตุ้ง และแซ่หวังในภาษากวางตุ้งจะไม่แต่งงานกัน แต่ 2 นามสกุลที่เหมือนกันนี้ในภาษาจีนปักกิ่งจะออกเสียงต่างกันคือ wang กับ hwang ดังนั้น ในภาคเหนือ 2 คนแซ่นี้จึงแต่งงานกันได้ ที่นี่แม้การแต่งงานกับคนที่มีนามสกุลเหมือนกันจะไม่เคร่งครัดมากนักแต่ที่นี่จะไม่ค่อยได้รับการยอมรับ โดยเฉพาะการแต่งงานกับหญิงที่สืบเชื้อสายมาจากปู่ทวดเดียวกันแล้วจะไม่เหมาะสม ในทางตรงกันข้ามนี่คือสภาพที่ความไม่สมดุลปรากฏขึ้น มันเป็นไปได้มากทีเดียวที่ชายจะแต่งงานกับญาติลำดับแรกในสายแม่ การแต่งงานกับลูกสาวของพี่สาว น้องสาวของพ่อ (ญาติอันดับแรก) เนื่องจากเจ้าสาวมีนามสกุลที่แตกต่างกันแต่ก็มีโอกาสน้อย

ประการที่ 2 มีคำศัพท์เครือญาติที่แตกต่างกันที่ใช้กับพี่ชายและน้องชายพ่อ แต่ทางด้านสายแม่แล้ว อายุไม่ได้เป็นสิ่งที่บอกความแตกต่าง พี่ชายและน้องชายของแม่ไม่ได้มีคำศัพท์ที่แตกต่าง

ประการที่ 3 ให้ความสำคัญกับเพศชายที่เห็นได้ชัดจากการสืบมรดก

ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่อยู่ร่วมกันและหน่วยทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยมีผู้ชายเป็นหลัก มีการผลิตสมาชิกใหม่โดยการแต่งงานเข้ามาในบ้าน ส่วนลูกสาวที่เกิดก็จะแต่งงานออกไปอยู่

ครอบครัวอื่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ให้ความสำคัญกับบทบาทเพศชายเป็นหลัก ส่วนเพศหญิงเป็นรอง ความสัมพันธ์จะเปลี่ยนไปตามรุ่น และอายุ สำหรับหญิงที่แต่งงานจะถูกลดความสำคัญ โดยบทบาททางเพศที่เป็นรอง

สมาชิกจะประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูก ๆ ที่ยังไม่ได้แต่งงาน และรวมไปถึงลำดับรุ่นที่มากขึ้นซึ่งอย่างมากไม่เกิน 5 ชั่วคน ขนาดครอบครัวใหญ่ขึ้นตามความมั่งคั่งของครอบครัว ความยากจนเป็นอุปสรรคในการขยายขนาดนอกเสียจากจะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือ stem family ครอบครัวขยายจะพบจุดแตกหักในเวลาที่กองมรดกจะถูกแบ่งในระหว่างผู้รับมรดกและจะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว การแตกหักนี้มาจากปัจจัยส่วนบุคคลเป็นหลัก

บทบาทของหญิงที่แต่งงานมีส่วนในความขัดแย้งและแตกแยกก็มีความสำคัญ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือความมั่งคั่ง ในครอบครัวคนจน ภรรยาถูกคาดหวังให้ทำงานหนัก แต่ดูเหมือนว่าเธอจะอยู่ในสถานะที่เข้มแข็งมากกว่าครอบครัวรวยซึ่งเธอไม่ต้องใช้แรงงานและอาจถูกแทนที่โดยภรณาน้อยหรือการหย่าขาด ในครอบครัวชนลักษณะร่วมอย่างหนึ่งคือ หญิงจะอุทิศตนต่อแรงกดดันที่จะแตกแยก และครอบครัวจนจะเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือ stem family

ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีความสำคัญในการก่อให้เกิดการขยายตัวของครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุสำคัญของการแตกแยก มักมีปัญหากเกิดขึ้นเสมอในการที่บุคคลจะอยู่ในครอบครัวต่อไปเพื่อผลประโยชน์ที่มากขึ้นหรือแยกตัวออกมา ครอบครัวยิ่งมั่งคั่งขึ้นโอกาสที่สมาชิกจะอยู่กับครอบครัวต่อไปก็จะเพิ่มขึ้นไม่ใช่เพราะสามารถควบคุมผู้หญิงได้มากขึ้น หรือเป็นเพราะสมาชิกจะได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นและยอมรับคุณธรรมเชิงจ้อมากขึ้น แต่เป็นเพราะ "ท่ามกลางความมั่งคั่งและอำนาจ การดูว่าไกลหรือใกล้จากอำนาจก็โดยดูจากการแบ่งมรดกว่ามีอำนาจตัดสินใจได้หรือไม่"

ครอบครัวจีนทั้งหมดยอมรับในอุดมคติแต่ บางส่วนเท่านั้นที่เป็นจริงเพราะมีโอกาสน้อยมาก อาจพูดได้ว่าขณะที่ไม่ใช่ครอบครัวมั่งคั่งทั้งหมดจะเป็นไปตามอุดมคติ แต่ครอบครัวในอุดมคติจะต้องร่ำรวย ในที่สุด แม้ครอบครัวอุดมคติจะแตกสลายโดยผ่านเส้นทางการพังทลายของแหล่งทุนทรัพย์ ความอึดอัดใหญ่โต ผ่านการโตเกินความเหมาะสม หรือความห่างเหินทางเครือญาติ ซึ่งคนรุ่นสืบทอดจะทำให้ดีขึ้นมา

Coughlin (1960) ได้เขียนถึงลักษณะทั่วไปของครอบครัวจีนไว้ว่า

ภายในครอบครัวจีนในไทย ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวยังคงรักษาไว้ตามประเพณี เด็กได้รับการอบรมให้ความเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า เด็ก ๆ จะต้องทำตามความปรารถนาของพ่อแม่ไม่ว่าในด้าน การศึกษา อาชีพ การคบหาฝ่ายตรงข้ามและการแต่งงาน สถานะของหญิงจีนใน

ไทยเปลี่ยนไปเพียงเล็กน้อย ในร้านขายของระดับครอบครัว ภรรยาจะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลร้านตลอดวันขณะที่สามีใช้เวลาพูดคุยอยู่กับเพื่อนในร้านกาแฟและภัตตาคาร ในบ้านสถานะของหญิงไม่ได้รับการยกย่องเลย ไม่มีโอกาสที่พวกเขาจะเปลี่ยนสถานะที่ต่ำกว่าหรือภาระหน้าที่ที่จะต้องยอมรับในการเป็นแม่บ้านและแม่ของลูก

เป้าหมายในชีวิตของหญิงจีนคือ การแต่งงานและสร้างครอบครัวแยกออกไป และสถานที่ของเธอคือบ้าน หญิงจีนไม่เคยมีตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชนจีนเลย มีเพียงหญิงจีนไม่กี่คนที่ทำงานนอกบ้านหรือมีส่วนร่วมในองค์กรชุมชน เมื่อถึงเวลา หญิงจีนจะไม่ถูกกักบริเวณในบ้าน พวกหล่อนสามารถไปตลาด ไปวัด และไปวัดไทย สามารถไปดูหนัง ไปงานเทศกาลและงานออกร้าน และ พวกหล่อนยังมีส่วนร่วมในงานฉลองครอบครัวนอกบ้าน เช่น งานแต่งงาน งานวันเกิด แต่ งานประจำ เช่น การทำกับข้าว การเย็บและซักผ้าเป็นงานที่ใช้เวลาทั้งวัน ลูก ๆ จะเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของหญิงจีน ตั้งแต่เกิดไปจนถึงแต่งงาน บ้านคนจีนยังเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางด้านศาสนาและหญิงก็มีส่วนในเรื่องนี้ที่สำคัญ นอกจากนั้น หญิงจีนมีกิจกรรมหลากหลายในการพูดคุย ชูชิบนิทนากับหญิงด้วยกัน

ในครอบครัว การจัดการแต่งงานโดยพ่อแม่เป็นสิ่งที่ต้องยอมรับของสังคมจีนในไทย พ่อแม่คาดหวังอย่างมากในการเลือกผู้เหมาะสมให้แก่ลูกเมื่อถึงวัยอันควร นอกจากนั้นยังเป็นผู้ที่จัดการให้ลูกตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการแต่ง เช่นเดียวกับในจีน มีการไปดูวงเพื่อตรวจดูเส้นทางชีวิตของคนทั้ง 2 ว่าจะไปได้ด้วยดีหรือไม่ ถ้าไม่ก็สามารถจะเป็นข้ออ้างในการเลิกได้ ตลอดทั่วทั้งชุมชนจีน การเลือกคู่มักจะมีเพศแตกต่างจากตนเอง และถ้าเป็นไปได้มักเลือกแต่งงานกับผู้ที่มีการพูดเดียวกับตนหรือการแต่งงานข้ามภาษาก็ไม่ใช่เรื่องแปลกและมักได้รับการอนุมัติ อย่างไรก็ตาม การแต่งงานมักจะถูกคาดหวังว่าจะเกี่ยวเนื่องกับครอบครัวในเรื่องประโยชน์ ดังนั้นครอบครัวมักจะมีคนหาคู่จากครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจเดียวกับตน ขณะที่ครอบครัวที่มีสถานะต่ำกว่ามักพยายามแต่งงานกับครอบครัวที่มีสถานะสูงกว่าเพื่อยกระดับโอกาสของชีวิตตนเอง การแต่งงานกับคู่ที่ไม่ใช่จีนหมายถึงคนไทยนั้นจะได้รับการคัดค้าน แม้ในอดีตการแต่งงานของหญิงจีนกับครอบครัวราชินิกุลก็มีปรากฏอยู่บ่อยครั้งก็ตาม แต่จากการสำรวจของ Coughlin เอง พบว่าการแต่งงานระหว่างคนจีนและคนไทยนั้นมีน้อยมาก เนื่องจากในปัจจุบันลูกสาวของครอบครัวจีนในไทยได้รับการเลี้ยงดูตามแบบมาตรฐานจีน และไม่เกิดการขาดแคลนหญิงจีนในชุมชนทำให้ต้องส่งลูกชายไปหาหญิงจีนในประเทศจีนเสียค่าใช้จ่ายมากมายดังที่เกิดขึ้นในอดีต สิ่งนี้ทำให้การแต่งงานกันภายในระหว่างคนจีนเกิดขึ้น ส่งผลให้ชุมชนจีนในปัจจุบันลดความสัมพันธ์กับจีนแผ่นดินใหญ่ลงและทำให้ชุมชนจีนกลายเป็นสังคมปิดและกีดกันคนภายนอก (P. 77)

นอกจากความไม่สมดุลทางเพศแล้ว ยังมีเหตุผลทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการแต่งงานภายใน กล่าวคือ คนจีนที่อพยพมาเมื่อ 30 ปีก่อนมักห่างจากญาติพี่น้องและพ่อแม่ในประเทศจีน การแต่งงานกับหญิงไทยจึงเป็นทางเลือก หญิงไทยที่แต่งงานเข้ามาไม่จำเป็นที่จะต้องปรับตัวลดฐานะ เป็นสะใภ้ในบ้านคนจีน ตรงข้ามสามีชาวจีนต่างหากที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับทัศนคติที่แตกต่างจากสิ่งที่ตนเองคุ้นเคย ในเรื่องการกิน การแต่งตัว การพูด การศึกษา ศาสนา ส่วนภรรยาคนไทยก็ปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตในครอบครัวจีน แต่ภรรยาจีนที่อ่อนวัยเมื่อ 20 ปีก่อนปัจจุบันได้แสดงบทบาทเป็นแม่ยายที่มีศักยภาพ เริ่มต้นตั้งแต่แต่งงานเข้ามาในครอบครัวจีนในฐานะภรรยา และลูกสะใภ้และยอมรับสถานะที่เป็นรองและบทบาทของเข้ารับใช้ในฐานะลูกสะใภ้ในบ้านคนจีน แต่สถานะนี้เช่นนี้สำหรับหญิงไทยแล้วจะรับไม่ได้ มีข้อแตกต่างมากมายระหว่างวัฒนธรรมทั้งสอง อาหาร ภาษา การแต่งตัว ศาสนาซึ่งในทัศนะของคนจีนแล้วก็ไม่ต้องการที่จะเอาภรรยาคนไทยเข้ามาซึ่งครอบครัวจีนรุ่นแรก ๆ ที่มีสามีจีนและภรรยาคนไทยจะต้องฟันฝ่าเอาชนะให้ได้

ความจริงอีกอย่างก็คือ ลูก ๆ จะต้องอดทนที่จะต้องรอให้พ่อแม่เลือกคู่ให้ ไม่มีการหนีตามเหมือนที่เกิดในครอบครัวไทย แสดงให้เห็นถึงการควบคุมของครอบครัวจีนที่เคร่งครัด นอกจากนี้เป็นธรรมเนียมราวกับกฎหมายที่ลูกชายคนโตต้องแต่งงานก่อน ซึ่งสร้างความลำบากให้แก่น้องคนต่อไปที่จะต้องรอเวลาให้พี่ชายแต่งงานไปก่อน

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจเอง ก็บังคับให้ลูก ๆ ต้องเชื่อฟังพ่อแม่ และเคารพการตัดสินใจในการเลือกคู่ให้ การแต่งงานต้องมีค่าใช้จ่ายที่ต้องพิจารณา ค่าใช้จ่ายในการแต่งงานเกินกว่าที่เจ้าบ่าวที่เพิ่งสร้างตัวจะรับได้ และการแต่งงานในของครอบครัวจีนถือว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญสำหรับครอบครัวทีเดียวที่จะต้องจัดให้สมเกียรติ ในทางตรงข้ามถ้าไม่ยึดถือหลักนี้โดยจัดแบบธรรมดาแล้ว ครอบครัวก็จะต้องได้รับผลที่คาดไม่ถึงที่จะตามมา แม้ภายหลังการแต่งงาน คู่แต่งงานใหม่ก็ยังคงต้องพึ่งพ่อแม่ ในเรื่องค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าเช่าที่อยู่ใหม่ ดังนั้นการยินยอมของพ่อแม่ในเรื่องการแต่งงานจึงเป็นเรื่องที่คู่แต่งงานจะมองข้ามไม่ได้

สุมิตร ปิติพัฒน์ (2525) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของครอบครัวจีนว่า

ครอบครัวคนจีนอพยพแรกเริ่มจะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ต่อมากลายเป็นครอบครัวขยาย (Extended family) เมื่อลูกชายแต่งงานและนำเอาภรรยาเข้ามาในบ้าน ลูกสะใภ้ที่เข้ามาอาศัยในบ้านจะต้องช่วยทำงานบ้านร่วมกับสมาชิกฝ่ายหญิงคนอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของแม่ โดยปกติชาวจีนนิยมครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีพ่อ แม่ ลูกชาย สะใภ้ และหลาน ๆ อยู่ในบ้านเดียวกัน แต่ครอบครัวขนาดใหญ่นี้ยากแก่การรักษาให้คงรูปไว้ได้นาน เพราะมักประสบปัญหาเรื่องบ้านเรือนคับแคบ เมื่อลูกชายหลายคนแต่งงานและมีลูกแล้ว บางครั้งจะแยกเรือน

ไปอยู่ต่างหาก การไปตั้งครอบครัวใหม่ของตนเองมีมากขึ้นสำหรับลูกหลานจีนในปัจจุบัน มีเพียงครอบครัวชาวจีนที่มีฐานะดีจำนวนน้อยที่ยังเป็นแบบครอบครัวขยายอยู่

หลังจากพ่อแม่ตายไป กิจการธุรกิจของครอบครัวจะมอบหมายให้ลูกชายคนโตดำเนินการแทนในรูปของธุรกิจครอบครัวเช่นเดิม แต่ปรากฏอยู่เสมอว่าทรัพย์สินของครอบครัวมักถูกแบ่งแยกระหว่างลูกชาย ธุรกิจครอบครัวเปลี่ยนเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอย่างเป็นทางการผูกพันด้วยระบบเครือญาติแบบเดิมน้อยลง

การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวจีน

1. ครอบครัวจีนแบบดั้งเดิมนั้นมีอำนาจที่เข้มแข็งของหัวหน้าครอบครัว(พ่อ)เป็นพลังยึดเหนี่ยวที่สามารถรักษาค่านิยมประเพณีให้คงอยู่ตลอดชั่วชีวิต การรักษาสภาพความเป็นผู้นำของครอบครัวของลูกชายคนโตเป็นปัญหาใหญ่ของจีนยุคต่อมา การสูญเสียอำนาจหัวหน้าครอบครัวฝ่ายชาย เป็นสาเหตุสำคัญนำไปสู่การแบ่งแยกทรัพย์สิน และการปรับปรุงแบบธุรกิจใหญ่ของคนจีนรุ่นต่อมา
2. ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการของไทย ลูกจีนที่เกิดในไทยได้รับสัญชาติไทยโดยกำเนิดส่วนใหญ่จะได้รับสิทธิเหมือนกับคนไทยและต้องเข้าเรียนในโรงเรียน ฉะนั้นลูกคนจีนจึงได้คลุกคลีกับเด็กไทยอย่างใกล้ชิด ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยจากโรงเรียนและเพื่อนบ้าน ยิ่งเด็กจีนมีความใกล้ชิดกับค่านิยมแบบไทยมากเท่าใดก็ย่อมยึดถือความคิดและการปฏิบัติในครอบครัวของตนเองน้อยลง นอกจากนั้นโรงเรียนยังทำให้ครอบครัวเป็นสถาบันฝักอาชีวะแก่บุตรหลานน้อยลง ลูกจีนมีแนวโน้มเข้าเรียนฝักประกอบอาชีพได้จากโรงเรียนธุรกิจ หรือวิทยาลัยโดยตรง จึงไม่จำเป็นที่ลูกจีนจะต้องฝักอาชีพจากพ่อแม่หรือเครือญาติของตนอีกต่อไป ลูกจีนที่มีการศึกษาย่อมมีโอกาสเลือกอาชีพและทำงานอื่น ๆ มากขึ้นทั้งในภาคเอกชนและรัฐบาล ฉะนั้นธุรกิจในครอบครัวจีนจึงไม่ใช่อาชีพเดียวที่ลูกจีนจะยึดถืออีกต่อไป
3. สถานะภาพของหญิงจีนมีแนวโน้มที่จะได้รับสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการศึกษา กิจกรรมทางสังคมและการทำงาน อย่างน้อยได้รับการศึกษาเบื้องต้นทัดเทียมชาย ลูกสาวจีนส่วนใหญ่เข้ามามีบทบาทในการค้าขายช่วยพ่อแม่มากขึ้นแทนผู้ชาย
4. การนับถือเครือญาติของคนไทยให้ความสำคัญด้านชายหญิง (Bilateral) ส่วนแบ่งมรดกของคนไทยก็เช่นกัน คือพ่อแม่จะแบ่งให้ลูกชายและหญิงตามความพอใจของตนเองมากกว่าที่จะให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามหลักเกณฑ์ ฉะนั้นรูปแบบโครงสร้างเครือญาติไทยอาจเป็นตัวแทนที่จะทำให้ลูกหลานจีนใช้เปรียบเทียบกับระบบของจีน ซึ่งทำให้ลูกจีนไม่พอใจในระบบอาวุโส และกรรมสิทธิต่าง ๆ ในครอบครัวได้ นอกจากนี้กฎหมายไทยระบุชัดเจนถึงกรรมสิทธิฝ่ายหญิงในมรดกของครอบครัวทัดเทียมชาย

5. ในกรณีที่พ่ออายุมากไม่สามารถดูแลธุรกิจที่มีการแข่งขันกันได้อย่างทั่วถึง ลูกชายคนโตที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ก็จะช่วยทำธุรกิจครอบครัว แต่ลูกชายคนอื่นก็ยังคงมายุ่งเกี่ยวกับธุรกิจนั้นได้เพราะถือว่ามีหุ้นส่วนในทรัพย์สินของครอบครัวอยู่ แต่ถ้าลูกชายเหล่านั้นมีความแตกแยกหรือขัดแย้งกันมาก็เป็นความยากลำบากที่ลูกชายคนโตจะจัดการและบริหารธุรกิจของครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากล่าวได้ว่าการดำเนินธุรกิจร่วมแบบครอบครัวจีนในไทยนั้นตกต่ำเพราะว่าธุรกิจในครอบครัวยากที่จะล้มละลายโดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กและกลาง การดำเนินธุรกิจได้ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างและการจัดระเบียบภายในครอบครัวจีนยุคใหม่
6. การแบ่งแยกธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวแบบขยายแปรเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ถ้าลูกชายมีความสัมพันธ์กันดียอมรับความเป็นผู้นำของพี่ชายคนโต ระบบธุรกิจแบบกงสีก็ยังคงรักษาสืบทอดต่อไปได้อีก นอกจากนี้การจัดระเบียบเศรษฐกิจของครอบครัวใหม่อาจทำขึ้นเพราะจำเป็นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของพี่น้องซึ่งอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ฉะนั้นจึงแปรรูปจากองค์การธุรกิจขนาดเล็ก กลางไปสู่บริษัทขนาดใหญ่ที่มีระบบบริหารและดำเนินงานอย่างเป็นทางการ แต่ยังไม่อาจสรุปได้ถึงจำนวนที่แน่นอนของกงสีที่ได้แปรสภาพไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ หรือจำนวนที่ยังคงสภาพธุรกิจขนาดเล็กอยู่ แต่ก็อาจคาดคะเนได้ว่าการแปรสภาพไปสู่บริษัทขนาดใหญ่จะมีจำนวนน้อยกว่า เพราะการแปรสภาพจากธุรกิจขนาดเล็กไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จย่อมยากที่จะกระทำมากกว่าการแบ่งแยกทรัพย์สินของครอบครัวเพื่อสมาชิกของครอบครัวไปลงทุนในกิจการของตนเองตามใจชอบ อย่างไรก็ตามในไทยเองก็ยังมีบริษัทและธนาคารขนาดใหญ่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของครอบครัวจีนที่วิวัฒนาการมาจากการลงทุนของครอบครัวจีนขนาดเล็กมาก่อน ฉะนั้นจะพบเห็นวิวัฒนาการขององค์การธุรกิจครอบครัวจีนทั้งสองแนวในไทย

สมมุติฐานการวิจัย

จากการศึกษาตัวแบบครอบครัวจีนของ Baker ทำให้พอที่จะตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้คือ

1. ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย (extended family) ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกชาย สะใภ้ และ หลาน ๆ อยู่ในบ้านเดียวกัน
2. ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน มีลักษณะ Patrilineal descent กล่าวคือ สามีนี้อำนาจที่เด็ดขาดมีการสืบสกุลโดยผู้ชาย
3. ภายหลังจากแต่งงานฝ่ายหญิงจะย้ายไปอยู่กับครอบครัวของสามี (Patrilocal)
4. ลูกชายคนโตจะเป็นผู้รับช่วงงานของครอบครัวและธุรกิจที่ดำเนินอยู่ต่อไป

5. การแบ่งมรดกในครอบครัว จะให้เฉพาะบุตรชายเท่าเทียมกันตามแบบอย่างของครอบครัวจีน
6. ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงพูด ฟังและเขียนภาษาจีนและให้การศึกษาภาษาจีนแก่บุตรของตนเอง
7. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสมาคมชาวจีนในพื้นที่นั้น ๆ มีลักษณะ Homogeneity
8. ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงติดต่อกับสมาคมแห่งชาติของตน และยังคงติดต่อกับญาติที่ประเทศจีนอยู่อย่างสม่ำเสมอ
9. คนไทยเชื้อสายจีนยังคงปฏิบัติประเพณีของจีนในรอบปีอย่างเหนียวแน่น
10. สถานะของหญิงในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนจะต่ำกว่าฝ่ายชาย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คนไทยเชื้อสายจีน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษชาวจีนที่อพยพจากประเทศจีนและตั้งถิ่นฐานในไทย อาจแต่งงานกับหญิงไทยหรือหญิงจีนมีครอบครัวอยู่ในประเทศไทย

ชุมชนโบ๊เบ๊ หมายถึง ตรอกธรรมดา แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร บริเวณที่เรียกกันว่าตลาดเก่า ตลาดกลาง ตลาดสามชั้น และฝั่งตรงข้ามตลาด เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย แขวงคลองมอหานาค คือจากหัวมุมถนนหลังโรงพยาบาลหัวเจียวซึ่งเป็นร้านค้าไปจนถึงสะพานเจริญราษฎร์โดยมีถนนผดุงกรุงเกษมและคลองมอหานาคคั่นกลางอยู่ และบริเวณที่เรียกว่าโบ๊เบ๊ ทาวเวอร์

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation) หมายถึง ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เป็นรูปแบบหนึ่งของการติดต่อระหว่างวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการที่ปัจเจกชนหรือกลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ แทนที่วัฒนธรรมของตนเองโดยวัฒนธรรมอื่น ๆ ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นแล้วและกำลังเกิดขึ้นและจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543 : 39)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) โดยค้นคว้ารวบรวมจากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่าง ๆ

2. ศึกษาจากภาคสนาม (Field Research) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยชุมชนชาวจีนในบริเวณที่เรียกว่า โบ๊เบ๊ โดยใช้วิธีการศึกษาในแนวมานุษยวิทยา ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บ้าน บ้านเช่า และแผงลอยในโบ๊เบ๊รวม 43 หลังคาเรือน โดยใช้เครื่องมือสัมภาษณ์ (interview guide) เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปของลักษณะครอบครัวไทยเชื้อสายจีน จากนั้นใน 43 หลังคาเรือนนี้ยังได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) อีก 7 หลังคาเรือน และเพื่อให้ได้ภาพชุมชนโดยรวม ได้มีการสัมภาษณ์บุคคลในสถาบันที่เกี่ยวข้องกับชุมชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลในสมาคมโบ๊เบ๊ หรือ พระในวัดที่เกี่ยวข้องกับชุมชนด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการตั้งสมมุติฐาน นำข้อมูลที่รวบรวมจากภาคสนามนำมาวิเคราะห์ด้วยการสร้างตารางและอธิบายประกอบ ผลจากการวิเคราะห์จะนำไปทดสอบกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลที่ได้จะนำไปอ้างอิงกับแนวความคิด สรุปผลการวิจัย รวมทั้งพิจารณาการรักษาเอกลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีน

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทย

การติดต่อทางการค้าระหว่างจีนกับดินแดนประเทศไทยปัจจุบันมีมานานเป็นเวลานานนับพันปีแล้ว ดังนั้นชาวจีนจึงเป็นคนต่างประเทศที่คนไทยมีความคุ้นเคยและคบหาสมาคมต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน (G. William Skinner, อ้างใน ชาวจีนแต่จิ๋วในประเทศไทยและในภูมิภาคอินโดจีนที่เฉาซัน 2534 :115)

จากหลักฐานภาพสลักนูนต่ำศิลปะเขมรที่ปราสาทกลางเมืองนครธม เมืองหลวงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 นักวิชาการชาวเยอรมันได้ยืนยันว่า พ่อค้าชาวจีนได้มาตั้งตลาดค้าและเมืองท่าในอ่าวสยามเรียบร้อยแล้ว เมื่อคนไทยมาถึงบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาและแหลมมลายูในคริสต์ศตวรรษที่ 13

ราชอาณาจักรสุโขทัยกลางคริสต์ศตวรรษ 13 และครึ่งหลังศตวรรษ ราชสำนักมองโกลได้พยายามที่จะรวมราชอาณาจักรสุโขทัยให้เป็นรัฐบรรณาการซึ่งชาวจีนเรียกว่า เซียน มีการส่งคณะทูตจีนมาเมื่อ พ.ศ. 1825, พ.ศ. 1836 พ.ศ. 1837 ครั้งสุดท้ายได้ถือสาส์นมาถวายพระเจ้ารามคำแหง กษัตริย์แห่งสุโขทัยให้เสด็จไปยังราชสำนักของจักรพรรดิ ในที่สุดพระเจ้ารามคำแหงทรงส่งคณะทูตบรรณาการไปยังปักกิ่งเมื่อ พ.ศ. 1839, พ.ศ. 1840, พ.ศ. 1842

ในสมัยอยุธยา สถานการณ์ที่นักสำรวจสมัยต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 บรรยายถึงการมีลูกจีนในสยามเป็นครั้งแรก ได้แก่ ลูกที่มีบิดาเป็นจีน มารดาเป็นไทย ความตอนเดียวกันยังเอ่ยถึง “ถิ่นที่ชาวจีนอาศัยอยู่ ณ ถนนบางแห่ง” ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีแหล่งพำนักอาศัยของชาวจีนอยู่ในอยุธยาแล้วตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 หลักฐานทางจีนในศตวรรษต่อมา ก็แสดงให้เห็นประจักษ์ว่า ชาวจีนได้ไปตั้งหลักแหล่งกันมาหลายรุ่นแล้ว นักสำรวจชาวโปรตุเกสชื่อ เดอ คัมโบส์ กล่าวถึงพ่อค้าชาวจีนว่า “ตั้งหลักแหล่งอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่งในประเทศไทย” ในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 16 ปรากฏมีเหตุร้ายขึ้นในประวัติศาสตร์เมืองปัตตานีซึ่งเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงการมาตั้งหลักแหล่งของชาวจีนในสยามภาคนี้

ต้นศตวรรษที่ 17 ในรัชสมัยพระเจ้าเอกาทศรถ พ.ศ. 2148-2163 ฐานะพ่อค้าจีนในสยามมีความสำคัญมาก ในพ.ศ. 2159 ชาวฮอลันดาที่อยู่ในปัตตานีเขียนว่า ชาวจีนมีจำนวนมากกว่าชาวพื้นเมืองที่นั่นมาก หลักฐานของจีนเขียนถึงปัตตานีว่า ชาวจีนที่อยู่ในปัตตานีมีจำนวนมากมายกล่าวได้ว่าเดินก็แทบจะชนกัน

ในช่วงศตวรรษที่ 16 และ 17 นี้ ชาวจีนได้รับความนิยมน ส่วนชาวโปรตุเกส ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศสและฮอลันดาต่าง ก็ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาค้าในสยาม แต่ในบั้นปลายต่างก็ถูกบังคับให้ละทิ้งผลประโยชน์ทางการค้าให้ชาวจีน จากเหตุผลธรรมดาๆที่ว่าคนไทยไม่เคยคิดว่าคนจีนเป็นคนต่างชาติ สมัยสมเด็จพระนารายณ์และกษัตริย์องค์ต่อๆ มาได้ว่าจ้างชาวจีนจำนวนมากให้เป็นพนักงาน

ทำการค้าขายแทนพนักงานดูแลโรงเก็บสินค้า พนักงานบัญชีและกะลาสีเรือ และโดยมิได้กีดกันพ่อค้าเอกชนชาวจีน ด้วยผลของวิวัฒนาการเหล่านี้และทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ในเมืองจีนได้วางมาตรการบางอย่างเกี่ยวกับการค้าในโพ้นทะเลและการอพยพออกจากเมืองจีนแล้วก็ตาม ยังมีชาวจีนอพยพเข้ามาในสยามเป็นจำนวนมากยิ่งขึ้นตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 นี้

ส่วนในด้านชุมชนชาวจีนในประเทศไทยนั้น ตามหลักฐานที่มีอยู่เริ่มปรากฏอย่างเด่นชัดในสมัยอยุธยา ในสมัยนี้มีชาวจีนตั้งบ้านเรือนอยู่ทั่วไปทั้งในและนอกกำแพงเมืองกรุงศรีอยุธยา แต่บริเวณที่อยู่กันมากคือ แถวป้อมเพชรและแถววัดพันธุเชิง นอกจากนี้ที่กรุงศรีอยุธยาแล้วชาวจีนยังไปตั้งหลักแหล่งอยู่ทางหัวเมืองชายทะเลตะวันออกแถบบางปลาสร้อย จันทบุรี และไปอาศัยอยู่ทางใต้ที่สงขลาและปัตตานี ประมาณกันว่าในพุทธศตวรรษที่ 23 มีชาวจีนในประเทศไทยราว 10,000 คน ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาประมาณ 3,000-4,000 คน ชาวจีนเหล่านี้ประกอบอาชีพเป็นพ่อค้าบ้างก็เข้ารับราชการเป็นขุนนางไทย ส่วนใหญ่ทำงานในกรมท่าซ้ายและมีส่วนช่วยดำเนินกิจการค้าสำเนาให้แก่รัฐบาลไทย บางคนเป็นช่างฝีมือ เป็นแพทย์ หรือนักแสดง และที่ประกอบอาชีพในทางเกษตรก็มีเช่น ทำสวน ปลูกผัก เลี้ยงหมู ฯลฯ (G. William Skinner, อังโน ชาวจีนแต่ใจในประเทศไทยและในภูมิภาคอินโดจีนที่เจาซัน 2534 : 115)

คริสต์ศตวรรษที่ 18 จนถึงกรุงศรีอยุธยาแตก ตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าท้ายสระถึงสิ้นสุดสมัยอยุธยา (พ.ศ. 2253-2310) ในช่วงนี้การค้าของชาวจีนเอกชนยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นเทียบเท่ากับการค้าผูกขาดของพระเจ้าแผ่นดินไทย มีเรือสำเนาจำนวนมากที่ชาวจีนเป็นกะลาสี และพระเจ้าแผ่นดินไทยหรือพ่อค้าจีนเอกชนเป็นเจ้าของ ต่างทำการค้าขายกับเมืองจีน ส่วนการค้ากับรัฐต่าง ๆ ในแหลมตอนใต้ของสยามก็แผ่ขยายออกไปด้วย เอกสารทางภูมิศาสตร์ของจีนที่เสร็จสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2273 แสดงว่าฐานะทั่วไปของชาวจีนในสยามเป็นที่น่าพอใจเท่าเทียมกับในศตวรรษก่อนหน้านั้น แหล่งพำนักของชาวจีนภายในกำแพงเมืองก็ยังคงอยู่ทางมุมเมือง ด้านตะวันออกเฉียงใต้ บทบาทของชาวจีนในสมัยพม่าล้อมเมืองหลวงเมื่อ พ.ศ. 2309 ก็ให้พยานหลักฐานอย่างดีถึงจำนวนและความสำคัญของชาวจีนเหล่านี้ในการป้องกันโบสถ์ของชาวคริสต์และร่วมกับชาวโปรตุเกสและฮอลันดาในการต่อสู้ป้องกันแหล่งพำนักของชาวฮอลันดาอย่างกล้าหาญ (Skinner, 2529 : 2-18)

สาเหตุที่ชาวจีนต้องอพยพไปสู่ต่างประเทศนั้นที่สำคัญมี 3 ประการคือ 1. เป็นเพราะบ้านเมืองเกิดทรราชและจลาจล หรือพ่ายแพ้จากการต่อต้านระบอบศักดินาจึงต้องออกไปลี้ภัย 2. ออกไปเพื่อประกอบการค้าขาย และ 3. ออกไปเพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพ หนีความยากจน เมื่อพิจารณาประวัติการออกนอกประเทศของคนจีนใน 2,000 ปีที่ผ่านมาโดยรวมแล้ว ถึงแม้ในขณะที่ยังมีหลายออกไปนั้นต่างก็มีความประสงค์จะไปอยู่ชั่วคราวชั่วคราวกันทั้งนั้น แต่ในทางปฏิบัติคนส่วนใหญ่กลับต้องตกค้างอยู่โพ้นทะเลด้วยเหตุผลที่ต่าง ๆ กัน กระทั่งสืบลูกสืบหลานเหลนโหล่นผสมกลมกลืนกันกับสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นอันว่า การผสมกลมกลืนกันกับคนท้องถิ่นคือกระแสหลัก

แห่งวิวัฒนาการของชาวจีนโพ้นทะเล (สวี เส้าหลิน, ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและในภูมิภาคอินเดียที่เฉาซัน 2539 : 1)

ในสมัยรัตนโกสินทร์มีการหลั่งไหลของชาวจีนอพยพจำนวนมากตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 2 จนถึงรัชกาลที่ 5 และดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ก็เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเกิดความไม่สงบขึ้นทางภาคใต้ของจีน เช่น เกิดทุพภิกขภัย เกิดสงครามฝิ่น พ.ศ. 2382-2385 กบฏไต้เผิง พ.ศ. 2393-2407 และการจลาจลอื่น ๆ ความวุ่นวายเหล่านี้ทำให้ชาวจีนจำนวนมากจากทางภาคใต้ของประเทศไทยอพยพหนีภัยไปอยู่ในดินแดนอื่น ๆ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่กันมาก เพราะรัฐบาลไทยมีนโยบายสนับสนุนการหลั่งไหลเข้ามาของชาวจีนอพยพ เนื่องจากรัฐได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากชาวจีนเหล่านี้ นอกจากนั้น โอกาสที่ชาวจีนจะประกอบอาชีพแสวงหาความร่ำรวยในประเทศไทยก็มีอยู่มาก

ประมาณกันว่าในตอนต้นรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2368 มีชาวจีนอยู่ในประเทศไทยราว ๆ 230,000 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,750,000 คน พอถึงรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2403 จำนวนชาวจีนได้เพิ่มขึ้นเป็น 337,000 คน จากจำนวนประชากร 5,450,000 คน ในกลางสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2433 จำนวนชาวจีนได้เพิ่มขึ้นเป็น 497,000 คน จากจำนวนประชากร 6,670,000 คน และในตอนปลายรัชกาล พ.ศ. 2453 มีชาวจีนอยู่ในประเทศไทยประมาณ 792,000 คน จากจำนวนประชากร 8,305,000 คน

ชาวจีนเหล่านี้กระจายไปตั้งหลักแหล่งอยู่ตามที่ต่าง ๆ แหล่งที่อยู่กันมากคือ กรุงเทพฯ เมืองต่าง ๆ บนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำบางปะกง หัวเมืองชายทะเลตะวันออก หัวเมืองแถบลุ่มแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และภาคใต้ ส่วนทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก จึงมีชาวจีนขึ้นไปตั้งหลักแหล่งอยู่ไม่มากนัก ชาวจีนเริ่มอพยพขึ้นไปอยู่ในแถบนี้มากเมื่อประมาณ พ.ศ. 2440 เป็นต้นมา เพราะมีการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯและดินแดนเหล่านี้ ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น (สุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทย และในภูมิภาคอินเดียที่เฉาซัน 2534 : 115-117)

โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ นักสังเกตการณ์ตะวันตกได้เขียนไว้ว่า ชาวจีนมีจำนวนมากกว่าคนไทยในเมืองหลวงของไทย ในพ.ศ. 2363 ฟินเลย์สันเขียนว่า ในภาคที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดของสยาม(กรุงเทพฯ) จะมีชาวจีนถึง 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด มีชนชั้นหรืออเมริกันที่เคยอยู่ในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2378 ได้คาดประมาณไว้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของกรุงเทพฯ และบริเวณใกล้เคียงเป็นชาวจีน นักสังเกตการณ์ตะวันตกเหล่านี้เห็นพ้องกันว่า พวกแต่จิวเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในบรรดากลุ่มภาษาพูดจีนในกรุงเทพฯ พวกเขาถูกยกขึ้นเป็นกลุ่มภาษาพูดที่มีจำนวนมารองลงมาในกรุงเทพฯ ถัดจากพวกแต่จิวและยกขึ้นแล้ว ก็ได้แก่ พวกไหหลำและกวางตุ้ง และพวกเขาเป็นพวกสุดท้าย (Skinner 2529 :81-83)

ชาวจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในไทยส่วนใหญ่ มาจากบริเวณฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน จำแนกภาษาพูดได้เป็น 5 กลุ่ม คือชาวจีนกวางตุ้งมาจากมณฑลกวางตุ้ง เป็นกลุ่มภาษาที่ใหญ่ที่สุดในจีนใต้ ชาวจีนฮกเกี้ยนมาจากมณฑลฟูเจี้ยน ชาวจีนแต้จิ๋วมาจากบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของกวางตุ้งซึ่งเรียกว่าเซาซุ ชาวจีนแคะมาจากบริเวณเหนือกวางตุ้งขึ้นไป และชาวจีนไหหลำมาจากบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะไหหลำ (สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ การวิจัยเรื่องปัญหาคนจีนในประเทศไทย อ้างใน ขจัดภัย นุรุษพัฒน์, 2519 : 13)

เมื่อเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 20 แต่ละปีมีชาวจีนอพยพเข้ามาประเทศไทยจำนวนมาก ทำให้ประชากรในชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลและชาวไทยเชื้อสายจีนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือได้เพิ่มจำนวนจาก 790,000 คนในปี พ.ศ. 2453 เป็น 1,870,000 คนในปี 2485 (หลอเสี่ยวจิง, การค้าไทยจีนช่วง ค.ศ. 1910-1941 ใน ชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทยและในภูมิภาคเดนมาร์กที่เฉาซัน หน้า 64-65) ส่วนทางการเงินในขณะนั้น ได้มีปีนการคาดคะเนอย่างเป็นทางการถึงจำนวนชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ให้ตัวเลขโดยประมาณจาก พ.ศ. 2459-2477 คือ 1,500,000 คน จาก พ.ศ. 2477-2491 เป็นจำนวน 2,500,000 คน และตั้งแต่ พ.ศ. 2491 เป็นต้นมามีจำนวน 3,500,000 คน (Skinner, 2529 : 184) ในปี พ.ศ. 2511 จากตัวเลขของทางการไทย ตัวเลขของชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทยมี 490,000 คน แต่ในปีเดียวกันจากตัวเลขของทางการไต้หวันได้ประกาศว่ามีตัวเลขถึง 3,500,000 คน ตัวเลขดังกล่าวมีความแตกต่างกันถึง 8 เท่า ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าทางการไต้หวันได้รวมเอาผู้ที่ถือ 2 สัญชาติรวมเข้าไปด้วยอีกถึง 3,000,000 คน (Tsuneo Ayabe, Motto Shiritai. 1986 : 90)

ปัจจุบัน จากสถิติ พ.ศ. 2543 ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองระบุว่า มีชาวจีนที่มีใบอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยได้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 214,894 คน เป็นชาย 139,415 คน หญิง 75,479 คน (ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ปี พ.ศ. 2543)

การควบคุมชาวจีนในประเทศไทย

ยุคที่ 1 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า พระองค์ขึ้นครองราชปี พ.ศ. 2454 มีการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองระหว่างประเทศที่สำคัญหลายเหตุการณ์เช่น ปี 2541 มีการปฏิบัติเพื่อสถาปนาการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญในประเทศตุรกี ปี 2460 มีการปฏิบัติล้มระบอบซาร์ในรัสเซียโดยเฉพาะการสถาปนาการปกครองในระบอบสาธารณรัฐในจีน ซึ่งสื่อเค้าว่าจะกระทบกระเทือนความมั่นคงของรัฐ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นได้จากการใช้พระนามแฝงว่าอัสวพาหุ โดยเรียกจีนว่า “ยิวแห่งบูรพา”

คนจีนในสยามซึ่งไม่เคยถูกควบคุมมาก่อนในสมัยศักดินาของไทยเพราะถือว่าเป็นคนเหล่านี้เป็น “คนต่างประเทศ” ไม่ได้ถูกควบคุมโดยระบบไพร่ ก็ถูกควบคุมอย่างเป็นระบบใน 2 ระดับ ระดับ

แรกเป็นการวางกรอบการแบ่งสรรเชื้อชาติที่ชัดเจน โดยกฎหมายเกี่ยวกับเชื้อชาติฉบับต่าง ๆ ส่วนอีกระดับหนึ่งเป็นการควบคุม โรงเรียนจีนในฐานะสถาบันการศึกษาที่จะทอดเชื่อม โยงวัฒนธรรม เก่าระหว่างชุมชนเดิมกับชุมชนใหม่ในสยาม

ระดับแรกการวางกรอบการแบ่งสรรเชื้อชาติที่ชัดเจนพิจารณาได้จาก การตรากฎระเบียบใหม่ ๆ ที่กระทบกระเทือนรากเหง้าและความจงรักภักดีต่อภูมิลำเนาเดิมของคนจีนในสยามทั้งสิ้น เรา จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติสัญชาติ 2454 พระราชบัญญัติเนรเทศ 2455 พระราชบัญญัติสัญชาติ 2456 พระราชบัญญัติลักษณะคนต่างประเทศเข้าเมือง 2460 ล้วนเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับคนต่าง ชาติ เพื่อควบคุมคนจีนที่มีปัญหาขณะนั้น อาทิพระราชบัญญัติแปลงชาติมีสาระอยู่ที่ห้ามมิให้มีการ แปลงชาติจนกว่าคน ๆ นั้นจะเคยอยู่ในไทยไม่น้อยกว่า 5 ปี ส่วนพระราชบัญญัติสัญชาติออกมา เพื่อให้อำนาจแก่รัฐบาลในการเนรเทศหรือพระราชบัญญัติสัญชาติออกมาแล้วจะมีผลให้คนที่เกิด ภายในพระราชอาณาจักรของพระองค์เป็นคนไทยซึ่งเท่ากับเป็นการตัดขาดบุคคลนั้น ๆ จากราก เหน้เก่าเดิมผ่านการสายเลือดที่ตกทอดมาจากบิดามารดา

ระดับสอง การควบคุม โรงเรียนจีน คือการจัดรูปการเรียนรู้อวัฒนธรรมใหม่ให้กับพลเมืองไทย ชุดใหม่ที่มีเชื้อสายจีน โดยการตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ปี 2461 อาจแยกได้เป็นข้อ ๆ คือ

1. กำหนดให้โรงเรียนของเอกชนที่จัดตั้งอยู่แล้ว หรือจะตั้งใหม่ทั่วประเทศจะต้องมาจด ทะเบียน และอยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ
2. โรงเรียนราษฎร์จะต้องสอนนักเรียนให้อ่าน เขียน และ เข้าใจภาษาไทยได้คล่องแคล่วพอสมควร
3. โรงเรียนราษฎร์จะต้องจัดให้นักเรียนได้ศึกษาหน้าที่พลเมืองดี ปลูกฝังความจงรักภักดีต่อ ประเทศชาติ และให้ความรู้ในวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์เป็นอย่างน้อย
4. ครูชาวต่างประเทศ ซึ่งหมายถึงครูจีน หรือครูชาวตะวันตกของโรงเรียนคณะมิชชันนารี ต้องผ่านการสอบภาษาไทยภายใน 6 เดือน หรือ 1 ปี
5. การดำเนินการสอนของโรงเรียนจีน ต้องสอนภาษาไทยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง
6. หนังสือและอุปกรณ์การเรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจมิให้ใช้หาก พิจารณาเห็นว่าบกพร่องต่อศีลธรรม และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สาระ 6 ประการของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์มีผลโดยตรงต่อการศึกษาของคนจีนใน สยาม กล่าวคือแทนที่โรงเรียนจีนจะเป็นสถาบันทางสังคมที่คอยสืบทอดความเป็นจีนกับรากเหง้า เดิมของคนจีนรุ่นใหม่ ในทางตรงกันข้ามคนรุ่นใหม่จะถูกปลูกฝังจิตสำนึกใหม่ให้มีความผูกพัน กับสังคมใหม่ในฐานะของพลเมืองดี และมีความจงรักภักดีต่อชาติใหม่หรือกำเนิดใหม่ (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, การเปลี่ยนแปลงของรัฐไทยและผลกระทบต่อคนจีนในแง่การศึกษา, ชาวจีนแต่จิวใน ประเทศไทยและในภูมิลำเนาเดิมที่เฉาซัน, 2539 : 265-271)

ยุคที่ 2 ในช่วงปี พ.ศ. 2478-82 อันเป็นระยะเวลาของการเกิดสงครามต่อต้านญี่ปุ่น กล่าวได้ว่าเป็นช่วงกระแสชาตินิยมอันเนื่องมาจากความรักชาติของชาวจีนโพ้นทะเลได้ก้าวขึ้นสูงสุด และตรงกับระยะเวลาที่รัฐบาลไทยได้มีนโยบายกีดกันชาวจีนให้เป็นชาวไทยมากขึ้นซึ่งมาจากการ “ปฏิวัติ 2475” ของคณะราษฎรโดยตรง เพราะบุคคลในขณะนี้มีความรู้สึกชาตินิยมอย่างรุนแรง โดยเฉพาะหลังปี 2481 เป็นต้นมา ถือว่าเป็นช่วงที่ชาตินิยมของรัฐบาลไทยกับชาตินิยมของชาวจีนโพ้นทะเลได้ปะทะกันอย่างรุนแรง บุคคลในคณะรัฐบาลเริ่มแสดงทัศนคติในแง่ลบต่อชาวจีนโพ้นทะเลเมื่อวันที่ 15 เดือนกรกฎาคม 2481 โดยหลวงวิจิตรวาทการกล่าวอภิปรายที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยเปรียบชาวจีนกับชาวจีนว่า จีนยิ่งกว่ายิวเสียอีก จากนั้นในเดือน กันยายน ปีเดียวกันตำรวจบุกเข้าโรงฝิ่นทั่วกรุงเทพฯ กวาดจับผู้เสพยาฝิ่นได้ 5,223 คน โดยข้ออ้างเพื่อกำจัดสมุนอั้งยี่ ในจำนวนนี้มีชาวจีน 4,726 คน ถูกเนรเทศ 3,256 คน

ในปี 2482 รัฐบาลหลวงพิบูลสงคราม ได้ทำการปราบปรามชาวจีนโพ้นทะเลครั้งใหญ่ หนังสือพิมพ์จีนถูกสั่งปิดพร้อมถอนใบอนุญาต ข้อหาทำลายความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ เหลือหนังสือพิมพ์จีนฉบับเดียวเท่านั้นจากจำนวน 9 ฉบับ โรงเรียนจีน 200 แห่งถูกทยอยปิดตายทั่วประเทศด้วยข้อหากระทำผิด พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร

ในปี 2484 นโยบายของรัฐบาลเพิ่มความรุนแรงขึ้น เมื่อรัฐบาลได้นำพ.ร.ก. กำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าว มาใช้ประกาศเมื่อ 23 พฤษภาคม 2484 ให้จังหวัดลพบุรี ปราจีนบุรี และกิ่งอำเภอสตดหีบเป็นเขตหวงห้ามสำหรับชาวจีนโดยอ้างความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย วันที่ 19 กันยายน เพิ่มเขตหวงห้ามขึ้นอีก 3 แห่ง คืออำเภอเมือง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในกรณีหลังชาวจีนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากเพราะเขตอำเภอเมืองนครราชสีมามีชาวจีนอาศัยถึงหมื่นคน ปีเดียวกัน รัฐบาลประกาศใช้พ.ร.บ. ช่วยอาชีพและวิชาชีพ โดยสงวนอาชีพและวิชาชีพไว้เฉพาะคนไทย

การที่รัฐบาลปราบปรามชาวจีนเช่นนี้มีเหตุผล 2 ประการคือ 1. ในสภาวะสงครามมีการต่อต้านญี่ปุ่นของชาวจีน การปล่อยสภาวะเช่นนี้ให้ดำรงอยู่อาจกระทบความมั่นคงของชาติได้ 2. เป็นความต้องการโดยตรงของรัฐบาลในอันที่จะเปลี่ยนชาวจีนให้เป็นชาวไทย ซึ่งการแปลงชาตินี้ในปี 2482 ม.จ. วรณไวทยากรเป็นประธานคณะกรรมการพิจารณาเงื่อนไขการแปลงชาติครั้งที่ 1 บันทึกเสนอเงื่อนไขการแปลงชาติไว้ 2 ประการคือ 1. จีนผู้ที่จะแปลงชาติจะต้องสละความจงรักภักดีต่อจีน 2. จีนที่จะแปลงชาติจะต้องมีหลักประกันว่ามีเจตนาที่จะเป็นคนชาติสยามโดยบริสุทธิ์ใจ เงื่อนไขทั้ง 2 ยังมีบันทึกเป็นประเด็นสำคัญอีกคือ 1. ผู้ขอแปลงชาติจะต้องมีอายุบรรลุนิติภาวะ คือ 20 ปีบริบูรณ์ ผู้สูงอายุกว่ามีเงื่อนไขตามระยะเวลา 2. ผู้ขอแปลงชาติหากทำความชอบหรือรับราชการมาก่อนจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ 3. ผู้ขอแปลงชาติที่เป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ ควรแสดงอสังหาริมทรัพย์ของตนว่ามีอยู่เท่าไร 4. ไม่พิจารณาขอแปลงสัญชาติของกรรมกร 5. การแปลงชาติมีผลถึงภรรยาและบุตร 6. ผู้ขอแปลงชาติจะต้องเปลี่ยนชื่อและสกุล

ของตนให้ “ออกเสียงเป็นสยามภาษาได้โดยสนิท” 7. วางเงื่อนไขการส่งบุตรเข้าโรงเรียนไทย และ ประเด็นสุดท้าย ผู้แปลงสัญชาติจะต้องมีความรู้ภาษาไทย รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้จีนแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2482 มีชาวจีนขอแปลงสัญชาติ 104 คนที่ได้รับอนุมัติระหว่างปี 2482-2483 บุคคลเหล่านี้มักเป็นผู้มีรายได้และฐานะทางสังคมสูง อยู่ในเมืองไทยมานาน 20-50 ปี

รัฐบาลชาตินิยมของหลวงพิบูลสงครามยังได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการค้าข้าว ซึ่งอยู่ในความควบคุมของชาวจีน ซึ่งในระหว่างสงครามการค้าข้าวให้ญี่ปุ่นมีปัญหาเพราะพ่อค้าชาวจีนไม่ยอมขายข้าวให้ญี่ปุ่นเพราะกลัวสมาคมลับอั้งยี่ รัฐบาลโดยรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจคือ พระประมณฑ์ปัญญาเข้าแก้ปัญหาได้ด้วยการตั้งโรงสีขึ้นเอง ใช้ทำนข้าวของกรมทหารที่บางซื่อเป็นต้น ซึ่งต่อมาพระประมณฑ์ปัญญาได้เป็นผู้มีส่วนในการตั้งบริษัทข้าวสยาม จำกัดเมื่อปี 2481 ด้วยทุนจดทะเบียน 5 แสนบาท ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัทข้าวไทย จำกัด นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ก่อตั้งบริษัทไทยนิคมพาณิชย์จำกัดในปี 2482 เปิดทำการค้าในปี 2483 ด้วยทุนจดทะเบียน 1 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจส่งออกและนำเข้าสินค้าและมีโครงการตั้งสาขาทั่วประเทศ ทุกจังหวัดโดยหวังที่จะให้การค้าอยู่ในมือชาวไทย หวังกู้เอกราชทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทย (เอจิ มูราชิม่า, 2539 : 166-183)

ยุคที่ 3 ระหว่างพ.ศ. 2491-2499 หลวงพิบูลย์สงครามกลับมามีอำนาจใหม่ครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลาที่กองทัพปลดแอกประชาชนมีชัยชนะต่อกองทัพจีนคณะชาติจนสามารถครอบครองแผ่นดินใหญ่ได้ทั้งหมด ความรู้สึกชาตินิยมและความหวังของชาวจีนในประเทศไทยยิ่งมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด พรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศไทยซึ่งได้เริ่มปฏิบัติการมาอย่างเปิดเผยบ้าง หลบ ๆ ซ่อน ๆ บ้าง พอ ๆ กับที่ดำเนินงานใต้ดินมาตั้งแต่ พ.ศ. 2489 ได้กลายมาเป็นพลังการเมืองที่สำคัญในหมู่ประชาชนชาวจีน มองเห็นได้ชัดในสมาคมต่าง ๆ ของกรรมกร ผู้นำสหภาพแรงงานกลางตามโรงเรียนจีน โดยเฉพาะครู

ช่วงระหว่างปี 2491-93 จอมพล ป.พิบูลสงครามมีนโยบายมุ่งอยู่ที่การควบคุมกิจกรรมของชาวจีนอย่างเข้มงวดแต่ก็ได้เน้นเป็นพิเศษในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ งานอันดับแรกคือ ปี 2491 การจู่โจมเข้าตรวจค้นและปิด โรงเรียนจีนหลายแห่งโดยใช้อำนาจไม่เคารพพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ มีการจับกุมครูและครูใหญ่เป็นจำนวนมาก สมาคมต่าง ๆ ของชาวจีน และชุมชนชาวจีนแหล่งสำคัญ เช่น สัมพันธ์วงศ์ บางรัก ธนบุรี ภายในเวลา 3 วันมีชาวจีนถูกจับเป็นจำนวนถึง 60 คนในจำนวนนี้มีผู้นำกรรมกร นักหนังสือพิมพ์ ครูอาจารย์ ผู้อำนวยการและสมาชิกสมาคมชาวจีนต่าง ๆ หลายสมาคม

เดือนมกราคม พ.ศ. 2493 รัฐบาลไทยเริ่มเฟื่องถึงบทบาทของประเทศจีนและชนกลุ่มน้อยชาวจีนในประเทศไทย ความคิดต่อต้านคอมมิวนิสต์เห็นได้ชัดจากนโยบายของจอมพล ป.ที่พยายามเข้าไปผูกพันกับนโยบายทางตะวันออกไกลของอเมริกา มาตรการเข้มงวดอันแรกได้แก่ การเพิ่มค่า

ธรรมเนียมคนต่างด้าว ในปี 2482 ค่าธรรมเนียมปีละ 4 บาท ปี 2489 เพิ่มขึ้นเป็น 8 บาท ปี 2492 เป็น 20 บาท ปี 2495 เพิ่มค่าธรรมเนียมจาก 20 เป็น 400 บาท ในปี 2492 มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีวะและวิชาชีพไว้สำหรับคนไทยฉบับใหม่ ซึ่งปิดกั้นคนต่างด้าวจากอาชีพ 10 ประเภท รวมทั้งอาชีพช่างตัดผม การทำนาเกลือ การฝังสลักโลหะ คนขับรถเมล์และคนถีบและขับรถสามล้อรับจ้าง ปี 2494 อาชีพอีก 6 ประเภทถูกปิดสำหรับคนต่างด้าว รวมทั้งอาชีพขับรถแท็กซี่ การเผาถ่าน การทำร่ม และการทำเครื่องสังฆภัณฑ์ ปี 2495 จากการไม่ยอมขอต่อใบอนุญาต คนต่างด้าวจึงหมดโอกาสในการประกอบกิจการทำท่าจอดเรือส่วนตัวและทำการประมงเพื่อการค้า ในเดือนมีนาคม รัฐบาลเริ่มใช้การบีบบังคับอย่างรุนแรงในธุรกิจการส่งเงิน มีการจำกัดวงเงินที่จัดส่งออกไปต่างประเทศให้ครอบครัวหนึ่งสงได้เดือนละ 2,000 บาท ในเดือนกันยายนปีเดียวกัน มีการประกาศใช้พ.ร.บ.อีกฉบับหนึ่งในการขจัดคนต่างด้าวออกจากตลาดค้าพลาสติก ต่อมาระหว่างปี 2496-2497 มีการจับกุมชาวจีนโดยอาศัยพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ปี 2496 จับกุมชาวจีนในกรุงเทพฯ 25 คน 2497 จับกุมผู้ต้องสงสัยจากจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับมลายูโดยเฉลี่ยเดือนละ 8-10 คน

ระบบการศึกษาจีน รัฐบาลแรกของจอมพล ป. 2481 ชาวจีนในจำนวน 100 คนจะเข้าเรียนในโรงเรียนจีนเพียง 38 คนเท่านั้น แต่ในปี 2491 ชาวจีน 1 ในทุก 12 คนของทุกระดับอายุอยู่ในโรงเรียนจีน ในทัศนะของคณะรัฐบาลชุดใหม่ สภาพเช่นนี้ไม่เป็นที่พอใจ ระหว่างเดือน เมษายน กับเดือนมิถุนายน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนใหม่ จึงได้จัดการอย่างรุนแรงคือ 1. โรงเรียนจีนที่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายจะไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดการศึกษาใหม่ 2. การศึกษาระดับมัธยมของชาวจีนถูกจำกัดเป็นวิชาเลือกในโรงเรียนระดับกลางของไทยหนึ่งหรือสองแห่งรวมกับโรงเรียนจีนภาคค่ำอีกไม่กี่แห่งในกรุงเทพฯ 3. หลักสูตรจะต้องจัดกันใหม่เพื่อจำกัดให้การสอนด้วยภาษาจีนมีเพียงวันละ 2 ชั่วโมง 4. ลดจำนวนโรงเรียนจีนทั้งหมดในประเทศให้เหลือเพียง 152 แห่ง นโยบายของรัฐบาลเช่นนี้เพื่อทำให้โรงเรียนจีนหมดอิทธิพลทางการเมือง และเพื่อจำกัดฐานะทางการเงินของโรงเรียน ควบคู่กันไป กระทรวงศึกษาบังคับให้หลักสูตรและการบริหารของโรงเรียนจีนเป็นแบบไทยนิยมโดยใช้มาตรการต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ ตลอดปี 2493 เช่น จำกัดเวลาการสอนภาษาจีนให้มีสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง และบังคับให้บรรดาครูชาวจีนสอนด้วยภาษาไทยผ่านระดับชั้นประถมปีที่ 4 ให้นักเรียนที่เรียนภาษาจีนในระดับชั้นที่กำหนดได้เรียนภาษาไทยในระดับชั้นเดียวกันด้วย กฎเกณฑ์นี้ระยะแรกบังคับใช้เพียงระดับชั้นป. 1 และป. 2 แต่ต่อมาบังคับใช้ทุกระดับชั้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ภาษาไทยพอ ๆ กับภาษาจีน พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาได้มีคำสั่งให้โรงเรียนจีนทั่วประเทศใช้ตำราภาษาจีนที่เป็นแบบแผน และให้โรงเรียนจีน 10 แห่งในกรุงเทพฯ ร่วมจัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งขึ้นเพื่องานเขียนตำราใหม่ เน้นการอบรมและความภักดีต่อประเทศไทย ในเดือนพฤษภาคม โรงเรียนจีนได้รับคำสั่งให้มีการร้องเพลงชาติทุกเช้าในพิธี

เคารพชชาติ เดือนกันยายน 2495 กองโรงเรียนราษฎรได้มีคำสั่งให้การเรียนดนตรีและพลศึกษา เป็นวิชาในหมวดของไทยและต้องใช้ครูไทยทั้งหมด

ผลของการดำเนินนโยบายคือ ระหว่างปี 2495-2499 โรงเรียนจีนทั้งหมดในประเทศไทยลดจำนวนลงจากที่มีอยู่กว่า 430 แห่งเหลือเพียง 195 แห่ง จำนวนนักเรียนลดจากจำนวน 175,000 คนในปี 2491 เป็นเหลือน้อยกว่า 50,000 คน ในปี 2499 ภายหลังสงครามการอำนวยความสะดวกทางการศึกษาของโรงเรียนไทยก้าวหน้าไปเร็วกว่าจำนวนประชากรชาวไทยที่เพิ่มขึ้น ผลคือบิดามารดาชาวจีนจำนวนมากขึ้น ๆ สามารถส่งลูกไปเข้าโรงเรียนประถมของไทยได้โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน หรือเสียถูกกว่าโรงเรียนจีน เด็ก ๆ ชาวจีนรุ่นหลานส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้รับการศึกษาในโรงเรียนไทยโดยตลอด ส่วนชนชั้นผู้ดีชาวจีน มีความนิยมโรงเรียนของคณะสอนศาสนาและโรงเรียนของชาวต่างประเทศมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยก่อนสงคราม (Skinner , 2529 : 327-373)

อิทธิพลของชาวจีนด้านเศรษฐกิจ

จากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่ก่อให้เกิดระบบผูกขาดการค้าโดยพระคลังสินค้าในระบบศักดินาโบราณของไทย นับแต่สมัยสุโขทัย จนถึงรัตนโกสินทร์รวม 4 สมัย และค่อย ๆ ยกเลิกไปช่วงการปฏิรูปสมัยรัชกาลที่ 5 ระบบศักดินานี้ก่อให้เกิดทาสและไพร่ที่มีถึง 83.33 % ของประชากรภายใน พวกเขาถูกขูดรีดด้วยการถูกเกณฑ์แรงงานและภาษีอย่างมากไม่มีเวลาและเงินทองในการดำเนินการทางการค้า

ในยุคที่ผูกขาดการค้าโดยราชสำนักนี้ ต้องการคนจัดเก็บควบคุมดูแลผลิตและดำเนินงานด้านการค้าส่งออก แต่ภายใต้ระบบศักดินาบรรดาไพร่และทาสในประเทศสยามไม่อยู่ในวิสัยที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ ชาวจีนในสมัยนั้นไม่ต้องสังกัดอยู่กับเจ้าขุนมูลนายคนใด มีอิสระเสรีอย่างสมบูรณ์ และได้ทั้งมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็ยังมีโอกาสสะสมทุนทรัพย์ นอกจากนั้นชาวจีนยังไม่ถูกเกณฑ์แรงงานตามระบบไร่เพียงแต่ต้องจ่ายภาษีเป็นรายหัว หัวละ 4.50 บาททุก ๆ 3 ปีเท่านั้น ส่วนไพร่ไทยกลับต้องจ่าย 50 บาทต่อปีสภาพสังคมไทยขณะนั้นเปิดโอกาสให้ชาวจีนอยู่ในสิ่งแวดล้อมและเงื่อนไขที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการค้าได้จึงมีคำกล่าวว่า “พ่อค้าส่วนใหญ่เป็นชาวจีน” ราชสำนักไทยจึงมีสมญานามว่าเป็น “เจ้าแห่งการค้า” ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะแสวงหาประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจในระบบผูกขาดทางการค้า จึงได้ให้ความสนใจและมอบตำแหน่งสำคัญให้กับชาวจีนที่เก่งในทางการค้าและการจัดการด้านการเงิน นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา 1709-1733 ก็เคยแต่งตั้งชาวจีนคนหนึ่งเป็นเจ้าพระยาพระคลังสินค้า มีอำนาจดำเนินงานด้านการค้าต่างประเทศของไทยทั้งหมด

นอกจากนั้นแล้วชาวจีนในประเทศไทยยังได้ร่วมขบวนการค้าขายระหว่างประเทศไทยกับ เกาหลี, ญี่ปุ่น, กิวฉิว, เวียดนาม, มาเลเซีย, ชวา, อินเดีย ฯลฯ แม้เมื่อเดือนสิงหาคม 1664 ทางเน

เซอร์แลนค์ยังได้บังคับให้พระนารายณ์มหาราช ทำสัญญาไม่เสมอภาคฉบับแรก ในสัญญาได้ระบุว่า ไม่ให้เรือพาณิชย์ไทยจ้างลูกเรือชาวจีน หากค้นพบก็จะริบทั้งสินค้าและเรือ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ประเทศไทยก็ได้ใช้วิธีพลิกแพลงด้วยการเช่าเรือของชาวจีนมาดำเนินการเพื่อต่อสู้กับเนเธอร์แลนด์ ดังนั้นธุรกิจการค้าหรือการเดินเรือทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักรล้วนได้มอบหมายให้ชาวจีนเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

ชาวจีนที่ได้รับแต่งตั้งมีตำแหน่งสำคัญจากราชสำนักในยุคผูกขาดการค้า นอกจากเหตุผลทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีเหตุผลทางการเมืองด้วย เพราะชาวจีนโพ้นทะเลมีนิสัยอ่อนโยนรักสันติไม่มีความทะเยอทะยาน รัฐบาลสยามมองว่าการไปมาหาสู่กับคนต่างด้าวเหล่านี้ไม่เกิดอันตรายใด ๆ ทางการเมือง ภายหลังจากต่อสู้และสามารถเอาชนะการบ่อนทำลายของนายหน้าตัวแทนของอาณานิคมฝรั่งเศส ทำให้ราชสำนักรู้ถึงความทะเยอทะยานของอาณานิคมตะวันตกที่มุ่งจะรุกรานไทยแล้ว จึงรู้สึกว่ชาวจีน ซึ่งไม่มีเบื้องหลังทางการเมือง มุ่งแต่จะทำมาหากินพัฒนาเศรษฐกิจเป็นผู้ที่น่านับถือและน่าเชื่อถือ ฉะนั้น ราษฎรจึงให้ความเคารพนับถือชาวจีนอย่างจริงใจมากกว่าชาวต่างชาติอื่น ๆ

ขณะเดียวกันราชสำนักไทยยังได้แต่งตั้งตำแหน่งสำคัญให้กับชาวจีนและให้สิทธิประโยชน์พิเศษจำนวนมากแก่พวกเขาด้วย เช่น อนุญาตให้ชาวจีนต่อเรือ ถือครองที่ดิน บ้านเรือน ส่งข้าวออกต่างประเทศ ฯลฯ สิทธิดังกล่าวล้วนเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับประเทศตะวันตก นอกจากนี้ราชสำนักไทยยังถ่ายโอนลิขสิทธิ์บางอย่างให้กับชาวจีน ลิขสิทธิ์ดังกล่าวรวมทั้งสิทธิการรับเหมาจัดเก็บค่าภาษี, สิทธิการขุดคลอง, การขุดเจาะเหมืองแร่ดีบุก การค้าฝิ่นและพืชไร่, การพนัน, โสเภณี รวมกว่า 90 ชนิด ก็เป็นเพราะชาวจีนได้รับสิทธิพิเศษและลิขสิทธิ์มากมายเช่นนี้ จึงเป็นเหตุที่แม้ราชสำนักสยามจะทำการผูกขาดการค้าทั้งในและต่างประเทศเป็นเวลานานก็ตาม เศรษฐกิจของชาวจีนก็ยังสามารถขยายตัวค่อนข้างมากในยุคผูกขาดการค้าช่วงก่อนทศวรรษ 90 ของศตวรรษที่ 19 นอกจากนั้นชาวจีนยังได้ดำเนินธุรกิจ และประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ด้วย ซึ่งมีดังนี้

1. การเหมาจัดเก็บภาษีอากร ในสังคมศักดินาไทยมีประเภทภาษีอากรหลากหลายวิธี การจัดเก็บยุ่งยากซับซ้อนจำเป็นต้องอาศัยผู้ชำนาญการด้านการเงินการบัญชีเป็นผู้ควบคุมดูแล ฉะนั้น ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีการใช้ระบบ “เจ้าภาษี” ส่วนใหญ่ก็เลือกสรรชาวจีนเป็นผู้เหมาจัดเก็บภาษี “ควบคุมการเงิน” ทั้งยังพระราชทานบรรดาศักดิ์ด้วย บิดาของพระเจ้าตากสินเดิมทีเคยเป็นเจ้าภาษีในสมัยกรุงศรีอยุธยา
2. ธุรกิจการเดินเรือในประเทศ รัฐบาลไทยไม่เพียงจ้างลูกเรือชาวจีนขับเรือใบเดินทะเลในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังมีมอบให้ชาวจีนดำเนินการธุรกิจการเดินเรือภายในประเทศด้วย ก่อนสร้างทางรถไฟช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ก่อนหน้านี้การขนส่งภายในประเทศอาศัยการขนส่งทางน้ำเป็นหลัก ชาวจีนที่ทำธุรกิจการค้าใช้เรือขนส่งสินค้าชนิดต่าง ๆ ล่องตามแม่น้ำเจ้าพระยาและทางน้ำต่าง ๆ ลึกเข้าไปในต่างจังหวัดเพื่อจำหน่ายสินค้า

ขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการรับซื้อผลิตผลต่าง ๆ จากชนบทเพื่อสนองความต้องการในเมือง เป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างเมืองและชนบททำให้เศรษฐกิจระหว่างเมืองกับชนบทก็คึกคักมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

3. ธุรกิจการค้าข้าว ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตข้าวได้เป็นจำนวนมาก นับแต่ศตวรรษที่ 13 ปลูกข้าวก็แพร่หลายมาก กลายเป็นผลผลิตที่สำคัญชนิดหนึ่งของไทย ชาวจีนดำเนินการค้าข้าวมาช้านาน มีอำนาจทางเศรษฐกิจหนาแน่นมาก นอกจากชาวไทยจะสามารถดำเนินการเพาะปลูกข้าวอย่างครบกระบวนการผลิตแล้ว ขั้นตอนการผลิตอื่น ๆ เช่น การรับซื้อข้าวเปลือก การขนส่ง การสีข้าว ตลอดจนการค้าส่งออก และการค้าข้าวในตลาดภายในประเทศ ดำเนินการโดยชาวจีนทั้งสิ้น เนื่องจากการดำเนินธุรกิจด้วยความมานะอดทน จึงได้ส่งเสริมให้ข้าวไทยกลายเป็นสินค้าส่งออกแรกสุดและสำคัญที่สุด การส่งข้าวออกเป็นจำนวนมากของไทยช่วงทศวรรษที่ 50 ในศตวรรษที่ 19 ทำให้ประเทศไทยได้กลายเป็นหนึ่งในสามของประเทศที่ส่งข้าวออกมากที่สุดในโลก
4. ธุรกิจเหมืองแร่ดีบุก แหลมภาคใต้ของไทย ชาวจีนเป็นคนค้นพบและทำการขุดแร่ดีบุกเป็นกลุ่มแรก ช่วงหลังศตวรรษที่ 13 หลังจากนั้นก็มีผู้อพยพชาวฮกเกี้ยนมารับช่วงต่อ ประชากรภาคใต้ของไทยเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วจากชาวจีนอพยพจาก 5,000 คน ในปี 1824 เป็น 40,000 คนในทศวรรษที่ 50
5. ธุรกิจก่อสร้าง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาถนนเขตชาวจีนในกรุงศรีอยุธยาก็ได้ก่อสร้างคึกแฉวงแบบจีนขึ้นและเริ่มปรากฏผู้ประกอบการก่อสร้างเป็นชาวจีน ในช่วงการสร้างกรุงธนบุรีและวังหลวงใหม่เนื่องจากการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากพระเจ้าตากสินทำให้มีช่างก่อสร้างและผู้ประกอบการหัตถกรรมเดินทางมาประเทศไทยเป็นจำนวนมากพร้อมกับเรือใบลำใหญ่ที่ขนวัสดุก่อสร้างเต็มระวาง ซึ่งเป็นการเสริมกำลังช่างก่อสร้างชาวจีนที่มีอยู่ดั้งเดิมทั้งยังเป็นการยกระดับเทคนิคการก่อสร้างของชาวจีนที่มีอยู่เดิม หลังจากการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ชาวจีนได้เข้าร่วมก่อสร้างเมืองหลวงขึ้นใหม่ร่วมทั้งงานก่อสร้างพระราชวัง, วัดวาอาราม, สะพาน, เสาคาน, กำแพงเมืองและคูเมืองเป็นต้น เมื่อปี 1770 ช่วงก่อนก่อตั้งรัตนโกสินทร์ได้มีขบวนการค้าชาวจีนและทำเรือชาวจีนฝั่งตรงข้ามธนบุรี ครั้นเมื่อก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์จึงได้อพยพชุมชนจีนดังกล่าวไปยังนอกประตูพระราชวังทิศตะวันออกเฉียงใต้คือย่านสำเพ็งปัจจุบัน ย่านการค้าที่สร้างใหม่นั้นได้ชื่อที่หลังว่า ถนนสำเพ็งนั่นคือจุดเริ่มต้นของชุมชนจีนในกรุงเทพฯ หลังจากนั้นการก่อสร้างถนนสำเพ็ง, เจริญกรุง, เยาวราช ฯลฯ ซึ่งประกอบเป็นไชน่าทาวน์ล้วนมีรูปแบบเหมือนกับถนนในงานก่อสร้างของชาวจีนเกษตรกรรม (เต็ง, ส่วย, เงิน บทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนในไทย ในชาวจีนแต่จิวในประเทศไทย และในภูมิภาคอื่นที่เฉาซัน. 2539 : 44-51).

6. เป็นผู้ดำเนินกิจการรถลากและกุลิลากรด ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 รถลากเป็นประดิษฐกรรมของตะวันตก ชาวญี่ปุ่นเป็นผู้คิดขึ้นปี พ.ศ. 2412 จากนั้นชาวจีนได้นำรถประเภทนี้ไปใช้เป็นยานพาหนะตามเมืองต่าง ๆ ทั่วเอเชียราว 2430 รถลากถูกนำมาใช้เพื่อการสัญจรของชาวกรุงเทพฯ รถลากนี้เป็นกิจการของชาวแต่จิวทั้งเจ้าของและกุลิลากรดล้วนแต่เป็นจีนแต่จิวทั้งสิ้น กุลิลากรดชาวจีน แบ่งเป็น 2 กลุ่มต่างกัน คือ กลุ่มที่ 1 เรียกว่า “ซินตัง” พวกนี้เมื่อแรกเข้ากรุงเทพฯ ยังไม่มีอะไรทำก็มายึดอาชีพลากรถก่อน ต่อจากนั้นเมื่อขยับขยายได้ดีจึงเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น กลุ่มที่ 2 เป็นจีนแก่อายุมาก ไม่สามารถยึดอาชีพกุลิลากรดอื่นก็หันมาลากรถเนื่องจากอาชีพลากรถเป็นอาชีพอิสระไม่อยู่ในระบบการว่าจ้าง เพียงหาค่าเช่ารถมาจ่ายให้เท่านั้น เป็นอาชีพของผู้ไร้หนทางทำมาหากิน ต้องใช้แรงงานมาก กุลิลากรดจึงเป็นกุลิลากรดชั้นต่ำของเมืองหลวง กุลิลากรดเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหาจราจรและปัญหาสังคม มากกว่าร้อยละ 90 ติดฝืน กินนอนอยู่ในโรงข่าฝืนและนั่งตามโรงน้ำชา ชีวิตวนเวียนอยู่กับอบายมุขเป็นส่วนใหญ่ โอกาสสะสมเงินแล้วเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่นได้ยาก วาระสุดท้ายคือตายคารด เนื่องจากเหนื่อยและหมดแรงหรือลงแดงตาย (พรรณี บัวเล็ก, 2542 :142-146)

อิทธิพลของชาวจีนในด้านการเมือง

ชาวจีนในประเทศไทยเข้ามาอยู่เกี่ยวกับการเมืองน้อยมาก ชาวจีนส่วนใหญ่ตั้งหน้าตั้งตาประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็งและพยายามหลีกเลี่ยงการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองไทย แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าในอดีตชาวจีนในไทยได้ก่อความยุ่งยากขึ้นซึ่งมีผลสืบเนื่องจากเหตุผลทางการเมือง

การก่อความไม่สงบในรัชการที่ 3 โดยสมาคมลับฮั้งฮี้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการขายฝิ่นในปี 2390 ที่แขวงเมืองสมุทรสาคร ปี 2391 ที่ระยองและที่ระยอง ถึงขนาดทางการต้องเกณฑ์กองทัพมาปราบปราม ต้นรัชการที่ 5 ฮั้งฮี้ได้ก่อความไม่สงบเนื่องจากกรรมกรชาวจีนไม่ได้รับค่าแรงและถูกปราบปรามลง แม้การก่อความไม่สงบเหล่านี้จะไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแต่ก็กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศมาก

ปลายรัชการที่ 5 ดร.ซุนยัตเซ็นได้เตรียมการปฏิวัติโค่นล้มราชวงศ์แมนจู เพื่อการนี้ดร.ซุนยัตเซ็นได้เคลื่อนไหวกว้างหาความสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเล สร้างความรักชาติในหมู่ชาวจีนส่วนรัฐบาลจีนแมนจูก็ประกาศให้สัญชาติจีนแก่ชาวจีนไม่ว่าจะอยู่ที่ใด การเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้ชาวจีนในไทยเกิดความผูกพันกับเมืองแม่ และภูมิใจในสัญชาติตน ทำให้ชาวจีนมาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมือง

รัชกาลที่ 7 ปี 2471 เมื่อเกิดสงครามจีน-ญี่ปุ่น ฝ่ายก๊กมินตั๋งกระตุ้นความรู้สึกราชาตินิยมชาวจีนในไทยให้ต่อต้านญี่ปุ่น ไม่ยอมซื้อสินค้าของญี่ปุ่นและตั้งสมาคมลับควบคุมการค้าต่อต้าน เรียกริเงินในหมู่ชาวจีนไปช่วยกองทัพจีน ดำเนินการโดยแพร่ไปตามโรงเรียนจีนต่าง ๆ

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2484 ชาวจีนในไทยได้ทำการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างกว้างขวาง สมาคมลับชาวจีนได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเสรีไทยเพื่อหาข่าวการเคลื่อนไหวทางทหาร แต่เนื่องจากรัฐบาลไทยมีความใกล้ชิดกับญี่ปุ่น รัฐบาลดำเนินการเฝ้าระวังการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นของจีน มีการจับกุมชาวจีนและเนรเทศจำนวนมาก

ภายหลังสงคราม ประเทศจีนได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในห้ามหาอำนาจ จีนได้แบ่งเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจนตั้งแต่ก่อนสงครามคือจีนคณะชาติและจีนคอมมิวนิสต์ได้พยายามแพร่อิทธิพลเข้ามาในหมู่ชาวจีนในไทยผ่านทางโรงเรียนจีน จนกระทั่งจีนคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จชนะเหนือแผ่นดินใหญ่ ทำให้รัฐบาลไทยได้เปลี่ยนทัศนคติจากเรื่องเชื้อชาติกลายเป็นตระหนักถึงภัยของการปกครองระบบคอมมิวนิสต์แทน รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมชาวจีน และ ใช้นโยบายผสมกลมกลืนชาวจีน(ดูจากหัวข้อการควบคุมชาวจีน) อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันกระบวนการผสมกลมกลืนเป็นไปได้ด้วยดี ไม่ว่าจะการพูดภาษาจีนในหมู่ชาวจีนลดน้อยลง หรือลูกหลานชาวจีนนิยมเข้าศึกษาในโรงเรียนไทย การสมรสระหว่างคนไทยกับชาวจีนมีมากขึ้น มีส่วนในการเปลี่ยนทัศนคติของลูกหลานจีนให้กลายเป็นคนไทยมากขึ้น (จจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2517 : 43-92)

อิทธิพลของชาวจีนด้านสังคม

เนื่องจากชาวจีนในประเทศไทยมีสถานะที่ไม่มั่นคงทั้งในด้านกฎหมายและทางสังคม ชาวจีนจึงได้รวมตัวกันในรูปสมาคมต่าง ๆ อาทิเช่น สมาคมหนังสือพิมพ์จีน สมาคมแซ่ การจัดตั้งโรงเรียนจีน เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป

สมาคมเหล่านี้มีวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่คล้ายคลึงกัน มีบทบาทในการควบคุมชีวิตและความเป็นอยู่ตลอดจนพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาวจีนแทบทั้งสิ้น มีการควบคุมการแข่งขันทางการค้า กำหนดราคาม ใกล้เคียงข้อพิพาท จัดระบบสวัสดิการ เป็นตัวกลางระหว่างเอกชนกับรัฐบาล ป้องกันและรักษาสิทธิของชาวจีน รวมทั้งรักษาเอกลักษณ์ของชาวจีนด้วย นอกจากนี้ สมาคมภาษาพูดในท้องถิ่นใหญ่ ๆ ยังดำเนินการในเรื่องจัดสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล วัดจีน ศาลจีน ดำเนินการด้านสุสาน จัดให้มีโรงเรียนจีนเพื่ออบรมบุตรหลานชาวจีนเป็นต้น

ลักษณะพิเศษพื้นฐานของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในไทย

หลินฟงได้สรุปความคิดเห็นไว้ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์อันยาวนานและประชากรที่มีมาก เป็นข้อพิเศษพื้นฐานที่สุดอันหนึ่งของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในสังคมไทย ด้านประวัติศาสตร์ชาวจีนเริ่มอพยพเข้ามาเมืองไทยเมื่อไหร่ยังหาหลักฐานที่ชัดเจนในประวัติศาสตร์ไม่ได้ บางคนเข้าใจว่า ก่อนที่ประเทศไทยจะเกิดขึ้นก็มีชาวจีนอยู่ในแผ่นดินนี้แล้ว จึงควรมาสนใจตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา หากนับดูเวลาที่ประมาณ 200 ปีมาแล้วเราจึงกล่าวว่ามีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน จำนวนประชากรมาก ถ้าหากพูดถึง “กลุ่มชนชาติ” (มีชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนลูกครึ่ง) มีจำนวนไม่น้อยเลย แต่ชาวจีนอพยพที่เป็นชาวจีนโพ้นทะเลแท้ ๆ นั้นมีไม่มากแล้ว (จากตัวเลขที่ทางการไทยประกาศในปี 1988 มีเหลือประมาณ 25,000 คน) ในวงกว้างนั้นจากเมืองหลวงจนถึง 72 จังหวัด ล้วนมีชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนอยู่ด้วย ดูได้จากอาชีพหรือกิจการต่าง ๆ ในสังคมก็มีชาวจีนโพ้นทะเลหรือชาวจีนร่วมลงทุนด้วยเกือบทั้งนั้น

2. สามารถอยู่กับชาวเมืองนั้น ๆ อย่างสงบสุขได้นาน แม้ว่าในบางครั้งชาวจีนโพ้นทะเลจะทะเลาะกับคนท้องถิ่น แต่ก็สามารถคืนดีกันได้ในระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น กล่าวคือ

- (1) นโยบายในการปฏิบัติต่อชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนของรัฐบาลไทยแผ่นดินในสมัยก่อน รับเข้ามาเป็นจำนวนมากและขับไล่ออกไปน้อย และมีพื้นฐานของความเมตตาอยู่ ชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนจึงสามารถประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขและทำให้พวกเขาส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อประเทศที่พำนัก
- (2) จุดประสงค์ที่ชาวจีนโพ้นทะเล พำนักอาศัยในประเทศไทยก็เพื่อทำมาหาหาเลี้ยงชีพเท่านั้น ไม่มีเจตนาชั่วร้าย มีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาอาชีพ และช่วยเอื้อต่อการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยด้วยเช่นกัน
- (3) เป็นเวลานานมาแล้วที่ชาวจีนและชาวไทยมีการแต่งงาน การปะปนสายเลือดของสองชนชาติในสังคมไทยเป็นเรื่องธรรมดา
- (4) การนับถือศาสนาโดยพื้นฐานแล้วก็เหมือนกัน ประชาชนชาวไทยเคารพนับถือพระพุทธเจ้าแต่ไม่ตัดการเคารพบรรพบุรุษ สิ่งนี้ไม่มีข้อขัดแย้งกับชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนมากนัก เพราะส่วนใหญ่ก็จะนับถือศาสนา เชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเคารพบูชาบรรพบุรุษ
- (5) ตลอดระยะเวลาของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งชาวไทยและชาวจีนไม่น้อยที่มีผลประโยชน์ในเศรษฐกิจที่ร่วมกัน จำเป็นที่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

3. เคารพกฎหมายของบ้านเมืองที่เข้าไปอาศัย ชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในไทย ส่วนใหญ่เข้าใจฐานะของตนในสังคม ดังนั้นพวกเขา(ส่วนใหญ่)จะเคารพกฎหมายของบ้านเมืองที่ไปอยู่อาศัย ชาวจีนที่ได้เปลี่ยนแปลงสัญชาติเป็นไทยยิ่งเคารพกฎหมายมาก ดังนั้นก็เกิดข้อพิพาทขึ้นมาอีกข้อหนึ่ง ก็คือ น้อยครั้งที่จะไปยุ่งกับการเมืองของถิ่นนั้น ๆ (ไม่รวมพวกชาวจีนที่รับเอาวัฒนธรรมไทยไว้อย่างเต็มที่แล้ว)

4. ขยันในการทำมาหากิน มีความคิดในเรื่องการค้าต่อสู้ และมีความเชื่อว่ามีชีวิตในชาติก่อน ในประวัติศาสตร์ ชาวจีนโพ้นทะเลออกนอกประเทศ จุดประสงค์หลักคือการทำมาหาเลี้ยงชีพ และแน่นอนชาวจีนโพ้นทะเลในไทยก็ไม่ใช่ขี้เกียจ ชาวจีนที่แปลงสัญชาติเป็นสัญชาติอื่นส่วนใหญ่อีกก็ถือตามคตินี้ ชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนประกอบอาชีพต่าง ๆ มากมายที่มีในไทยแทบทั้งสิ้น ประกอบกับระบบเศรษฐกิจแต่ละอย่างมีการแข่งขันกันอย่างมากมาย ดังนั้นพวกเขาจึงจำเป็นต้องขยันขันแข็งในการทำมาหากินเพื่อจะให้มีชีวิตที่สุขสบายและนี่ก็เป็นข้อพิพาทอีกข้อหนึ่งที่มีมานานแล้ว

5. มีความรำลึกถึงบ้านเกิดเมืองนอน ชาวจีนโพ้นทะเลพรากรจากบ้านเกิดเมืองนอน ข้ามน้ำข้ามทะเลได้ลิ้นรสถึงความขมขื่นของมนุษยชาติเนื่องจากอพยพไปไกล ๆ ก็เป็นธรรมดาที่จะเกิดความรู้สึกคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน มีทรรศนะนิยมที่เข้มข้นลึกซึ้งกับถิ่นกำเนิด

6. ส่วนใหญ่ยังรักษาวรรณธรรมศักดินาเก่าของชนชาติตนเองไว้ ในขณะที่ด้านวัตถุของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในสังคมไทยกำลังพัฒนาขึ้นทุกวัน แต่ทางด้านจิตใจแล้วส่วนใหญ่ยังคงรักษาวรรณธรรมศักดินาเก่าของชนชาติตนไว้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดมหัศจรรย์แต่อย่างใด และก็ไม่จำเป็นที่จะมองว่ามันเป็นปัญหาที่ร้ายแรงประการใด เนื่องจากกลุ่มชนชาติชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในสังคมไทยตกอยู่ในสภาพแวดล้อมการเมืองและเศรษฐกิจที่พิเศษเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ดังนั้น ประเพณีวัฒนธรรมของพวกเขาก็พัฒนาไปตามทิศทางที่พิเศษ หากจะกล่าวว่าพวกเขามีความเชื่ออะไรในวัฒนธรรมเก่าของชนชาติตนก็หาใช่ทั้งหมดไม่ ในความเป็นจริงก็ยังมีคนส่วนมากที่รักษาวรรณธรรมเก่าของชนชาติตนไว้ เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ในเรื่องที่อาศัยในถิ่นกำเนิด ความสัมพันธ์ชาติตระกูลในสายเลือด และโรงงาน ศาลา ในเรื่องบุญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่เก่าแก่อีกขั้นหนึ่งของชาวจีนในการเคารพบูชาบรรพบุรุษกราบไหว้รูปปั้นเทวดา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พิเศษอันหนึ่ง

7. สนใจการเลี้ยงดูบุตรหลาน ยินดีลงทุนสร้างปัญญาชน บรรพบุรุษของชาวจีนโพ้นทะเลพวกเขาส่วนใหญ่มาจากชนบทเล็ก ๆ ในบ้านเกิดของตนเอง ถ้าไม่ใช่ชาวนาที่ยากจนแล้วก็เป็นนักลงทุนขนาดเล็ก ๆ ที่ล้มละลายแล้ว และบางพวกหนีการปกครองแบบระบอบศักดินา ทรูไปแล้ว โดยพื้นฐานมาจากชนชั้นล่างทั้งสิ้น โดยทั่วไปเป็นพวกที่ขาดความรู้หลังจากที่พวกเขาได้รับความทุกข์ยากจากต่างแดนมา บางคนก็สามารถที่จะหาทางประกอบอาชีพได้ แต่สิ่งที่พวกเขารู้สึกว่าไม่

เพียงพอก็คือ การขาดความรู้ ดังนั้นชาวจีนโพ้นทะเลไม่น้อยเมื่อกิจการของพวกเขาเป็นปึกแผ่น ก็
จะคิดถึงเรื่องการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ให้การศึกษาเล่าเรียน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สภาพการณ์ระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง
สังคมชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เศรษฐกิจในสังคมที่ไปอาศัยอยู่
ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนจำนวนมากไม่น้อยที่กิจการได้พัฒนาขึ้น และ
ต้องการผู้ที่มีความรู้สูงมากมาเป็นผู้สืบทอดต่อ สังคมทั้งระบบก็มีความต้องการเช่นนี้เหมือนกัน
ในสภาพที่สามารถจะหาผลประโยชน์ได้อย่างนี้ก็อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตั้งใจเล่าเรียนหาความ
รู้ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก สามสิบกว่าปีมานี้ ชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในสังคมไทยที่ร่ำรวย
หน้อยต่างก็ส่งลูกหลานไปเรียนที่ยุโรปกัน ซึ่งกลายเป็นสภาพการณ์ปกติของสังคมนั้น ๆ ด้วยเหตุ
นี้ระดับความรู้ของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนรุ่นหลัง ๆ ซึ่งยกระดับขึ้นมาอย่างมาก สรุปแล้วการ
ลงทุนในเรื่องผลิตบุคลากรจึงกลายเป็นจุดพิเศษจุดหนึ่งของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวจีนในสังคม
ไทยไป (หลินฟง ชาวจีนแต่ใจในประเทศไทยและในภูมิภาคเดนมาร์ก, 2539 : 99-104)

ลักษณะทั่วไปของชุมชนชาวจีนในไทย

ตามเมืองใหญ่น้อยที่สำคัญแต่ละเมืองในประเทศไทย แหล่งสำคัญของสังคมจีนอาจสังเกตเห็น
ได้โดยง่าย ในกรุงเทพฯก็ยังคงเป็นอาณาบริเวณสำเพ็ง(เป็นที่รู้จักอย่างเป็นทางการว่าอำเภอสัม
พันธวงศ์) อันเป็นที่รวมของพวกหัวเก่าและพวกหัวใหม่ แต่จุดสำคัญก็คือเป็นชาวจีนทั้งหมด ถนน
สำเพ็งซึ่งเป็นถนนสายแรกที่สร้างนอกตัวเมืองและในระหว่างอาณาบริเวณเมืองกันแม่น้ำเจ้าพระยา
ร้านค้าที่เป็นแบบโบราณ การปฏิบัติกิจการค้าแบบเก่า และยังคงยึดถือการดำเนินชีวิตแบบเฉาโจว
โบราณเป็นส่วนมาก ตามถนนเหล่านี้จะพบห้างสรรพสินค้าของชาวจีน โรงภาพยนตร์สมัยใหม่
และด้านหน้าอันสง่างามของตึกธนาคารจีน-ไทย

ตลอดบริเวณที่เป็นแหล่งชุมนุมของชาวจีนส่วนใหญ่ ถนนต่าง ๆ มักจะมีห้องแถว 2 หรือ 3 ชั้น
ชั้นล่างเป็นร้านค้าและชั้นบนเป็นที่พักอาศัยเรียงรายไปตลอด ภายในช่วงตึกแออัดไปด้วยที่อยู่
อาศัยแบบบ้านเช่า โดยทั่วไปไม่มีการซ่อมแซมและการระบายอากาศไม่เพียงพอ แม้แต่ในย่านที่มี
ชาวไทยอยู่มากกว่าชาวจีน ก็ยังมีห้องแถวของชาวจีนตามถนนสายใหญ่ ๆ ชาวไทยนั้นมีที่พัก
อาศัยที่อยู่แยกต่างหากออกไปจากศูนย์กลางการค้าใหญ่ ผิดกับชาวจีนทั่ว ๆ ไปที่รวมเอาที่พักอาศัย
และร้านค้าไว้ด้วยกัน วิธีที่ชาวจีนรวมกันอยู่ในศูนย์กลางการค้าล้อมรอบด้วยบริเวณบ้านพักอาศัย
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของชาวไทย จะพบเห็นอยู่ทั่วไปตามเมืองต่าง ๆ ในต่างจังหวัด

ในเรื่องศาสนา แบบแผนที่เป็นส่วนสำคัญของชาวจีนและชาวไทยต่างกันอย่างเห็นได้ชัดและมี
ลักษณะเฉพาะ ชาวไทยทำการสักการบูชาที่วัดพุทธศาสนา ชาวจีนมีวัดสำหรับเทพเจ้าของตัวเอง
ชาวไทยเคารพที่วัดไทย หรือที่ปะรำเผาศพ ชาวจีนฝังในป่าช้าของตน ชาวไทยไม่มีพิธีที่จะต้อง
ปฏิบัติต่อบรรพบุรุษ ชาวจีนมีความผูกพันในหน้าที่ที่จะรักษาและเคารพนับถือหลุมฝังศพในเทศ

กาลเซ็งเหม็ง และตรุษจีน และจะต้องมีหิ้งบูชาหรือห้องตั้งที่บูชาบรรพบุรุษไว้ในบ้าน ชาวไทยถือเอาการบวชชำระชะชะหนึ่งว่าเป็นแบบฉบับที่ดีสำหรับผู้ชายทุกคน ในขณะที่ชาวจีนถือเอาการบวชในวัดพุทธศาสนาเป็นอาชีพตลอดชีวิตสำหรับชนส่วนน้อยที่เสียดสละได้

ชาวจีนที่เกิดในเมืองไทยทำให้เกิดการเลือกที่จะรวมธรรมเนียมทั้ง 2 เข้าด้วยกัน บางคนยังไม่ได้ไหว้พระในวัดไทย บ้างก็ยังคงมีหิ้งบูชาหรือป้ายชื่อบรรพบุรุษไว้ในบ้าน บางครั้งชาวจีนที่เกิดในประเทศไทยและยังคงถือว่าตัวเองเป็นชาวจีน ยึดมั่นธรรมเนียมจีนโบราณแต่เพียงอย่างเดียว ถือการไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลตรุษจีน วันไหว้เจ้าของชาวจีนที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาถือวันที่ 1 และ 15 ของเดือนทางจันทรคติ ในขณะที่วันพระของชาวไทยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับคนคนเดียวที่จะสักการบูชาที่วัดไทยวันหนึ่งและที่วัดจีนอีกวันหนึ่ง วัดไทยมีมีประเพณีตามแบบอินเดียหรือเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นวัดที่ชาวจีนเกิดในเมืองไทยชอบไปพอก ๆ กับชาวไทย นอกจากนั้นยังชอบไปตามศาลเจ้าในชนบทที่เป็นที่สิงสถิตของวิญญาณและผี เช่นเดียวกับศาลเจ้าพ่อหลักเมืองในเมือง แม้แต่พวกลูกจีน โดยเฉพาะเมื่อมีแม่เป็นคนไทย มักจะบวชในบวรพุทธศาสนาในระยะหนึ่งตามต่างจังหวัด

ในเรื่องการประกอบพิธีเกี่ยวกับงานศพและการตาย แบบแผนที่ชาวจีนเกิดในเมืองไทยปฏิบัติกันมีนานัปการ งานศพแม้แต่ที่สุสานของชาวจีน น้อยรายที่ไม่มีการสวดของพระสงฆ์ไทยรวมอยู่ด้วย ขบวนแห่ศพแบบจีนที่เป็นประเพณีเก่าแก่ที่สุด มักจะจบลงที่วัดไทยเพื่อทำพิธีทางศาสนา พุทธนิยามเถรวาทก่อนที่จะทำการเผาศพ ชาวจีนเกิดในเมืองไทยส่วนใหญ่ที่สุดจะเผาศพมากกว่าฝังเป็นการถาวร แบบแผนที่มีการประนีประนอมอย่างละเอียดลออได้มีการนำไปปฏิบัติกัน หนึ่งในส่วนใหญ่ที่ทำการฝังศพ ต่อมาอีก 2 หรือ 3 ปี มีการขุดศพขึ้นมาและทำพิธีเผา นำอัฐิไปไว้ที่โวงษ์ขี้จำลองหรือไม้ก่เก็บไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์ตามแบบไทยในบริเวณวัด หรือไว้ได้ฐานพระพุทธรูปในวิหารหรือไว้บนหิ้งบูชาบรรพบุรุษ ไม่ถือเป็นเรื่องประหลาดที่จะทำการเผาศพไปด้วยกันกับการประกอบพิธี 7 วัน และ 100 วันตามแบบจีน เป็นการยากที่จะนึกถึงการผสมผสานการประกอบพิธีเกี่ยวกับการตายแบบจีนและแบบไทยที่ชาวจีนเกิดในประเทศไทยบางคนยังมีได้นำไปปฏิบัติตาม

ประเพณีชาวจีนในประเทศไทย

จากเอกสารของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ได้มีเอกสาร โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย - จีน และเขตสัมพันธวงศ์ (เนรัญ ศรีจันทร์ ม.ป.ป.) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีจีนที่ปฏิบัติในประเทศไทยดังนี้

เทศกาลตรุษจีน

เป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ นับเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดในวันสำคัญต่าง ๆ ของประเทศจีน ถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน โดยจะกำหนดเอาวันสิ้นเดือน 12 คือวันที่ 1,2,3 ค่ำเดือนอ้าย ของจีนซึ่งจะตรงกับประมาณปลายเดือนมกราคมหรือเดือนกุมภาพันธ์ทางสุริยคติ

วันตรุษจีนจะแบ่งออกเป็น 3 วันคือ วันจ่าย, วันไหว้, และวันถือ แต่ที่นับว่าสำคัญมากจริง ๆ มีอยู่ 2 วันคือ วันไหว้ และวันถือ

วันไหว้ ตรงกับวันสิ้นเดือน 12 ของจีน ในวันไหว้จะมีการไหว้ 3 เวลา คือ เช้า กลางวัน และ บ่าย ถือเป็นการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ และญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว ของไหว้มี หมู เป็น ไก่ (ต้มทั้งตัว) สุรา น้ำชา เห็ดหอม เห็นหูหนู ดอกไม้จีน ขนมเทียน ขนมเซ่ง ส้มจีน ผลไม้ต่าง ๆ บางครอบครัวก็จะมีกระดาษเงิน กระดาษทอง และจุดประทัดด้วย การจุดประทัดนี้เป็นการเชื่อใจว่าเพื่อขับไล่สิ่งเลวร้ายต่าง ๆ เช่น ภูตผีปีศาจที่ซ่อนเร้นอยู่ในบ้านเรือนให้หนีไป เมื่อสิ้นสุคติไหว้ในตอนค่ำวันนั้นผู้ใหญ่ในครอบครัวก็จะเอาเงินหรือสิ่งของให้แก่บุตรหลานของตนตามควรแห่งฐานะ ชาวจีนเรียกว่า “แต๊ะเอีย” แปลว่า เงินก้นถุงประจำปี ความมุ่งหมายเดิม เงินแต๊ะเอียก็คือผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กมีเงินมีทอง จึงให้เงินทุกปี ถ้าเป็นลูกหลานเล็ก ๆ ก็จะใส่กระดาษสีแดง เรียกว่า “อั่งเปา” สอดใส่ในกระเป๋าที่เอี่ยมหน้าห้อง

ต่อมาเงินแต๊ะเอียได้แผ่ไปถึงบรรดาลูกจ้างที่ทำงานอยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็ตามบ้านบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ จนในที่สุดเงินแต๊ะเอียเลยกลายเป็นสภาพเงินรางวัลประจำปีคล้าย ๆ เงินโบนัสของอเมริกา

วันถือ เป็นวันถัดจากวันไหว้ เรียกว่า “ชีวอิก” เป็นวันขึ้นปีใหม่ ชาวจีนถือเป็นวันมงคลชาวจีนจะไม่ประกอบกิจการงาน ไม่ซื้อ ไม่ขาย งดเว้นการกระทำหลายอย่างที่ถือว่าเป็นไปในทางที่ไม่เป็นคุณ เช่น ไม่ทะเลาะกัน ไม่ทำเรื่องภาชนะแตก ไม่ใช้ของมีคมหรือมีด ไม่กวาดบ้าน เพราะถือว่าเป็นการกวาดเอาโชคลาภออกจากบ้าน แต่งกายด้วยเสื้อสีฉูดฉาดให้สวยที่สุดเท่าที่จะหาได้ เทียวไปตามบ้านญาติมิตร เมื่อพบกันก็กล่าวอวยพรแก่กัน ในวันตรุษจีนนี้ ทุกแห่งหนจะเต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งความสนุกสนานรื่นเริง

เทศกาลสารทจีน

จะเริ่มในวันที่ 15 เดือน 7 ของจีน ซึ่งจะตกประมาณเดือนสิงหาคมของไทย เทศกาลสารทจีนนี้ชาวจีนในเมืองไทยถือเป็นเทศกาลสำคัญรองลงมาจากเทศกาลตรุษจีน เพราะเป็นระยะเวลาที่จะสำรวจการทำมาหากินย้อนหลังในรอบครึ่งปีที่ผ่านมามาว่าได้กำไรขาดทุนอย่างไร แลไหนด ในวันนี้ชาวจีนจะหยุดการทำมาค้าขาย และกิจกรรมต่าง ๆ มีการเตรียมอาหารคาวหวานต่าง ๆ แต่ที่ขาดไม่ได้คือ ขนมเซ่ง ซึ่งมักจะแต้มจุดสีแดงไว้ตรงกลางเพราะชาวจีนถือว่าสีแดงเป็นสีแห่งความเป็นสิริมงคลเพื่อทำการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

สำหรับการเซ่นไหว้ในวันสารทจีนนี้จะทำสองครั้ง คือ ตอนเช้าครั้งหนึ่งเป็นการเซ่นไหว้ทั่วไป และตอนบ่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นการเซ่นไหว้ผีไม่มีญาติ แต่สำหรับการไหว้ตอนบ่ายนี้ในปัจจุบันบางบ้านไม่ทำกัน เมื่อเสร็จจากพิธีไหว้แล้วก็มีการเลี้ยงอาหารในครอบครัว

เซ็งเม้ง

ตามธรรมเนียมของจีนปีหนึ่ง ๆ จะมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ถึงแก่กรรมรวม 3 ครั้งด้วยกัน ครั้งแรกได้แก่วันเซ็งเม้งซึ่งชาวจีนจะกระทำกันในช่วงวันที่ 1 – 15 เดือน 3 ของจีน แต่ในไทยนิยมเอาวันที่ 4 – 5 เดือนเมษายน ครั้งที่ 2 ได้แก่วันเซ่นไหว้ดวงวิญญาณ ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 และครั้งที่ 3 ได้แก่วันส่งเครื่องนุ่งห่มสำหรับฤดูหนาวให้ผู้ถึงแก่กรรมซึ่งตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 10

เทศกาลทั้งสามนี้ คนไทยรู้จักเทศกาลเซ็งเม้งมากที่สุด หรืออาจเพียงเทศกาลเดียว เทศกาลเซ็งเม้งมีชื่อเรียกกันหลายชื่อ เช่น เรียกว่าเทศกาลฤดูใบไม้ผลิ หรือเทศกาลปิดกวาดดวงวิญญาณ เป็นต้น “เซ็งเม้ง” แปลความหมายตามตัวอักษรก็คือ “แจ่มกระจ่าง” ที่มีความหมายเช่นนี้ก็เพราะในระหว่างเทศกาลบรรยากาศเต็มไปด้วยความรื่นเริงแจ่มใส

เมื่อถึงเทศกาลเซ็งเม้ง ชาวจีนทั้งหลายจะพากันนำสมาชิกในครอบครัวไปที่ฮวงซุ้ยของบรรพบุรุษ เพื่อเคารพเซ่นไหว้แสดงความกตัญญู และในโอกาสนี้เองบรรดาสมาชิกในครอบครัวที่แยกย้ายกันอยู่ไม่ว่าจะไกลแค่ไหนก็จะได้พบกัน

เมื่อถึงฮวงซุ้ย สมาชิกที่ไปร่วมจะเผาเครื่องกำยานต่าง ๆ กราบไหว้บรรพบุรุษในฮวงซุ้ย เผากระดาษเงิน กระดาษทอง แล้วเอาต้นตะไคร้วางที่ข้างฮวงซุ้ยเพื่อขับไล่ผีปีศาจชั่วร้ายออกไปให้พ้นจากฮวงซุ้ย จากนั้นทุกคนในครอบครัวจะช่วยกันทำความสะอาด ปิดกวาด ดาบหญ้า ปรับพื้นที่และซ่อมแซมฮวงซุ้ย เสร็จแล้วจะพากันไปที่ขั้วพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ตามต้องการ แต่ก่อนไปจะเอากระดาษเงินสำหรับไหว้วางคลุมฮวงซุ้ย แล้วเอาหินทับไว้กันลมพัดปลิว เพื่อแสดงว่าพวกเขาได้มาเคารพบรรพบุรุษของเขาที่ฮวงซุ้ยแล้ว

ตามประวัติศาสตร์ของจีนได้กล่าวถึงวันเทศกาลเซ็งเม้งว่าได้เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 896 เมื่อวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 หรือเมื่อประมาณ 1,644 ปีมาแล้ว

พิธีทึ่งกระเจาด

พิธีทึ่งกระเจาด ชาวจีนถือว่าเป็นพิธีประกอบเมตตาคารม กำหนดทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ของจีน และทึ่งกระเจาดนี้ก็เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งในพิธีงเด็กหรือพิธีในเทศกาลกินเจ โดยการนำเอาสิ่งของต่าง ๆ ของผู้ตาย เช่น เสื้อผ้า และของใช้จำเป็นต่าง ๆ มาแจกจ่ายเป็นทานแก่ผู้ยากจน บางคนก็ให้แก่บรรดาญาติ หรือมิตรสหายไว้เป็นที่ระลึก

งานพิธีทึ่งกระเจาดถือเป็นประเพณีของชาวจีนที่ถือศาสนาพุทธฝ่ายมหายานที่กระทำกันมาโดยมิได้ขาด ในประเทศไทยมีการกระทำพิธีนี้หลายแห่ง แต่ที่จัดกันอย่างใหญ่โตจนเป็นที่เลื่องลือมีอยู่ 3 แห่ง คือที่วัดกัลยาณมิตร กรุงเทพฯ วัดพนัญเชิง จังหวัดอยุธยา และที่วัดไชโย จังหวัดอ่างทอง

เท่าที่ผ่านมามีงานพิธีทึ่งกระเจาดเป็นงานใหญ่ที่สามารถเรียกผู้คนเข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมากมีทั้งชาวจีนชาวไทยทุกเพศทุกวัยผู้ที่ไปร่วมพิธีก็มีหลายประเภท เช่น พวกที่ตั้งใจจะไปรับของแจกเพียงอย่างเดียว พวกที่ต้องการไปชมการกระทำพิธีตลอดจนการแสดงรื่นเริงต่าง ๆ หรือพวกที่ไปรับทั้งของแจกและไปชมด้วย จึงถือได้ว่างานพิธีทึ่งกระเจาดนี้เป็นงานทำบุญหรือเมตตาบันเทิงโดยแท้

เทศกาลไหว้พระจันทร์

วันไหว้พระจันทร์หรือสารทงชิว ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ของจีน การที่หนดวันและเดือนดังกล่าวก็เพราะชาวจีนส่วนใหญ่มีอาชีพทางกสิกรรมเช่นคนไทย หลังจากเก็บเกี่ยวแล้ว บรรดากสิกรทั้งหลายก็จะทำพิธีสักการะพระแม่ธรณี พระพิรุณ และพระพาย ที่ได้อาศัยสิ่งเหล่านี้ช่วยในการกสิกรรม ในโอกาสเดียวกันนี้เองก็ทำพิธีไหว้พระจันทร์ด้วย เพราะชาวจีนเชื่อว่าในพระจันทร์มีกระต่ายอยู่และยังเชื่อว่ากระต่ายเป็นผู้ก่อให้เกิดพืชต่าง ๆ นอกจากนั้นยังถือว่าพระจันทร์เป็นเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์มีส่วนสำคัญต่อความเป็นอยู่ของชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นชาวจีนยังเชื่ออีกว่า มีหญิงสาวชื่อนาม “นางซังโง่” อยู่บนดวงจันทร์ด้วย บางตำนานกล่าวว่า นางซังโง่ไปขโมยน้ำอมฤตของเจ้าแม่ไซอ้วงบ๊อมากิน ทำให้นางมีความสวยพริ้ง เพราะอยู่เสมอ ไม่แก่ ไม่ตาย สามารถเหาะได้ แต่ได้กลับไปอยู่บนดวงจันทร์ พอถึงฤดูหนาวนางซังโง่จะเอาน้ำอมฤตพรมลงมาซึ่งโลกทำให้ต้นข้าวเจริญงอกงามออกรวงให้ผลผลิตดี ชาวจีนจึงเอาข้าวที่ปลูกได้นั้นทำขนมโก๋ ทำพิธีสมโภชเลี้ยงดูเพื่อขอบคุณพระจันทร์อีกทีหนึ่ง

ในวันไหว้พระจันทร์ ฝ่ายผู้หญิงจะเป็นผู้ทำพิธีไหว้เอง เพราะเชื่อว่าพระจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง สำหรับของไหว้ที่สำคัญต้องนำมาไหว้ด้วยคือ ส้มโอ และหัวเผือก หลังจากไหว้เสร็จแล้วก็จะผ่าส้มโอดูหากปรากฏว่าภายในกลางลูกส้มโอแห้งไม่มีน้ำถือว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานจะเอาชิ้นส่วนของส้มโอมาดูหน้าซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ผิวพรรณผุดผ่องยิ่งขึ้น ยิ่งถ้า

ได้กินเนื้อส้มโอด้วยแล้วจะทำให้ดวงตานสุกใสเป็นประกายสวยงามยิ่ง สำหรับเผือกเชื่อว่าเมื่อกินเข้าไปแล้วจะกำจัดโรคผิวหนังให้หมดไป

การใช้ส้มโอและหัวเผือกมาใช้ในพิธีไหว้พระจันทร์ นอกจากได้เป็นไปตามความเชื่อดังกล่าวแล้วผลไม้ทั้งสองยังเกี่ยวข้องกับพงศาวดารเมื่อประมาณ 600 ปีก่อนด้วย กล่าวคือ เมื่อสมัยเจงกิสข่านแห่งมองโกลเข้าปกครองเมืองจีนสมัยปลายราชวงศ์หยวน พ.ศ. 1911 ได้ปกครองชาวจีนอย่างเข้มงวดโดยออกข้อบังคับให้ครอบครัวชาวจีน 3 ครอบครัวเลี้ยงขามองโกล 1 ครอบครัวและแต่ละครอบครัวจะมีมิดบังคับไว้ใช้เพียง 1 เล่มเท่านั้น หากมีเกินจะถูกจับฐานเป็นกบฏที่ออกกฏเช่นนี้ก็เพราะป้องกันชาวจีนแจ้งข้อมืออาวุธต่อผู้อื่นเอง

เมื่อถูกบีบบังคับเช่นนี้ ชาวจีนก็หันไปดำเนินการแบ่ได้คืนใช้วิธีนัดแนะพกัน โดยเขียนหนังสือขัดใส่ในขนมพระจันทร์ซึ่งเป็นขนมหวานรูปกลมแจกจ่ายกันคล้ายของขวัญให้กันธรรมดาที่แท้ข้อความในหนังสือเป็นกำหนดนัดให้ลงมือกำจัดขามองโกลในคืนวันเพ็ญ เดือน 8 พร้อม ๆ กัน

กลอุบายวิธีนี้ได้ผลสามารถฆ่าขามองโกลซึ่งไม่รู้ตัวล้มตายเป็นจำนวนมากจน เจงกิสข่านต้องยกกองทัพมาปราบ และจากวันที่คณะกบฏชาตินิยมกำหนดกำจัดมองโกลก็ได้กลายเป็นวันที่จัดให้มีการระลึกถึงโดยทำพิธีในวันนี้ขึ้น ส่วนส้มโอ และหัวเผือกก็เพื่อเช่นไหว้แทนศิระษะของคณะกบฏชาติที่ถูกพวกเจงกิสข่านสังหารไป

เทศกาลกินเจ

เทศกาลกินเจเป็นประเพณีอย่างหนึ่งในการทำบุญกุศลของทุกปี คำว่าเจในภาษาจีนมีความหมายทางพุทธศาสนาว่า “อุโบสถ” ส่วนกินเจหมายถึง การกินอาหารก่อนเที่ยง ถ้ารับประทานอาหารหลังเที่ยง จะเรียกว่ากินเจไม่ได้ แต่เนื่องจากอุโบสถของจีนส่วนมากไม่กินเนื้อสัตว์คนจึงเพี้ยนเหมาเอาว่าการไม่กินเนื้อสัตว์เป็นการกินเจ

กำเนิดเทศกาลกินเจนี้มีหลายตำนานด้วยกัน เช่น ตำนานที่มีความเชื่อว่าการกินเจเป็นพิธีเพื่อระลึกถึงกษัตริย์เป่ิง กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซ่งซึ่งสิ้นพระชนม์ โดยทรงทำอัตวินิบาตกรรมในขณะที่เสด็จได้หวนโดยทางเรือ เมื่อมีพระชมมาอายุได้ 9 พรรษา ความเชื่อนี้มีแต่เฉพาะมณฑลฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นดินแดนผืนสุดท้ายของราชวงศ์ซ่ง

อีกตำนานหนึ่ง ชาวจีนเชื่อว่าในสมัยแผ่นดินราชวงศ์ “ฮั่นช่วงสี่” ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นผู้วิเศษมีอยู่ด้วยกัน 9 องค์ พี่น้องได้สวรรคตแล้วจุติมาเกิดเป็นดาวจรระเข้เรียงกัน 9 ดวง ผู้คนเลยเรียกว่า “เก้าฮ้วงฮุดโจ้ว” แปลว่าพระเจ้า 9 องค์เก้าฮ้วงฮุดโจ้ว นี้เป็นผู้ถือบัญญัติคนในโลกมนุษย์ (คล้าย ๆ กับขมบาลตามความเชื่อของไทย) สามารถต่อชีวิตแก่ผู้ถึงกำหนดสิ้นอายุให้ยืนยาวต่อไปตามความต้องการ ชาวจีนถือว่าระหว่างวันขึ้น 1-9 ค่ำเดือน 9 เป็นช่วงที่เก้าฮ้วงฮุดโจ้วจะลงมาตรวจสอบผู้คนในโลกมนุษย์เพื่อจดบันทึก แล้วบันดลให้เป็นไปตามกรรมกรรมชั่วของแต่ละคน เมื่อรู้เช่นนี้

ชาวโลกจึงพากันสร้างกุศลโดยพากันงดอาหารสดคาวชั่วคราว โดยเฉพาะเนื้อสัตว์เพื่อแสดงว่าได้ประกอบกรรมดีให้พรเจ้าเห็น

ผู้ที่กินเจต้องประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมด้วย ผู้กินเจที่เคร่งครัดจะแต่งกายสีขาวล้วนตลอดเทศกาล และไม่ยอมให้ภาชนะสำหรับใส่อาหารเจปะปนกับอาหารอื่นโดยเด็ดขาด บางคนก็จะงดผักที่มีกลิ่นแรง เช่น หอม กระเทียม ผักชี ด้วย

การถือศีลกินเจของชาวจีนจะกระทำติดต่อกัน 9 – 10 วัน อาจจะเป็นความเชื่อว่าการบำเพ็ญบุญในช่วงเวลาดังกล่าว กุศลจะส่งจะให้ตนและครอบครัวประสบแต่ความสุข ความเจริญ และช่วยให้มีอายุยืนยาว

แซยิด

แซยิดเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของจีน ความหมายถือการทำกิจกรรมในวันคล้ายวันเกิด หรืองานเลี้ยงฉลองกันเกิดนั่นเอง การทำแซยิดคนนอกจากจะทำในหมู่ชาวจีนแล้ว คนไทยก็ได้รับคตินิยมนี้มาด้วย แต่ความหมายของคำว่าแซยิดที่คนไทยนำมาใช้นั้น ไม่ตรงกับความหมายที่แท้จริงของจีนนัก กล่าวคือ คนไทยนำมาใช้หมายถึงการทำบุญเมื่ออายุครบ 60 ปี แต่ของจีนนั้นทำกันตั้งแต่อายุครบ 1 ปี ไปจนถึง 49 ปี และทำตั้งแต่อายุ 50 ปีถึง 59 ปี อายุ 60 ปี ถึง 69 ปี อายุ 70 ปีถึง 79 ปี อายุ 80 ปีถึง 89 ปี อายุ 90 ปีถึง 99 ปี ก็เรียกว่าแซยิด

พิธีงเด็ก

พิธีงเด็กเป็นประเพณีตามลัทธิพิธีในพระพุทธศาสนา ลัทธิมหายานเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วพิธีงเด็กเชื่อกันว่าเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยราชวงศ์จิ้นแห่งประเทศจีน หลังจากนั้นก็กลายเป็นประเพณีนิยมสืบต่อกันมา

มูลเหตุที่ทำให้ชาวพุทธศาสนานิคมมหายานทำพิธีงเด็กนั้น ก็สืบเนื่องจากการเจริญรอยตามประเพณีโบราณที่มีอยู่ในคำสอนทางพุทธศาสนาในพระสูตรฝ่ายมหายาน ซึ่งกล่าวว่า ครั้งหนึ่งเมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่เขตวันวิหาร กรุงสาวัตถี ท่ามกลางพระภิกษุที่สดับฟังพระธรรมเทศนาอยู่นั้น ครั้นล่วงเวลาปัจฉิมยาม ได้มีเทพบุตรองค์หนึ่งพร้อมด้วยบริวารนำเครื่องสักการะเหาะลงมาถวายเป็นจำนวนมาก แล้วคอยสดับฟังพระธรรมเทศนาอยู่ด้วย

เมื่อพระพุทธองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นเทพบุตรก็ทรงทราบกำเนิดโดยทันทีด้วยญาณอันแก่กล้า จึงตรัสแก่พระภิกษุทั้งหลายว่า เทพบุตรองค์นี้เดิมเป็นบุตรมหาเศรษฐีแห่งเขตวันวิหาร กรุงสาวัตถี ได้กระทำความปออย่างหนัก คือฆ่าแม่ของตนเอง จึงคิดไถ่ถอนความผิดโดยไปบวชเป็นพระภิกษุศึกษาพระธรรมอย่างเคร่งครัด ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นาพระมหาเถระ และอุปฌายจารย์ในระหว่างนี้ได้บำเพ็ญกุศลสร้างทานบารมีด้วยการให้ความสงเคราะห์แก่คนยากจนอยู่สม่ำเสมอจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

ครั้นมรณะภาพแล้วแทนที่จะได้ไปเสวยสุขในสรวงสวรรค์ กลับลงไปรับทุกข์ในนรกอเวจีเพื่อชดใช้กรรมที่ฆ่าแม่ตัวเอง บรรดาศิษย์ภิกษุทั้งหลายของท่านมีอยู่รูปหนึ่งที่มีญาณสมาธิแก่กล้าได้ตรวจญาณไปทั่วจนถึงอบายภูมิจึงเห็นอาจารย์ของตนรับทุกข์ทรมานอยู่ในนรกอเวจีจึงได้ออกจากญาณมาแล้วเรื่องให้ภิกษุทั้งหลายฟังด้วยความสงสารพระอาจารย์ที่ต้องรับทุกข์เวทนา และอดอยาก บรรดาศิษย์ทั้งหลายจึงพร้อมใจกันจัดทำพิธีงัดเก๋อกองการกุศลขึ้น แล้วอุทิศผลบุญไปให้พระอาจารย์

เมื่อเขาได้รับผลบุญที่ศิษย์ทั้งหลายอุทิศให้ประกอบกับกุศลทานที่ทำไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิต จึงทำให้ได้ขึ้นไปเสวยสุขบนสรวงสวรรค์

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสจบได้แสดงพระสังฆธรรม อริยสัจ 4 โปรคเทพบุตร พลันเทพบุตรได้บรรลุนิเวศน์ จากนั้นได้กราบลาพระพุทธเจ้า นำบริวารกลับไปเสวยสุขบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

บทที่ 4 ความเป็นมาของโบ้เบ้

สถานที่ตั้ง

ชุมชนโบ้เบ้ตั้งอยู่ที่ ตรอกธรรมมา แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร แต่เดิมบริเวณที่เรียกว่าโบ้เบ้นั้นคือบริเวณที่เรียกกันในปัจจุบันว่าตลาดเก่า (มีบริเวณที่เรียกว่าตลาดเก่า ตลาดกลาง ตลาดสามชั้น) อันเป็นบริเวณที่ดินของวัดบรมนิวาสซึ่งอยู่ด้านหลังของชุมชนโดยมีทางรถไฟคั่นกลางอยู่ บริเวณตลาดเก่านี้แต่เดิมเป็นที่ดินผืนเดียวกับกับวัดบรมนิวาส ทางรถไฟที่พาดผ่านระหว่างชุมชนกับวัดนั้นมาเริ่มสร้างเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 นี้เอง จากบริเวณที่ดินตลาดเก่านี้โบ้เบ้ได้ขยายตัวออกไปยังด้านข้างคือตลาดกลาง และตลาดสามชั้น ต่อมาชุมชนได้ขยายออกไปด้านหน้าคือฝั่งตรงข้ามตลาด เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย แขวงคลองมหานาค คือจากหัวมุมถนนหลังโรงพยาบาลหัวเฉียวซึ่งเป็นร้านค้าไปจนถึงสะพานเจริญราษฎร์โดยมีถนนผดุงกรุงเกษมและคลองมหานาคคั่นกลางอยู่ และเมื่อปี พ.ศ. 2535 บริเวณโบ้เบ้ยังขยายออกไปจากสะพานเจริญราษฎร์ซึ่งเป็นสถานข้ามคลองแสนแสบไปยังบริเวณที่เรียกว่าโบ้เบ้ทาวเวอร์ซึ่งเดิมเรียกว่าตลาดผลไม้หลังตลาดมหานาค

ส่วนทางราชการนั้น บริเวณโบ้เบ้นี้ครอบคลุมพื้นที่อยู่ในบริเวณเขต 2 เขตคือเขตปทุมวันและเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายโดยมีคลองผดุงกรุงเกษมคั่นกลางอยู่ บริเวณตลาดเก่าอันเป็นที่ดินของวัดบรมนิวาสนี้ในทางราชการเรียกว่าตรอกธรรมมา แขวงรองเมือง

เขตปทุมวันประกอบด้วยประชากรชาย 51,463 คน หญิง 52,603 คน รวม 104,066 คน แยกได้ออกเป็น 4 แขวงคือ

แขวงรองเมือง	ประชากร ชาย 13,834 คน หญิง 13,671 คน รวม 27, 834 คน
แขวงวังใหม่	ประชากร ชาย 8,497 คน หญิง 7,993 คน รวม 16,490 คน
แขวงปทุมวัน	ประชากรชาย 16,436 คน หญิง 17,431 คน รวม 33,867 คน
แขวงลุมพินี	ประชากรชาย 12,696 คน หญิง 13,508 คน รวม 26,204 คน

จำนวนบ้านของ 4 แขวง คือ

แขวงรองเมือง	7,135	หลังคาเรือน
แขวงวังใหม่	5,212	หลังคาเรือน
แขวงปทุมวัน	911	หลังคาเรือน
แขวงลุมพินี	11,401	หลังคาเรือน

รวม	24,658	หลังคาเรือน
จำนวนครอบครัว		
แขวงรองเมือง	10,114	ครอบครัว
แขวงวังใหม่	10,524	ครอบครัว
แขวงปทุมวัน	3,603	ครอบครัว
แขวงลุมพินี	11,013	ครอบครัว
รวม	35,254	ครอบครัว (ข้อมูลจากเขตปทุมวัน เดือนธันวาคม 2542)

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ประกอบด้วยแขวงและราษฎรดังนี้คือ

แขวงป้อมปราบ	ประชากร	ชาย	13,354	คน	หญิง	13,346
คน						
แขวงวัดเทพศิรินทร์	ประชากร	ชาย	5,937	คน	หญิง	11,498
คน						
แขวงคลองมหานาค	ประชากร	ชาย	8,392	คน	หญิง	16,912
คน						
แขวงบ้านบาตร	ประชากร	ชาย	5,749	คน	หญิง	5,429
คน						
แขวงวัดโสมนัส	ประชากร	ชาย	5,204	คน	หญิง	5,160
คน						
(ข้อมูลจากเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เดือนธันวาคม 2542)						

ประวัติชุมชน

เริ่มเป็นชุมชนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปี พ.ศ. 2484 – 2488 เป็นช่วงที่สินค้าอุปโภค บริโภคขาดแคลนเนื่องจากภาวะสงครามโดยเฉพาะเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม จึงมีผู้นำเสื้อผ้าเก่าที่ใช้แล้วตั้งอยู่ในสภาพที่ตีนำมาขาย หรือแลกของใช้หรืออาหารอื่น เช่น ไข่ น้ำตาล การค้าขายอยู่ในลักษณะที่วางขายกับพื้นดินยังไม่มีกรตั้งร้านค้าที่ถาวร ที่ชุมชนจึงอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมคล้ายแหล่งชุมชนแออัดหรือสลัม เดิมทีได้ยวค้าขายกันที่ตรอกซี้เต้า จากนั้นย้ายมาที่ตรอกพระยาอภัย และย้ายมาที่โบเบ๊ในที่สุด

เมื่อสงครามยุติลงการค้าขายก็เปลี่ยนจากวางขายกับพื้นดินมาเป็นร้านค้า แต่เดิมชุมชนมีขนาดเล็กมีร้านค้าไม่กี่ร้านอยู่อย่างกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ ผู้คนที่มาค้าขายมีทั้งชาวไทยและชาวจีน พื้นที่เดิมของชุมชนมีขนาดประมาณ 20 – 30 ไร่เป็นที่ดินในกรรมสิทธิ์ของวัดบรมนิวาสซึ่งได้ให้ผู้คนเช่าอยู่อาศัยและทำมาค้าขายโดยเสียค่าเช่าให้แก่วัดเป็นรายปีจำนวนเงินไม่มาก แต่เดิมพื้นที่ทั้งหมดมีบางส่วนที่เป็นโรงเลื่อย โรงปูน โรงตากถั่ว จากนั้นมีการเปลี่ยน

แปลงจกกลายเป็นร้านค้า ร้านเสื้อผ้าและที่พักอาศัยอย่างในปัจจุบัน หลังสงครามมีผู้มาค้าขายมากขึ้นเกิดมีจิวซ่าฟ เช่น นักล้วงกระเป๋าคอกชิงวิ่งราว ซึ่งในเวลานั้นโบ๊เบ๊เป็นตลาดที่เปิดโอกาสให้ผู้คนมาค้าขายได้อย่างอิสระ เสื้อผ้าที่ค้าขายในสมัยนั้นมักจะเป็นผลผลิตจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ ภรรยาจะเป็นผู้ตัดเย็บ ส่วนลูก ๆ ก็ช่วยติดกระดุม บรรจุนีบห่อ และวางขายกันหน้าบ้านของตนเอง ปัจจุบันเสื้อผ้าที่ขายมักเป็นสินค้าที่มาจากโรงงาน บางครั้งทางโรงงานก็มาเสนอขายที่ร้านเพื่อให้ตัดสินใจเลือก ส่วนผู้ที่ยังทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนเหลือน้อยมาก

ที่มาของชื่อชุมชน คำว่า "โบ๊เบ๊" เป็นการเรียกชื่อที่เพี้ยนมาจากคำว่า "บั้งเบ้ง" ซึ่งในอดีตก่อนที่จะเป็นตลาดขายเสื้อผ้าเก่านั้น ผู้คนที่มาค้าขายมักจะส่งเสียงดัง หววกหูจนคนแถบนี้เรียกว่าตลาดบั้งเบ้ง นอกจากนี้ตลาดโบ๊เบ๊ในอดีตยังขึ้นชื่อในเรื่องของการขายของโก่งราคาจนได้ชื่อว่า "ราคาโบ๊เบ๊" คือ สามารถต่อรองราคาลงมาได้ราคาที่บอกไว้ตอนแรกมักจะสูงกว่าความเป็นจริงมาก หลายสิบปีต่อมาคนยึดถือในความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบมากขึ้นราคาสินค้าที่ตั้งไว้จึงมีมาตรฐาน ไม่ใช่ราคาที่บอกผ่านเหมือนสมัยอดีต จึงเป็นตลาดที่ให้ความเชื่อถือในปัจจุบัน

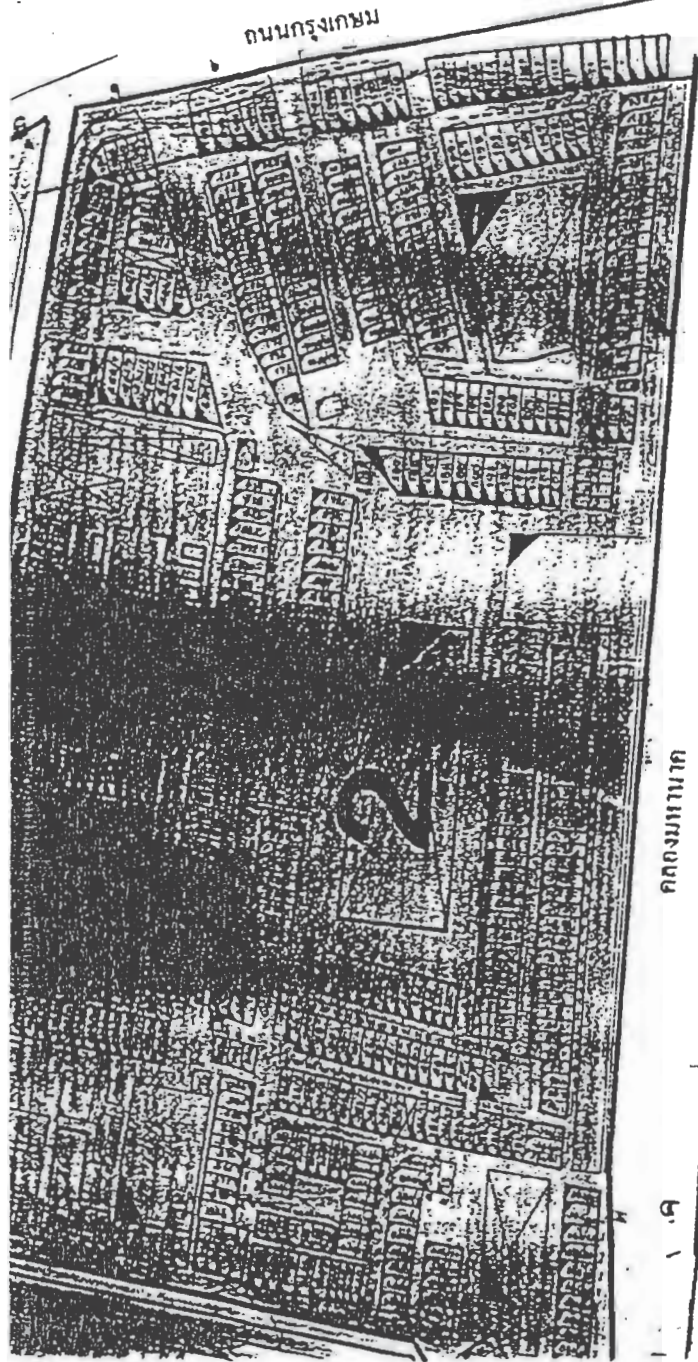
เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดการค้าอื่น ๆ แล้ว กล่าวกันว่าคุณภาพของสินค้าที่โบ๊เบ๊อยู่ในระดับขนาดกลางที่ผู้คนสามารถหาซื้อได้ ส่วนที่ล้ำเพ็ง เป็นตลาดผ้าที่จะนำมาผลิตเป็นเสื้อผ้าอีกครั้งหนึ่ง ส่วนที่ ประตูน้ำจะเป็นตลาดแฟชั่นเสื้อผ้า และสินค้าชั้นสูง

ปัจจุบัน ชุมชนโบ๊เบ๊เป็นชุมชนการค้า มีตึกแถวมากกว่า 500 คูหา มีแผงประมาณ 1,000 แผง มีแผงเปิดเฉพาะช่วงเช้าจาก 02.00 น - 7.00 น. อีก ประมาณ 100 แผงสำหรับบริการลูกค้าต่างจังหวัดและใกล้เคียง ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยเป็นตึกแถวทอดยาวจากถนนกรุงเกษม ตั้งแต่สะพานที่ 1 สะพานที่ 2 เมื่อเดินข้ามสะพานไปจะเป็นตึกแถวทอดยาวไปจรดทางรถไฟ 5 ตึกแถวจากสะพานที่ 2 ไปสะพานที่ 3 จะเป็นแฟลตตลาดกลาง สมาคมชาวโบ๊เบ๊ ตึกแถวและแผงปะปนกันไป จากสะพานที่ 3 ถึง สะพานที่ 4 ด้านในที่ติดกับทางรถไฟจะเป็นตลาดสดและศาลเจ้าปึงเถ่ากงตั้งอยู่ สรุปได้ว่าลักษณะการตั้งบ้านเรือนค่อนข้างแออัดบ้านแต่ละหลังเป็นตึกแถวยาวติดต่อไปจรดทางรถไฟ ด้านตรงข้ามกับสะพานที่ 4 ก็จะเป็นตึกแถวเช่นเดียวกันทอดยาวไปตามถนนผดุงกรุงเกษมไปจรดกับอาคารโบ๊เบ๊ทาวเวอร์ซึ่งอยู่ติดกับโรงแรมปรีณิพพาเลซ ภายในแบ่งเป็นห้องเปิดให้ซื้อเป็นกรรมสิทธิ์หรือเช่าเพื่อขายสินค้าประเภทเสื้อผ้า

สถาบันที่เกี่ยวข้องชาวโบ๊เบ๊

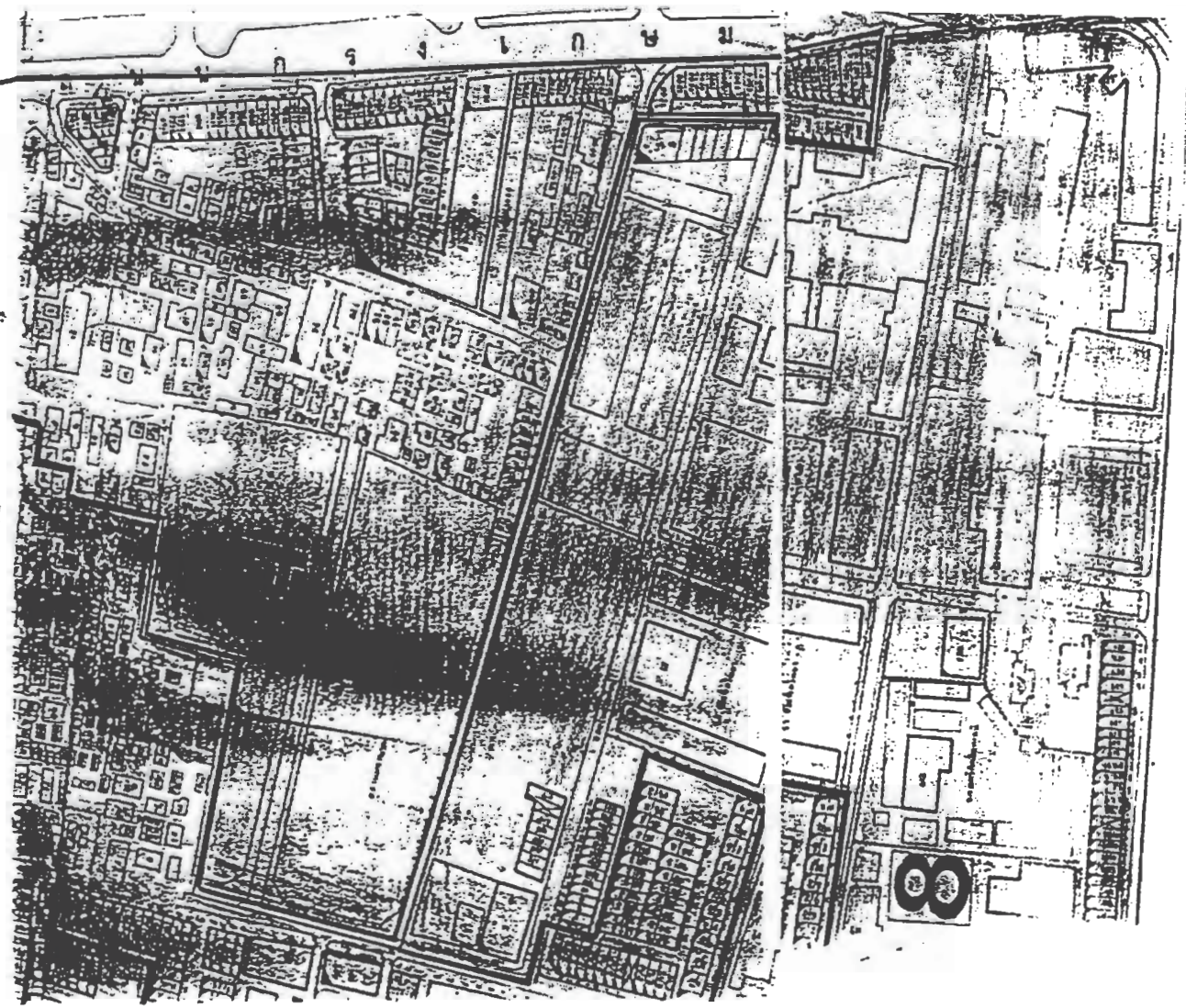
สมาคมชาวโบ๊เบ๊

บรรพบุรุษชาวจีนที่มามีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ล้วนแต่สร้างหลักฐานจากสภาพ "เสื่อผืนหมอนใบ" จนมีกิจการหรือธุรกิจของตนเอง ช่วงระยะเวลาที่ตั้งหลักฐานนั้นต่างพบอุปสรรคและต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างคนจีนในไทย ด้วยเหตุนี้จึงมีหน่วยงานสมาคมและมูลนิธิชาวจีนเกิดขึ้น

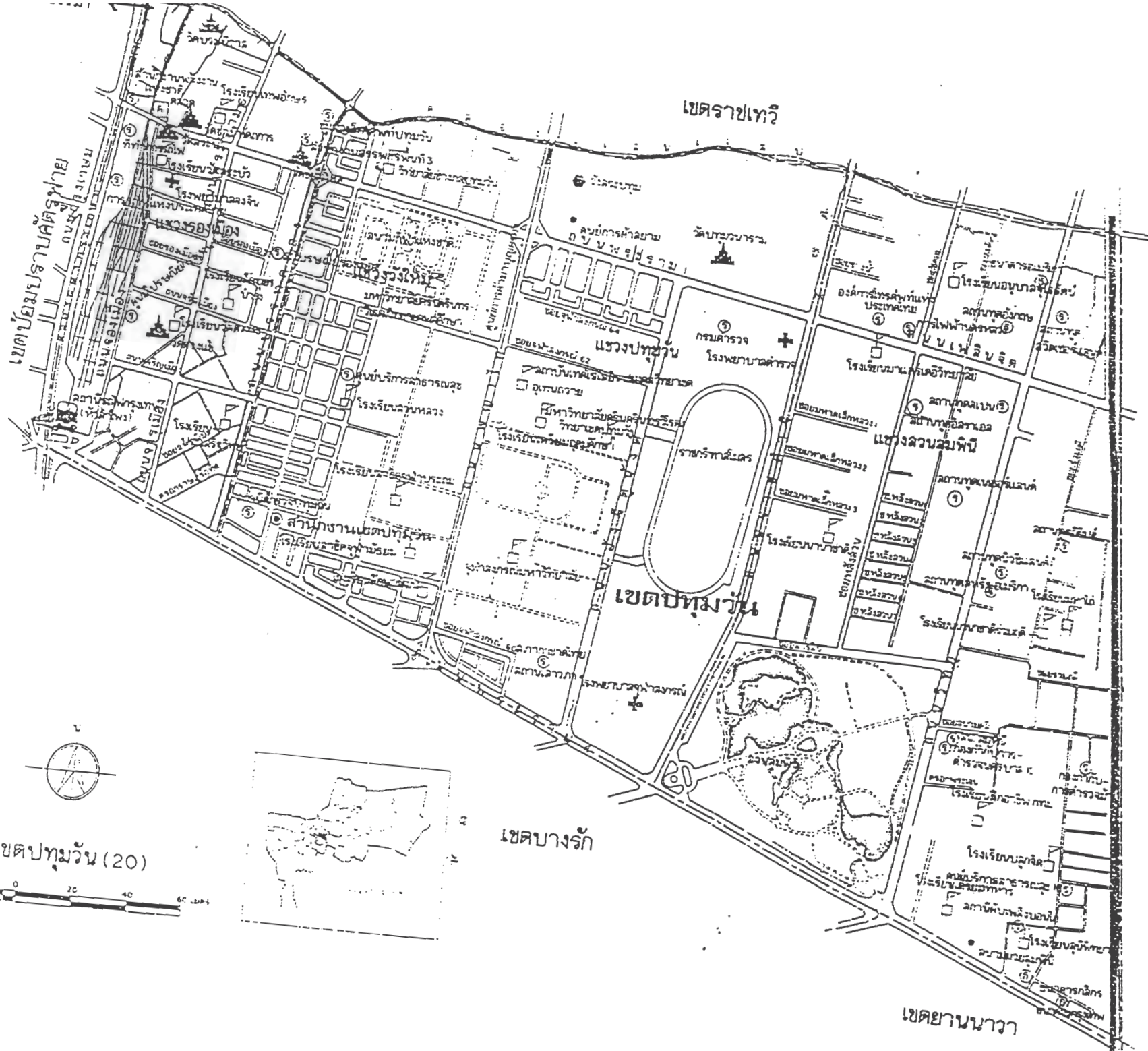

กรุงเทพมหานคร

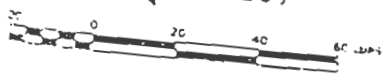
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

เขตปทุมวัน (20)

เขตคลองเตย

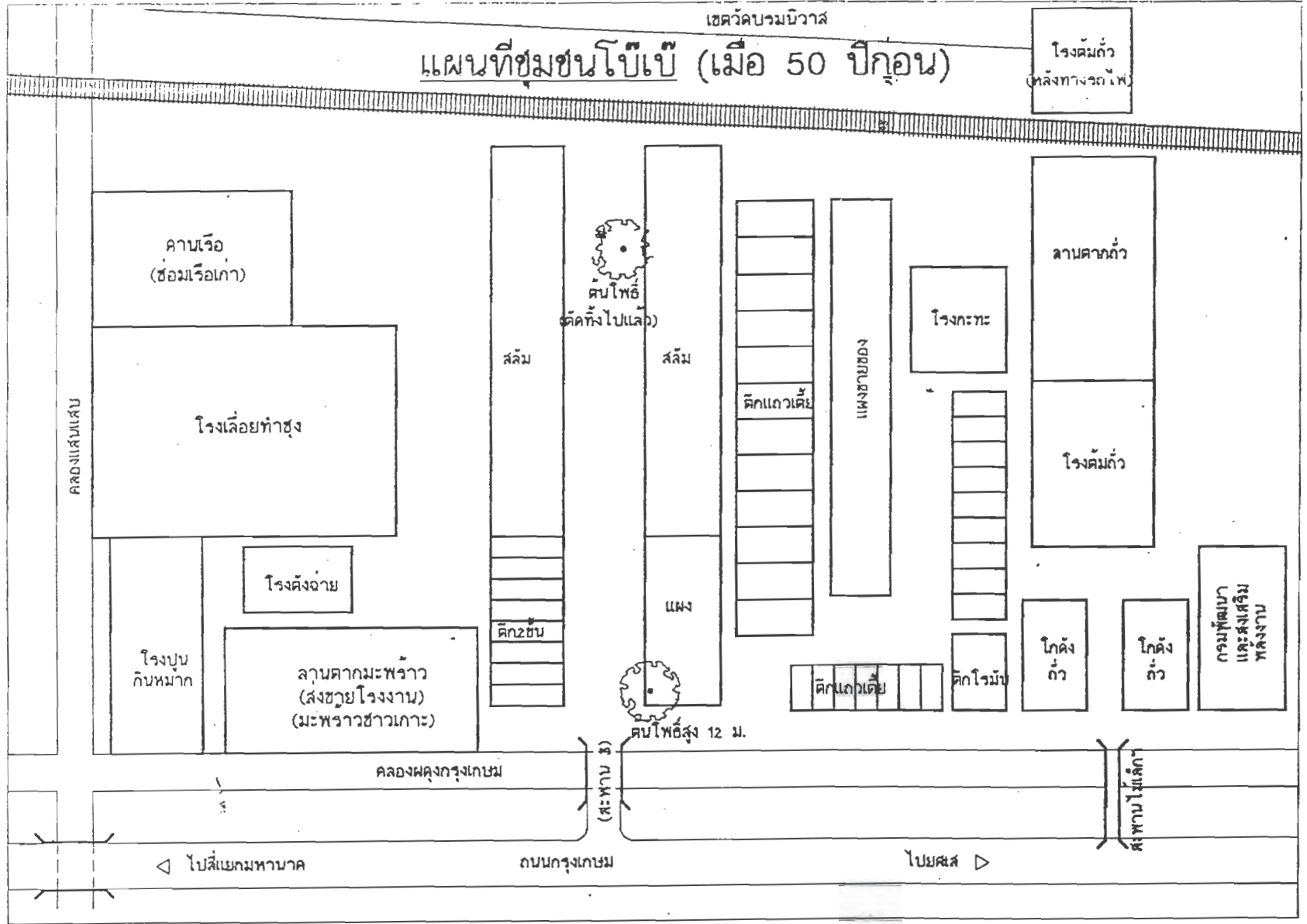

เขตยานนาวา

เขตวัดบรมนิวาส

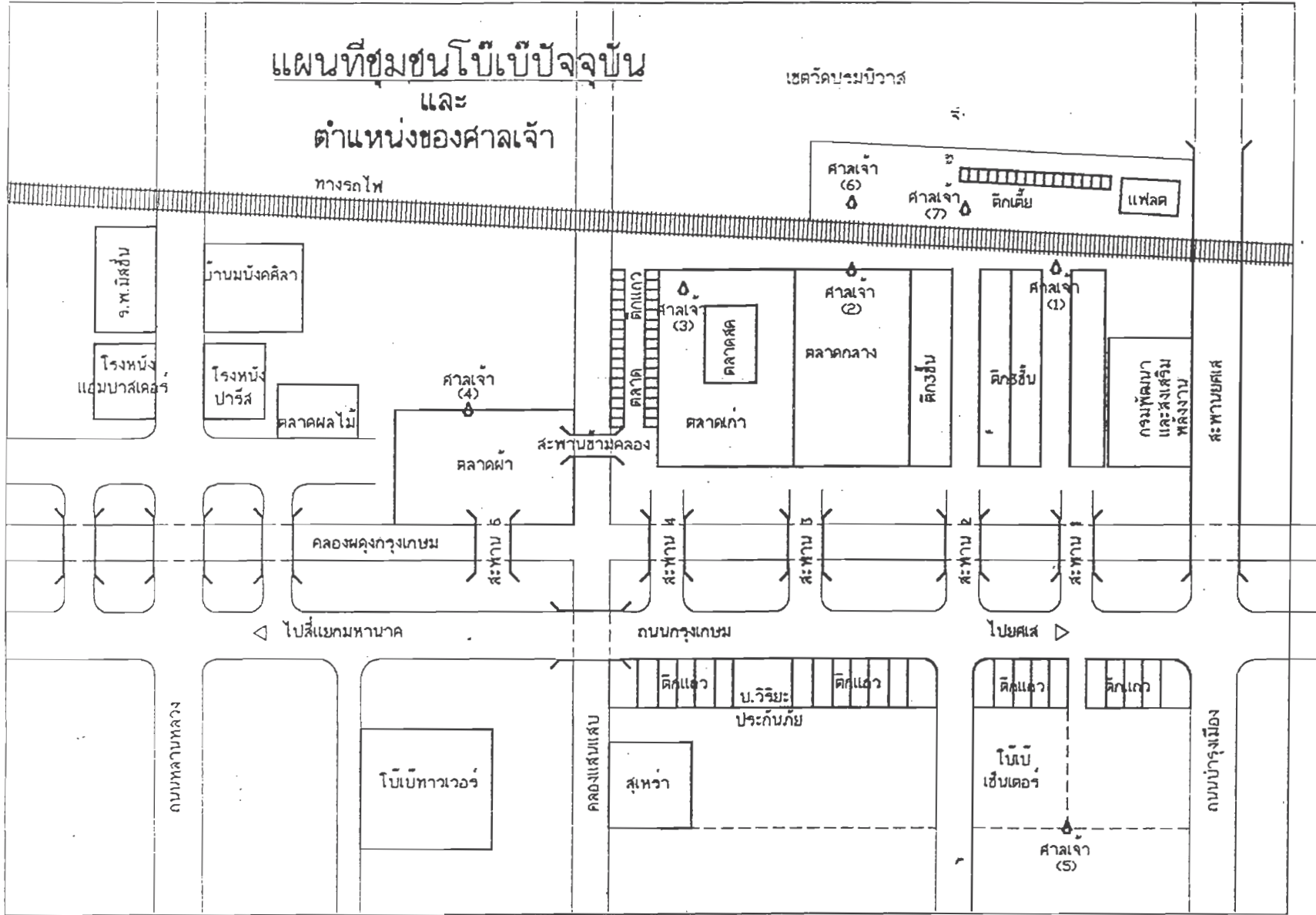
แผนที่ชุมชนโบ้เบ้ (เมื่อ 50 ปีก่อน)

โรงคัมถั่ว
หลังทางรถไฟ

แผนที่ชุมชนโบ้เบีปัจจุบัน และ ตำแหน่งของศาลเจ้า

เขตวัดบรมนิวาส

มากมาย แต่หน่วยงานต่างก็พยายามส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกและสังคมด้วย

“สมาคมชาวโบ๊เบ๊” ชื่อภาษาจีนว่า “โบ๊เบ๊เลียงฮะเสี๊ย” มีรากฐานการก่อตั้งมาจากวัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความร่วมมือกันในงานต่าง ๆ ในอาณาบริเวณตลาดโบ๊เบ๊ อาทิ เช่น งานมงคล, งานแต่งงาน, งานศพ, งานเปิดร้านค้าดำเนินกิจการ งานเทศกาลต่าง ๆ คนในชุมชนไม่ทราบถึงประเพณีขอร้องสมาคม ๆ ก็จัดการให้การก่อตั้ง

ในขั้นแรกการก่อตั้งสมาคมโบ๊เบ๊ เป็นการรวมตัวเป็นกลุ่มชั่วคราว ในระยะแรกผู้ที่ได้รับเลือกเป็น “เท้านั่ง” หรือ ที่ต่อมาเรียกนายกสมาคมและคณะรวม 4 คนได้อุทิศตนเองในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ แต่เนื่องจากไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนต่อทางรัฐบาลอย่างเป็นทางการ บรรดาสมาชิกตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อก่อตั้งสมาคม โดยได้จัดให้มีการประชุมกันขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2525 ณ กนน้อยภัยพิบัติคาร สอนมะลิ กทม. ผลของการประชุม ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการก่อตั้งสมาคมชาวโบ๊เบ๊อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2526 ได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการให้เป็นสมาคมชาวโบ๊เบ๊อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยได้เลือกตั้งนายพวง ตันตาศินี นายประยูร ชาภูานายบรรจง คุณชยางกูร และนายเลิศศักดิ์ วิจิตรวิกรม รวม 4 ท่านเป็นผู้ดำเนินงานสมาคมฯ โดยมีนายพวง ตันตาศินี ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมสมัยแรก ต่อมาเมื่อคณะกรรมการสมัยแรกได้สิ้นสุดวาระลงเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2529 จึงได้มีการประชุมและเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ผลของการลงคะแนนเสียง นายชวน หุตะภิญโญ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมสมัยที่ 2 ปัจจุบันคุณสมบุรณ์ วิจิตรวิกรม เป็นนายกสมาคมสมัยที่ 8 ปีที่

2

วัตถุประสงค์

1. นับตั้งแต่ก่อตั้งจนกระทั่งได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานภาครัฐ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกิดจากความสามัคคีและการสนับสนุนเกื้อกูลจากบรรดาสมาชิกในบริเวณโบ๊เบ๊ จุดประสงค์หลักของสมาคมโบ๊เบ๊ จึงเน้นหนักในด้านส่งเสริมความสามัคคีสมานฉันท์ระหว่างสมาชิกชาวโบ๊เบ๊ นำความเจริญมาสู่ชุมชน และส่งเสริมพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. สมาคมได้ขยายขอบเขตกิจกรรมทางด้านสาธารณประโยชน์และสวัสดิการสังคม ตลอดจนเชื้อประโยชน์แก่สาธารณชนภายนอกด้วย หากมีการร้องขอขึ้น ที่ผ่านมาได้รับการตอบรับด้วยดี และได้รับการตอบสนองด้วยดีจากประชาชนในชุมชน

3. ขยับขยายการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปตลาดต่างประเทศ แต่ละปีได้นำมาซึ่งรายได้อันมหาศาลแก่ประเทศไทย สมาคมจึงเรียกร้องให้บรรดากรรมการ สมาชิก พ่อค้า และประชาชน ในบริเวณโบ๊เบ๊ได้โปรดร่วมมือกันขยายการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปต่างประเทศ ช่วยกันทำให้ชื่อเสียง "โบ๊เบ๊" เป็นที่กล่าวขวัญกันในตลาดต่างประเทศ

คณะกรรมการบริหาร

ปัจจุบันสมาคมชาวโบ๊เบ๊มีสมาชิก 297 ราย สมาชิกเสียค่าธรรมเนียมละ 1,000 บาทตลอดชีพ สมาชิกของสมาคมจะต้องเป็นประชากรในเขตโบ๊เบ๊เท่านั้น ปัจจุบัน คุณสมบุญ วิจิตร ภิรมเป็นนายกสมาคม รองนายกสมาคม 10 คน นายกิตติศักดิ์ 3 คน อุปนายก เลขานุการ 1 คน สวัสดิการรวมผู้ช่วย 20 คน เภรณูญิก 2 คน ฝ่ายตรวจสอบ 2 คน (ภาษาไทย 1 คน ภาษาจีน 1 คน)และกรรมการบริหารอื่น ๆ

วิธีการคัดเลือก

ตำแหน่งต่าง ๆ ของสมาคมซึ่งประกอบด้วย นายกสมาคม รองนายก อุปนายก เลขานุการ เภรณูญิก และกรรมการบริหารสมาคม มาจากการเลือกตั้งลงคะแนนเสียงของสมาชิก 297 คน วาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี จำนวนกรรมการบริหารทั้งสิ้น 42 คน ทุกตำแหน่งไม่มีเงินเดือน ทำงานด้วยความเสียสละเป็นที่ตั้ง

งบประมาณในการดำเนินการ

งบประมาณที่นำมาใช้จ่ายของสมาคม มาจากอัตราค่าธรรมเนียมรายปีของสมาชิกและจากคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมาจากการบริจาคให้แก่สมาคม ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายหลัก อาทิ ค่าสาธารณูปโภค แต่หากมีกิจใดที่ต้องจ่ายเพิ่มจากปกติ "เภรณูญิก" เป็นผู้รับผิดชอบและอนุมัติ หากกิจกรรมใดที่ต้องใช้เงินเกินกว่า 5,000 บาทขึ้นไปจะต้องทำเรื่องเข้าที่ประชุมและให้นายกสมาคมเป็นผู้อนุมัติ

กิจกรรมสมาคม

ภายในชุมชน กิจกรรมที่ดำเนินการประจำก็คือ

1. งานแต่งงานของสมาชิก สมาคมจะส่งตัวแทนไปเป็นเกียรติให้กับครอบครัวสมาชิกที่จัดพิธีสมรส ในปัจจุบันสมาชิกมักจะจัดในโรงแรมที่มีชื่อเสียง
2. พิธีศพ เมื่อสมาชิกแก่ชรา สมาคมก็จะส่งตัวแทนไปร่วมพิธีศพ นำเอา "ห่วยเลี้ยง" หรือข้อความแสดงความเสียใจต่อญาติมิตรของสมาชิกครอบครัว ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการจัดพิธีศพแบบจีนหรือ "กงเต็ก"
3. มีงานที่อยู่ภายใต้สมาคมคือหน่วยบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันจากอัคคีภัย

4. ร่วมบริจาคทำบุญให้กับวัดบรมนิวาสอันเป็นวัดของชาวโบ๊เบ๊เมื่อมีงานเทศกาลสำคัญรวมทั้งสนับสนุนโรงเรียนของวัดบรมนิวาสคือโรงเรียนวัดบรมนิวาสและโรงเรียนพญาอังในเรืองสิ่งจำเป็น

ภายนอกชุมชน

1. กล่าวได้ว่าโบ๊เบ๊เป็นตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ สมาคมชาวโบ๊เบ๊จึงได้จัดตั้งศูนย์ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปขึ้นเมื่อต้นปี 2542 นี้เองโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลแก่ลูกค้าชาวต่างประเทศในการติดต่อกับสมาชิก รวมทั้งได้จัดทำเวปไซด์ทางอินเตอร์เนทแนะนำด้วย ทำให้ชาวชุมชนมีตลาดไม่เพียงแต่ภายในทั่วประเทศเท่านั้นต่อแต่นี้ไปยังสามารถขยายออกไปยังตลาดต่างประเทศทั่วโลก ปัจจุบันโบ๊เบ๊มีตลาดส่งออกไปยังตะวันออกกลาง ลิเบีย รัสเซีย ไปแลนด์เป็นหลัก ขณะนี้กำลังเจาะตลาดอาฟริกาได้ ปัจจุบัน คุณธรรมบุญ วิจิตรวิกรม ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกสมาคม เป็นผู้ผลักดันการส่งออก

2. ในกรณีมีหนังสือจากองค์การภายนอกแจ้งมาทางสมาคมขอความช่วยเหลือ เช่นในวันที่ 22 สิงหาคม 2542 ทางสมาคมโดยหน่วยบรรเทาสาธารณภัยได้นำข้าวสารและเสื้อผ้าที่ได้รับบริจาคจากชาวสมาชิกนำไปมอบให้กับกระทรวงกลาโหม ปัจจุบันร้อยตรี สุเมตร มูลศรีสมาชิกสมาคมเป็นหัวหน้าหน่วยบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนั้น ทางสมาคมยังอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่ให้กับ อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน (อปพร) ซึ่งทำหน้าที่คล้ายหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของชุมชนแต่ทำหน้าที่ให้กับภายนอกชุมชน ตัวอย่างก็คือ ในวันที่ 3 ธันวาคม 2542 อปพร. ได้นำเครื่องนุ่มห่มที่ได้รับบริจาคไปแจกให้กับประชาชนที่เขาค้อ เป็นต้น ทางสมาคมยังได้ให้สถานที่กับมูลนิธิร่วมกตัญญูที่จะช่วยบรรเทาสาธารณภัยในเขตนครบาลได้ด้วย

หมายเหตุ : ข้อมูลทั้งหมดได้รับความกรุณาจาก คุณสมบุรณ์ วิจิตรวิกรม นายกสมาคมคุณ วิบูลย์ ปรีวัฒนศักดิ์ ตำแหน่ง เภรฎุญชิกสมาคม และคุณนิศร อัครเลิศนพคุณ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่

สถาบันศึกษา

ชาวโบ๊เบ๊นิยมส่งลูกหลานเรียนในลักษณะตามค่านิยมของคนในชุมชน เมื่อประมาณ 20 ปีก่อน ชาวโบ๊เบ๊นิยมส่งลูกหลานของตนเองเรียนในโรงเรียนราษฎร์ เพราะเชื่อมั่นในระบบการสอนของเอกชน

ในอดีต ระดับอนุบาลจะส่งไปเรียนถึงฝั่งธนบุรี คือโรงเรียนทิวไผ่งามมีการสอนตั้งแต่อนุบาลจนถึงประถมปีที่ 6 (ปัจจุบันสอนถึงมัธยมปีที่ 6) ซึ่งอยู่ซอยจรัญสนิทวงศ์ 46 โรงเรียนตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามบ้านอดีตนายกรัฐมนตรีคือคุณบรรหาร ระดับสูงขึ้นมาจะเป็นโรงเรียนเซ็นคาเบลียล โรงเรียนโยน ออฟ อาร์ต โรงเรียนโรจน์ปัญญา (ปัจจุบันปิดไปแล้ว) โรงเรียนสีตบุตรบำรุง

ปัจจุบัน ความนิยมเปลี่ยนจากโรงเรียนราษฎร์มาเป็นโรงเรียนหลวง ระดับอนุบาลนิยมส่งไปเรียนฝั่งธนบุรีเช่นเดิมคือ โรงเรียนอนุบาลพันธุ์พิศ โรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงเช่น โรงเรียนสาธิตประสานมิตร โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ โรงเรียนวัดพลับพลาชัย ประถม 1 – 6 (สหศึกษา) โรงเรียนสายปัญญา มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 (โรงเรียนหญิงล้วน) โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ มัธยมศึกษา 1-6 (โรงเรียนชายล้วน) โรงเรียนราชวินิต ประถม 1-6 มัธยมต้น 1-6 (อยู่ที่นางเลิ้ง เป็นโรงเรียนสหศึกษา)

แต่โรงเรียนวัดบรมอันเป็นโรงเรียนของวัดที่ชาวโบ้เบ้เคารพนับถือ นั้น ไม่ได้อยู่ในความนิยมของชาวโบ้เบ้เลยนับแต่อดีตเป็นต้นมา เนื่องจากความรู้สึกที่ว่าโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนของคนอีกฟากหนึ่งของทางรถไฟ

การแต่งงาน

ในอดีต จะใช้สมาคมจีนตามแต่ที่ตนสังกัด แต่ในปัจจุบันนิยมใช้โรงแรมตามสมัยนิยม
โรงพยาบาล

ชาวโบ้เบ้นิยมใช้บริการจากโรงพยาบาล สมิตเวช พญาไท บำรุงราษฎร์ และวิชัยยุทธ ส่วนโรงพยาบาลหัวเฉียวที่อยู่ใกล้โบ้เบ้ที่สุดนั้น นิยมเฉพาะไปคลอดบุตรเท่านั้น

สำหรับคุณไชยยศ ส่งบุตรของตนไปเรียนอนุบาลที่ โรงเรียนพระมารดาภิเษกจางกูร บางกะปิ ส่วนตัวคุณไชยยศเองเรียนที่วัดมกุฏกามา

สถาบันความเชื่อ

ศาลเจ้าปึงเถ่ากงในโบ้เบ้

ภายในโบ้เบ้ ศาลเจ้าปึงเถ่ากงได้รับการประดิษฐานมาเป็นเวลาช้านานแล้วในสถานที่ดังต่อไปนี้คือ

สะพาน 1 สะพาน 2	1 ศาล
สะพาน 3	1 ศาล
สะพาน 4	1 ศาล กล่าวกันว่าเป็นศาลที่เก่าแก่ที่สุด
สะพาน 5 (โรงมะพร้าว)	1 ศาล เป็นศาลเก่าคู่กับสะพาน 4

โป้เบ้เซนต์เตอร์

1 ศาล

ตรอกโรงปลาทุ (ทางรถไฟ)

2 ศาล เป็นศาลที่ตั้งใหม่ประมาณปี

2540

ธรรมเนียมที่ปฏิบัติ

ศาลเจ้าปึงเต่ากงแต่ละศาลจะมีคณะกรรมการดูแลประจำศาลซึ่งในภาษาจีนเรียกว่า "เถ่า
นั้ง" ประกอบด้วยคนจำนวน 24 คน (ซึ่งถือเป็นตัวเลขมงคล) กรรมการ 24 คนนี้มาจากการคัดเลือก
คณะกรรมการใหม่ทุก ๆ ปี ซึ่งถือว่าเจ้าเป็นผู้ที่คัดเลือกขึ้นมาโดยตรง ในการคัดเลือกนั้น
คณะกรรมการศาลของแต่ละศาลเป็นผู้นำเอารายชื่อชาวบ้านในละแวกศาล(ซึ่งชาวชุมชนในที่นั้น
จะรู้จักกันดีอยู่แล้ว)มาใส่ในจาน ผู้อาวุโสจะนำเอาตะเกียบมาคีบชื่อแต่ละชื่อ พร้อม ๆ กับที่คณะ
กรรมการจะใช้ "ปวกพวย" ซึ่งก็คือไม้ที่มีรูปทรงคล้ายถั่วหิมะพาน 1 คู่ขนาดประมาณ 5-6 นิ้ว ซึ่ง
จะมีใช้ในศาลเจ้าจีนทุก ๆ ศาล กรรมการจะใช้ปวกพวยโยนและเมื่อกระทบพื้นปวกพวยจะแสดง
สัญลักษณ์ 3 ประการคือ

คว่ำทั้งคู่	หมายถึง เจ้าไม่เปิดปาก	หมายถึง เจ้าไม่เลือก
หงายทั้งคู่	หมายถึง เจ้าหัวเราะ	หมายถึง เจ้าไม่เลือก
หงาย 1 คว่ำ 1	หมายถึง เซงปวย	หมายถึง เจ้าได้เลือกแล้ว

คนใดที่ได้รับการคัดเลือกจากศาลแล้วถือได้ว่าเป็นมงคลต่อชีวิต ผู้ที่ได้รับเลือกจะได้รับการ
แจ้งข่าวดีนี้จากคณะกรรมการโดยจะมีการจัดเครื่องเซ่นไหว้ประกอบด้วย เป็ด ไก่ หัวหมู ปลา ส้ม
ข้าวฟ่าง ซาลาเปา ถั่วตัด (เต่าปึง) ขนม จัดเป็น 2, 4, 8 คู่ (ชาวจีนเรียก ซาแซ) คณะกรรมการจะ
นำมาเซ่นไหว้เจ้านั้นไปให้ถึงบ้านเซ่น เครื่องเซ่นไหว้ หัวหมู (ตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ 1 ชิ้น) ขนมฟู(คล้าย
สาลีจีน) 1 ชิ้น วันเวลาในการคัดเลือกนั้นแล้วแต่แต่ละกรรมการศาลเจ้าจะกำหนดเอง เช่น
กรรมการศาลเจ้าสะพาน 1 สะพาน 2 จะจัดตรงกับวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีเป็นต้น

คณะกรรมการแม้จะมีจำนวนถึง 24 คนก็จริง แต่ในทางปฏิบัติจะมีผู้ปฏิบัติงานจริงเพียงแค่
2-3 คนเท่านั้น เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนแต่ละวันก็ยุ่งอยู่กับงานค้าขาย แต่เฉพาะศาลสะพาน 4
ซึ่งเป็นศาลที่เก่าที่สุดเท่านั้นที่ค่อนข้างเคร่งครัด มีกฎในการปรับสมาชิกถึง 1 หมื่นบาทหาก
ปฏิเสธไม่ยอมช่วยเหลืองานศาลเจ้า

ในแต่ละปี คณะกรรมการจะจัดให้การไหว้เจ้าปึงเต่ากง 2 ครั้ง

1. งานง่วนเซียว นับเป็นสารทแรกของจีน จัดเมื่อ 15 ค่ำเดือน 1 (เจียงววย) หลังตรุษจีน 15
วัน ระยะเวลาจัดงานเพียง 1 วัน มีการเชิญเจ้าออกมาในที่แจ้งเพื่อให้ชาวบ้านได้สักการะ

มีจิวร้อง(จิวอี้)(นั่งร้องและไม่แต่งตัว)กลางวัน และมีหนังสือกลางแปลงกลางคืน บางศาลเจ้ามีการคัดเลือกกรรมการศาลเจ้าใหม่

2. งานดับเซี่ยเซ็งฮั้งหรือ เรียกสั้น ๆ ว่างานดับเซี่ย คือ งานขอขอบคุณเจ้าที่ช่วยคุ้มครองชาวบ้านอยู่เป็นสุขไม่ว่าจะในด้านครอบครัว สุขภาพ กิจการค้า งานจะจัดขึ้นประมาณเดือนธันวาคม วันที่จัดงานแล้วแต่กรรมการจะเลือก ระยะเวลาจัดงานประมาณ 1 หรือ 2 วัน จะจัดขึ้นเมื่อใดก็จะมีปิดประกาศเป็นภาษาจีนและไทยให้ชาวบ้านได้ทราบ กรรมการจะจัดของเซ่นไหว้ได้แก่ หมู เห็ด เป็ด ไก่ ขนม นอกจากนั้นชาวบ้านก็นำของไหว้มาร่วมไหว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านที่ได้บนศาลเจ้าไว้ในเรื่องต่าง ๆ นอกจากนั้นชาวบ้านยังได้นำเงินมาทำบุญ(ไต่ยจี้)ให้กับศาลเจ้า สำหรับคนภายนอก(ความคุ้มครองหรืออาณาเขตศาลเจ้า)ที่มาทำบุญกรรมการก็จะให้ส้มสิริมงคล 2 ผลกลับไป ในงานวันดับเซี่ยวันแรกจะเป็นการไหว้เจ้าและรับการไต่ยสิ่งของและไต่ยจี้จากชาวบ้าน ส่วนวันที่ 2 จะมีงานประมูล กล่าวคือจะมีผู้ไต่ยสิ่งของให้ศาลเจ้าอาจเป็นสิ่งของ เช่น ไข่ไก่ สัตว์เตอรี เป็นต้น หรือผลไม้ เช่น ส้ม และที่ขาดไม่ได้คือต้นไผ่ 1 ต้น ซึ่งจะเป็น high light ของการประมูล เพราะในยามเศรษฐกิจดีจะมีการประมูลต้นไผ่ในราคาเกือบ 3 แสนบาททีเดียว ผู้ประมูลได้จะนำต้นไผ่ไปที่บ้านถือเป็นสิ่งสิริมงคลเป็นอย่างยิ่ง กรรมการจะนำสิ่งของเหล่านี้มาให้ชาวบ้านได้ประมูล เงินที่ประมูลได้ก็จะนำเข้ากองทุนศาลเจ้าต่อไป สิ่งของที่ชาวบ้านประมูลได้ ชาวบ้านก็จะถือเป็นของสิริมงคลถ้าเป็นเครื่องไหว้ก็จะนำไปสักการะต่อไปหรือถ้าเป็นผลไม้ก็นำมารับประทาน งานประมูลนี้ถ้าของมีมากก็จะใช้เวลามากขึ้นและของมักจะถูกประมูลหมดทุกครั้ง

ในอดีตก่อนปี พ.ศ. 2520 ทั้งงานง่วนเซี่ยวและดับเซี่ยจะมีจิวโรงใหญ่เล่นให้ชมทั้งวัน คือจาก 9.00 น - 11.30 น พักกลางวัน จาก 13.00 น. – 16.30 น. พัก และ จาก 17.00 น. – 24.00 น. แต่ปัจจุบันเนื่องจากสถานที่จัดคับแคบเพราะสถานที่กลายเป็นย่านธุรกิจ ร้านค้า และแผงลอยมีมากทำให้สถานที่ไม่อำนวย ดังนั้นศาลเจ้าที่ยังคงจัดจิวโรงใหญ่อยู่จึงเหลือเพียง สะพาน 4 สะพาน 5 และ 2 ศาลโรงปลาทุเท่านั้น ศาลเจ้าสะพาน 1, 2, 3 ไม่มีแล้ว แต่เปลี่ยนเป็นหนังฉายแทน ส่วนจิวร้องจัดทุกศาลยกเว้นศาลเจ้าสะพาน 4 และ ศาลเจ้ามหานาค

นอกจากงานไหว้ศาลเจ้าปีง่อกงแล้ว ชาวจีนโบ๊เบ๊ยังมีประเพณีไหว้ศาลเจ้าที่ประดิษฐานในบ้านด้วย ได้แก่ศาลเล่าเอี้ย คือศาลเจ้าประจำบ้านและศาลตี้ลู่เอี้ย คือศาลเจ้าที่ วันไหว้ที่สำคัญได้แก่

วันเจ้าขึ้นสวรรค์ (ก่อนตรุษจีน) ได้แก่วันขึ้น 24 ค่ำเดือน 12 ไม่มีการจัดงานใหญ่โตเพียงแต่ทำความสะอาดห้องเจ้า เปลี่ยนดอกไม้ทอง (กิมฮวย) เป็นเครื่องประดับที่มีหางนกยูง เปลี่ยนองค์ด้ว (ผ้าแดงปิดกระถางธูป) ไหว้เพียง 1 วันเท่านั้น

วันเจ้าลงจากสวรรค์ (หลังตรุษจีน 15 วัน หรือ ชิว 4) เป็นการไหว้เจ้าเพื่อรับเจ้าลงจากสวรรค์เข้ามาในบ้าน เครื่องเช่นไหว้ได้แก่ ส้ม หรือผลไม้ธรรมดา เป็นการไหว้เจ้าที่บ้านใช้เวลาเพียง 1 วันจากเช้าถึงเที่ยงคืน

วัดบรมนิวาส

สร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2337 ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 เดิมชื่อวัดนอก ในสมัยรัชกาลที่ 4 ขณะที่ยังทรงผนวช เป็นวัดอารามหลวงชั้นโท แต่กฎ และอาคารสร้างเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นวัดธรรมยุตเป็นมหาศรีมา คือสี่มา 2 ชั้น กรมพระยาดำรงทวงพระราชนานชื่อว่า วัดบรมนิวาส ปัจจุบันมีพระ 65 รูป มีเณร 35 รูป ชี 37 รูป เจ้าอาวาสวัดปัจจุบัน มีพระราชธรรมมงคลเวทีเป็นผู้รักษาการ

กิจกรรมของวัดในรอบปีประกอบด้วย

1. งานอดีตเจ้าอาวาส เป็นงานที่เริ่มในสมัยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ จัดเมื่อก่อนออกพรรษา 10 วัน มีการบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายแด่อดีตเจ้าอาวาสและบูรพาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้วใน
2. วันวิสาขบูชา มีการเรียนธรรมและแสดงธรรมได้รุ่ง
3. วันมาฆบูชา
4. วันอาสาฬหบูชา (วันที่ 8 หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพาน) มีการเวียนเทียน ฟังธรรมแต่ไม่ได้รุ่ง
5. วันเข้าพรรษา วันถวายผ้าอาบน้ำฝน
6. จัดอบรมสมาธิภาวนา เดือนละ 2 ครั้ง อาทิตย์ที่ 2 และ 4 ของเดือน

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโบ้เบ้

ตลาดเก่าโบ้เบ้แต่เดิมเป็นที่ดินของวัด รัชกาลที่ 5 ขอเช่าที่ดินจากวัดเพื่อสร้างทางรถไฟจึงปรากฏเป็นว่าทางรถไฟแบ่งเขตโบ้เบ้กับวัดออกจากกัน ชาวโบ้เบ้แต่เดิมประกอบอาชีพหลากหลาย ย้อมผ้าเก่าอาศัยน้ำจากคลองผดุงกรุงเกษม ต่อมา มีการปลูกเพิง ขายน้ำชา ไอ้เลี้ยงมะพร้าว ต่อมา พ.ศ. 2480 มีการก่อสร้างกลายเป็นตึกพาณิชย์ วัดมีรายได้จากการเก็บผลประโยชน์จากการเก็บค่าหน้าดิน รายได้ของวัดมาจาก 2 ทางคือ

1. มูลนิธิของวัด ได้ดอกลง นามานุภณะวัด โดยมีมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นผู้ดูแล
2. ผลประโยชน์จากธรณีสงฆ์ จากการเก็บค่าเช่ามีตึกแถว 200 คูหา ตลาดสด และที่ดินที่เรียกว่า ที่เช่ากัลปนา กล่าวคือเป็นที่ของวัดแต่ให้เอกชนเช่า เป็นที่ดินซึ่งมีผู้อุทิศผลประโยชน์ให้

วัดหรือพระศวสนา แต่เจ้าของอาจเรียกคืนเมื่อไรก็ได้ เนื่องจากทางวัดมีค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายในแต่ละเดือนคือ ค่าน้ำที่ทางวัดต้องรับผิดชอบเพราะมีคนอาศัยประมาณ 200 – 300 คน

ทางวัดมีเจ้าหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ที่เรียกว่า ไวยาวัจกร ตำแหน่งเทียบเท่าเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ได้รับการแต่งตั้งจากกรมการศาสนา ไวยาวัจกรปัจจุบัน อายุประมาณ 50 ปี แต่เดิมมีอีก 1 ท่านอายุ 80 ปีแต่ได้ถึงแก่กรรมไป เมื่อปี 2520 ไวยาวัจกรปัจจุบันจึงได้รับแต่งตั้งแทน โดยความเห็นชอบจากทางวัดและทางมหาเถรสมาคม สามารถอยู่ในตำแหน่งจนอายุ 60 ปี (เกษียณ)

งานที่วัดจัดขึ้นจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเสมอ รูปธรรมที่เห็นได้ชัดจากความร่วมมือระหว่างวัดกับชาวบ้านคือ ศาลาอัฐพงษ์ในวัดบรมนิวาสเป็นศาลาที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพ สร้างในรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2465 โดยเจ้าจอมมารดาเลื่อนเป็นประธานสร้าง ให้กับลูกชายคือ หม่อมเจ้าอัฐพงษ์รัชสมโภชน์ ศาลาอัฐพงษ์ได้เกิดไฟไหม้ขึ้นเสียหาย ทางวัดได้ประกาศขอความร่วมมือในการปฏิสังขรณ์มายังชุมชน ทางกรมการศาสนาเจ้าได้ประกาศให้กับชาวชุมชนเพื่อบริจาคเงินในการปฏิสังขรณ์สามารถรวบรวมเงินได้เป็นจำนวน 4 ล้านบาท

บทที่ 5
บทวิเคราะห์

จากการสุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่โบเบ๊ ได้ข้อมูลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 1 อายุผู้ให้สัมภาษณ์

ช่วงห่างอายุ	อายุผู้ถูกสัมภาษณ์	จำนวน
31 – 35	33, 35	2
36 – 40	36, 37, 37, 37, 38, 38, 38, 40	8
41 – 45	41, 41, 42, 42, 45, 45	6
46 – 50	46, 46, 46, 47, 48, 48, 48, 49, 50, 50, 50	12
51 – 55	54, 54, 54, 54, 54, 55	6
56 – 60	56, 58, 59, 60	4
61 – 65	62, 64	2
ไม่ตอบ		3
รวม		43

อายุผู้ให้สัมภาษณ์ระหว่าง 46 – 50 จะมีจำนวนมากที่สุดคือ 12 คน

รองลงมา 36 – 40 มี 8 คน

41 – 45 และ 51 – 55 มี 6 คน

56 – 60 มี 4 คน

31 - 35 และ 61 – 65 มี 2 คน

ตารางที่ 2 เพศ สถานะ และ จำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ	สถานะ*	จำนวน
ชาย	สามี	19
หญิง	ภรรยา	24

*ในการสัมภาษณ์ไม่ได้ระบุว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องเป็นสามีหรือภรรยาแต่ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เป็นเช่นนั้น

ตารางที่ 3 สาเหตุที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ย้ายเข้ามาอยู่ชุมชนโบ๊เบ๊

สาเหตุ	จำนวน
ค้าขาย	32
แต่งงาน	6
บ้านเกิด	2
ไม่ตอบ	3

จากตารางที่ 3 แสดงว่าผู้ที่ย้ายเข้ามาส่วนใหญ่ 36 คนย้ายเข้ามาเพื่อทำการค้า มีส่วนน้อยเท่านั้น (6 คน) ที่เข้ามาเนื่องจากการแต่งงาน

ตารางที่ 4 ลักษณะสถานที่ประกอบการค้า

ลักษณะ	จำนวน	ระยะเวลาที่เข้ามาอาศัย (จำนวนปี)
ตึกแถว(บ้านถาวร)*	26	3,3,5,5,5,6,10,10,20,22,23,27,28,30,30,30,35,40 ไม่ตอบ 2 หลัง รวม 20 หลัง
ตึกแถว(บ้านเช่า)	9	1, 4 ,5, 6, 18, 20, 23, 27,37 ไม่ตอบ 2 หลัง รวม 11 หลัง
ทาวเวอร์	5	3, 3, ไม่ตอบ 1 หลัง รวม 3 หลัง
แผง	3	3, 8 ไม่ตอบ 1 หลัง รวม 3 หลัง

*ตึกแถว(บ้านถาวร)ในตารางระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยยังไม่รวมผู้ที่เกิดและเติบโตในโบ๊เบ๊อีก 6 หลัง

ผู้ไม่ตอบคำถาม จำนวน 6 หลัง

ผู้อาศัยตึกแถว(บ้านถาวร) ค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่เข้ามาอาศัย เท่ากับ 18.44 ปี

ผู้อาศัยตึกแถว (บ้านเช่า) ค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่เข้ามาอาศัยเท่ากับ 15.66 ปี

ผู้อาศัยทาวเวอร์ ค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่เข้ามาอาศัยเท่ากับ 3 ปี

ผู้อาศัยแผง ค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่เข้ามาอาศัยแผง 5.50 ปี

ดังนั้น จำนวนปีของผู้ที่เข้ามาอาศัยในตึกแถวที่เป็นบ้านของตนเองและอยู่อาศัยอย่างยาวนานจะมีจำนวนปีเฉลี่ยที่เข้ามาอาศัยมากที่สุดคือ 18.44 ปี เนื่องจากผู้ที่เข้ามาอาศัยและทำการค้าใน

ยุคแรก ๆ มักจะมีโอกาสในการครอบครองสถานที่ทำการค้าได้มากกว่าผู้ที่เข้ามาภายหลังจนกระทั่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิในตึกแถวนั้น ๆ

ตารางที่ 5 ภูมิลำเนาเดิมของคู่สมรสของครอบครัวผู้ที่ให้สัมภาษณ์

ครอบครัวที่	ชาย	หญิง
1	ไม่ตอบ	ฉะเชิงเทรา *
2	ฉะเชิงเทรา	โบ้เบ้ *
3	โบ้เบ้	ฉะเชิงเทรา *
4	ฉะเชิงเทรา	ฉะเชิงเทรา *
5	โบ้เบ้	ปราจีนบุรี *
6	โบ้เบ้ *	บุรีรัมย์
7	ไม่ตอบ	ชลบุรี *
8	กรุงเทพฯ	กรุงเทพฯ(ยานนาวา) *
9	โบ้เบ้ *	ลพบุรี
10	ลพบุรี	ลพบุรี *
11	โบ้เบ้	กรุงเทพฯ (วงเวียนใหญ่) *
12	กรุงเทพฯ(สัมพันธวงศ์) *	ไม่ตอบ
13	กรุงเทพฯ	โบ้เบ้ *
14	โบ้เบ้ *	อุดรดิษฐ์
15	ต่างจังหวัด	ฉะเชิงเทรา *
16	สมุทรปราการ	นครปฐม *
17	กรุงเทพฯ	อยุธยา *
18	อยุธยา *	ไม่ตอบ
19	ขอนแก่น *	กรุงเทพฯ
20	ชลบุรี *	ไม่ตอบ
21	โบ้เบ้	กรุงเทพฯ *
22	กรุงเทพฯ (ยศเส) *	กรุงเทพฯ
23	กรุงเทพฯ	นนทบุรี *
24	ไม่ตอบ	นนทบุรี *
25	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่ *

26	นครนายก	*	นครนายก
27	ต่างจังหวัด	*	กรุงเทพฯ
28	ต่างจังหวัด		กรุงเทพฯ *
29	กรุงเทพฯ	*	กรุงเทพฯ
30	นครปฐม	*	กรุงเทพฯ
31	กรุงเทพฯ	*	กรุงเทพฯ
32	ชัยนาท	*	ไม่ตอบ
33	กรุงเทพฯ		ขอนแก่น *
34	จันทบุรี	*	กรุงเทพฯ
35	กรุงเทพฯ	*	ไม่ตอบ
36	นครปฐม	*	กรุงเทพฯ *
37	บางแค	*	ไม่ตอบ
38	กรุงเทพฯ	*	กรุงเทพฯ
39	โป้ป้อ	*	กรุงเทพฯ
40	นครศรีธรรมราช		นครศรีธรรมราช *
41	นนทบุรี		กรุงเทพฯ *
42	กรุงเทพฯ		กรุงเทพฯ(ปทุมวัน) *
43	กรุงเทพฯ		กรุงเทพฯ *

ข้อมูลจากตารางที่ 5 ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงด้วยเครื่องหมาย * แสดงให้เห็นว่ามีภูมิลำเนาเดิมคือ

ภูมิภาค	22	ราย
กรุงเทพฯ	16	ราย
โป้ป้อ	5	ราย

เมื่อเปรียบเทียบภูมิลำเนาเดิมของสมาชิกบรรดาของครอบครัวที่ให้สัมภาษณ์จะเป็นดังนี้

กรุงเทพฯกับภูมิภาค	11	คู่
กรุงเทพฯกับกรุงเทพฯ	7	คู่
โป้ป้อกับภูมิภาค	6	คู่
โป้ป้อกับกรุงเทพฯ	4	คู่
มาจากจังหวัดเดียวกัน(ยกเว้นกรุงเทพฯ)	4	คู่
ระหว่างจังหวัดต่างกัน	2	คู่
ข้อมูลไม่สมบูรณ์	9	คู่

จากตารางที่ 5 แสดงว่า

1. ไม่มีคู่แต่งงานระหว่างผู้ที่เกิดโบบี้กับโบบี้เลย
2. ผู้ที่เกิดโบบี้แต่งงานกับคนภูมิภาคอื่น 6 คู่ และคนโบบี้กับคนกรุงเทพฯ 4 คู่
3. แสดงให้เห็นว่า ชุมชนโบบี้เป็นชุมชนค้าขายที่มีลักษณะเปิด การคบหาสมาคมระหว่างคนโบบี้กับคนต่างถิ่นถือเป็นเรื่องปกตินำมาซึ่งการแต่งงานระหว่างคนโบบี้กับคนต่างถิ่นขึ้น
4. ข้อมูลส่วนอื่นแสดงว่าคู่แต่งงานมาจาก กรุงเทพฯกับภูมิภาค 11 คู่ กรุงเทพฯกับกรุงเทพฯ 6 คู่และจังหวัดเดียวกัน 4 คู่ รวมทั้งหมด 21 คู่ ล้วนแต่เป็นผู้ที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในโบบี้มาก่อนเลยแต่ย้ายเข้ามาโบบี้ภายหลังด้วยกันทั้งสิ้น
5. เมื่อพิจารณาครอบครัวที่มีสามีหรือภรรยาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นหลัก อีกฝ่ายอยู่โบบี้หรือต่างจังหวัดแล้ว เมื่อรวมตัวเลขจะเท่ากับ 28 คู่ จาก 34 คู่ (43 คู่เมื่อหักข้อมูลไม่สมบูรณ์ 9 คู่จะเท่ากับ 34 คู่) เท่ากับร้อยละ 82.35 ซึ่งเป็นส่วนข้างมากของครอบครัวกรณีศึกษาเลยทีเดียว

ตารางที่ 6 แสดงภาษาพูดจีนที่มีลักษณะแตกต่างกันตามคู่ที่ได้ข้อมูลมา

ครอบครัวที่	ชาย	หญิง
1	ไม่ตอบ	แต้จิ๋ว *
2	แคะ	แต้จิ๋ว *
3	แคะ	แต้จิ๋ว *
4	แต้จิ๋ว	แต้จิ๋ว *
5	แต้จิ๋ว	แต้จิ๋ว *
6	แต้จิ๋ว *	แต้จิ๋ว
7	แต้จิ๋ว	แต้จิ๋ว *
8	แต้จิ๋ว	แต้จิ๋ว *
9	แคะ *	ไทย
10	ไทย	แต้จิ๋ว *
11	แต้จิ๋ว	แต้จิ๋ว *
12	แต้จิ๋ว *	ไม่ตอบ
13	ไทย	แต้จิ๋ว *
14	แคะ *	แคะ

15	ไทย	แต่จิว *
16	ไหหลำ	แต่จิว *
17	แต่จิว	แต่จิว *
18	แต่จิว *	ไม่ตอบ
19	แต่จิว *	แต่จิว
20	แต่จิว *	แต่จิว
21	แต่จิว	แต่จิว *
22	แต่จิว *	แต่จิว
23	แต่จิว	แต่จิว *
24	ไม่ตอบ	แต่จิว *
25	ไหหลำ	ไหหลำ *
26	แต่จิว *	ไทย
27	แต่จิว *	ไทย
28	แต่จิว	แต่จิว *
29	แต่จิว *	แต่จิว
30	แต่จิว *	ไทย
31	แต่จิว *	ไทย
32	แต่จิว *	ไม่ตอบ
33	แต่จิว	แต่จิว *
34	แต่จิว *	แต่จิว
35	ไหหลำ *	ไหหลำ
36	แต่จิว	แต่จิว *
37	แต่จิว *	แต่จิว
38	แต่จิว *	แต่จิว
39	แต่จิว *	ไทย
40	แต่จิว	แต่จิว *
41	ไทย	แคะ *
42	แต่จิว	แต่จิว *
43	แต่จิว	แต่จิว *

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า

คู่สามี ภรรยาระหว่างไทย-จีน มี	10	คู่
ภาษาพูดจีน แต่จิว – แต่จิว	22	คู่
ภาษาพูดจีน แต่จิว กับภาษาจีนอื่น	3	คู่
ภาษาพูดจีนไหหลำ กับไหหลำ	2	คู่
ภาษาพูดจีน แคะกับแคะ	1	คู่
ไม่ทราบข้อมูล	5	คู่

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คู่สามีภรรยาระหว่างแต่จิวกับแต่จิวมีมากที่สุดคือ 22 คู่
คู่สามีภรรยาภาษาพูดจีนด้วยกันเอง 6 คู่
คู่สามีภรรยาระหว่างคนไทยกับคนจีนอีก 10 คู่

จากตารางที่ 5 จะแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนโบ๊เบ๊ที่แต่งงานกับคนภูมิภาคอื่น 6 คู่ และกับคนกรุงเทพฯ อีก 4 คู่ (รวม 10 คู่ เกือบ 1 ใน 4 ของกรณีศึกษา) แต่เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 5 ก็ จะเห็นว่าเมื่อมองการแต่งงานระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนที่มีภาษาพูดเดียวกันและต่างกัน ใน 43 คู่ จะมีภาษาแต่จิวกับแต่จิวมากที่สุดถึง 22 คู่ และระหว่างภาษาจีนด้วยกันเอง 6 คู่รวมเป็น 28 คู่ ซึ่งเท่ากับ ร้อยละ 65 ของจำนวน 43 คู่ แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันเองยังคงแน่นแฟ้นอยู่ในระดับหนึ่ง

ตารางที่ 7 อาชีพครอบครัวปัจจุบัน

อาชีพ	จำนวน
ค้าขาย	42
อาชีพอื่น	1

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าอาชีพส่วนใหญ่ของครอบครัวกรณีศึกษาทำการค้าเกือบทั้งหมด

ตารางที่ 8 ระดับการศึกษาของผู้ถูกสัมภาษณ์

ระดับ	จำนวน
ไม่ได้รับการศึกษาเลย	3
ประถม 1 - ประถม 7	19
มัธยมศึกษาต้น	8

มัธยมศึกษาปลาย	6
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	3
ปริญญาตรี	3
ปริญญาโท	1

ตารางที่ 9 การศึกษาของบิดามารดาของผู้ให้สัมภาษณ์

ระดับ	จำนวน
ไม่ได้รับการศึกษาเลย	20
อ่านออกเขียนได้	8
ประถมต้น	10
ไม่ทราบ	5

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มากที่สุดได้แก่ ระดับประถมปีที่ 1 ถึง 7 ซึ่งมี 19 ราย ส่วนระดับปริญญาตรีมีเพียง 3 ราย และปริญญาโท เพียง 1 รายเท่านั้น

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาของผู้ให้สัมภาษณ์ ในระดับที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย มีถึง 20 ในระดับที่อ่านออกเขียนได้มีเพียง 8 ราย ระดับประถมเพียง 10 รายเท่านั้น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นบิดามารดาซึ่งเป็นผู้บุกเบิกกิจการการค้าในนั้นไม่ได้มีการศึกษาที่สูงเลย แต่เมื่อปักหลักตั้งฐานได้แล้วในรุ่นลูกคือรุ่นต่อมาจึงมีการศึกษาสูงขึ้นไปอีก 1 ระดับ คือจากไม่มีการศึกษาเลยและอ่านออกเขียนได้ ในรุ่นต่อมากลายเป็นได้รับการศึกษาระดับประถม มากขึ้น และระดับที่สูงขึ้นไปซึ่งยังคงเป็นตัวเลขที่ยังไม่สามารถเปรียบเทียบได้กับระดับประถม

ตารางที่ 10 ความคาดหวังของบิดามารดาของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อผู้ให้สัมภาษณ์ในด้านการศึกษา

การศึกษา	จำนวน
ให้เรียน ป.1 – ป. 7	12
ให้เรียน ม. 1 – ม. 6	9
ให้เรียน มศ. 3 – มศ. 5	4
ให้เรียน ปวช.	3

ให้เรียนอนุปริญญา	1
ให้เรียนปริญญาตรี	1
ให้เรียนภาษาจีน	1
ให้การศึกษาแก่บุตรเท่าที่ต้องการ	3
ไม่คาดหวังเพราะฐานะไม่ดี	3
ไม่คาดหวังเพราะให้ทำการค้า	5
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 10 เมื่อเปรียบเทียบกับตารางที่ 31 จะเห็นได้ความแตกต่างของความคาดหวังของบิดามารดาผู้ถูกสัมภาษณ์กับ คาดหวังของผู้ถูกสัมภาษณ์กับบุตรธิดาของตน

ความคาดหวังของผู้ถูกสัมภาษณ์ต่อบุตรธิดาของตนที่จะให้เรียนเท่าที่สามารถมีถึง 35 คน ความคาดหวังของบิดามารดาต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ที่จะให้เรียนเท่าที่สามารถมีเพียง 3 คน เท่านั้น

ความคาดหวังของบิดามารดาผู้ถูกสัมภาษณ์ต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนมากอยู่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีซึ่งมีถึง 29 ราย ระดับปริญญาตรีมีเพียง 1 ราย ในทางตรงข้าม ไม่คาดหวังให้ศึกษาเพราะฐานะไม่ดีและให้ทำการค้ารวม 8 ราย

แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของความคาดหวังทางการศึกษาแก่บุตรธิดาของชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ เห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้นมากกว่าคนรุ่นพ่อแม่ตนเอง และ ไม่มีใครที่ปฏิเสธไม่ให้การศึกษาแก่บุตรธิดาเลย

หมายเหตุ ระบบการศึกษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายยุคหลายสมัย การจัดบันทึกคำสัมภาษณ์จัดตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์ การจัดตารางจึงจัดตามระบบการศึกษาที่ผ่านมาตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเกณฑ์

ตารางที่ 11 สถานภาพการสมรส

สถานภาพ	จำนวน
ยังคงอยู่ด้วยกัน	39
หย่า	1
คู่สมรสเสียชีวิต	3

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าครอบครัวภริณีศึกษามีสถานะที่สามีภรรยายังคงอยู่บ้านเดียวกัน ซึ่งมีสูงถึง 39 ครอบครัวจาก 43 ครอบครัว

ตารางที่ 12 นับจากรุ่นพ่อแม่ที่อพยพเข้ามาประเทศไทย ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่เท่าใด

รุ่นที่	จำนวน
2	24
3	11
4	8

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 มากที่สุดคือ 24 ราย รุ่นที่ 3 มี 11 ราย และ รุ่นที่ 4 น้อยที่สุดคือ 8 ราย

ตารางที่ 13 อายุเฉลี่ยของแต่ละรุ่นของภริณีศึกษา

รุ่นที่	อายุเฉลี่ย
2	48.22
3	46.27
4	40.88

จากตารางที่ 13

ในคนรุ่นที่ 2 อายุที่มากที่สุดคือ 64 ปี และน้อยที่สุดคือ 37 ปี อายุเฉลี่ยคือ 48.22 ปี
 ในคนรุ่นที่ 3 อายุที่มากที่สุดคือ 54 ปี และน้อยที่สุดคือ 33 ปี อายุเฉลี่ยคือ 46.27 ปี
 ในคนรุ่นที่ 4 อายุที่มากที่สุดคือ 55 ปี และน้อยที่สุดคือ 30 ปี อายุเฉลี่ยคือ 40.88 ปี

ตารางที่ 14 จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาของผู้ถูกสัมภาษณ์เอง

จำนวนพี่น้อง	จำนวนครอบครัว
3 คน	4
4	9
5	8
6	8
7	1

8	6
9	2
10	3
ไม่ตอบ	2

จากตารางที่ 14 แสดงว่าครอบครัวที่มีสมาชิก 3 – 4 คนมีจำนวน 13 ครอบครัว
 ครอบครัวที่มีสมาชิก 5-10 คนมีจำนวน 28 ครอบครัว

ตารางที่ 15 จำนวนบุตรชายหญิงของครอบครัวของผู้ถูกสัมภาษณ์

จำนวนบุตร	จำนวนครอบครัว
1 คน	6
2	11
3	13
4	9
5	3
ไม่มีบุตร	1

จากตารางที่ 15 แสดงว่าครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 3 คน มี 13 ครอบครัว
 ครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 2 คน มี 11 ครอบครัว
 ครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 4 คนมี 9 ครอบครัว
 ครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 1 คนมี 6 ครอบครัว
 ครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 5 คนมี 3 ครอบครัว

จากตารางที่ 14 และ 15 เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วแสดงให้เห็นว่า จำนวนพี่น้องของครอบครัวของผู้ถูกสัมภาษณ์และจำนวนบุตรของผู้ถูกสัมภาษณ์มีจำนวนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเจนกล่าวคือ ครอบครัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่มีสมาชิก 5 – 10 คนมีถึง 28 ครอบครัวซึ่งเป็นจำนวนส่วนข้างมาก แต่ในรุ่นต่อมาจำนวนบุตรชายหญิงจะมีไม่เกิน 5 คน ในจำนวนนี้ ครอบครัวที่มีบุตร 3 คน และ 2 คน จะมีจำนวนมากที่สุด โดยสรุปคือ ครอบครัวจะมีขนาดเล็กลงอย่างเห็นได้ชัดเจน

ตารางที่ 16 ลักษณะโครงสร้างครอบครัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนแต่งงาน

ลักษณะครอบครัว	จำนวน
ครอบครัวเดี่ยว	29
ครอบครัวเดี่ยว (ไม่สมบูรณ์)	4
ครอบครัวขยายแนวตั้ง	6
ครอบครัวขยายแนวนอน	2
ครอบครัวขยาย(ไม่สมบูรณ์)	2
รวม	43

ตารางที่ 17 ลักษณะโครงสร้างครอบครัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ภายหลังแต่งงาน

ลักษณะครอบครัว	จำนวน
ครอบครัวเดี่ยว	30
ครอบครัวเดี่ยว(ไม่สมบูรณ์)	5
ครอบครัวขยายแนวตั้ง	2
ครอบครัวขยายแนวนอน	1
ครอบครัวขยาย(ไม่สมบูรณ์)	5
รวม	43

จากตารางที่ 16 และ 17 สะท้อนให้เห็นลักษณะโครงสร้างครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนไว้เห็นว่า

1. โดยพื้นฐานโครงสร้างครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนเป็นครอบครัวเดี่ยว ดูจากตารางที่ 15 และ 16 ตัวเลขของครอบครัวเดี่ยวไม่เปลี่ยนแปลงเสียทีเดียว เพิ่มจากก่อนแต่งงาน 29 ครอบครัว เป็น 30 ครอบครัว
2. ครอบครัวขยาย(ทั้งแนวตั้งและแนวนอนมีแนว) มีแนวโน้มลดน้อยลงไปบ้าง แต่ครอบครัวขยายแบบไม่สมบูรณ์เพิ่มขึ้นมาจาก 2 เป็น 5 ครอบครัว

การแต่งงาน

ตารางที่ 18 การตัดสินใจแต่งงานของผู้ถูกสัมภาษณ์

การตัดสินใจ	จำนวน
เลือกเอง	38
ผู้ใหญ่แนะนำให้	5

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนเป็นครอบครัวสมัยใหม่ที่ตัดสินใจเลือกคู่ครองด้วยตนเองซึ่งมีถึง 38 คนจาก 43 คน

ส่วน 5 คนกล่าวว่าผู้ใหญ่เป็นผู้แนะนำและชักจูงให้แต่งงานซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตามการตัดสินใจขั้นสุดท้ายก็ยังอยู่ที่ตนเองอยู่ดี

ตารางที่ 19 ระยะเวลาในการคบหา

ระยะเวลา	จำนวน
สั้นกว่า 1 ปี	3
1 ปี	4
2 ปี	6
3 ปี	6
4 ปี	3
5 ปี	5
6 ปี	2
7 ปี	1
8 ปี	1
10 ปี	1
พอควร	1
ไม่ตอบ	10

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาในการคบหามากที่สุดคือ 2 และ 3 ปี ซึ่งมีเท่ากัน คือ 6 ราย จำนวน 5 ปี มี 5 ราย เมื่อระยะเวลาในการคบหามากขึ้น จำนวนคู่ที่ใช้เวลามากขึ้นนั้นก็ลดน้อยลงไปตามลำดับ

ตารางที่ 20 ลักษณะการคบหาครั้งแรกของสามี ภรรยา

ลักษณะการคบหา	จำนวน
พบกันเอง(เรียนที่เดียวกันหรือที่ทำงาน)	14
เพื่อนแนะนำ	6
ผู้ใหญ่แนะนำ	5
ผู้ใหญ่เลือกให้	3
ไม่ตอบ	15

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า การเลือกคู่ของชาวชุมชนส่วนใหญ่ (ยกเว้นผู้ที่ไม่ตอบ)ต่างตอบว่าพบกันเองในที่ทำงาน หรือเรียนหนังสือด้วยกันมากที่สุด คือ 14 ราย ส่วนผู้ใหญ่เลือกให้ มีเพียง 3 รายเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า การเลือกคู่แต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนต่างก็มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด

ตารางที่ 21 ในการเลือกคู่ของผู้ถูกสัมภาษณ์จำเป็นต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันหรือไม่

คำตอบ	จำนวน(ราย)
ไม่ต้อง	40
ต้อง	1 (เลือกเอง)
ต้อง	2 (ผู้ใหญ่แนะนำ)

จากตารางที่ 21 เมื่อถามต่อไปว่าคู่ของตนจะต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนหรือไม่นั้น ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่จำเป็น (40 ราย) แต่มีผู้ตอบว่าต้องเป็น เพียง 3 รายเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าจิตสำนึกในเรื่องเชื้อชาตินิยมในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนรุ่น 2 (ที่เป็นส่วนใหญ่) และรุ่น 3 และ 4 ได้ลดน้อยลงไป

ตารางที่ 22 ในกรณีของบุตรชายหญิงของผู้ถูกสัมภาษณ์ ในการแต่งงานจะจัดการให้หรือให้เลือกเอง คำตอบคือ

คำตอบ	จำนวน(ราย)
ให้เลือกเอง	43

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้อิสระแก่บุตรชายหญิงของตนในการตัดสินใจเลือกคู่เอง

ตารางที่ 23 จากตารางที่ 22 คู่ครองของบุตรผู้ให้สัมภาษณ์จำเป็นต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนหรือไม่

คำตอบ	จำนวน
ไม่ต้อง	42
ควร	1

จากตารางที่ 23 ผู้ให้สัมภาษณ์นอกจากจะให้อิสระในการเลือกคู่ของบุตรตนเองแล้วยังให้อิสระในการเลือกแต่งงานว่าไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีถึง 42 ราย มีเพียง 1 รายเท่านั้นที่บอกว่า"ควร" ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 17 ที่ให้อิสระแก่บุตรตนเองในการเลือกคู่ และไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนด้วย

ในเรื่องสินสอด เนื่องจากมีความหลากหลายในคำตอบจึงจะใช้วิธีบรรยายตามข้อมูลที่ได้รับมา จำนวนเงิน ไม่มีสินสอดเลย

ตั้งแต่ 2,400 4,000 8,800 10,000 14,000 24,000 30,000 40,000

50,000

สิ่งอื่น ๆ ทองแท่ง ทอง 4 บาท 5 บาท 18 บาท เงิน แหวนทอง แหวนเพชร สร้อยคอ เข็ม ชัดนาค เครื่องเพชรครบชุด ดั้มหูทอง กำไรทอง ขนมจีน ขนมหวาน สุรา

ตารางที่ 24 ในกรณีที่หมั้นแล้วคู่หมั้นละเมิดทำไม่ทำตามสัญญา สินสอดจะตกเป็นของผู้ใด

คำตอบ	จำนวน
ฝ่ายผิดสัญญาต้องให้ฝ่ายตรงข้าม	9
ให้หญิง	14
ไม่ตอบ	20

จากตารางที่ 24 แสดงว่า ในจำนวนผู้ตอบคำถามทั้งหมด 23 ราย ผู้ที่ตอบว่าสินสอดจะตกเป็นของฝ่ายหญิงถึง 14 รายซึ่งมีเกือบครึ่งจากจำนวน 43 ราย แสดงทัศนคติในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนว่าให้ความสำคัญกับฝ่ายหญิงในระดับหนึ่ง

ตารางที่ 25 ประเพณีการสมรส มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รายที่	รายละเอียด
1	เข้าไปให้สินสอดทองหมั้น มีไหว้พ่อแม่ เลี้ยงโต๊ะจีนที่ภัตตาคารตอนเย็น
2	หลังจากหมั้นและให้สินสอด 15 วันจึงแต่ง รับเจ้าสาว ไหว้เจ้า ไหว้ผู้ใหญ่ ส่งตัวจัดเลี้ยงที่ภัตตาคาร
3	หมั้นและแต่งภายในวันเดียว ไหว้พ่อแม่ จัดเลี้ยงโต๊ะจีนที่ภัตตาคาร
4	ใช้เวลา 2 วัน วันแรก หมั้น ให้สินสอด วันที่ 2 รับตัว ไหว้พ่อแม่ ส่งตัว โต๊ะจีนที่บ้าน
5	หลังจากสู่ขอหมั้น 3 เดือนจึงแต่ง รับตัวเจ้าสาว ไหว้พ่อแม่ ส่งตัว โต๊ะจีนที่บ้าน
6	ใช้เวลา 2 วัน วันแรก หมั้น ให้สินสอด วันที่ 2 รับตัวเจ้าสาว ไหว้พ่อแม่ โต๊ะจีนที่ภัตตาคารที่โรงแรม
7	หลังหมั้น 2 สัปดาห์ ทำพิธีแต่ง รับตัวเจ้าสาว ไหว้บรรพบุรุษ ยกน้ำชา โต๊ะจีนที่บ้าน
8	ใช้เวลา 2 วัน วันที่ 1 มอบสินสอด รับเจ้าสาว วันที่ 2 ไหว้พ่อแม่ โต๊ะจีนที่บ้าน
9	ประเพณีจีน ไหว้พ่อแม่ ส่งตัวเจ้าสาว โต๊ะจีนที่สโมสร
10	ไม่ได้จัดพิธีอะไรเลย ไม่ได้จัดเลี้ยงด้วย
11	หมั้นและแต่งภายในวันเดียว ไหว้พ่อแม่ ส่งตัวเจ้าสาว เลี้ยงโต๊ะจีนที่บ้าน
12	หลังจากหมั้น 2 เดือนจึงนำสินสอด ชนหมากไปบ้านเจ้าสาว อีก 15 วัน รับตัวเจ้าสาว ไหว้พ่อแม่ ฟาดิน บรรพบุรุษ เลี้ยงภัตตาคาร
13	หลังหมั้น 1 ปี ยกสินสอด เลี้ยงบ้านเจ้าสาว วันรุ่งขึ้น รับตัวเจ้าสาวตามฤกษ์ ไหว้ผู้ใหญ่ ฟาดิน บรรพบุรุษ เลี้ยงโต๊ะจีนที่ โรงแรม
14	หลังเจรจาสู่ขอ 5 เดือนจึงหมั้น วันต่อมารับตัวเจ้าสาว ไหว้ฟาดิน บรรพบุรุษ ผู้ใหญ่ จัดเลี้ยงโต๊ะจีนที่โรงแรม
15	หมั้นและแต่งภายใน 1 วัน หมั้นเช้า ยกสินสอด ทำบุญ เย็นรับเจ้าสาว ไหว้ฟาดิน บรรพบุรุษ ผู้ใหญ่ เลี้ยงโต๊ะจีนที่ภัตตาคาร
16	หลังหมั้น 7 วันยกสินสอด ทำบุญตักบาตร รับตัวเจ้าสาว ทำพิธีไหว้ฟาดิน บรรพบุรุษ ไหว้ผู้ใหญ่ เย็นเลี้ยงโต๊ะจีนที่ภัตตาคาร
17	หลังหมั้น 12 วันยกสินสอด หลังจากนั้น 15 วัน รับตัวเจ้าสาว ไหว้ฟาดิน บรรพบุรุษ ผู้ใหญ่ เลี้ยงโต๊ะจีนที่สมาคม
18	หมั้นและแต่งภายใน 1 วัน เข้าหมั้น ยกสินสอดไหว้บรรพบุรุษ ยกน้ำชา โต๊ะจีน ภัตตาคาร
19	หลังจากหมั้น ยกสินสอด 15 วันจึงรับตัวเจ้าสาวตามฤกษ์ ไหว้เจ้า บรรพบุรุษ เลี้ยง

	โต๊ะจีนที่ภัตตาคาร
20	จัดเสร็จในวันเดียว เช้าห่มัน สูขอผู้ใหญ่ ให้สินสอด ไหว้ฟ้าดิน บรรพบุรุษ รับเจ้าสาว เลี้ยงแบบธรรมดาที่บ้าน
21	จัดตามแบบประเพณีจีน (ไม่ได้ให้รายละเอียด)
22	จัดตามแบบประเพณีจีน เช้ารับเจ้าสาว ไหว้บรรพบุรุษ พ่อแม่ ยกน้ำชา โต๊ะจีนที่บ้าน
23	จัดตามประเพณีจีน รับเจ้าสาวกลางคืน ไหว้เจ้า ยกน้ำชา เลี้ยงโต๊ะจีน
24	ห่มันและแต่งภายในวันเดียว จัดโต๊ะจีนสมาคมแต่จิว 100 โต๊ะ
25	ภายหลังห่มันแบบไทย 1 สัปดาห์ แต่งแบบจีน ไหว้เจ้า ไหว้พ่อแม่ บรรพบุรุษ ทำบุญบ้าน เย็นเลี้ยงโต๊ะจีน 10 โต๊ะที่ภัตตาคาร
26	จัดตามประเพณีไทย มีการเลี้ยงโต๊ะจีน
27	แต่งแบบจีนง่าย ๆ เพียงยกน้ำชาให้ผู้ใหญ่ 2 ฝ่าย จัดเลี้ยงแบบง่าย ๆ
28	จัดตามประเพณีจีนง่าย ๆ ไหว้เจ้าที่ ยกน้ำชาให้ผู้ใหญ่ จัดเลี้ยงในหมู่ญาติสนิท
29	จัดแบบประเพณีจีน รับเจ้าสาวตอนกลางคืน รุ่งเช้าไหว้เจ้าที่ ยกน้ำชา เลี้ยงโต๊ะจีน
30	ไม่ได้จัดงานเพียงกราบพ่อแม่ฝ่ายหญิง กินโต๊ะจีนในหมู่ญาติ 2 ฝ่าย
31	จัดตามประเพณีไทย สูขอ ทำบุญเลี้ยงพระ หลังน้ำสังข์ กราบพ่อแม่ 2 ฝ่าย โต๊ะจีน
32	จัดตามประเพณีจีนแบบย่อ มีเพียงยกน้ำชาให้พ่อแม่ 2 ฝ่าย เลี้ยงโต๊ะจีน
33	จัดแบบประเพณีไทย-จีน มีการส่งตัว จัดเลี้ยงแบบง่าย ๆ
34	จัดตามประเพณีจีน รับเจ้าสาวกลางคืน ไหว้เจ้า ไหว้พ่อแม่ ยกน้ำชา ส่งตัว โต๊ะจีนที่บ้าน
35	จัดแบบประเพณีไทย ทำบุญ เลี้ยงพระ หลังน้ำสังข์ ไหว้พ่อแม่ 2 ฝ่าย เลี้ยงโต๊ะจีน
36	จัดตามประเพณีจีนเรียบง่าย ส่งตัว ไหว้เจ้า ยกน้ำชาให้ญาติ 2 ฝ่าย โต๊ะจีน
37	ไม่ได้จัดงานแต่ง เพียงไปกราบพ่อแม่ เลี้ยงพระ กินเลี้ยงในหมู่ญาติ
38	จัดแบบเรียบง่าย เพียงสูขอเท่านั้น
39	จัดตามประเพณีจีน รับตัวเจ้าสาว ไหว้เจ้า ยกน้ำชาให้พ่อแม่ 2 ฝ่าย เลี้ยงโต๊ะจีน
40	จัดตามประเพณีไทย แต่จัดโต๊ะจีน
41	จัดตามประเพณีจีน ไหว้เจ้า ยกน้ำชา ส่งตัวเจ้าสาว จัดโต๊ะจีน
42	จัดตามประเพณีจีนเรียบง่าย ไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ยกน้ำชา
43	ไม่ได้จัดพิธีแต่ง

จากตารางที่ 25 อาจสรุปได้ดังนี้คือ

การจัดพิธีหมั้นและแต่งภายใน	1 วัน จะมีมากที่สุดคือ	7 ครอบครัว
	2 วัน มี	3 ครอบครัว
	7 วัน มี	2 ครอบครัว
	14 วัน มี	1 ครอบครัว
	15 วัน มี	1 ครอบครัว
	27 วัน มี	1 ครอบครัว
	60 วัน มี	1 ครอบครัว
	90 วัน มี	1 ครอบครัว
	5 เดือนมี	1 ครอบครัว
	1 ปี มี	1 ครอบครัว
ไม่ระบุระยะเวลาจัดพิธี		19 ครอบครัว
ไม่จัดงานเลย		5 ครอบครัว
ประเพณีที่จัด		
จัดตามประเพณีจีน		33 ครอบครัว
จัดตามประเพณีไทย		4 ครอบครัว
จัดตามประเพณีไทย-จีน		1 ครอบครัว
การจัดโต๊ะจีน		
	ภัตตาคาร โรงแรม	9 ครอบครัว
	สมาคม สโมสร	4 ครอบครัว
	ที่บ้าน	7 ครอบครัว
	โต๊ะจีน ไม่ระบุ	13 ครอบครัว
	กินเลี้ยง	1 ครอบครัว
	ไม่ระบุ	3 ครอบครัว
สรุปจากตารางที่ 25 คือ ครอบครัวกรณีศึกษา		
	การจัดพิธีหมั้นและพิธีแต่งในวันเดียวมีมากที่สุดคือ	7 ครอบครัว
	จัดตามประเพณีจีน	33 ครอบครัว
	จัดเลี้ยงแบบโต๊ะจีน	33 ครอบครัว

ตารางที่ 26 การดูฤกษ์ยามก่อนแต่งงาน

ฤกษ์ยาม	จำนวน
ดู	34
ไม่ดู	1
ไม่ระบุ	8

จากตารางที่ 26 ผู้แต่งงานที่ดูฤกษ์ยามก่อนแต่งงานมีจำนวนถึง 34 คนจากจำนวน 43 คน และไม่ดูฤกษ์เพียง 1 คนเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยามอยู่

ตารางที่ 27 ที่อยู่หลังแต่งงาน

ลักษณะที่อยู่ภายหลังแต่งงาน	จำนวน
อยู่กับพ่อแม่ฝ่ายชาย	13
อยู่กับพ่อแม่ฝ่ายชายระยะหนึ่งแต่ปัจจุบันแยกอยู่	11
แยกอยู่	18
ไม่ระบุ	1

จากตารางที่ 27 ทำให้รู้ทราบว่า ภายหลังจากสมรสคู่บ่าวสาวนิยมที่จะแยกอยู่จากพ่อแม่ของตนเองซึ่งมีถึง 18 คู่ แต่เมื่อรวมกับคู่ที่อยู่กับพ่อแม่ตนเองระยะหนึ่งแล้วแยกอยู่แล้วจะเห็นว่าตัวเลขจะเพิ่มเป็น 29 คู่ แสดงให้เห็นว่าคู่สมรสส่วนใหญ่จะมีที่อยู่ภายหลังการแต่งงานมีลักษณะแยกอยู่จากพ่อแม่ฝ่ายชาย Neolocal เป็นส่วนมาก

ตารางที่ 28 การจดทะเบียนสมรสภายหลังการแต่งงาน

ลักษณะ	จำนวน
จดทะเบียน	22
ไม่จดทะเบียน	19
ไม่ตอบ	2

จากตารางที่ 28 จะเห็นได้ว่าผู้ที่จดทะเบียนสมรสกับผู้ที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสมีตัวเลขที่ใกล้เคียงกัน เหตุผลของผู้ที่ไม่จดทะเบียนสมรสมีหลายประการ ประการแรกคือ เหตุผลทางการค้า ถ้าจดทะเบียนสมรสคู่สมรสจะต้องร่วมรับผิดชอบด้วยกรณีเมื่อการทำค้าล้มเหลวหรือถูกฟ้องร้อง ดังนั้นเพื่อป้องกันการเสียหายที่จะเกิดขึ้นจึงจะรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว ประการต่อมาได้แก่ การใช้ชีวิตคู่อยู่ที่จิตใจไม่ได้ผูกพันกันด้วยทะเบียนสมรส ดังคำที่มักได้ฟังอยู่เป็นประจำก็คือ "อยู่ที่ใจ" หรือ "ไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ"

ตารางที่ 29 หน้าทีของสามี

คำตอบ	จำนวน
หัวหน้าครอบครัว	20
ทำหน้าที่ค้าขาย	16
เสียชีวิต	2
แบ่งหน้าที่กันทำ	2
หารายได้	1
ทำงานนอกบ้าน	2

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่าหน้าที่ของสามี ยังคงทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวและทำหน้าที่ค้าขายหารายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งรวมจำนวนแล้วเท่ากับ 36 ราย

สำหรับผู้ที่ตอบว่า แบ่งหน้าที่กันทำมีเพียง 2 รายเท่านั้น

ตารางที่ 30 หน้าทีภรรยา

คำตอบ	จำนวน
แม่บ้าน	14
แม่บ้าน และ ช่วยค้าขาย	17
ช่วยค้าขาย	11
ทำงานนอกบ้าน	1

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่า หน้าที่ของแม่บ้านของคนไทยเชื้อสายจีน ส่วนใหญ่คือ เป็นแม่บ้านและช่วยกิจการร้านค้าไปด้วยซึ่งมีมากที่สุดคือ 17 ราย ซึ่งถ้ารวมจำนวนเป็นแม่บ้านอย่างเดียวซึ่งมีจำนวน 14 รายแล้ว ก็จะมีจำนวนเป็น 31 ราย

ตารางที่ 31 หน้าที่ทางด้านการเงินของครอบครัว

หน้าที่	จำนวน
สามี	19
ภรรยา	11
สามี ภรรยา ปรีक्षाกัน	6
บิดา มารดาของสามีภรรยา	4
อื่น ๆ	3

จากตารางที่ 31 หน้าที่ทางด้านการเงิน ผู้ที่ตอบว่าเป็นหน้าที่ของสามี 19 ราย ภรรยา 11 ราย แสดงว่า สามียังมีส่วนในการตัดสินใจมากกว่าภรรยาและผู้ใหญ่ในครอบครัว แต่ผู้ที่ตอบว่าเป็นภรรยา 11 ราย ก็แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภรรยาในครอบครัวว่ามีอิทธิพลไม่น้อยไปกว่าสามีเท่าไรนัก

ตารางที่ 32 เรื่องสำคัญอื่น ๆ นอกจากการเงิน

หน้าที่	จำนวน
สามีภรรยา ปรีक्षाกัน	22
สามี	12
ภรรยา	5
ผู้ใหญ่ (พี่สะใภ้, บิดา มารดาตัดสินใจให้)	4

จากตารางที่ 32 สามี ภรรยา ปรีक्षाกันมากที่สุด คือ 22 ราย แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภรรยาว่าเริ่มมีทัดเทียมสามี นอกจากนั้น ผู้ที่ตอบว่าสามีอย่างเดียว มีถึง 12 ราย แสดงว่าอิทธิพลของสามียังคงมีอยู่พอควร

ตารางที่ 33 ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว

	จำนวน
สามี	35
ภรรยา (รวมภรรยาม่าย 2 ราย)	3
ร่วมกัน	5

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่า สามียังคงได้รับการยกย่องจากครอบครัวให้เป็นหัวหน้าครอบครัว ทั้งจากสามี หรือ ภรรยาที่ถูกสัมภาษณ์

ตารางที่ 34 การให้การดูแลบิดามารดาของผู้ถูกสัมภาษณ์

ลักษณะ	จำนวน
ผู้อื่นดูแลให้	18
เลี้ยงดูในครอบครัว	10
เสียแล้ว	11
ส่งเงินให้ใช้	4

จากตารางที่ 34 เป็นที่น่าสังเกตว่า ครอบครัวที่กล่าวว่าผู้อื่นดูแลให้ และส่งเงินให้ใช้ เมื่อรวมกันเท่ากับ 22 ครอบครัว หรือครึ่งหนึ่งตอบว่า ไม่ได้ดูแลบิดามารดาของตนเอง บ้างกล่าวว่าญาติที่น้องดูแลให้ ที่ยังคงอยู่กับครอบครัวตนเองมีเพียง 1 ใน 4 เท่านั้น

ตารางที่ 35 การอบรมสั่งสอนบุตร

ลักษณะ	จำนวน
พูดคุย ทำความเข้าใจ	21
พูดคุย ตีสั่งสอน	12
ตีสั่งสอน	6
พูดคุย หักค่าขนม กวาดบ้าน ล้างจาน	1
พูดคุย ไม่ให้กินข้าว	1
นิ่งเฉยทำให้ลูกกลัว	1
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่าครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน สั่งสอนอบรมบุตร ครึ่งหนึ่งด้วยการพูดคุยทำความเข้าใจ แต่ก็มีบางส่วนที่ยังใช้การอบรมด้วยการตีสั่งสอน ทำให้เห็นว่าการอบรมมีลักษณะของการใช้เหตุผลมากขึ้นกว่าการทำให้เด็กกลัว

ตารางที่ 36 ความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตร ธิดา

ระดับ	จำนวน
-------	-------

สูงสุดเท่าที่ความสามารถจะเรียนได้	35
ปริญญาตรี	7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังส่วนใหญ่ชาวชุมชนว่าต้องการให้บุตรธิดาของตนศึกษาสูงสุดเท่าที่จะเรียนได้

ตารางที่ 37 ความคาดหวังด้านอาชีพของบุตรธิดา

อาชีพ	จำนวน
แล้วแต่บุตรธิดา	26
อยากให้ทำอาชีพอื่นที่มีใช่การค้า	5
แพทย์ วิศวกรรม	3
ค้าขาย	3
รับราชการ	2
นักวิชาการ	2
ไม่มีบุตร	1
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 37 แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบให้อิสระแก่บุตรธิดาของตนในการเลือกอาชีพ ซึ่งก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการค้าเช่นเดียวกับตน สำหรับผู้ที่ตอบว่าอยากให้ทำอาชีพอื่นที่มีใช่การค้า ก็ให้เหตุผลว่า เนื่องจากการค้าเป็นอาชีพที่ลำบาก จึงไม่อยากให้บุตรของตนมาลำบากเช่นเดียวกับตน

ตารางที่ 38 ความคาดหวังให้บุตรธิดาคนไหนรับช่วงงาน

บุตรธิดา	จำนวน
แล้วแต่ลูก	21
ไม่ต้องการเพราะลำบาก	8
ต้องการแต่ไม่ได้กำหนด	3
ให้ลูกสาว	3
ให้ลูกชายคนโต	2

ให้ลูกชายคนสุดท้าย	2
ให้ลูกชายคนที่ 3	1
ยังไม่ได้คิด	3

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่า

ผู้ตอบจำนวน 21 รายให้อิสระแก่บุตรธิดาของตนในการรับช่วงกิจการหรือไม่ ส่วนผู้ที่หวังให้ลูกรับช่วงกิจการ

ผู้ตอบที่ต้องการให้รับช่วงแต่ไม่กำหนด มี 3 ราย

ผู้ตอบที่ระบุ แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นบุตรชายคนชายคนโต มี 6 ราย (ลูกชายคนสุดท้าย 2 คน ลูกชายคนที่ 3 1 คน ลูกสาว 3 คน) ระบุบุตรชายคนโต มีเพียง 2 รายเท่านั้น (1 ใน 2 เป็นบุตรชายคนเล็กที่สุดในจำนวน 4 คน แต่ 3 คนแรกเป็นพี่สาวหมด จึงถือว่าบุตรชายคนที่ 4 เป็นบุตรชายคนโตและคนเดียวของครอบครัวตามธรรมเนียมจีน)

สรุป ผู้ที่ต้องการให้บุตรธิดารับช่วงกิจการของตนมีเพียง 11 ราย และไม่จำเป็นต้องเป็นบุตรชายคนโตเสมอไป

กล่าวได้ว่าผู้ที่ให้อิสระแก่บุตรธิดาของตนในการรับช่วงกิจการมีมากกว่าผู้ที่คาดหวังให้บุตรธิดาของตนรับช่วง แต่ความแตกต่างของจำนวนไม่ได้มากจนสามารถตั้งสังเกตได้ จำนวนเกือบครึ่งยังตั้งความหวังให้บุตรธิดาของตนรับช่วงกิจการต่อไป

ในส่วนของบุตรธิดาที่ได้รับการคาดหวังจากบิดามารดาให้รับช่วง ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นบุตรคนชายคนโตของครอบครัวเสมอไป ผู้ถูกคาดหวังมีลักษณะหลากหลายรวมทั้งอยากให้ลูกสาวรับช่วงก็ยังมี ดังนั้นการรับช่วงจึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของบิดามารดาว่าใครจะมีความพร้อม

ค่านิยมในการเลี้ยงลูก

จากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับในลักษณะหลากหลายจึงขอประมวลให้เห็นอย่างกว้าง ๆ ดังนี้คือ

ความมัธยัสถ์ ขยัน ซื่อเสียดระกุล เคารพผู้ใหญ่ คุณธรรม กตัญญู ค่าของเงิน การใช้จ่าย ขยันในการเรียน สอนให้ค้าขายที่โรงเรียน ไหว้ผู้ใหญ่ ไม่ขโมย ให้อวดตัวอย่างจากผู้ใหญ่ เพื่อแผ้วไม่เห็นแก่ตัว สอนให้เป็นคนดี มีความอดทน

ตารางที่ 39 การกำหนดเวลาดู TV ของบุตรชายหญิง

เวลา	จำนวน
ไม่บังคับ รู้เวลาเอง	19
ถึง 19.00 น.	1
ถึง 20.00 น.	9
ถึง 21.00 น.	4
ถึง 22.00 น.	2
ถึง 23.00 น.	1
ไม่ตึกมาก	1
ไม่กำหนด	3
ลูกยังเล็กอยู่	2
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 39 เกือบครึ่งหนึ่งคือ 19 ราย ไม่บังคับลูก อีก 3 รายไม่กำหนดเวลา

ส่วนที่กำหนดเวลา 20.00 น. มี 9 ราย

แสดงว่า คนไทยเชื้อสายจีน ไม่ได้มีกฎที่เคร่งครัดมากนักกับบุตรของตนในการดู TV ภายในครอบครัว กล่าวคือ ให้อิสระแก่บุตรของตนพอสมควร

ตารางที่ 40 ทักษะคติของบิดามารดาต่อการเที่ยวกลางคืน เช่น การดูคอนเสิร์ตของบุตรชายหญิง

ลักษณะ	จำนวน
ไม่อนุญาตให้ไป	20
ไม่บังคับหรืออนุญาตให้ไป	7
แล้วแต่เหตุผล	5
บุตรยังไม่เคยขอ	5
บุตรยังเด็กอยู่	4
ไม่ตอบ	2
ให้ไปแต่จะขอไปด้วย	1

จากตารางที่ 40 สำหรับการไปเที่ยวนอกบ้านกลางคืน เช่น ดูคอนเสิร์ต ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนค่อนข้างเข้มงวด บิดามารดาที่ไม่อนุญาตให้ไปมีถึง 20 จาก 43 ครอบครัว ส่วนอนุญาต

ให้ไป หรือไม่บังคับมีเพียง 7 รายเท่านั้น เหตุผลที่ไม่อนุญาตให้ไปก็คือ อาจเกิดอันตราย หรือไม่ปลอดภัย

ตารางที่ 41 ทศนะคติต่อการกินเหล้า สูบบุหรี่ของบุตรชายหญิง

ลักษณะ	จำนวน
ห้าม หรือ ไม่อนุญาต	28
ยังเป็นเด็กอยู่	4
ไม่ห้าม ไม่บังคับ	3
ให้ตัดสินใจเอง	3
ดูเหตุผล	2
ยังไม่กระทำ หรือไม่เคยขอ	2
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 41 แสดงให้เห็นว่า การกินเหล้าสูบบุหรี่ของบุตรชายหญิงของครอบครัวตัวอย่างค่อนข้างเข้มงวด พ่อแม่ที่ไม่อนุญาตให้บุตรชายหญิงของตนกินเหล้าสูบบุหรี่มีถึง 28 ราย เข้มงวดยิ่งกว่าการเที่ยวกลางคืนเสียอีก

ตารางที่ 42 โอกาสในการพบหน้าของสมาชิกครอบครัวอย่างพร้อมเพรียงในการทานอาหาร

โอกาส	จำนวน
ทุกวันมื้อเย็น	35
ทุกวันเช้า เย็น	3
อาทิตย์ละครั้ง	2
ทานไม่พร้อมกันเลย	2
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 42 แสดงว่าครอบครัวในชุมชนบีบี แม้จะยุ่งอยู่กับการทำการค้าขายทั้งวันแต่ก็ยังมี การพบปะกันในหมู่สมาชิกครอบครัวในการทานอาหารมื้อเย็น ซึ่งมีมากที่สุดคือ 35 ครอบครัว แสดงถึงความผูกพันที่ยังคงหนาแน่นในระหว่างสมาชิกครอบครัว

ตารางที่ 43 การเลี้ยงดูบุตรเมื่อเล็กตั้งแต่ 1-5 ขวบ เลี้ยงด้วยตนเอง(สามีและภรรยา)หรือให้ผู้อื่นช่วยเลี้ยง

การเลี้ยงดู	จำนวน
เลี้ยงด้วยตนเอง ทั้งสามีและภรรยา	31
ใช้พี่เลี้ยงช่วยดู	8
ญาติผู้ใหญ่ช่วยเลี้ยงดูให้	1
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 43 แสดงให้เห็นว่า 31 ครอบครัวจาก 43 ครอบครัวนิยมเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ทำให้มีความผูกพันใกล้ชิดระหว่าง บิดา มารดา บุตรตั้งแต่เกิด ทำให้ครอบครัวมีความผูกพันกันสูงในเวลาต่อมา

ตารางที่ 44 คำถามเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา ต่อคำถามที่ว่าอยากให้ลูกชายบวชเรียนให้หรือไม่

คำตอบ	จำนวน
อยากให้บวช	20
ตามใจลูก (ไม่บังคับ)	8
ต้องการให้บวช	5
ให้บวช	4
ไม่มีลูกชาย	3
ไม่จำเป็น	1
บวชให้แล้ว	1
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 44 เมื่อรวม อยากให้บวช ต้องการให้บวช ให้บวช และบวชให้แล้ว ตัวเลขจะเท่ากับ 30 ครอบครัว แสดงให้เห็นถึงความต้องการของบิดามารดาของคนไทยเชื้อสายจีนในการที่อยากให้ลูกชายตนเองบวชให้

แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยได้ซึมลึกเข้าสู่จิตสำนึกของคนไทยเชื้อสายจีนในเรื่องบุญในด้านตรงข้าม ผู้ที่ปฏิเสธโดยเห็นว่าการบวชไม่ใช่เป็นเรื่องสำคัญมีเพียง 1 ครอบครัวเท่านั้น

ตารางที่ 45 ระบบการแบ่งมรดกให้แก่บุตรชาย หญิง (ถามเฉพาะผู้ที่มีบุตรชาย หญิงเท่านั้น)

การแบ่งมรดก	จำนวน
บุตรชายหญิงเท่ากัน	25
บุตรชายมากกว่าหญิง	6
แล้วแต่เหมาะสม	1

จากตารางที่ 45 จากครอบครัวทั้งหมด 43 ครอบครัว ครอบครัวที่มีบุตรชายหญิงมี 32 ครอบครัว จากคำตอบแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกสัมภาษณ์มีความคิดในการให้มรดกแก่ บุตรชาย – หญิง เท่าเทียมกันมีจำนวนมากที่สุดคือ 25 ราย ตรงกันข้ามผู้ที่ให้บุตรชายมากกว่าบุตรหญิงมีจำนวนเพียง 6 รายเท่านั้น

ความสามารถในการรักษาวัฒนธรรมจีนในเรื่องภาษาจีน

ตารางที่ 46 ความสามารถทางด้านภาษาจีนของผู้ให้สัมภาษณ์ เรียงตามความสามารถ

ความสามารถ	จำนวน
พูด ฟัง เขียน ได้พอสมควร	1
พูด ฟัง เขียนได้เล็กน้อย	3
พูดได้ ฟังได้ พอควร	23
พูดได้ ฟังได้ เล็กน้อย	6
พูด ฟัง เขียนไม่ได้เลย	9
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 46 แสดงให้เห็นว่า ความสามารถทางด้านภาษาจีนของคนไทยเชื้อสายจีนที่ตอบ คำสัมภาษณ์นี้ส่วนใหญ่ คือ 23 ราย จาก 43 รายมีความรู้ภาษาจีน คือ พูด และฟัง ได้เท่านั้น เหตุผลที่น่าพิจารณาคือ คนไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนจีนรุ่นที่ 2 ขึ้นไป ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาจึงเริ่มห่างจากรุ่นพ่อแม่ที่อพยพมาจากประเทศจีนโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนภาษาจีนซึ่งนับว่าจะต้องใช้ความสามารถและความชำนาญเป็นระยะเวลายาวนานจึงจะเขียนได้ซึ่งคนจีนรุ่นที่ 2 ไม่ได้มีโอกาสเช่นนั้น

ตารางที่ 47 การให้การศึกษภาษาจีนแก่บุตรชายหญิงของผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะการให้การศึกษ	จำนวน
ไม่ได้ให้เรียนภาษาจีนเลย	34
ไม่ได้ให้เรียนแต่พอฟังได้พูดได้	2

สอนด้วยตนเองหรือญาติ	2
อยากให้เรียนหรือคิดให้เรียน	2
ให้เรียนอยู่	2
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 47 แสดงว่าครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโบ๊เบ๊ ไม่ได้คิดให้บุตรของตนเรียนภาษาจีนต่อ หรือไม่เห็นความสำคัญของการเรียน ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ 34 รายส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้ให้บุตรเรียนภาษาจีนเลย สำหรับผู้ที่ยังเห็นความสำคัญและยังให้การศึกษาภาษาจีนอยู่มีเพียง 2 รายเท่านั้น คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นต่อไปมีแนวโน้มจะไม่สามารถใช้ภาษาจีนเหมือนกับพ่อแม่หรือปู่ย่าได้

ตารางที่ 48 การติดต่อกับญาติที่ประเทศจีนยังคงติดต่อกันหรือไม่

การติดต่อ	จำนวน
ยังติดต่อกันอยู่	9
ไม่ได้ติดต่อกันแล้ว	31
เคยแวะเยี่ยมเยียน	2
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 48 แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (31 ราย จาก 43 ราย) ไม่ได้ติดต่อกับญาติที่ประเทศจีนอีกแล้ว ผู้ที่ยังคงติดต่อกันอยู่มี 9 ราย แสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์กับญาติประเทศจีนเริ่มห่างเหินกันไปตามระยะเวลา

ตารางที่ 49 การติดต่อสมาคมระหว่างร้านค้าด้วยกันด้วยลักษณะต่าง ๆ ของผู้ถูกสัมภาษณ์

การติดต่อ	จำนวน
ต่างคนต่างทำไม่ได้ติดต่อ	28
ยังติดต่อกันด้วยการเล่นโต๊ะแชร์	3
ยังติดต่อทางการค้าอยู่	7
มีบ้างแต่น้อยมาก	5

จากตารางที่ 49 แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ร้านค้าของผู้ให้สัมภาษณ์ (28 ร้าน) อยู่ในลักษณะที่ต่างคนต่างทำการค้าของตนเองไป ส่วนหนึ่งก็ยังมีติดต่อกันบ้าง (7 ร้าน) เล่นโต๊ะแชร์บ้าง

เพียง 3 ร้าน การเล่นโต๊ะแชร์ดังกล่าว 2 จาก 3 รายนั้นเป็นการเล่นเพียงเพื่อสมาคมกันในหมู่เพื่อนเท่านั้น เงินกำไรที่ได้จากแชร์ก็นำมาเลี้ยงกินกันเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการเล่นเพื่อระดมทุนทำการค้า แสดงให้เห็นลักษณะทางสังคมของชาวบีบีว่า ร้านค้าส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำการค้าของตนเองไป

ตารางที่ 50 การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับสมาคมชาวบีบี

การมีส่วนร่วม	จำนวน
มีส่วนร่วมเมื่อมีงานบุญหรืองานศพ	20
ไม่ได้มีส่วนร่วมกับสมาคมเลย	21
ไม่ตอบ	2

จากตารางที่ 50 แสดงถึงจำนวนผู้มีส่วนร่วมกับผู้ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวเลยกับสมาคมชาวบีบีว่ามีจำนวนพอ ๆ กัน คือ ผู้มีส่วนร่วมมีจำนวน 20 ราย กับผู้ไม่ได้ร่วมเลย 21 ราย แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมของสมาคมเข้าไปมีส่วนในวิถีชีวิตของชาวชุมชนส่วนหนึ่งเท่านั้น อีกส่วนหนึ่งยังไม่ได้ร่วมกิจกรรมกับสมาคมเลย

ตารางที่ 51 การมีส่วนร่วมในงานสาธารณภัยในชุมชน

การมีส่วนร่วม	จำนวน
มีส่วนร่วมเช่นสมาชิกไปฝึกดับเพลิง ฯลฯ	18
ไม่ได้ร่วมกิจกรรมนี้เลย	24
ไม่ตอบ	1

จากตารางที่ 51 ผู้ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณภัยมี 24 ราย ผู้มีส่วนร่วมมี 18 ราย แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมงานกิจกรรมของชุมชนยังคงมีอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งงานดังกล่าวนับว่ามีความสำคัญกับชุมชนมาก เนื่องจากเป็นงานป้องกันอัคคีภัยที่จะเกิดกับชุมชนเมื่อไรก็ได้ แต่คนในชุมชนก็ยังไม่ค่อยได้มีส่วนร่วม

ตารางที่ 52 การมีส่วนร่วมกับสมาคมแม่ของผู้ให้สัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมกับสมาคมแม่	จำนวน
มีส่วนร่วมกับสมาคมเช่นไปงานกินเลี้ยง ฯลฯ	3
ไม่ได้มีส่วนร่วมกับสมาคมแม่เลย	40

จากตารางที่ 52 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดไม่ได้มีส่วนร่วมกับสมาคมแข่งของตนเองเลย ผู้ที่ยังไปงานเลี้ยงสมาคมแข่งของตนมีเพียง 3 รายเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความผูกพันของชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันว่า ความผูกพันกับสมาคมแข่งของชาวจีนในประเทศไทยว่ามีจำนวนลดน้อยลงเพียงใด

ตารางที่ 53 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน วัด

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับวัด	จำนวน
ทำบุญ ตักบาตร วันเทศกาลของวัด	25
ไม่ค่อยได้ไป	5
ไม่ได้ไปเลยเพราะไม่มีเวลา	13

ตารางที่ 54 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับศาลเจ้า

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับศาลเจ้า	จำนวน
มีส่วนร่วมกับการงานพิธีของศาลเจ้า	43

จากตารางที่ 53 และที่ 54 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน กับวัด และศาลเจ้าว่ามีความแน่นแฟ้นขนาดไหน ตัวเลขแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ร่วมงานบุญกับวัด มี 25 ราย ส่วนผู้ที่ไม่ได้ร่วมมีถึง 13 ราย ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีเวลาเลย

ในทางตรงข้าม เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่ตอบว่ามีส่วนร่วมกับการงานพิธีของศาลเจ้ามี ครบ 43 ราย แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนยังคงใกล้ชิดกับวัฒนธรรมจีนและยังคงนับถือศาลเจ้าว่ามีผลต่อการค้าของตนเองมากกว่าชีวิตในโลกหน้า หรือในเรื่องบุญ

ตารางที่ 55 การปฏิบัติตามประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนก่อนและหลังแต่งงานของผู้ให้
สัมภาษณ์

คดีที่	ตรุษจีน		สารทจีน		เซ็งเม้ง		ทิ้ง กระดาษ		ไหว้พระ จันทร์		กินเจ		เซียด		พิธีศพ กงเต็ก	
	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง	ก่อน น	หลัง ง
1	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/	/	/
2	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/
3	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/	/	/
4	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	x	x	/	X
5	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	x	x	/	x
6	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	/	/
7	/	/	/	/	/	/	x	x	/	x	/	/	x	/	/	X
8	/	/	/	/	/	x	/	x	x	x	x	/	/	/	/	/
9	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/
10	/	/	/	/	x	x	/	x	x	x	/	/	x	x	x	X
11	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/	/	/
12	/	/	/	/	/	/	x	x	/	x	/	x	x	x	/	/
13	/	/	/	/	/	/	x	x	/	x	/	x	/	/	/	/
14	/	/	/	/	/	/	x	x	x	x	/	/	/	/	/	/
15	/	/	/	/	x	/	x	x	x	x	/	/	x	/	/	X
16	/	/	/	/	x	/	x	x	/	x	x	x	x	x	x	X
17	/	/	/	/	/	/	x	x	/	x	/	/	/	/	/	/
18	/	/	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	x	/	X
19	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/	x	x	/	/
20	/	/	/	/	/	/	x	x	x	x	/	/	x	x	x	X
21	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
22	/	/	/	/	/	/	x	X	/	/	/	/	x	x	/	/
23	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	x	X	/	/
24	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/	x	x	/	/

25	/	/	/	/	/	/	X	x	x	x	/	/	/	/	x	X
26	/	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	x	x	/	X
27	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	X
28	/	/	/	/	/	x	x	x	/	x	/	/	x	x	x	X
29	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/
30	/	/	/	/	/	x	/	x	/	x	/	/	/	x	/	X
31	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X
32	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X
33	/	/	/	/	/	x	/	X	/	x	/	/	x	x	x	X
34	/	/	/	x	/	x	/	x	/	x	/	/	x	x	x	X
35	/	/	/	/	/	/	/	x	/	/	/	/	/	/	/	X
36	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	/	x	x	x	/	X
37	/	/	/	/	/	x	x	x	x	x	/	/	x	x	/	X
38	/	/	/	/	/	/	x	x	/	/	/	/	x	x	/	X
39	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	/	/
40	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	/	X
41	/	/	/	x	x	x	x	x	x	x	/	/	x	x	x	X
42	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	/	x	x	x	x	/
43	/	/	/	/	x	x	x	x	x	x	/	x	x	x	x	x

จากตารางที่ 55

เทศบาลตรุษจีน ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 43 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 0 ครอบครัว

หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 43 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 0 ครอบครัว

ก่อนแต่งกับหลังแต่งงาน ปฏิบัติเหมือนกันไม่เปลี่ยนแปลงนับเป็นประเพณีที่ปฏิบัติมากที่สุด

เทศบาลสารทจีน ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 43 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 0 ครอบครัว

หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 40 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 3 ครอบครัว

ก่อนแต่งงานปฏิบัติหมด 43 ครอบครัว หลังแต่งงานปฏิบัติลดลง 3 ครอบครัว

งานเซ็งเม้ง ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 32 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 11 ครอบครัว

หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 27 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 16 ครอบครัว

ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 32 ครอบครัว หลังแต่งงานปฏิบัติลดลง 5 ครอบครัว

งานทิ้งกระจาด ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 18 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 25 ครอบครัว
 หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 12 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 31 ครอบครัว
 ก่อนแต่งงานปฏิบัติเพียง 18 ครอบครัวเท่านั้น หลังแต่งงาน ปฏิบัติน้อยลง 6 ครอบครัว
 เทศกาลไหว้พระจันทร์ ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 21 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 22 ครอบครัว
 หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 12 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 31 ครอบครัว
 ก่อนแต่งงานเทศกาลไหว้พระจันทร์มีผู้ปฏิบัติเพียง 21 ครอบครัว (ครึ่งหนึ่งของครอบครัวทั้งหมด)
 ภายหลังจากแต่งงาน ปฏิบัติน้อยลงไป 9 ครอบครัว เหตุผลที่ปฏิบัติน้อยลงก็คือ มนุษย์สามารถไป
 เหยียบดวงจันทร์แล้ว ความเชื่อถือในเทศกาลจึงได้ลดน้อยลงไป

เทศกาลกินเจ ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 31 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 12 ครอบครัว
 หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 28 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 15 ครอบครัว
 ก่อนแต่งงานมีผู้ปฏิบัติมากถึง 31 ครอบครัว หลังแต่งงานปฏิบัติน้อยลงไป 3 ครอบครัว
 แซยิด ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 14 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 29 ครอบครัว
 หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 15 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 28 ครอบครัว
 ก่อนแต่งงานมีผู้ปฏิบัติ 14 ครอบครัว ภายหลังจากแต่งงานปฏิบัติมากขึ้น 1 ครอบครัว
 พิธีศพงเด็ก ก่อนแต่งงาน ปฏิบัติ 31 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 12 ครอบครัว
 หลังแต่งงาน ปฏิบัติ 19 ครอบครัว ไม่ปฏิบัติ 24 ครอบครัว
 ก่อนแต่งงานมีผู้ปฏิบัติ 31 ครอบครัว หลังแต่งงานปฏิบัติน้อยลงไป 12 ครอบครัว
 จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน 43 ครอบครัว

ประเพณีที่ปฏิบัติอย่างเหนียวแน่นมากที่สุดคือ ตรุษจีน 43 ครอบครัว สารทจีน 43 ครอบครัว
 แข็งเม้ง 32 ครอบครัว กินเจ 31 ครอบครัว กงเต็ก 31 ครอบครัว ไหว้พระจันทร์ 21
 ครอบครัว ทิ้งกระจาด 18 ครอบครัว และที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ แซยิด 14 ครอบครัว

แต่เมื่อเวลาผ่านไปพร้อม ๆ กับการเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังแต่งงาน การประกอบอาชีพที่เร่งรีบ
 เพื่อให้ทันกับธุรกิจยุคปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ประเพณีทุกอย่าง ยกเว้น ตรุษจีน และ แซยิด การ
 ปฏิบัติน้อยลง

เมื่อจัดลำดับประเพณีที่ปฏิบัติลดน้อยลงไปมากที่สุดได้แก่

กงเต็ก	ลดลง	12 ครอบครัว
ไหว้พระจันทร์	ลดลง	9 ครอบครัว
ทิ้งกระจาด	ลดลง	6 ครอบครัว
แข็งเม้ง	ลดลง	4 ครอบครัว
สารทจีนและกิกเจ	ลดลง	3 ครอบครัว
แซยิด	เพิ่ม	1 ครอบครัว

ที่ไม่เปลี่ยนแปลงเลยก่อนแต่งงานกับหลังแต่งงานคือ ตระกูลจีน ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนถือเป็น
ประเพณีที่สำคัญที่สุด

บทที่ 6

กรณีศึกษาครอบครัวชุมชนโบ้เบ้

ครอบครัวที่ 1 ร้านม.ล.

ผู้ก่อตั้งครอบครัว คุณพ่อ(จีนแคะ)ได้อพยพเข้ามาประเทศไทยเมื่อประมาณปี 2470 เมื่อเริ่มแรกเข้ามาอยู่ที่โบ้เบ้ทางฝั่งเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายริมถนน จากการทำงานทั่วไปนำเงินที่ได้ตั้งร้านตัดผมแต่เมื่อมีกฎหมายห้ามคนต่างด้าวประกอบอาชีพตัดผม จึงเปลี่ยนมาขายกาแฟแต่ก็ตัดผมไปด้วยให้กับคนใกล้ชิดจนกระทั่งมีผู้ไปฟ้องตำรวจถูกปรับไป 20 บาท(ค่าตัดผมในเวลานั้นประมาณ 2 บาท) จากขายกาแฟเปลี่ยนไปเปิดร้านขายของชำ ประมาณปี 2490 เปลี่ยนจากร้านขายของชำเปลี่ยนไปเป็นรับสลากกินแบ่ง(ล็อตเตอรี่)มาจำหน่าย เป็นเพียงขายส่งหรือยี่บัว ประมาณปี 2500 ครอบครัวได้ใช้เงินในการปลูกตึกที่อยู่ปัจจุบันจนหมดทุนจึงให้เช่าขายอาหารและเปลี่ยนมาเป็นขายเสื้อผ้าประมาณปลายปี 2519 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ขณะนี้มีโรงงานผลิตเสื้อผ้า(เสื้อยืด)ที่บางเขนซึ่งตั้งมาตั้งแต่ 2432 มีสาขาที่โบ้เบ้เซ็นเตอร์ โบ้เบ้ทาวเวอร์ และมีแผงบนสะพาน 3 2 ที่

ครอบครัวประกอบด้วยพี่น้อง 8 คน

คุณพรทิพย์ เป็นพี่สาวคนโตของครอบครัว(อายุ 57) เป็นผู้ที่อยู่ดูแลน้อง ๆ ตีน้องเมื่อกระทำผิดหรือเมื่อน้อง ๆ ไปเล่นและมีเรื่องกับเด็กชาวมุสลิม คุณพรทิพย์ก็จะเป็นผู้ลงโทษน้องด้วยตนเอง แต่กับลูกของตนเองแล้ว คุณพรทิพย์จะลงโทษด้วยการหยิกหรือใช้สายตามองห้ามปราม ด้วยความที่เป็นพี่คนโตและมีบุคลิกที่เป็นผู้นำน้อง ๆ แต่เด็ก คุณพรทิพย์จึงเป็นผู้ดูแลกิจการร้านม.ล. และอาศัยที่ร้านพร้อมครอบครัวน้องชายคนที่ 3 ภรรยาและบุตรชาย 1 คน และน้องชายรองสุดท้าย 1 คน(รวมผู้อาศัย 5 คน) คุณพรทิพย์มีบุตร 4 คน บุตรชายคนที่ 1 แต่งงานกับคนไทยเชื้อจีน ไหนหลามีบุตรชาย 1 คน ครอบครัวเปิดสาขาของร้านม.ล.ที่โบ้เบ้เซ็นเตอร์ บ้านอาศัยอยู่ที่ถนนเทพารักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ บุตรชายคนที่ 3 คือคุณไชยยศแต่งงานกับคนไทยเชื้อจีนแคะมีบุตรชายอายุ 15 เดือนเพียง 1 คน คุณไชยยศจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ทำงานที่ร้าน ม.ล.ทำหน้าที่เฝ้าดูแลหน้าร้าน บ้านอาศัยอยู่ที่บางกะปิ ลูกชายคนนี้คุณไชยยศวางแผนว่าจะให้เข้าเรียนอนุบาลที่โรงเรียนพระมารดาภิศจานูเคราะห์ บางกะปิใกล้ ๆ บ้าน ส่วนลูกสาวคนสุดท้ายเปิดร้านสาขาที่โบ้เบ้ทาวเวอร์

สมาชิกคนที่ 2 เป็นหญิง(อายุ 53)แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแต้จิ๋ว มีบุตร 4 คน ครอบครัวประกอบอาชีพค้าขายอาหารสำเร็จรูป ส่วนบ้านพักอยู่ที่ธนบุรี บุตรชายคนที่ 1,2 และบุตรสาวคนสุดท้ายทำงานบริษัทเอกชน ส่วนบุตรสาวคนที่ 3 ทำงานเป็นผู้ช่วยแพทย์ที่โรงพยาบาลจุฬาฯ บุตรชายคนที่ 1 แต่งงานกับหญิงไทยทำงานราชการมีบุตรสาว 2 คนและบุตรชาย 1 คน

บุตรชายคนที่ 2 แต่งงานกับหญิงไทยรับราชการ บุตรสาวคนที่ 3 แต่งงานกับชายไทยเชื้อจีนแต่จี๊ว จบปริญญาตรีวิศวกรรมทำงานบริษัท

สมาชิกคนที่ 3 เป็นชายชื่อคุณณรงค์(อายุ 51 ปี) แต่งงานกับหญิงไทย (อายุ 47) มีบุตร 2 คน บุตรสาวคนโตอายุ 22 ปีเรียนอยู่ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีปีที่ 4 บุตรชายคนที่ 2 อายุ 13 ปี เรียนที่โรงเรียนราชวินิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คุณณรงค์ทำงานบริหารร้านม.ล. เช่นเดียวกับคุณพรทิพย์ รวมทั้งเฝ้าหน้าร้าน คุณณรงค์ตื่น 4.00 น. ทุกวัน ไปเล่นเพาะกายที่อิตาลี เรือนจำคลองเปรม 7.00 น. เปิดร้านและปิดร้าน 18.00 น. ทุกวัน หลังจากปิดร้านจะพักผ่อน ทานข้าวเย็น ดูทีวี เช่น ข่าวถึง 7.30 น. จึงนอน ในการเลี้ยงดูบุตร คุณณรงค์จะไม่อนุญาตให้บุตรของตนเกี่ยวข้องกับกาสิโนเลย สุบนบุรี ส่วนการเที่ยวกลางคืนตัดทิ้งไปได้เพราะเมื่อร้านปิดแล้วจะไม่เปิดเลยจนกว่าจะถึงเวลาเปิด การอบรมเน้นการพูดคุย หรือว่ากล่าวด้วยวาจา การดู TV. นั้นไม่ได้กำหนดแต่ไม่ควรเกิน 20.00 น.

คุณณรงค์นอกจากจะดูแลร้านแล้ว ยังมีกิจกรรมที่ร่วมกับชุมชนโบ้เบ้โดยได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมโบ้เบ้โดยเป็นผู้ช่วยงานของสมาคมโดยทั่วไป

สมาชิกคนที่ 4 เป็นชาย อายุ 49 ปี แต่งงานกับหญิงไทยเชื้อสายจีน มีบุตรหญิงและบุตรชายรวม 2 คน ทั้งคู่กำลังเรียนอยู่ ฝ่ายชายทำงานอยู่บริษัทเอกชน บ้านที่พักอยู่ที่ลาดพร้าว

สมาชิกคนที่ 5 เสียชีวิต

สมาชิกคนที่ 6 เป็นชาย อายุ 46 ปี ยังไม่มีครอบครัว ทำงานที่ร้านม.ล พักอยู่ที่บ้านลาดพร้าว

สมาชิกคนที่ 7 เป็นชาย อายุ 45 ปี ยังไม่มีครอบครัว ทำงานที่ร้านและกินนอนที่ร้านม.ล

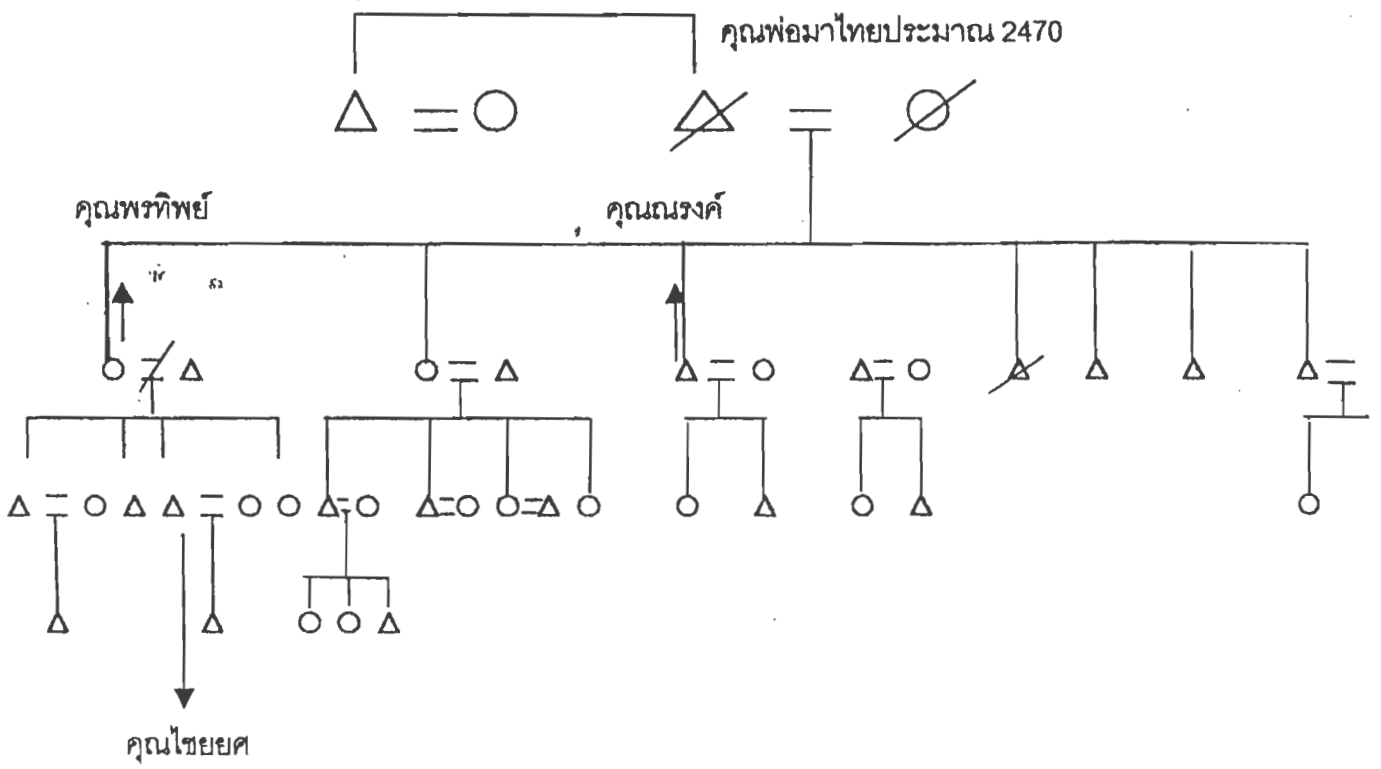
สมาชิกคนที่ 8 เป็นชายอายุ 41 ปี แต่งงานกับหญิงไทยเชื้อจีนแต่จี๊ว มีบุตรหญิงคนโตและบุตรชายรวม 2 คน ทำอาชีพขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นกิจการของตนเองแยกจากร้าน ม.ล

ครอบครัวร้านม.ล นี้แม้จะเป็นครอบครัวจีนแต่ก็ได้รับเอาวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้

คุณพรทิพย์ในฐานะหัวหน้าครอบครัวกล่าวว่า ในการรับใครคนใดคนหนึ่งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกครอบครัวนั้น แม้เป็นคนไทยก็ได้คัดค้านแต่ต้องเป็นคนที่ทำงาน ทำสิ่งที่ถูกต้อง และทำตามประเพณีจีน ในการไหว้เจ้าหรือบรรพบุรุษ ยังคงรักษาประเพณีเดิมทุกอย่าง คุณพรทิพย์ กล่าวว่าของดั้งเดิมจะไม่ตัดออกไป มีแต่จะเพิ่มของใหม่เข้ามา กล่าวคือในการไหว้เจ้า อาจเพิ่มพิซซ่า หรือ ไก่ทอด KFC เข้ามา ไหว้บรรพบุรุษอาจเพิ่มบุรีเข้ามา ไหว้ตุรุษจีนอาจมีหอยเป่าฮื้อแต่ไหว้ทั้งกระป๋อง รวมทั้งผักดอง และปลิง ซึ่งแตกต่างจากจีนแต่จี๊ว ทั้งนี้เหตุผลหลักก็คือไม่มีเวลาในการทำอาหารมาก ในการเดินทางหรือจัดงานอะไรก็ตาม ไม่ได้ดูฤกษ์ดีเท่านั้นถึงจะทำ แต่ดูความสะดวกประกอบไปด้วย

ปัจจุบัน ร้านม.ด มีผู้ที่อยู่อาศัยจริงเพียง 5 คน คือ คุณพรทิพย์ คุณณรงค์และภรรยาและลูกชาย 1 คน และ สมาชิกครอบครัวคนที่ 7

ครอบครัวที่ 1

ครอบครัวที่ 2 ร้านจส.

คุณวรรณเป็นผู้ที่อยู่ไบ้เบ้มาตั้งแต่เกิด เป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จี๊ว แซ่เบ๊ คุณวรรณเป็นบุตรสาวคนที่ 2 ของครอบครัว ในครอบครัวมีพี่ชาย 1 คนและมีน้องสาว 1 คน และน้องชายอีก 2 คน คุณพ่อของคุณวรรณปัจจุบันอายุ 80 ปี มาจากชวเถาประเทศจีน ส่วนคุณแม่เป็นคนไทยพื้นเพเดิมอยู่นครปฐม เป็นคนไทยลาวไซ่ง คุณแม่ได้ถึงแก่กรรมแล้วเมื่อประมาณปี 2530 คุณพ่อเคยทำการค้าขายของเก่าจำพวกถ้วยชามจีนที่เวียงนครเกษมซึ่งทำร่วมกับญาติพี่น้องของพ่อด้วย แต่เนื่องจากมีคนทำการค้าด้านนี้มากมาย ประมาณปี พ.ศ. 2500 คุณพ่อจึงได้แยกตัวออกมาทำธุรกิจเสื้อผ้าของตนเอง ส่วนญาติพี่น้องของคุณพ่อยังคงทำการค้าที่เวียงนครเกษมอยู่

ปัจจุบันคุณวรรณเป็นเจ้าของกิจการร้าน จส. อายุ 41 ปี ขายส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดไบ้เบ้ร้านที่ดำเนินกิจการก็เป็นของครอบครัว เปิดร้านตั้งแต่เวลา 7.00 น. ถึง 18.00 น. ตลอดเวลาที่สัมภาระจะมีลูกค้าแวะเวียนเข้ามาที่ร้านตลอดเวลา คุณวรรณสมรสแล้วกับสามีที่เป็นคนไทยอายุ 43 ปี มีอาชีพเป็นทนายความก่อนหน้าได้เคยเป็นผู้จัดการฝ่ายบุคคลของบริษัทเอกชน ทั้งคุณวรรณและสามีต่างจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาด้วยกัน ทั้งสองคนใช้เวลาคบกันเป็นเพื่อนอยู่ถึง 8 ปีจึงได้แต่งงานกัน มีบุตร 3 คน คือบุตรหญิง อายุ 12 ปี บุตรคนรองเป็นชายอายุ 10 ปี บุตรคนสุดท้ายเป็นหญิงอายุ 9 ปี ทั้ง 3 คนปัจจุบันเรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ชั้น ม. 2 ป.6 และ ป.5 ตามลำดับ เหตุที่ส่งลูกทั้ง 3 ไปเรียนก็เนื่องจากเหตุผลในเรื่องสภาพแวดล้อมที่ดีกว่ากรุงเทพฯ และได้อยู่ใกล้ชิดกับคุณพ่อซึ่งทำงานเป็นทนายความอยู่ที่เชียงใหม่ในขณะที่เดียวกับที่เปิดร้านสาขาจส.ที่เชียงใหม่แต่เป็นกิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกับกงสีร้านจส. และได้ส่งมีพี่เลี้ยงเด็กไปคอยดูแลตลอดเวลา พี่เลี้ยงเป็นแม่บ้านธรรมดาทำงานที่ร้านจส.แต่ได้ร่วมทำงานใกล้ชิดกับพยาบาลที่ดูแลเด็กทำให้ได้รู้วิธีดูแลเด็กได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง รวมทั้งร้านจส.มีโรงงานผลิตเสื้อผ้าอยู่ที่เชียงใหม่ด้วย

ในการเลี้ยงดูบุตรทั้ง 3 คนนั้นคุณวรรณ เมื่อยังเล็กก็จ้างพี่เลี้ยงในการดูแล แต่ในการเลี้ยงดูบุตรชายหญิงของตนจะดูแลเหมือนกันและเท่าเทียมกัน การลงโทษนั้น ยังคงใช้การตีอยู่เนื่องจากยังเล็กอยู่ การดูโทรทัศน์อนุญาตให้ดูได้ถึง 20.00 น. และจะห้ามในเรื่อง เหล้าและบุหรี่อย่างเด็ดขาด สำหรับในเรื่องการเที่ยวกลางคืนนั้นคุณวรรณจะไม่ห้ามแต่จะขอตามไปด้วย ในการเลี้ยงดูบุตรที่น่าสนใจอีกอย่างก็คือ คุณวรรณสอนการใช้เงินให้บุตรของตนโดยดูตัวอย่างการใช้จ่ายของคุณแม่ สอนให้ค้าขายโดยเอาของไปขายที่โรงเรียนบ้าง สอนให้รักษาชื่อเสียงของตน ไม่ลักขโมยของของผู้อื่น สอนให้ไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนไม่ใช่เรียกชื่อเฉย ๆ ตามแบบประเพณีจีน ในเรื่องการศึกษา นั้นแล้วแต่ลูกว่าอยากจะเรียนถึงขั้นไหนก็จะส่งเสียตลอด และในเรื่องภาษาจีนอันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวจีนนั้น แม้คุณวรรณเองจะพูดและฟังได้ แต่สำหรับลูกแล้วไม่ได้เรียนเลยแม้คุณวรรณอยากให้เรียนก็ตาม ในเรื่องการรับช่วงกิจการที่ประเพณีจีนมักจะทำให้ลูกชายคนโตทำนั้น

คุณวรรณไม่หวังให้บุตรของตนรับช่วงแต่อยากให้ทำในสิ่งที่ตนเองรักมากกว่า รวมทั้งไม่หวังจะให้บุตรเลี้ยงตนในวัยชราด้วย เนื่องจากสังคมในอนาคตเมื่อเด็กโตขึ้นจะเริ่มห่างจากพ่อแม่ หวังเพียงแต่จะให้ลูก ๆ เอาตัวรอดในสังคมให้ได้ก็ดีใจแล้ว แต่ในเรื่องการบวชเรียนแล้วคุณวรรณคาดหวังให้ลูกชายของตนเองบวชให้ตามประเพณีไทย สำหรับความคิดในเรื่องการแบ่งมรดกแล้ว คุณวรรณคิดว่าไม่ว่าบุตรหรือหญิงน่าจะแบ่งให้เท่า ๆ กันแต่จะกันสมบัติไว้ส่วนหนึ่งสำหรับตนเองในวัยชรา

ครอบครัวคุณวรรณ ไม่ได้เป็นครอบครัวที่เคร่งครัดกับประเพณีจีนมากนัก เนื่องจากในการเลือกคู่ครอง คุณวรรณเลือกด้วยตัวเองโดยใช้เวลาในการคบหาถึง 8 ปีเนื่องจากถูกคุณพ่อคัดค้านตั้งแต่แรกคบ แต่สามีคุณวรรณใช้พยายามใกล้ชิดอย่างระมัดระวังจนกระทั่งได้แต่งงานกัน ส่วนลูก ๆ ของคุณวรรณเองก็ให้อิสระในการเลือกคบหาเอง ในพิธีสมรสของคุณวรรณก็ปฏิบัติตามประเพณีจีน กล่าวคือ มีการดูฤกษ์ยาม มีการหมั้นตามประเพณีด้วยแหวนเพชรหลังจากหมั้น 1 ปี ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจึงยกสินสอดไปสูขอ สินสอดประกอบด้วย เงิน ทองแท่ง ทอง 4 ผลไม้มังคุด ขนมนมจืด วันรุ่งขึ้นจึงไปรับตัวเจ้าสาวตามฤกษ์ มีการไหว้เทวดาฟ้าดิน ไหว้บรรพบุรุษ ไหว้ผู้ใหญ่ทั้ง 2 ฝ่ายด้วยพิธียกน้ำชา ตอนเย็นมีการจัดโต๊ะจีนเลี้ยงที่โรงแรมในชั้นตอนสุดท้าย เมื่อแต่งงาน 3 เดือนแรกยังไม่ได้จดทะเบียนในทันทีเนื่องจากไม่เห็นความสำคัญ แต่เมื่อลูกเข้าโรงเรียนซึ่งต้องการใบสำคัญจึงได้จดทะเบียนกัน เมื่อแต่งงานแล้วคุณวรรณก็ยังอยู่บ้านจส.แต่ทำงานบริษัทเงินทุนประมาณ 6 เดือน แล้วร่วมหุ้นกับเพื่อนเปิดบริษัทค้าขายที่เชียงใหม่เปิดอยู่ 3 เดือน เนื่องจากเกิดความขัดแย้ง จึงแยกตัวออกมาและกลับมาอยู่บ้านจส.เหมือนเดิม

ประเพณีของจีนในรอบปีนั้น ครอบครัวคุณวรรณโดยทั่วไปก็ปฏิบัติตามประเพณีจีนแต่ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัด กล่าวคือ ในวันตรุษจีน สารทจีน แข็งเม็ง กินเจ หรือจัดเซียมิดให้ผู้ใหญ่ได้ปฏิบัติอย่างสม่าเสมอไม่ว่าก่อนแต่งหรือหลังแต่งงาน แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ เทศกาลการไหว้พระจันทร์ แม่ยังคงไหว้ทุกปี แต่คุณวรรณไม่ได้ไหว้แล้ว พิธีศพก่อนแต่งงานยังปฏิบัติแบบงเด็กแต่ปัจจุบันใช้ลักษณะผสมระหว่างงเด็กกับประเพณีไทย

ในการสมาคมกับชุมชนนั้น แม้คุณวรรณเองไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เช่นกิจกรรมการป้อนการสาธารณภัย เป็นต้น แต่จะเกี่ยวข้องทางอ้อมคือ ยังคงกิจกรรมการทำบุญกับวัดบรมนิวาสด้วยการบริจาคเงินให้วัดตามเทศกาล และตักบาตรหน้าบ้านพักเป็นประจำ ยังคงไปร่วมงานแต่งงานงานศพของชาวชุมชน และยังคงจ่ายค่ายามให้กับสมาคมบีบีเดือนละ 300 บาท ส่วนคุณพ่อนั้นยังคงสมาคมกับเพื่อนชาวบีบีด้วยการเช่นแชร์ทั้งนี้การเช่นแชร์ไม่ใช่เพื่อนำเงินมาลงทุนแต่เป็นการสังสรรค์กับเพื่อนวงแชร์เท่านั้น และยังคงดำรงความสัมพันธ์กับสมาคมแซ่บีด้วยการไปงานเลี้ยงของชาวสมาคมทุกปี

แม้คุณวรรณีจะเป็นหญิง และพี่ชายคนโตก็มีกิจการเป็นของตนเองแล้ว แต่ก็ถือได้ว่าคุณวรรณี เป็นทายาทรับช่วงกิจการซึ่งมีลักษณะงงสืต่อจากบิดามารดา การตัดสินใจในเรื่องสำคัญยังต้อง อาศัยการตัดสินใจจากบิดาเป็นสำคัญ บิดาเป็นทั้งที่ปรึกษาการเงินและยังช่วยดูแลกิจการทาง ร้านควบคู่กันไปด้วย

พี่ชายของคุณวรรณีอายุ 45 ปี มีภรรยาเป็นคนจีนแต่ใจ ทั้ง 2 คนจบการศึกษาจากวิทยาลัย อัสสัมชัญอันมีชื่อเสียง ครอบครัวมีบุตร 4 คน บุตรสาวคนโตเรียนที่จุฬาฯ บุตรชายคนที่ 2 เรียน ที่วิทยาลัยอัสสัมชัญ บุตรสาวคนที่ 3 เรียนที่โรงเรียนเซนต์ฟรัง บุตรชายคนสุดท้ายเรียนที่โรงเรียน เซนต์คาเบรียล ครอบครัวนี้ทำธุรกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของคุณวรรณีคือทำธุรกิจส่งออก เสื้อยืด โดยรับออเดอร์จากตะวันออกกลางโดยตรง โดยใช้บ้านพักอาศัยของบิดาเป็นที่ทำงาน บ้านพักอาศัยนี้เป็นตึกแถว 6 คูหาติดกันอยู่ฝั่งวัดบรมนิวาสโดยมีเส้นทางรถไฟคั่นกลางอยู่ แต่ เมื่อตกค่ำครอบครัวนี้จะย้ายมาพักที่บ้านที่ร้านจส.ที่คุณวรรณีทำการค้าอยู่ ส่วนครอบครัวคุณวรรณี เมื่อตกค่ำปิดร้านแล้วก็จะไปพักที่บ้านบิดาซึ่งเมื่อกลางวันพี่ชายทำงานอยู่สลับกัน นับเป็น 2 ครอบครัวพี่น้องที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

น้องสาวคนที่สาม อายุ 39 ปีจบโรงเรียนวิชาชีพพาณิชย์ ปวช. ปัจจุบันทำงานที่บริษัทเอกชน พักที่บ้านบิดา

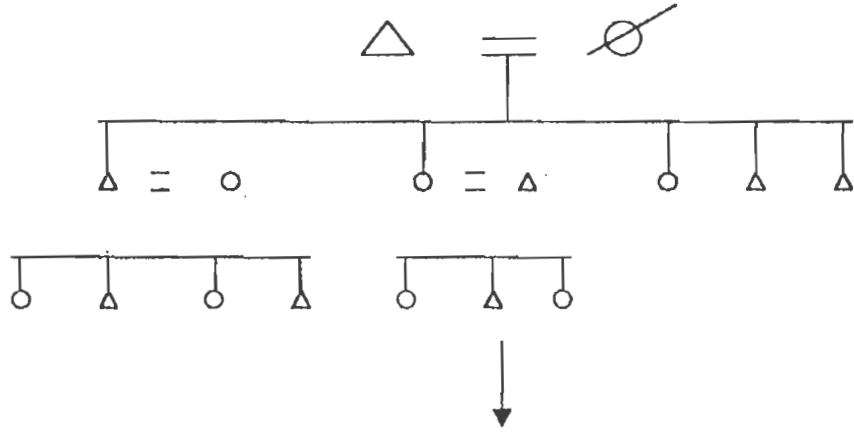
น้องชายคนที่ 4 อายุ 37 ปีทำงานช่วยคุณวรรณีอยู่ที่ร้านจส. พักที่บ้านบิดา

น้องชายคนสุดท้าย อายุ 36 ปี ทำงานเป็นแพทย์อายุรกรรมในโรงพยาบาล พักที่บ้านบิดา

ครอบครัวของคุณวรรณีจึงมีความผูกพันภายในที่สูงมากโดยเฉพาะกับพี่ชายซึ่ง ปัจจุบัน ร้านที่ คุณวรรณีทำงานเป็นที่พักอาศัยของพี่ชายที่ประกอบด้วย พี่ชายและภรรยาและลูก ๆ ดังนั้นเมื่อ ตกเย็นลูก ๆ ของพี่ชายก็จะกลับมาที่บ้านที่คุณวรรณีทำงานอยู่ ส่วนคุณวรรณีเองก็จะกลับไปพัก ที่บ้านของคุณพ่อที่พี่ชายทำงาน โดยมีสมาชิกคือ คุณพ่อ คุณวรรณีและสามี น้องคุณวรรณีทั้ง 3 คน คนทำงานบ้าน 3 คน ซึ่งถือเป็นครอบครัวขยาย แม้ก่อนแต่งงานครอบครัวของคุณวรรณีก็ ประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่น้องคุณวรรณี รวม 5 คน ยังมีน้ำสาว 2 คน และน้ำซึ่งเป็นญาติห่าง ๆ อีก 1 คน ซึ่งนับเป็นครอบครัวขยายแต่ดั้งเดิม

ครอบครัวที่ 2

คุณพ่อ อายุ 80 ปี

ครอบครัวคุณวรรณิ

๒๓

ครอบครัวที่ 3 ร้านค.ส.

คุณชาติ อายุ 39 ปี เป็นเจ้าของร้านขายเสื้อผ้ากีฬาอยู่ดิตริมทางรถไฟในบริเวณที่เรียกว่า "สามชั้น" ร้านที่คุณชาติทำกิจการเป็นร้านของตนเอง เปิดเวลา 7.00 หรือ 8.00 น. ถึง 16.00 น. เดิมร้านนี้เป็นของคุณพ่อคุณแม่มาก่อน คุณพ่อเป็นคนจีนแต่ใจมาจากชาวเกาะประเทศจีน ส่วนคุณแม่เป็นชาวจีนฮ่องกงแต่ใจ คุณพ่อเคยอยู่ที่จรัสเมือง ทำงานเป็นเสมียนที่สำเร็จ ต่อมา พ.ศ. 2507 หรือเมื่อ 36 ปีมาแล้วเปลี่ยนอาชีพเป็นขายก๊วยเตี๋ย และเมื่อ พ.ศ. 2522 หรือ 20 ปีที่ผ่านมาเปลี่ยนอาชีพเป็นขายเสื้อผ้าที่โบ๊เบ๊ คุณชาติเองก็นำเสื้อผ้าไปขายยังจังหวัดนครปฐมและได้พบรักกับภรรยาคนปัจจุบันที่จังหวัดนครปฐมเนื่องจากขายเสื้อผ้าเหมือนกันคบกันอยู่ประมาณ 7-8 ปี ภรรยาเป็นคนไทยอยู่ที่นครปฐม ปัจจุบันมีบุตร 6 คน บุตรหญิงคนโตเรียนที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปี 2 บุตรหญิงคนที่ 2 เรียนที่โรงเรียนสายปัญญา บุตรหญิงคนที่ 3 เรียนที่เดียวกับคนที่ 2 บุตรชายคนที่ 4 เรียนที่ปปร. วชิราวุฒิ สามพราน ปีที่ 2 บุตรชายคนที่ 5 เรียนอยู่ ป.3 ที่โรงเรียนโยนออฟ อาร์ต ที่สามเสน บุตรชายคนที่ 6 ก็เรียนอยู่ที่โรงเรียนโยน ออฟ อาร์ตเช่นเดียวกับคนที่ 5

ในเรื่องการแต่งงานนั้นคุณพ่อของคุณชาติไม่ได้เข้ายุ่งเกี่ยวกับเลย คุณชาติเป็นผู้ตัดสินใจเอง เมื่อแต่งงาน มีการดูฤกษ์ มีการส่งตัวเจ้าสาว มีพิธีไหว้พ่อแม่ทั้ง 2 ฝ่ายอย่างธรรมเนียมจีน มีสินสอดในพิธีนั้นเป็นเงิน 4 หมื่นบาท (ทองไม่มี) มีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีนที่บ้านโบ๊เบ๊นี้ เมื่อแต่งงานแล้วก็รับเจ้าสาวเข้ามาสู่บ้านพ่อแม่ซึ่งเป็นบ้านปัจจุบัน สำหรับในเรื่องการจดทะเบียน คุณชาติไม่ได้จดทะเบียนสมรสเนื่องจากไม่เห็นความจำเป็น และคิดว่าถ้าจะเลิกกันก็ไม่ยุ่งยาก ในเรื่องการจัดการในร้านนั้น คุณชาติเป็นผู้ที่คุมบัญชีในร้านและเป็นผู้ที่ตัดสินใจเรื่องสำคัญในครอบครัว ส่วนภรรยาทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลลูก ๆ ด้วยตัวเอง คุณชาติกล่าวว่าในเรื่องการอบรมลูก ๆ เน้นความซื่อสัตย์ รักษาชื่อเสียงตนเองและครอบครัวซึ่งตนเองก็ได้รับการสั่งสอนมาอย่างนี้เช่นเดียวกัน การให้ดูโทรทัศน์ก็ให้ดูได้ถึง 20.00 ถึง 21.00 น. ส่วนวันหยุดดูถึงเที่ยงคืนก็มี ในเรื่องการเที่ยวกลางคืน กินเหล้า สูบบุหรี่นั้นเนื่องจากยังเล็กอยู่ยังไม่มีในเรื่องเหล่านี้ ส่วนใหญ่ความประพฤติของลูกอยู่ในกรอบ ใช้การพูดคุยทำความเข้าใจถ้าเมื่อยังเล็กอยู่ก็ใช้การตีด้วย การเลี้ยงดูนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงก็เลี้ยงเหมือนกัน การศึกษาก็ให้เหมือนกัน ในเรื่องการศึกษานั้น คุณชาติเองเรียนเพียง มัธยมศึกษาปีที่ 2 ก็ออกมาทำการค้า คุณพ่อเองก็ไม่ได้คาดหวังทางด้านนี้สำหรับลูก ๆ นั้นก็ให้เรียนเต็มที่ รวมทั้งไม่บังคับให้ต้องมารับช่วงกิจการร้านต่อจากตนเอง ในเรื่องอาชีพอยากให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่า ในเรื่องความคาดหวังให้ลูกเลี้ยงพ่อแม่ตนเองในวัยชรา นั้น คุณชาติไม่ได้หวัง แต่ตั้งความหวังคืออยากให้บุตรบวชให้กับตนเอง ในเรื่องเอกลักษณ์ของชาวจีนคือเรื่องภาษานั้น คุณชาติกล่าวว่าตนเองสามารถเขียนได้ ฟังจีนกลางออก และสามารถพูดได้ แต่สำหรับลูกแล้วก็ได้ไม่ได้ให้เรียนให้เรียนตามเด็กอื่น ๆ กับญาติที่ประเทศจีนขณะนี้ไม่ได้ติดต่อแล้ว แม้สมาคมแซ่เองก็ไม่ได้ไปร่วมสังสรรค์ด้วย

สำหรับประเพณีจีนในรอบปีนั้น คุณชาลียังคงรักษาประเพณีเดิมไว้ได้ กล่าวคือ ตรุษจีนยังคงปฏิบัติทั้งก่อนและหลังแต่งงาน สารทจีนและเซ่งเม้งก็เช่นกัน งานทั้งกระจาดนั้นไม่ได้ปฏิบัติเลยทั้งก่อนและหลังแต่งงาน ไหว้พระจันทร์ก่อนแต่งงานยังปฏิบัติแต่หลังแต่งงานไม่ได้ปฏิบัติ เทศกาลกินเจนั้นก่อนแต่งงานไม่กินแต่หลังแต่งงานกรรยา กิน ประเพณีเซียดไม้ได้ปฏิบัติเลยทั้งก่อนและหลังแต่งงาน พิธีศพก็ยังคงทำางเด็กทั้งก่อนและหลังแต่งงาน ในเรื่องการทำบุญคุณชาลีตักบาตรหน้าบ้านทุกวันและทำบุญกับวัดบรมนิวาสทุกครั้งที่มีเทศกาล ในเรื่องความร่วมมือกับชุมชน เมื่อสมาคมบีบีประกาศรับบริจาคก็จะบริจาคอยู่เสมอ น้องชายก็เข้าร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกในการป้องกันอัคคีภัย

ครอบครัวของคุณชาลีประกอบด้วย

สมาชิกคนที่ 1 คือพี่ชายคนโตอายุราว 50 ปีเศษแต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนและมีบุตรหญิงและชายตามลำดับ ปัจจุบันทำธุรกิจส่วนตัวขายเสื้อผ้าของตนเอง แยกบ้านอยู่ต่างหาก

สมาชิกคนที่ 2 คือ พี่ชายคนที่ 2 อายุประมาณ 50 ปี มีภรรยาเป็นคนไทย มีบุตร หญิง ชาย และชายรวม 3 คน ปัจจุบันทำธุรกิจก่อสร้าง แยกบ้านอยู่ต่างหาก

สมาชิกคนที่ 3 คือพี่ชายคนที่ 3 อายุ 49 ปี สถานะโสด ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 4 พี่สาว อายุ 47 ปี สถานะโสด ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 5 พี่ชาย อายุ 43 ปี สถานะโสด ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 6 คือคุณชาลี

สมาชิกคนที่ 7 น้องชาย อายุ 36 ปี มีภรรยาเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่ใจ มีบุตรชายเพียง 1 คน ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 8 น้องสาว อายุ 33 ปี มีสามีเป็นคนไทยมีบุตรชาย 1 คน ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 9 น้องชาย อายุ 30 ปี มีภรรยาเป็นคนไทย มีบุตรชาย และหญิงตามลำดับ ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 10 น้องชาย อายุ 27 ปี มีภรรยาเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่ใจ มีบุตรสาว 2 คน ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนที่ 11 น้องชาย อายุ 24 ปี มีภรรยาเป็นคนไทย มีบุตรสาว 1 คน ทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

สมาชิกคนสุดท้าย น้องชายอายุ 21 ปี สถานะโสดทำธุรกิจเสื้อผ้าส่วนตัว

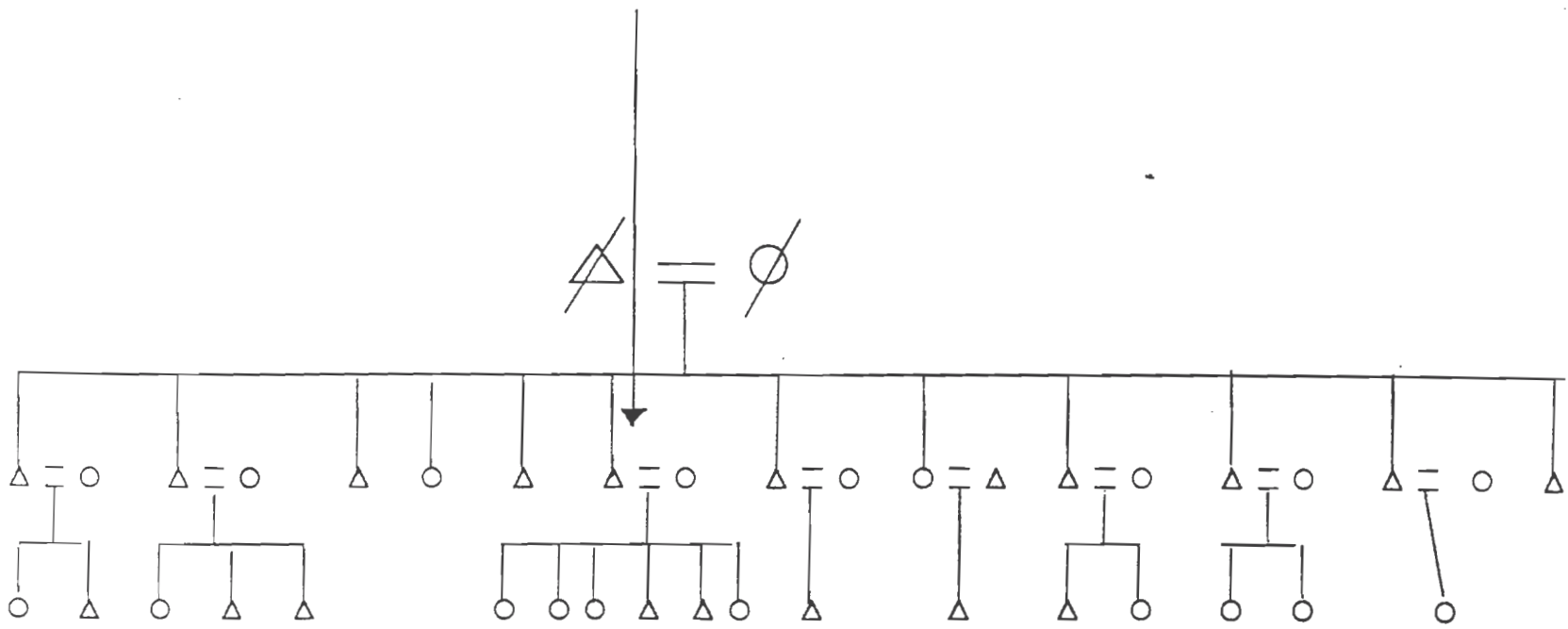
ก่อนแต่งงานครอบครัวคุณชาลีประกอบด้วย บิดามารดาและพี่น้อง 12 คนอยู่รวมกันนับเป็นครอบครัวเดี่ยวขนาดใหญ่ แต่เมื่อแต่งงานแล้วปัจจุบัน ครอบครัวคุณชาลีประกอบด้วย คุณชาลี ภรรยา บุตรทั้ง 6 คน และน้องชายคนสุดท้ายที่ยังโสดอยู่อาศัยร่วมอยู่ด้วย

ร้านค.ส. ของคุณชาลีนอกจากจะติดริมทางรถไฟแล้ว ยังตั้งอยู่ติดกับศาลเจ้าปึงเถ่ากงประจำสะพาน 1 และ 2 (รวมกัน)อันเป็นที่สักการะของชาวบีบีอีกด้วย คุณชาลีเป็นหนึ่งในกรรมการ

ศาลเจ้าปึงเถ่ากงแห่งนี้มาเป็นเวลา 4 ปีแล้ว คุณชาลิกกล่าวว่าศาลปึงเถ่ากงแห่งนี้แต่เดิมเป็นศาลเจ้าเก่ามีขนาดเล็ก หลังคาศาลเจ้ามุงด้วยสังกะสี และเริ่มบูรณะเป็นศาลเจ้าปัจจุบันเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา สมาชิกที่สังกัดศาลเจ้าแห่งนี้ก็คือผู้ที่อาศัยอยู่สะพาน 1 และ 2 รวมกันประมาณ 40 – 50 คน ดังที่กล่าวมาแล้วก็คือจะมีกรรมการประจำอยู่ 24 คน ซึ่งคัดเลือกจากสมาชิกด้วยเซงปวย ศาลเจ้าแห่งนี้จะเลือกกรรมการโดยกำหนดวันที่แน่นอนคือ ทุกวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี นอกจากจะมีการเลือกตั้งกรรมการแล้ว จะมีการบริจาคเงินจากสมาชิก เงินที่ได้มาจะเป็นกองกลางไว้ใช้จ่าย เช่นเมื่อสมาคมชาวโบเบีมีฎีกาหรือเมื่อวัดบรมนิวาสมีฎีกาไปยังสมาคมเรื่องงานบุญ กรรมการก็จะใช้เงินจากกองกลางนี้บริจาค บางครั้งวัดต้องการทำความสะอาดถนนในวัด กรรมการก็จัดหารถนำมาฉีดทำความสะอาดให้กับทางวัด คุณชาลิกกล่าวว่าแม้กรรมการจะมีมากถึง 24 คนก็ตามแต่ทุกคนเชื่อว่าจะมีเวลามาช่วย คงจะมีกรรมการผู้แข่งขันเพียง 2 – 3 คนเท่านั้นที่เป็นผู้ทำงานให้กับศาลเจ้าโดยแท้จริง และหนึ่งในนั้นมีคุณชาลิกรวมอยู่ด้วย

ที่
๓

ครอบครัวคุณชาติ

ครอบครัวที่ 3

ครอบครัวที่ 4 ร้านค.ช.ง

คุณมนีรัตน์เป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีวแซ่ปึง อายุ 64 ปี พี่เพเดิมเป็นคนที่มาจากจังหวัด ฉะเชิงเทรา ตำบลบางน้ำเปรี้ยว ระดับการศึกษา เรียนประถมแต่ไม่สำเร็จเนื่องจากความจำเป็น ทางบ้าน คุณมนีรัตน์มีพี่น้องรวม 3 คน

คุณมนีรัตน์เป็นคนโต

น้องสาวคนที่ 2 แต่งงานกับชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จีว ปัจจุบันทำกิจการโรงงานสีอยู่ที่ธนบุรี ปากท่อวัดกำแพง มีบุตรชาย 2 คน คนโตเรียนจบสิงคโปร์แล้วไปเรียนต่อปริญญาตรีที่อังกฤษ คน ที่ 2 ไปเรียนปริญญาโทอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

คนสุดท้าย สถานะโสด อยู่ช่วยงานที่ร้านค.ช.ง

ชีวิตที่ฉะเชิงเทรา เมื่อเป็นเด็กเคยมากับพ่อมาซื้อสินค้าที่ตลาดเก่านำลงเรือฟ่งแล้วนำมา ล่องเรือขาย สินค้ามี กะปิ น้ำปลา งาม รำ และของชำ จากหนองจอกถึงคลอง 16 เมื่ออายุ 15 ปี (ประมาณปี 2487-88) ครอบครัวย้ายไปจังหวัดปราจีนบุรี ที่นี้คุณมนีรัตน์เรียนตัดเสื้อ และเปิด ร้านตัดเสื้อขึ้นมา ร้านที่เปิดเนื่องจากไม่ได้ทำสัญญาเพียงแต่วางเงินไว้ให้เจ้าของร้านเท่านั้น แต่ เมื่อกิจการเป็นไปได้ด้วยดี เจ้าของจึงเริ่มมาทวงขอร้านค้าคืน ครอบครัวคุณมนีรัตน์จึงย้ายไปฝั่งตรง ข้ามถนน(แถวจักรพงษ์)เปิดกิจการเหมือนเดิม ต่อมาเมื่ออายุ 25 ปีคุณมนีรัตน์และน้องสาวคน รองได้เข้ามาอยู่ที่กรุงเทพ คุณมนีรัตน์ทำงานเป็นลูกจ้าง 1 ปีโดยเป็นช่างออกแบบ จากนั้นด้วย การชักชวนจากเพื่อนได้เช่าเฉพาะชั้น 2 ที่ถนนสีลม คุณมนีรัตน์เปิดร้านตัดเสื้อส่วนน้องสาวทำ ร้านตัดผม จากนั้นได้เช่าร้านที่ซอยอโศกทำกิจการเช่นเดียวกัน ทำอยู่ 2-3 ปีคุณมนีรัตน์จึงแต่ง งาน หลังจากนั้นน้องสาวคนถัดไปและลูกผู้ชายอีก 2 คนดูแลต่อ น้องสาวคนรองนี้อีก 3-4 ปีก็ แต่งงาน บิดาและ มารดาของคุณมนีรัตน์มาจากประเทศจีน บิดามาจากโผวเล้ง มารดามาจาก เก่งไห้ ทั้งบิดาและมารดามีอาชีพค้าขายมาก่อน การศึกษาอยู่ในระดับอ่านออกเขียนได้ คุณมนี รัตน์จึงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 มีน้องสาวอีก 2 คน สมรสมาแล้วเป็นเวลา 35 ปีสามี(คุณ บรรจง)เป็นคนไทยเชื้อสายจีนแคะแซ่คู พี่เพเดิมเป็นคนคลองสวนจังหวัดสมุทรปราการ จบการ ศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 มีพี่น้องรวม 5 คน กล่าวคือ

คุณบรรจง ซึ่งเป็นพี่คนโต

น้องชายคนรองจบธรรมศาสตร์ แล้วทำงานธนาคารกรุงเทพ ปัจจุบันทำอาชีพธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ แต่งงานกับชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จีวมีบุตร 3 คน

น้องสาวคนที่ 3 แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแคะ สามีประกอบอาชีพขายส่งเสื้อผ้าที่โบเบ๊นี้ เอง มีบุตร 3 คน บุตรชายคนโตจบปริญญาตรีจากออสเตรเลีย บัตรสาวคนที่ 2 จบอนุปริญญา บุตรสาวคนที่ 3 จบธรรมศาสตร์ ปัจจุบันน้องสาวคนนีถึงแก่กรรมแล้ว

น้องสาวคนที่ 4 แต่งงานกับคนไทยเชื้อจีนแต่จิว ไม่มีบุตร ปัจจุบันประกอบกิจการขายรถยนต์ที่แดนเนรมิตร เป็นรถที่มีราคาแพง

น้องสาวคนที่ 5 แต่งงานกับชาวไทยซึ่งมีเชื้อสายจีน (ลูกครึ่ง) ยังไม่มีบุตร ทำธุรกิจร่วมกับน้องสาวคนที่ 4 ที่แดนเนรมิตร รถที่ขายเป็นรถราคาถูกว่า

สามีของคุณมณีรัตน์ เป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน และชอบในการสมาคมกับคนในโบว์เบีโดยเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมโบว์เบีด้วย ในการคบหาก่อนแต่งงานนั้น คุณมณีรัตน์เป็นคนเลือกเอง สามีเป็นคนส่งของมาที่ร้านที่ตั้งอยู่ติดกับร้านครอบครัวคุณมณีรัตน์ที่ปราจีนบุรี เป็นร้านที่ตั้งตัวอย่างเสื้อผ้าเมื่อมีออเดอร์เข้ามาก็จะทำการผลิตที่ร้านที่โบว์เบีต่อไป เห็นหน้ากัน 10 ปี แต่คบกันจริง ๆ เพียง 2 ปี และได้แต่งงานกัน เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2508 เมื่อแต่งงานก็ได้เข้ามาที่บ้านสามีเลยซึ่งเป็นบ้านที่อยู่ปัจจุบัน สมาชิกบ้านสามีในขณะนั้นประกอบด้วย บิดามารดาของสามี น้องสาวของสามี 3 คน น้องสามี 1 คนและลูก 1 คน และลูกของน้องสามี(มีอายุมากกว่าน้องเขยคนสุดท้าย 10 ปี แต่ถึงแก่กรรมเหลือแต่ลูก)และน้องชายสามีคนสุดท้าย 1 คน ขณะนั้นที่ร้านขายเสื้อนักเรียนและเสื้อผ้าให้กับชาวนา เมื่อคุณมณีรัตน์แต่งงานมาบทบาทแรกคือเป็นแม่ครัวให้กับครอบครัวสามีก่อนและเป็นตัวเสริมในบทบาทอื่น ๆ ที่ไม่สำคัญ จากนั้นก็ทำหน้าที่ขายแต่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการเงิน แต่เมื่อสมาชิกครอบครัวสามีต่างมีภาระหน้าที่ของตน คุณมณีรัตน์จึงมีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัวในที่สุด ส่วนสามีเป็นคนตัดเสื้อและเป็นเซลแมนขายต่างจังหวัดด้วย

การจัดงานแต่งงาน มีการดูฤกษ์ยามจากซินแสที่นับถือดูให้ มีการหมั้น จัดงานแต่ง และเลี้ยงโต๊ะจีนในวันเดียว การหมั้นมีสินสอดคือ เข็มขัดทอง เข็มขัดนาค และเงินจำนวนหนึ่ง มีการไหว้พ่อแม่แม่ทั้ง 2 ฝ่าย มีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีนที่โรงแรมกินรีสวนลุมพินี เมื่อสมรสแล้วอยู่มาระยะหนึ่งถึงได้จดทะเบียนสมรสประมาณปี 2517 สมรสแล้วได้ย้ายมาอยู่กับครอบครัวสามีที่บ้านปัจจุบัน แต่ประมาณปี 2533 (เกือบ 10 ปีมาแล้ว)สามีได้ถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ 63 ปี คุณมณีรัตน์จึงเป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้ที่ดูแลกิจการ ดูแลการเงินด้วยและ เป็นผู้ที่ดีตสนใจในเรื่องสำคัญในครอบครัวเอง ในขณะที่สามีมีชีวิตอยู่ ในครอบครัวสามีจะเป็นผู้ดูแลกิจการร้าน และเป็นที่ปรึกษาทางการเงินด้วย กิจการปัจจุบันคือขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป บ้านที่ทำกิจการเป็นของตนเอง อยู่ที่ซอยอารณ์สะพาน 2 เขตสามชั้น เปิดร้านเมื่อเวลา 7.00 หรือ 8.00 น.และปิดร้านเมื่อเวลา 17.00 น.

ครอบครัวของคุณมณีรัตน์ประกอบด้วย

บุตรชายคนโต อายุ 32 ปี มัธยมศึกษาตอนปลายเรียนเตรียมอุดมแล้วศึกษาต่อจักษุแพทย์ ที่โรงพยาบาลศิริราช ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นจักษุแพทย์อยู่ที่โรงพยาบาลในจังหวัดอยุธยา(เพื่อใช้ทุน) สมรสกับภรรยา เป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จิวซึ่งเป็นกุมารเวช ปัจจุบันยังไป ๆ มา ๆ กับบ้านหลังนี้

บุตรชายคนที่ 2 อายุ 30 ปี จบวิสัญญีแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปัจจุบันเป็นวิสัญญีแพทย์ที่โรงพยาบาลเชียงใหม่ สมรสแล้วกับภรรยาคนไทย(สาวเชียงใหม่ซึ่งมีพื้นเพครอบครัวเป็นครู) เมื่อปี 2539 มีบุตรชาย 1 คน

บุตรหญิงคนที่ 3 อายุ 29 ปี สถานะโสด เมื่อศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก็สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เลย สำเร็จปริญญาตรีจากคณะวิศวกรรมไฟฟ้าเกียรตินิยมอันดับ 2 จุฬาฯ และจบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัย MIT สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันทำงานอยู่ที่ธนาคารกรุงเทพ

บุตรชายคนที่ 4 อายุ 25 ปี จบปริญญาตรีด้านการบัญชีจากมหาวิทยาลัยหอการค้า ยังไม่มีครอบครัว ได้ไปเรียนภาษาจีนต่อที่ปักกิ่ง ประเทศจีน เป็นบุตรที่เป็นความหวังของทางบ้านในการรับช่วงกิจการต่อ

บุตรชายคนสุดท้าย อายุ 22 ปี จบจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมกล ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระ(จำหน่ายสินค้าขายตรง) สถานะยังโสด

ในการอบรมบุตร เมื่อยังเล็กคุณมณีรัตน์อบรมด้วยตนเอง ใช้ทั้งวิธีดีและพูดทำความเข้าใจ เมื่อโตขึ้นคุณมณีรัตน์อบรมแบบประชาธิปไตยให้บุตรสามารถวิจารณ์แม่ได้ สอนในเรื่องความมัธยัสถ์ รักษาชื่อเสียงตนเอง ให้เคารพผู้ใหญ่ มีความจริงใจ มีคุณธรรม รับผิดชอบชีวิตตนเอง ให้ดูพ่อแม่เป็นตัวอย่างในการใช้ชีวิต ในเรื่องอาชีพอะไรที่ทำแล้วก้าวหน้าก็ให้ทำไป แต่สิ่งที่ทำแล้วไม่เติบโตก็อย่าไปทำ กิจการใดก็ตามถ้าตั้งใจทำจริงแล้ว ก็จะสำเร็จผลตามที่มุ่งและมีความอดทน การสำเร็จการศึกษาเป็นเพียงไบบนทาง จบแล้วต้องหาเงินเอง เพราะตนเองก็ได้รับการสั่งสอนมาเช่นนี้เหมือนกัน ในเรื่องการดูทีวี คุณมณีรัตน์ไม่ได้กำหนดเวลา แต่ให้ลูกรู้เวลาของตนเอง อนุญาตให้ดูคอนเสิร์ตได้ แต่ไม่อนุญาตให้เที่ยวกลางคืน กินเหล้า หรือสูบบุหรี่ ถ้ากลับบ้านผิดเวลาต้องโทร.มาบอกที่บ้าน การอบรมเช่นนี้ไม่แตกต่างกันทั้งบุตรชายและหญิง ในด้านการศึกษา คุณมณีรัตน์กล่าวว่า "ตนเองขาดแคลนในเรื่องการเรียน" ไม่จบการศึกษาระดับประถม เนื่องจากต้องออกมาช่วยครอบครัวทำงาน แต่สำหรับบุตรของตนแล้วจะให้การศึกษาสูงสุดเท่าที่ ต้องการทั้งชายและหญิง คุณมณีรัตน์กล่าวว่า "พ่อแม่ไม่มีสมบัติให้ เรียนได้เท่าไรก็เรียนไป สิ่งที่ยื่นไปแล้วก็ยังเป็นสมบัติของลูก ทำให้มีความภูมิใจ และมั่นใจในตนเอง" สมาชิกในบ้านจะกินข้าวพร้อมหน้ากันในมือเย็นแทบทุกวัน ในความคาดหวังในตัวบุตรของตนว่าจะเลี้ยงดูตนเองในวัยชรา คุณมณีรัตน์กล่าวว่า "ต้องเลี้ยงดู" เพราะเป็นประเพณี ส่วนในเรื่องการบวชของบุตรชาย คุณมณีรัตน์คาดหวังให้บุตรชายของตนเองบวชให้ คุณมณีรัตน์กล่าวว่า "แม่ไม่ได้บังคับให้บวช" แต่บุตรชาย 3 คนแรกก็บวชให้แล้วที่วัดบรมนิวาสซึ่งเป็นวัดประจำโบสถ์ บุตรชายคนที่ 3 นั้นบวชถึง 2 ครั้ง ครั้งที่ 2 บวชหน้าไฟในงานศพของบิดา ขณะนี้รอแต่บุตรชายคนเล็กซึ่งยังคงอยู่กับงานอาชีพอิสระที่กำลังทำอยู่ถ้าว่างเมื่อไรก็จะให้บวชต่อไป ในเรื่องการแบ่งมรดกในครอบครัว คุณมณีรัตน์ไม่ได้ระบุแต่กล่าวว่า "แล้วแต่ความเหมาะสม" และ "ใครดีกับแม่ แม่ก็จะให้เยอะ" แต่

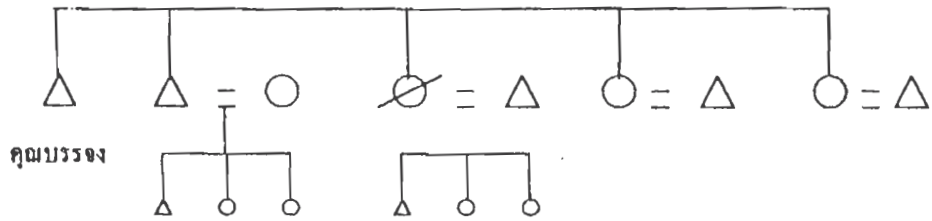
จะไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นชายหรือหญิง ในเรื่องการรักษาเอกลักษณ์ของชาวจีนในเรื่องภาษาจีน คุณมณีรัตน์ได้ให้บุตรของตนเรียนอนุบาลที่โรงเรียนเสริมมิตร 2 ปีแล้วเข้าเรียนที่โรงเรียนโรจน์ปัญญา และโรงเรียนคริสต์ธรรม ซึ่งมีการสอนภาษาจีน ในระหว่างนั้นก็จ้างครูพิเศษสอนภาษาจีนให้ด้วย โดยเฉพาะบุตรคนที่ 4 ได้ส่งให้ไปเรียนที่ประเทศจีนเพื่อศึกษาภาษาจีนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไปในการรับช่วงงานและจะได้ใช้ในงานด้วย ส่วนตัวคุณมณีรัตน์เองพอพูดและเขียนจีนได้ ในเรื่องการติดต่อกับญาติที่ประเทศจีน ก็ไม่ได้ติดต่อกับใคร ในงานเลี้ยงสมาคมแซ่ คุณมณีรัตน์ก็ไม่ได้ไปร่วม

ในเรื่องประเพณีจีนที่ปฏิบัติ วันตรุษจีน สารทจีน แข็งเม้ง กินเจ พิธีศพแบบงเด็ก คุณมณีรัตน์ได้ปฏิบัติทั้งก่อนและหลังแต่งงาน แต่พิธีที่กระจัดไม่ได้ปฏิบัติ ส่วนเซียดผู้ใหญ่มาก่อนแต่งงานจัดเลี้ยงที่บ้านปีละ 2 ครั้งให้กับบิดาและมารดาของสามี และจัดเลี้ยงบ้านคนชราที่ปากน้ำด้วย แต่ปัจจุบันไม่ได้ปฏิบัติแล้ว

ปัจจุบันสมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกัน 4 คนคือ คุณมณีรัตน์ ลูกชายคนโตที่จะมาพักที่บ้านวันศุกร์ ลูกสาว ลูกชายคนที่ 4 และที่ 5 น้องสาวคุณมณีรัตน์คนสุดท้าย มีคนงาน 2 คน ส่วนลูกชายคนที่ 2 คนแรกแยกครอบครัวออกไปพักอยู่ที่เชียงใหม่ ส่วนคุณพ่อสามีถึงแก่กรรมเมื่อประมาณปี 2538 (5-6 ปีที่ผ่านมา) อายุได้ 90 ปี คุณแม่สามีปัจจุบันอายุ 90 กว่าแต่ล้มป่วยเป็นโรคชราเมื่อประมาณปี 2522 นอนรักษาตัวที่บ้านของน้องสามี

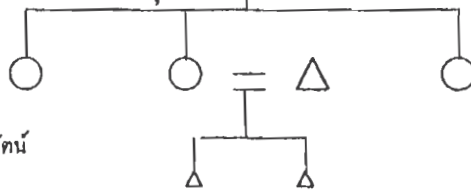
ครอบครัวที่ 4

ครอบครัวควบคุมบรรจง

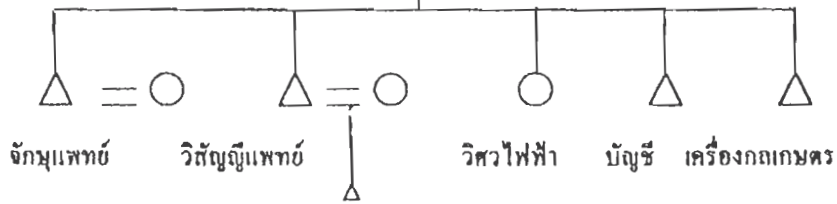
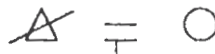
ควบคุมบรรจง

ครอบครัวควบคุมณิรัตน์

ควบคุมณิรัตน์

ครอบครัวควบคุมบรรจง+ควบคุมณิรัตน์

จักมูแพทช์

วิศัญญีแพทช์

วิศวไฟฟ้า

บัญญัติ

เครื่องกลเกษตร

ครอบครัวที่ 5 คุณสมคิด

บ้านของคุณสมคิดอยู่ที่สะพาน 3 เป็นบ้านพักอาศัยถาวรของตนเอง เป็นตึกแถวที่อยู่หัวมุมติดกับทางไปตลาด เปิดเวลา 7.00 น. ถึง 15.00 น. ตั้งอยู่ในเขตบริเวณโบ้เบ้เก่าเสียค่าเช่าให้กับทางวัดเดือนละ 120 บาท ที่บ้านนี้ทำหน้าที่ผลิตคือทำกางเกงขาก๊วยจีน ทำหน้าที่ตัดและส่งให้ผู้อื่นเย็บแล้วนำกลับมาพับและมัดด้วยเชือกมัดละ 10 ตัวนำไปจำหน่ายให้กับร้านของน้องชายสามีซึ่งทำธุรกิจเรื่องเสื้อผ้าอยู่ ธุรกิจของคุณสมคิดนี้แยกตัวออกมาจากธุรกิจน้องชายสามีเมื่อบิดาของสามีวางมือจากธุรกิจนี้ซึ่งก่อนหน้าสามีคุณสมคิดทำงานกินเงินเดือนที่ร้านของน้องสามี คุณสมคิดมีแซ่เดิมว่า แซ่เอ็ง ปัจจุบันอายุ 50 ปีย้ายเข้ามาอยู่โบ้เบ้เมื่อประมาณปี 2518 เนื่องจากแต่งงานเข้ามา บ้านเกิดอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ย้ายเข้ามาที่อำเภอสะพานหิน จังหวัดพิจิตรขายของชำแล้วย้ายไปอยู่อำเภอลำนาทรายณ์ ลพบุรีเมื่อประมาณ 2493 (คือเมื่อ 50 ปีที่แล้ว) เมื่ออยู่ที่ลพบุรีเป็นตึกแถว 2 ห้องชายทอง 1 ห้อง อีก 1 ห้องชายวิทยุ พัดลม ตู้เย็น นาฬิกา ระดับการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 เป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีวรรุ่นที่ 2 คุณพ่อคุณสมคิดเล่าว่าเหตุที่อพยพมาเมืองไทยเนื่องจากบ้านที่เมืองจีนจนมาก ข้าวที่กินแต่ละมื้อจะมีข้าวเพียง 1 กำมือแล้วต้มกับเผือกมัน ใส่น้ำให้มาก ๆ ทำนาได้เท่าไรเจ้าหน้าที่ของจีนก็เอาไปหมด ส่วนเมืองไทยอุดมสมบูรณ์ และเมื่อภรรยาเสียชีวิต คุณพ่อจึงได้อาบลูกชายซึ่งเป็นลูกติดกับภรรยาามาเมืองไทยด้วยเมื่ออายุ 5 ขวบซึ่งกลายมาเป็นพี่ชายของคุณสมคิดปัจจุบัน ส่วนคุณสมคิดนั้นก็คือลูกสาวคนเดียวแท้ ๆ ของคุณแม่ที่อยู่เมืองไทย คุณพ่อเมื่อมาเมืองไทยทำงานเป็นลูกจ้างร้านขายทอง และเปิดร้านขายทองเมื่อย้ายไปลพบุรีซึ่งขณะนั้นคุณสมคิดอายุประมาณ 8-9 ขวบ สมาชิกครอบครัวเดิมประกอบด้วย พ่อแม่ พี่ชายและคุณสมคิด ขณะนี้ทั้งบิดามารดาคุณสมคิดถึงแก่กรรมแล้ว พี่ชายคุณสมคิดก็สืบทอดกิจการแทน พี่ชายคนนี้เหล้าไม่กิน บุหรี่ไม่สูบ ปัจจุบันมีครอบครัวและมีบุตรดังนี้คือ

คนโตเป็นบุตรสาวแต่งงานกับสามี ปัจจุบันทำกิจการขายทองอยู่ที่อำเภอลำพานหินจังหวัดพิจิตร

บุตรชายคนที่ 2 มีครอบครัวแล้วทำงานช่วยที่บ้านบิดา

บุตรสาวคนที่ 3 4 5 6 และบุตรชายคนสุดท้ายยังคงเรียนหนังสืออยู่

ส่วนสามีของคุณสมคิดปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว อายุ 54 ปี ชื่อคนิต เป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีว แซ่เอี้ยะระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เดิมเป็นคนอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เมื่อสามีคุณสมคิดอายุ 1 ปีก็ได้ย้ายมาที่โบ้เบ้เลย มีน้องชาย 1 คนอายุ 50 ปีเกิดที่โบ้เบ้ ปัจจุบันทำธุรกิจขายเสื้อผ้าอยู่ในโบ้เบ้ซึ่งคุณสมคิดเป็นหน่วยป้อนสินค้าให้ มีภรรยาและบุตร หญิง ชาย และหญิงรวม 3 คนซึ่งทุกคนกำลังเรียนหนังสืออยู่ ภรรยาของสามีนี้บิดาของสามีเป็นผู้แนะนำให้ เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาจากอำเภอตาคลี นครสวรรค์ การแนะนำนี้ก็เช่นเดียวกับคุณสมคิดดังที่ได้กล่าวต่อไป ส่วนบิดาสามีปัจจุบันอายุ 90 ปีมาจากโผวเล้งประเทศจีน พักอยู่ที่บ้านคุณสม

คิดเนื่องจากชราภาพแล้ว คุณสมคิดแต่งงานกับสามีเนื่องจากบ้านญาติของสามีอยู่ติดกับบ้านคุณสมคิดและได้รับการแนะนำจากผู้ใหญ่ คุณสมคิดกล่าวว่า "ผู้ใหญ่ทั้ง 2 ฝ่ายเห็นพ้องให้ทั้ง 2 แต่งงาน"โดยที่คุณสมคิดยังไม่ได้เห็นหน้าสามีเลย หรือจะเรียกว่า "คลุมถุงชน" ก็ไม่ผิดซึ่งเป็นธรรมดาของสังคมในยุคสมัยนั้น เมื่อนัดแรกพบกับสามีนั้น คุณสมคิดไม่ได้คิดชอบพอกับสามีเลย แต่จากการเชื้อพียงผู้ใหญ่และตามใจบิดาทำให้คุณสมคิดยอมตาม บิดาของคุณสมคิดเป็นผู้ที่เคร่งกับธรรมเนียมจีน ลูกเขยจะต้องเป็นคนจีนเท่านั้นจึงจะยอมรับ จึงได้ทำพิธีหมั้นหลังจากดูตัวกันเพียง 3 เดือน

ก่อนหมั้น มีการดูฤกษ์ยามจากซินแสที่นับถือ การหมั้น สินสอดที่ครอบครัวสามีให้มา ประกอบด้วยสินสอดคือ แหวนเพชร สร้อยคอ สร้อยข้อมือ เข็มขัดนาก ขนม ตามความเหมาะสมเงิน 14,900 บาท ส่วนคุณพ่อคุณสมคิดให้ทองแท่ง เข็มขัดทอง เข็มขัดนาค สร้อยคอ เงินสดอีก 100,000 บาท พิธีหมั้นใช้เวลาเพียง 1 วันหลังจากนั้น 3 เดือนจึงประกอบพิธีแต่งงานมีการรับตัวเจ้าสาว มีพิธีไหว้พ่อแม่ทั้ง 2 ฝ่าย และกินโต๊ะจีนที่บ้านปัจจุบันทั้งชั้นล่างและชั้นบนประมาณ 10 โต๊ะ เป็นอันเสร็จพิธีในวันเดียว มีการจดทะเบียนสมรสภายหลังแต่งงานหลายปี ปัจจุบันครอบครัวคุณสมคิดมีบุตรชาย 3 คน

คนที่ 1 อายุ 27 ปี จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วยกิจการพ่อแม่ และประกอบอาชีพนักดนตรี มีภรรยาเป็นคนไทย และบุตรชาย 1 คนอายุ 7 ขวบ พักอยู่ที่บ้านปัจจุบัน

คนที่ 2 อายุ 21 ปี จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วยกิจการพ่อแม่ตัดผ้า

คนที่ 3 อายุ 18 ปี เรียนอาชีวศิลป์ ระดับ ปวช.

ในครอบครัว เนื่องจากสามีเสียชีวิต คุณสมคิดจึงเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ดูแลด้านการเงิน และการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ถึงแม้พ่อสามียังอยู่แต่ก็ชราภาพแล้ว คุณสมคิดจึงเป็นผู้ที่ดูแลทั้งครอบครัวและกิจการบ้านทุกอย่าง ในระหว่างตั้งครรภ์ คุณสมคิดไม่ได้ทานอะไรเป็นพิเศษแต่ก็ทานวิตามินตามที่แพทย์สั่ง การวางแผนครอบครัวก็ไม่ได้กระทำ

ในการอบรมบุตร ตั้งแต่เด็กเคยจ้างคนเลี้ยงบุตรของตนเมื่อเด็กจนกระทั่งอายุ 4 ขวบ ในกาครอบม เนื่องจากบุตรของตนเป็นลูกที่เชื่อฟังพ่อแม่จึงไม่ค่อยจะเสียใจแต่ถ้าจะตีก็จะบอกเหตุผลประกอบและใช้การพูดจาทำความเข้าใจ ส่วนตัวคุณสมคิดเองกล่าวว่า เมื่อวัยเด็กเคยถูกคุณพ่อตีเพียง 1 ครั้งเนื่องจากหนีไปเที่ยวไม่ยอมกลับบ้าน แต่ 1 ครั้งนี้รุนแรงมากจนจำมาได้ทุกวันนี้ ส่วนพี่ชายถูกตีหลายครั้งเพราะชอบหนีไปดูหนัง ในด้านการศึกษาแม่ตนเองจะเรียนถึงเพียงระดับประถมต้นเนื่องจากทางบ้านต้องการให้ออกมาช่วยงาน แต่สำหรับบุตรของตนแล้วจะให้เรียนสูงสุดตามที่ต้องการ และไม่ได้คาดหวังถึงอาชีพของบุตรตนด้วย แล้วแต่บุตรแต่ละคนว่าต้องการประกอบอาชีพอะไร การรับช่วงงานกิจการที่ดำเนินอยู่นี้ คุณสมคิดก็ยังไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นบุตรคนใด แล้วแต่ความสมัครใจ ในเรื่องค่านิยมที่เลี้ยงดูก็สอนค่านิยมโดยทั่วไปในเรื่องความ

ขยัน ความมัธยัสถ์ การรักษาชื่อเสียงตนเองและครอบครัว เนื่องจากตนเองก็ได้รับการอบรมเช่นเดียวกันนี้ การดูทีวี สามารถดูได้ถึง 4-5 ทุ่ม ในการเที่ยวกลางคืนจะไม่อนุญาต เมื่อบุตรของตนจะออกจากบ้านไปที่ใดก็จะแม่ก่อนทุกครั้ง ในเรื่องการไปฟังคอนเสิร์ตไม่ได้ไป เรื่องเหล่านี้นั้นเมื่อยังเด็กเคยสั่งห้ามแต่เมื่อโตขึ้นก็ปล่อยบุตรของตนทั้ง 3 คนบริโภคนอก ในเรื่องการเลี้ยงดูพ่อแม่ ยามชรา คุณสมคิดกล่าวว่า "ต้อง" ในเรื่องการบวชให้กับพ่อแม่ของตนนั้น คุณสมคิดก็กล่าวว่า "ต้องการ" ความคิดในเรื่องการแบ่งมรดกในครอบครัว คุณสมคิดมีความคิดว่าควรแบ่งให้กับบุตรชายของตนเท่า ๆ กันไม่ว่าจะเป็นบุตรชายคนโตหรือคนเล็ก สำหรับคุณสมคิดเองเมื่อมารดาถึงแก่กรรม(บิดาถึงแก่กรรมไปก่อน) ก็ได้รับเงิน 19,999 บาท สร้อย 1 เส้นหนัก 2 บาทคล้ายกับเป็นการแบ่งสมบัติให้อันเป็นธรรมเนียมจีนที่ปฏิบัติจากพี่ชายซึ่งเป็นผู้สืบทอดสมบัติของครอบครัว คุณสมคิด ส่วนบิดาของสามีคุณสมคิดนั้นเนื่องจากกิจการหลักของครอบครัวอยู่ที่น้องชายสามี ดังนั้นเมื่อบิดาสามีว่างมือนั้น ได้แบ่งสมบัติให้ครอบครัวคุณสมคิดกับครอบครัวน้องชายสามี เป็นอัตราส่วนถึง 30 : 70 ส่วนที่เดียว สมาชิกในครอบครัวจะพบหน้าอย่างพร้อมเพียงในการกินข้าว มื้อเย็นในแต่ละวันเท่านั้น ในเรื่องเอกลักษณ์ของคนจีนคือในเรื่องภาษา คุณสมคิดกล่าวว่าตนเองพูดภาษาจีนได้เท่านั้นเนื่องจากพ่อแม่ไม่ให้อ่านส่วนที่ชายนั้นคุณพ่อให้เรียนภาษาจีนตั้งแต่อายุ 10 ขวบที่สะพานหิน พี่ชายจึงสามารถทั้งอ่านและเขียนได้คล่อง ส่วนลูก ๆ คุณสมคิดไม่สามารถพูดและก็ได้ไม่ได้เรียนด้วย สำหรับสมาคมเช่นนั้น คุณสมคิดไม่ได้ไปงานเลี้ยงประจำปี แต่ก็มีโอกาสที่จะติดต่อกับญาติที่ประเทศจีนปีละ 2 ครั้ง

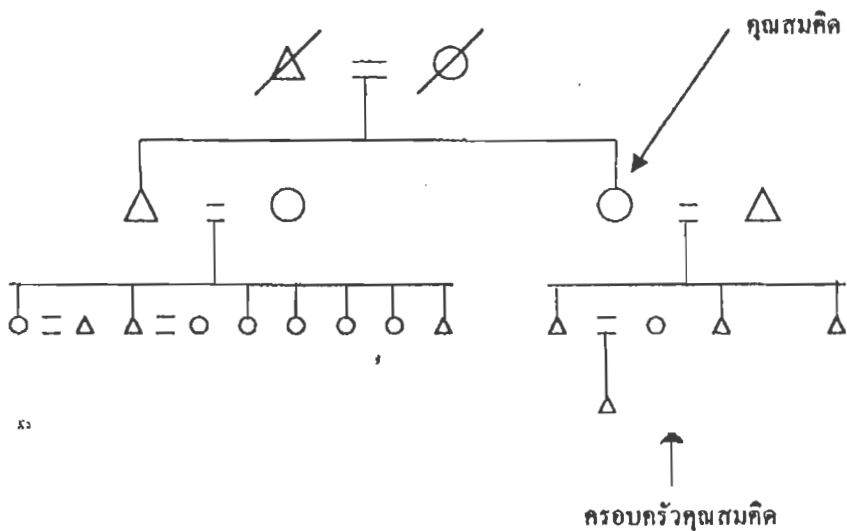
ในเรื่องประเพณีจีนที่ปฏิบัติ ประเพณีที่ปฏิบัติทั้งก่อนและหลังการแต่งงานคือ ตูซู่จีน สารทจีน เซ็งเม้ง ส่วนการทิ้งกระดาษ กินเจ แซยิดไม่ได้ปฏิบัติเลย ไหว้พระจันทร์ก่อนแต่งงานครอบครัวเดิมปฏิบัติแต่ปัจจุบันไม่ได้ปฏิบัติแล้ว พิธีศพเดิมทำแบบกงเต็ก แต่สำหรับสามีที่ถึงแก่กรรมไปนั้นจัดแบบไทยเนื่องจากผู้ใหญ่กล่าวว่าพ่อสามียังมีชีวิตอยู่จึงไม่จำเป็นต้องทำ ปัจจุบันทำทั้ง 2 อย่างคือกงเต็กผสมแบบไทย

ในการสมาคมกับชุมชนในปีเป็นนั้น คุณสมคิดก็ได้ปฏิบัติเหมือนผู้อื่นร่วมทำบุญให้กับวัดบรมนิวาสตามประกาศของวัดในเทศกาลต่าง ๆ และตักบาตรหน้าบ้านด้วย ร่วมทำบุญให้กับศาลเจ้าจีนปึงเถ่ากงในงานประจำปีซึ่งจะมีปีละ 2 ครั้ง ส่วนในเรื่องการป้องกันอัคคีภัย คุณสมคิดไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งการเล่นโต๊ะแชร์ภายในชุมชนก็ไม่ได้เล่น

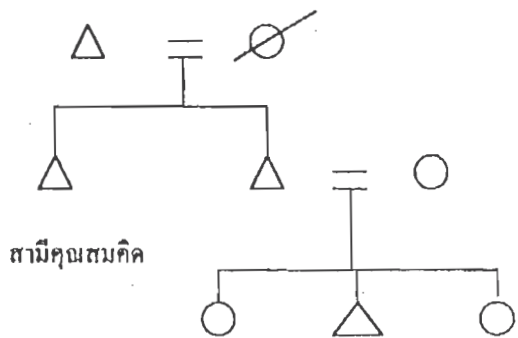
ปัจจุบัน สมาชิกครอบครัวคุณสมคิดประกอบด้วย พ่อสามี คุณสมคิด บุตรชาย 3 คน หลานชาย 1 คน อายุ 7 ปี

ครอบครัวที่ 5

ครอบครัวเดิมคุณสมคิด

ครอบครัวสามีคุณสมคิด

ครอบครัวน้องชายสามีคุณสมคิด

ครอบครัวที่ 6 ร้านง.ฮ.ช.

คุณไต้จู้ย เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิว แซ่ปิ่ง ปัจจุบันอายุ 67 ปี การศึกษาสำเร็จประถมศึกษาปีที่ 3 จากวัดบางพลีใหญ่และ ป. 4 จากโรงเรียนในกรุงเทพเป็นผู้ดำเนินกิจการร้านง.ฮ.ช เปิดทำการเวลา 7.00-16.30 น. อยู่บริเวณสะพานที่ 4 บริเวณโบ้เบ้เก่า เป็นตึกพาณิชย์ 2 คูหาติดกัน ขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป มุ้งหมอน พื้นเพเดิมอยู่ที่บางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ บิดามารดาของคุณไต้จู้ยขายของเบ็ดเตล็ดและรับซื้อข้าวมาขายโรงสี ก่อนย้ายเข้ามาได้เคยติดตามลูกน้องของบิดามาซื้อของเก่าไปขาย ภายหลังสงครามครอบครัวได้ย้ายเข้ามาที่โบ้เบ้เมื่อคุณไต้จู้ยอายุได้เพียง 14 ปี (ประมาณปี พ.ศ.2490) คุณพ่อของคุณไต้จู้ยเป็นคนจีนแต่จิวมาเมืองไทยเมื่อปี 2472 คุณแม่ของคุณไต้จู้ยก็เป็นคนจีนแต่จิวเช่นเดียวกัน คุณไต้จู้ยเป็นบุตรชายคนที่ 2 ของครอบครัว ในจำนวนพี่น้อง 8 คน ภรรยาของคุณไต้จู้ยปัจจุบันอายุ 65 ปี แซ่โค้ว ครอบครัวเดิมมีอาชีพหาบขนมปังขายบริเวณสามย่าน ถนนทรัพย์ ไม่ได้เรียนเลยเนื่องจากสาเหตุความยากจนและเป็นครอบครัวจีนยุคเก่าที่เห็นว่าเกิดเป็นหญิงไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือก็ได้ เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 เป็นบุตรหญิงคนเดียวเป็นคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้องชายรวม 5 คน บิดาและมารดาเป็นคนจีนแต่จิว บิดามาจากเมืองโผวเล้ง มณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีนปี พ.ศ. 2457 บ้านเดิมอยู่ตรอกจันทร์ ทำอาชีพค้าขาย พี่น้องของคุณไต้จู้ยประกอบด้วย

สมาชิกคนที่ 1 พี่ชายคนโตอายุ 70 ปี มีภรรยาเป็นคนไทยเชื้อสายจีนลูกครึ่ง มีบุตรชาย 2 หญิง 4 ปัจจุบันขายเสื้อผ้าอยู่ในโบ้เบ้

คนที่ 3 น้องชาย ปัจจุบันถึงแก่กรรมไปแล้ว 30 ปี (คนที่ 2 คือคุณไต้จู้ย) ภรรยาเป็นลูกครึ่งไทยจีน มีบุตรหญิง 3 คนชาย 1 คน ขายเสื้อผ้าที่โบ้เบ้สะพาน 2

คนที่ 4 น้องชาย ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้วเช่นกัน ภรรยาเป็นลูกครึ่งไทยจีน มีบุตรชาย 3 หญิง 1 คน ขายเสื้อผ้าใกล้คนที่ 3

คนที่ 5 น้องชาย ภรรยาเป็นคนไทยมีบุตรชายและหญิงอย่างละ 1 คน ขายเสื้อผ้าเป็นแผงในโบ้เบ้ บ้านอยู่หลังโรงพยาบาลโรคปอด

คนที่ 6 น้องสาว สามีเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จิวซึ่งเป็นญาติห่าง ๆ มีบุตรชายเพียง 1 คน ทำกิจการอาหารที่บางนาและบ้านก็อยู่บางนา

คนที่ 7 น้องสาว สามีเป็นลูกครึ่งไทยจีน มีบุตรชาย 2 หญิง 2 ทำกิจการห้องเย็นเก็บสินค้ามะขาม บ้านอยู่ท่าเตียน

คนที่ 8 น้องสาวอายุประมาณ 48-49 ปี สถานะโสด

ในเรื่องการแต่งงาน เนื่องจากบิดามารดาทั้ง 2 ฝ่ายแนะนำให้ หลังจากที่คบกันประมาณ 6 เดือน แต่คุณไต้จู้ยกล่าวว่า ตนเองนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องแต่งงานกับคนจีนแต่พ่อแม่ให้เหตุผลดีจึงสมัครใจแต่งงาน ส่วนลูก ๆ นั้นแล้วแต่เขาเพราะตนเองเป็นคนสมัยใหม่ไม่บังคับก่อนแต่งมีการดู

ถูกขโมยจากจีนแสที่นับถือ การหมั้น มีสินสอดคือ ทอง 2 บาท เงิน 2,000 บาท แหวนเพชร กำไร สร้อยทอง ดุ่มหูทอง แหวนทอง หลังจากนั้น 7 วันจึงยกขันหมากไปรับตัวเจ้าสาวมาบ้านชาย มีการไหว้เจ้าที่ที่บ้าน ไหว้ฟ้าดิน ไหว้รูปบรรพบุรุษ มีพิธียกน้ำชาให้ผู้ใหญ่ มีการยกหีบสมบัติ ขนม อ้อ มีการเลี้ยงโต๊ะจีนที่ภัตตาคารที่โอเดียนประมาณ 6-8 โต๊ะ ภายหลังจากแต่ง ก็อยู่บ้านฝ่าย ชาย และไม่ได้จดทะเบียนสมรสเนื่องจากไม่เห็นความจำเป็นและทั้งเข้าใจกันด้วยจึงไม่ได้จด

ปัจจุบันครอบครัวของคุณได้จួយมีบุตรด้วยกัน 7 คน

บุตรชายคนที่ 1 อายุ 46 ปี การศึกษา จบประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) ภรรยาเป็นคนจีนแต่จี๋ว (พ่อแม่ชายเป็นคนหาให้) มีบุตรชายและหญิง รวม 2 คนตามลำดับ ปัจจุบันทำหน้าที่คุมโรงงาน ผลิตเสื้อผ้า บ้านพักอยู่ที่ปิ่นเกล้า

บุตรหญิงคนที่ 2 อายุ 44 ปี จบระดับประถมศึกษาปีที่ 7 สามีเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จี๋ว มี บุตรรวม 3 คน คือ หญิง ชาย ชาย ปัจจุบันประกอบอาชีพเย็บเสื้อผ้า บ้านพักอยู่ที่ปิ่นเกล้า

บุตรหญิงคนที่ 3 อายุ 42 ปี จบระดับประถมศึกษาปีที่ 7 สามีเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเคะ (เพื่อนของคุณได้จួយเป็นผู้แนะนำให้รู้จัก) มีบุตรรวม 3 คน ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของโรงงาน พลาสติก

บุตรชายคนที่ 4 อายุ 40 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 ภรรยาเป็นคนไทยเชื้อสายจีน แต่จี๋ว มีบุตรหญิงรวม 2 คน อายุ 16 ปี และ 13 ปี บุตรชายคนนี้เป็นผู้ที่บิดาได้ยกกิจการร้านให้ เป็นผู้ที่ดูแลกิจการแทน

บุตรหญิงคนที่ 5 อายุ 38 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 5 สามีเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จี๋ว (บิดาฝ่ายชายกับบิดาฝ่ายหญิงเป็นเพื่อนกัน) มีบุตร 2 คน คือ หญิง และ ชาย ประกอบอาชีพ ดำเนินกิจการโรงงานผลิตถุงก๊อบแก๊บ บ้านพักที่วัดโคกหนองแขม

บุตรหญิงคนที่ 6 อายุ 36 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 5 สามีเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จี๋ว มีบุตรรวม 3 คน คือ ชาย หญิง หญิง ประกอบอาชีพขายเสื้อผ้าที่โบเบ้แต่เป็นกิจการของตนเอง บ้านพักอยู่ที่เจริญนคร ฝั่งธนบุรี

บุตรหญิงคนที่ 7 อายุ 34 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา. สามีเป็นคนไทยเชื้อสายจีนแต่จี๋ว มีบุตรรวม 2 คน ประกอบอาชีพเย็บเสื้อผ้าส่งชาย บ้านพักอยู่ที่ปิ่นเกล้า

ในการดำเนินกิจการร้าน เนื่องจากขณะนี้คุณได้จួយอายุ 67 แล้ว ได้ทำการโอนกิจการให้ลูกชายคนที่ 4 เป็นผู้ดำเนินการแทน ดังนั้นด้านการเงินจึงให้ลูกชายเป็นผู้ดูแลควบคุม ตนเองและ ภรรยาเป็นเพียงที่ปรึกษาและผู้ดูแลร้านโดยทั่วไป รวมทั้งช่วยขายของในร้านให้ลูกด้วย ในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ คุณได้จួយจะปรึกษารรยาก็แล้วจะเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย ทางด้านการเงินคุณได้จួយเป็นเพียงดูแลอย่างกว้าง ๆ ให้แก่ลูกชายตน ในครอบครัวเดิมของคุณได้จួយเอง

คุณพ่อเป็นผู้ทรงอำนาจและเป็นผู้บริหารจัดการทั้งหมด ได้จួយได้ประสบการณ์ตรงนี้จากบิดามาก ในชีวิตครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องลูกสาวแล้วก็จะยกให้ภรรยาเป็นผู้ดูแล เรื่องคู่ครองก็เช่นกัน

ในเรื่องการแบ่งสมบัติคุณได้จួយกล่าวว่าแบ่งให้เท่า ๆ กันหมดไม่ว่าชายหญิง แต่ในสมัยของ ตนนั้นแม่เป็นผู้แบ่งให้(เนื่องจากพ่อถึงแก่กรรมไปก่อน)โดยให้ฝ่ายชายเท่า ๆ กัน แต่หญิงนั้นให้แต่ เงินเท่านั้น

ในการเลี้ยงดูบุตร ขณะตั้งครรภ์ไม่ได้กินอะไรเป็นพิเศษเพียงแต่กินของบำรุงเช่น กระจ่างหมู ตุ่น เป็นต้นแต่ของแสลงไม่กินเด็ดขาด ไม่เคยวางแผนครอบครัวเนื่องจากความเชื่อเดิมที่ว่าการทำ หมันจะทำให้ครอบครัวไม่เจริญ ขณะตั้งครรภ์ไม่มีการไหว้เจ้าใด ๆ เมื่อลูกยังเล็กใช้พี่เลี้ยงช่วย เลี้ยงดู คุณได้จួយอบรมโดยใช้วิธีตีบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีพูดให้เข้าใจ ในสมัยบิดานั้น บิดาไม่ ตีแต่จะใช้วิธีทำให้ลูกกลัว ในด้านการศึกษาชั้นนี้ เนื่องจากความจำเป็นบังคับให้ออกมาค้าขายทำ ให้คุณได้จួយจบการศึกษาเพียงประถมปีที่ 3, แต่สำหรับบุตรแล้วก็แล้วแต่ว่าอยากจะเรียนถึงชั้นใด ก็จะไม่ส่งเสีย

ในการอบรม สอนด้วยตนเองจากการกระทำไม่ว่าในเรื่องความขยัน การรักษาชื่อเสียง การ เคารพผู้ใหญ่ การดูทีวี ให้ดูได้ถึง 20.00 น. การไปดูคอนเสิร์ตนั้นไม่ห้าม เรื่องเที่ยวกลางคืน กิน เหล้า สูบบุหรี่ก็ไม่ห้าม แต่บุตรของตนไม่กระทำสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว ในการพบปะสังสรรค์ภายใน ครอบครัวนั้นทานข้าวเย็นด้วยกัน โดยเฉพาะกับลูกชาย ลูกสะใภ้และหลาน ในหนึ่งสัปดาห์ ลูก ๆ ทุกคนจะมาหาคุณได้จួយและภรรยาในวันอาทิตย์ช่วงเช้าก่อนเที่ยงแล้วทานข้าวด้วยกัน หรือกิน ภัตตาคารปีละ 4-5 ครั้ง (ตกลงกับลูก ๆ ว่าไม่ให้มาหลังเที่ยงเนื่องจากเหนื่อยจากงานแล้วและไม่ สะดวก) ในความคาดหวังในเรื่องการดูแลยามชราจากลูก คุณได้จួយอยากให้บุตรดูแลตนและ ภรรยาเหมือนกับที่ตนเองดูแลพ่อแม่ และอยากให้บุตรชายบวชให้ ในด้านภาษาจีนนั้น คุณได้จួយ เขียน อ่านได้ ส่วนบุตรของตนนั้น คนโตและคนรองพูดได้ แต่อ่าน และเขียนไม่ได้ การติดต่อกับ ประเทศจีนนั้น คุณได้จួយไม่ได้ติดต่อแล้ว แต่ไปเที่ยว 3-4 ปีต่อ 1 ครั้งเท่านั้น (ไปหาน้องชาย)

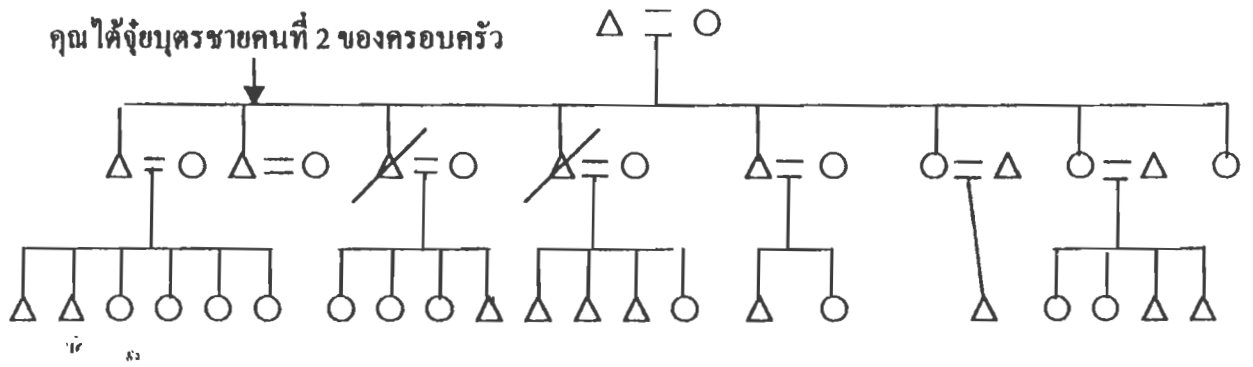
ในด้านประเพณีจีนในรอบปี ประเพณีที่ทำก่อนและหลังแต่งงานคือ ตรุษจีน สารทจีน เช็งเม้ง พิธีศพงเด็ก เทกระจาด ส่วนประเพณีที่ไม่ได้ปฏิบัติทั้งก่อนและหลังแต่งงานคือ กินเจ แซยิด ส่วนประเพณีที่ไม่ปฏิบัติแล้วหลังแต่งงานคือ ไหว้พระจันทร์(หลังพ่อแม่เสียชีวิต)

ในการสมาคมภายในชุมชน คุณได้จួយเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนโดยเป็นกรรมการศาล เจ้า เป็นผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาลเจ้า เข้าร่วมงานศพ งานแต่งงาน รวมทั้งเป็นสมาชิกคน สำคัญของสมาคมบีบีด้วย ในการป้องกันสาธารณภัยก็ให้ลูกไปร่วมด้วย

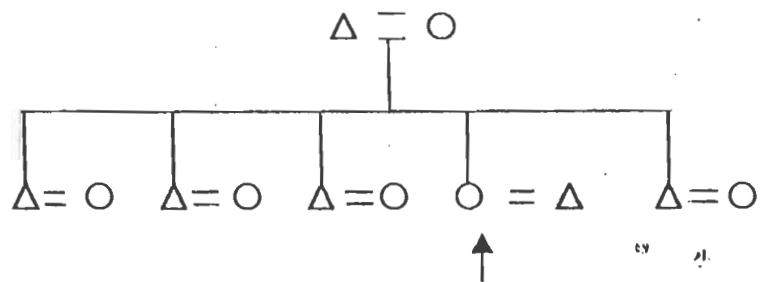
ปัจจุบันครอบครัวคุณได้จួយประกอบด้วย ตนเอง ภรรยา บุตรชายคนที่ 4 และภรรยา ซึ่งมีลูก สาว 2 คน รวมสมาชิก 6 คน นับเป็นครอบครัวขยายแนวตั้ง

ครอบครัวที่ 6

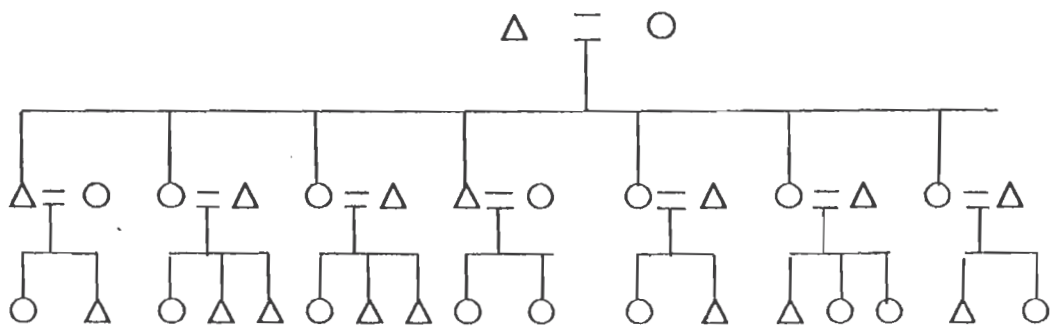
ครอบครัวเดิมของคุณได้จู้ย

ครอบครัวเดิมของภรรยาคุณได้จู้ย

ภรรยาคุณได้จู้ยเป็นบุตรคนที่ 4 ของครอบครัว
ครอบครัวคุณได้จู้ย

ครอบครัวที่ 7 คุณสมบุญย์

ครอบครัวคุณสมบุญย์เดิมอยู่ทางภาคเหนือ อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย แต่ปัจจุบันกลายเป็นจังหวัดพะเยา ทำการค้าขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปแต่ก็มากรุงเทพฯ เพื่อติดต่อธุรกิจอยู่เสมอ บิดาของคุณสมบุญย์เป็นคนจีนแคะ(ตัน)ได้มาอยู่ประเทศไทยตั้งแต่อายุ 20 ปี (ประมาณปี 2450) โดยมาจากฮงสูง มณฑลกว๋างตุ้งประเทศจีน ส่วนมารดาเป็นคนจีนแคะเช่นกัน ภายหลังจากสงคราม รัฐบาลจอมพลป.พิบูลย์สงครามมีนโยบายจำกัดเขตที่อยู่ของชาวจีน ทำให้ครอบครัวคุณสมบุญย์ต้องย้ายลงมาอยู่ที่พินสนิคม ชลบุรีเมื่อคุณสมบุญย์อายุ 5 ปี (ราวปี พ.ศ. 2495) คำขายเสื้อผ้าเหมือนเดิม ทำมาค้าขายได้ประมาณ 10 ปี บิดาคิดที่จะขยายกิจการลงมากกรุงเทพฯ เพื่อขายปลีกเสื้อผ้า ในครั้งแรกได้มาอยู่ชั่วคราวที่ถนนรองเมืองซอย 5 ก่อน แต่จากการติดต่อกับทางสำเพ็งจึงได้รับการแนะนำและได้ย้ายลงมาที่โบ้เบ้เมื่อ 48 ปีมาแล้ว เปิดร้านขายเสื้อผ้าในโบ้เบ้

ครอบครัวเดิมของคุณสมบุญย์ประกอบด้วย

พี่ชายคนโต อายุ 68 ปี ปัจจุบันรับราชการอยู่ที่ประเทศจีน มีบุตร 4-5 คน

พี่ชายคนรอง มีกิจการส่วนตัว ทำร้านทองและทำอาชีพค้าขายเสื้อผ้านักเรียน มีบุตร 7 คน

คุณสมบุญย์ อายุ 63 ปี แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแคะ แซ่เล่า อายุ 53 ปี บ้านเดิมอยู่ที่วงเวียนใหญ่ มีบุตร ธิดา รวม 4 คน คือ

บุตรสาวคนโต(คุณวรรณภา) อายุ 32 ปี สำเร็จปริญญาตรีแต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีวซึ่งปัจจุบันเป็น GM ของโบ้เบ้ทาวเวอร์ บ้านพักอยู่ที่ถนนศรีนครินทร์

บุตรชายคนที่ 2 (คุณธรรมบุญ) อายุ 30 ปี สำเร็จอนุปริญญาจากประเทศออสเตรเลีย แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีว ทำธุรกิจเสื้อผ้าในโบ้เบ้ และทำด้านการตลาดให้กับ โรงแรม Mountain Beach ด้วย และเป็นประธานศูนย์บริการส่งออกโบ้เบ้ บ้านพักอยู่ที่สะพาน 2 มีบุตรสาว 2 คน อายุ 8 และ 5 ขวบ

บุตรชายคนที่ 3 (คุณธรรมรัฐ) อายุ 27 ปี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเอแบค แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีว คุณธรรมรัฐปัจจุบันดำรงตำแหน่ง GM ของโรงแรม Mountain Beach และดูแลกิจการเสื้อผ้าที่โบ้เบ้ทาวเวอร์ด้วย มีบุตรสาว 2 คน คือ 5 และ 2 ขวบ

บุตรสาว คนที่ 4 อายุ 24 ปี ยังไม่มีครอบครัว สำเร็จปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยหอการค้า ปัจจุบันช่วยดูแลธุรกิจด้านเสื้อผ้าให้กับครอบครัว

น้องสาวคนที่ 4 แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแต่จีว ทำอาชีพขายเครื่องสำอางค์ มีบุตร 4 คน ปัจจุบัน น้องสาวคนนี้ถึงแก่กรรมแล้ว

น้องชายคนที่ 5 แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแคะ ประกอบกิจการโรงงานทอผ้าเสื้อยืด อยู่ที่ถนนสุขสวัสดิ์ มีบุตรรวม 4 คน บ้านอยู่ถนนสุขสวัสดิ์

น้องชายคนที่ 6 แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนแต่จี๊ว เปิดกิจการให้เช่าอพาร์ทเมนต์ ที่ถนนสุขุมวงศ์ มีบุตร 4 คน บ้านอยู่ที่อุรุพงษ์แต่คนละแห่งกับอพาร์ทเมนต์

น้องสาวคนที่ 7 แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนเคะ เปิดร้านขายทองที่เชียงใหม่ บ้านอยู่เชียงใหม่

ก่อนแต่งงานคุณสมบุญณัฐจักรภรรยาเนื่องจากพ่อแม่ฝ่ายภรรยาฆ่าชื่อของที่โบ๊เบ๊ บ้านอยู่วงเวียนใหญ่ คนในโบ๊เบ๊แนะนำให้ คบกัน 1 ปีกว่าจึงได้สมรส คุณสมบุญณัฐสมรสเมื่ออายุ 28 ปี (ประมาณปี 2508) โดยมีสินสอดคือ เงิน 44,400 บาท เพชรทอง 10 กว่าบาท วันหมั้นกับวันแต่งงานห่างกันหลายเดือน มีพิธีแบบจีน ยกน้ำชา ให้อุ้มแม่ทั้ง 2 ฝ่าย มีพิธีเลี้ยงโต๊ะจีนที่บริเวณสามแยก ที่ภัตตาคารเกียเส็ง เมื่อแต่งแล้วแยกบ้านออกมาเลย

ในการดำเนินกิจการค้าขาย คุณสมบุญณัฐเป็นผู้ดูแลและตัดสินใจด้านการเงินรวมทั้งเรื่องสำคัญอื่น ๆ ส่วนภรรยาทำหน้าที่ดูแลกิจการเสื้อผ้าและเป็นแม่บ้าน ดูแลลูก ๆ ในการอบรมลูก ๆ นั้น อบรมด้วยตนเองไม่ได้ใช้พี่เลี้ยง การอบรมไม่เคยใช้การตี แต่ใช้การพูดจาทำความเข้าใจโดยรวมแล้วเลี้ยงลูกแบบอิสระ ส่วนลูก ๆ เอง เรื่องเที่ยวกลางคืนไม่เที่ยว ส่วน เหล้าหรือบุหรี่ไม่แตะต้องเลย ปัจจุบันทุก ๆ คนก็โตแล้วให้ตัดสินใจเอง ในด้านการศึกษาชั้นนั้น แม้คุณสมบุญณัฐได้กล่าวว่าตนเองจบ ป. 4 จากโรงเรียนไต้เจงที่พนังสนิมคมและได้เรียนภาษาจีนเล็กน้อย แต่ต้องคิดว่า ป. 4 เมื่อสมัย 50 ปีก่อนนั้นก็ถือว่าเพียงพอแล้ว สูงแล้ว สำหรับคุณพ่อนั้นภาษาจีนพออ่านออกเขียนได้ ส่วนคุณแม่ไม่ได้ศึกษามาเลย ในด้านภาษาจีน คุณสมบุญณัฐเขียนไม่ค่อยได้ แต่พูดจีนกลางได้ สำหรับในอนาคตคุณสมบุญณัฐคิดว่าไม่หวังจะให้ลูกมาดูแล ต่างคนต่างก็มีกิจกรรมของตนเองไป ส่วนเรื่องการบวชเรียน ลูกชาย 2 คนก็บวชให้เรียบร้อยแล้ว

ในด้านการแบ่งทรัพย์สินเงินทอง ในสมัยบิดานั้น ทรัพย์สินนั้นแบ่งให้เฉพาะลูกชาย แต่คนโตให้มากน้องชาย ส่วนลูกสาวให้ในวันแต่งงานเท่านั้น แต่สำหรับรุ่นลูกของตนนั้น ในด้านทรัพย์สินในส่วนของคุณสมบุญณัฐจะให้ในวันแต่งงานเท่านั้น ส่วนบุตรชายให้เท่า ๆ กัน แต่เงินสดนั้นหารด้วย 4 เท่ากันหมด

ครอบครัวคุณสมบุญณัฐยังคงรักษาประเพณีจีนเดิมโดยตลอด กล่าวคือประเพณีที่ก่อนแต่งงานทำหลังแต่งงานก็ทำด้วย ได้แก่ ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง (หินกอง สระบุรี) และงเด็ก ทั้งกระจาด ส่วนที่ไม่ได้ทำเลย ได้แก่ ไหว้พระจันทร์ และส่วนที่เปลี่ยนแปลงคือก่อนแต่งไม่ได้ทำ แต่หลังแต่งงานทำได้แก่ กินเจ (ภรรยากินเจ) และเซียด

คุณสมบุญณัฐเป็นกรรมการสมาคมแซ่ชื่อ จึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแซ่ทุก ๆ ปี ส่วนในการติดต่อกับประเทศจีนนั้นคุณสมบุญณัฐยังคงมีพี่ชายที่ยังอยู่ประเทศจีนซึ่งนาน ๆ ครั้งก็มาเยี่ยมบ้าง หรือยังคงมีการช่วยเหลือทางการเงินบ้าง

ในด้านการสมาคมในชุมชนโบ๊เบ๊ เนื่องจากคุณสมบุรณ์ดำรงสถานะนายกสมาคมโบ๊เบ๊ ดังนั้นถือได้ว่าคุณสมบุรณ์เป็นตัวแทนของชาวโบ๊เบ๊ เป็นผู้ที่กว้างขวางและรู้จักกันทั่วไปในชุมชน เป็นสื่อกลางระหว่างชาวชุมชนกับสังคมภายนอก และเป็นสื่อกลางระหว่างวงการธุรกิจภายในชุมชนกับชุมชนภายนอกทั่วประเทศ และระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศด้วย โดยทางสมาคมยังดูแลศูนย์บริการส่งออกโบ๊เบ๊ซึ่งคุณธรรมบุญเป็นประธานศูนย์อยู่ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมชาวสารดิตต่อกับต่างประเทศและส่งให้กับสมาชิก ครอบครัวคุณสมบุรณ์จึงมีส่วนร่วมในการสมาคมในชุมชนอย่างเต็มที่ รวมทั้งในด้านการบรรเทาสาธารณภัยภายใต้การดูแลของสมาคมด้วย

คุณสมบุรณ์ปัจจุบันไม่ได้ดูแลธุรกิจด้านเสื้อผ้าแล้ว (โดยให้ครอบครัวคุณธรรมบุญดูแลแทน) แต่ดูแลธุรกิจด้านอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นประธานโรงแรมพัทยาเม้าท์เทนบิช ผู้จัดการ ห.จ.ก.เอเซียอพาร์ทเมนต์ สยามอพาร์ทเมนต์ที่ซอยสุขเกล้า เอเนนส์อพาร์ทเมนต์ แลมทองอพาร์ทเมนต์ ทรอกจันทรอพาร์ทเมนต์ และ เอวัน อพาร์ทเมนต์

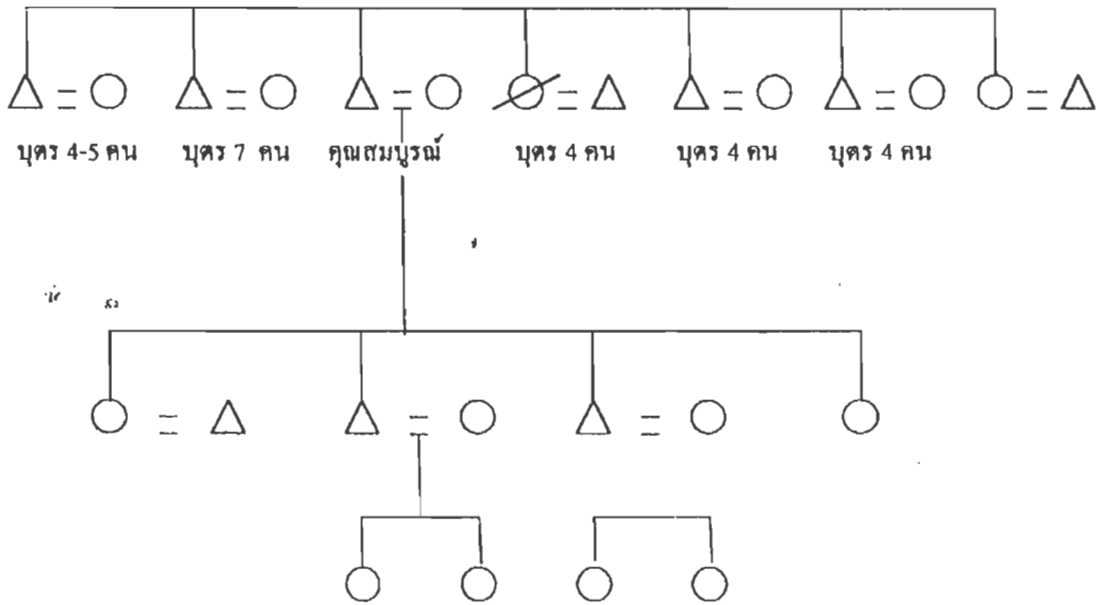
ปัจจุบันคุณสมบุรณ์และภรรยาพักอยู่กับครอบครัวคุณธรรมรัตน์ (บุตรชายคนที่ 3) และหลานสาว 2 คน และบุตรสาวคนที่ 4 นับเป็นครอบครัวขยายแนวตั้งที่มีสมาชิก 7 คน

ครอบครัวที่ 7

ครอบครัวเดิมของคุณสมบูรณ์

บิดาถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 58 ปี (20 ปีมาแล้ว) ~~♂~~ = ~~♀~~ ถึงแก่กรรมอายุ 75 ปี (10 ปีมาแล้ว)

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยหรือทำการค้าอยู่ในเขตที่เรียกว่าโบ๊เบ๊ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยพยายามที่จะให้ได้ตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนของชาวโบ๊เบ๊ให้ได้มากที่สุด โดยมุ่งเน้นผู้ที่อาศัยและทำการค้าอยู่ในบ้านที่มีลักษณะตึกแถวไม่ว่าจะเป็นบ้านของตนเองหรือในลักษณะเช่าเป็นรายเดือนเป็นหลัก แต่ก็ได้กระจายกลุ่มตัวอย่างไปยังแผงลอยและบนตึกโบ๊เบ๊ ทาวเวอร์ด้วย หลังจากทำการสุ่มแล้วก็ได้ทำการคัดเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุด โดยได้ทำการสัมภาษณ์ชายและหญิง จำนวนสิ้น 43 รายซึ่งถือเสมือนเป็นตัวแทนของครอบครัว 43 ครอบครัวที่จะทำการศึกษา เป็นชาย 19 ราย หญิง 24 ราย การสัมภาษณ์นี้ก็เพื่อที่จะได้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อที่จะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อไปอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ อยู่ระหว่าง 36 – 55 ปีมากที่สุด เกือบทั้งหมดทำอาชีพค้าขาย

ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วยคนไทยเชื้อสายจีนที่สืบทอดมาจากรุ่นบิดามารดาตนเองเมื่อนับจากบิดามารดาตนเองซึ่งถือเป็นรุ่นที่ 1 แล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วยคน 3 รุ่นคือ

คนรุ่นที่ 2	24	คน	อายุเฉลี่ย	48.22	ปี
คนรุ่นที่ 3	11	คน	อายุเฉลี่ย	46.27	ปี
คนรุ่นที่ 4	8	คน	อายุเฉลี่ย	40.88	ปี

ลักษณะบ้านของผู้ให้สัมภาษณ์

ประกอบด้วยบ้านตึกแถว(บ้านอาศัยถาวร)ที่เป็นของตนเอง 26 หลัง ระยะเวลาที่อยู่อาศัยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 18.44 ปี บ้านตึกแถว(บ้านเช่า) 9 หลัง ระยะเวลาอาศัยเฉลี่ย 15.66 ปี ทาวเวอร์ 5 หลัง ระยะเวลาอาศัยเฉลี่ย 3 ปี และแผงลอย 3 หลัง ระยะเวลาเช่าเฉลี่ย 5.50 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อาศัยในตึกแถวที่เป็นของตนเองจะเป็นผู้ที่เข้ามาก่อนผู้ที่จะมาเช่าหรืออาศัยแผง จึงมีระยะเวลาอาศัยโดยเฉลี่ยมากที่สุด แต่โดยพื้นเพเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ภูมิภาคและกรุงเทพ(22 และ 16 ราย) เป็นชาวโบ๊เบ๊แต่ดั้งเดิม เพียง 5 รายเท่านั้น

ความผูกพันของคู่สามีภรรยา กับพื้นที่

เมื่อพิจารณาโบ๊เบ๊เป็นจุดศูนย์กลาง คู่สมรสระหว่างโบ๊เบ๊กับกรุงเทพฯ และโบ๊เบ๊กับภูมิภาครวมมีเพียง 10 คู่เท่านั้น ส่วนอีก 33 คู่เป็นคู่สมรสที่มีพื้นเพเดิมจากที่อื่น และเป็นที่น่าสังเกตคือ ไม่มีคู่สมรสระหว่างโบ๊เบ๊กับโบ๊เบ๊ด้วยกันเลย

กลุ่มภาษาพูดของผู้สามีภรรยา

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีนแต่จิว (38 จาก 43 ราย) ในคู่แต่งงานระหว่างภาษาพูดนั้น คู่แต่งงานระหว่างแต่จิวกับแต่จิวจะมีมากที่สุดคือ 22 คู่ และภาษาพูดจีนอื่นอีก 6 คู่ รวม 28 คู่ และมีการแต่งงานระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนกับคนไทย 10 คู่ (ประมาณ 1 ใน 4)

เมื่อพิจารณาจากการแต่งงานระหว่างภาษาพูดจีนด้วยกันเองซึ่งมีถึง 28 คู่จาก 34 คู่ (43 คู่หัก จากข้อมูลไม่สมบูรณ์ 9 คู่) แล้วนับว่าการแต่งงานระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันเองภายในชุมชน โบ๊เบ๊ยังคงมีมากอยู่ แต่ก็มีแนวโน้มที่จะมีการแต่งงานกับคนไทยมากขึ้น endogamy ยังคงมีมากกว่า exogamy

ด้านการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า คนจีนรุ่นบิดามารดาของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการศึกษาเลย 28 ราย อ่านออกเขียนได้ 8 ราย รับการศึกษาประถมต้นเพียง 10 รายเท่านั้น ดังนั้นคนจีนรุ่นบิดามารดาจึงคาดหวังในตัวบุตรให้มีการศึกษาที่ดีขึ้น เมื่อถามผู้ให้สัมภาษณ์ต่อความคาดหวังของบิดามารดาต่อตนเองแล้ว 12 รายตอบว่าอยากให้ตนเองเรียนประถมต้น(ป.1-7) 13 รายอยากให้ตนเองเรียนถึงมัธยมปลาย ระดับ ปวช. ถึงอนุปริญญา 4 ราย ปริญญาตรี 1 ราย ให้การศึกษาตามที่ต้องการ 3 ราย ฐานะไม่ดี 3 ราย ให้ทำการค้า 5 ราย แต่ในความเป็นจริงคนรุ่นของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นกว่าบิดามารดา กล่าวคือ จบประถมต้น 19 ราย มัธยมต้นและปลายรวม 14 ราย ประกาศวิชาชีพ 3 ราย ปริญญาตรีและโทรวม 4 ราย แต่ในรุ่นของบุตรธิดาของผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อถามถึงความคาดหวังของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อบุตรธิดาตนเองแล้ว 35 รายตอบว่าจะให้การศึกษาสูงสุดเท่าที่จะเรียนได้ ถึงปริญญาตรี 7 ราย ถึงมัธยมปลาย 1 ราย

สรุปได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นแรกที่เข้ามาประเทศไทยโดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับข้อเขียนของ Skinner ที่เคยกล่าวไว้ว่าคนจีนที่เข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่อยากจนและไม่ได้ได้รับการศึกษา แต่ก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษามากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดจะให้บุตรของตนเรียนให้สูงที่สุดเท่าที่จะเรียนได้

ขนาดและประเภทของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนปัจจุบัน

ขนาดของครอบครัวพิจารณาจากจำนวนสมาชิกของครอบครัว

ครอบครัวเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์(ครอบครัวที่ตนเองเป็นลูกมีพ่อแม่พี่น้อง) ส่วนใหญ่ (28 จาก 41) มีสมาชิก 5 - 10 คน ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ครอบครัวขนาด 3 - 4 คนมีเพียง 13 ครอบครัวเท่านั้น

ครอบครัวปัจจุบันของผู้ให้สัมภาษณ์ (ครอบครัวที่ตนเองมีฐานะเป็นบิดามารดาแล้ว) 30 ครอบครัวมีสมาชิกเพียง 1-3 คน 12 ครอบครัว มีสมาชิก 4-5 คน

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าขนาดของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนมีขนาดเด็กกลางประเภทของครอบครัว

ประเภทของครอบครัวพิจารณาจากโครงสร้างครอบครัว

ครอบครัวเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวเดี่ยวไม่สมบูรณ์ รวม 33 ครอบครัว ครอบครัวขยายแนวตั้ง แนวนอน และขยายไม่สมบูรณ์ รวม 10 ครอบครัว

ครอบครัวปัจจุบัน เป็นครอบครัวเดี่ยวและเดี่ยวไม่สมบูรณ์ 35 ครอบครัว ครอบครัวขยายแนวตั้ง แนวนอน และครอบครัวขยายไม่สมบูรณ์ รวม 8 ครอบครัว

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน ตั้งแต่รุ่น 1 เป็นต้นมาจะเป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวปัจจุบันคือชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่น 2,3 และ 4 ปัจจุบัน ก็เป็นครอบครัวเดี่ยวต่อไป

ดังนั้นครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนจากรุ่น 1 เป็นต้นมาจะเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกมาก และจะลดขนาดครอบครัวลงเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกน้อยลง แต่โครงสร้างครอบครัวซึ่งแต่เดิมเป็นครอบครัวเดี่ยวก็มิได้เปลี่ยนแปลงไปในคนรุ่นที่ 2, 3 และ 4 ต่อมา

จากผลสรุปดังกล่าวไม่สอดคล้องกับครอบครัวจีนดั้งเดิมที่ Baker ได้เคยพรรณาถึงครอบครัวจีนโบราณที่ประกอบด้วยคน 5 รุ่นมาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน และไม่ได้สอดคล้องกับความเชื่อเดิมที่เคยมีมาว่า ครอบครัวคนจีนจะเป็นครอบครัวขยายขนาดใหญ่มีสมาชิกจำนวนมากอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียว

การแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีน

จากความเชื่อเดิมที่ว่าครอบครัวชาวจีนมีลักษณะบิดาเป็นใหญ่ (Patrilineal descent group) ในด้านการแต่งงานแล้ว บิดามารดาจะมีส่วนในการตัดสินใจแต่งงานของลูกในครอบครัวตน แต่เมื่อถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่า

การแต่งงานเลือกเองหรือผู้ใหญ่เลือกให้ คำตอบคือ

เลือกเอง 38 ราย และ ผู้ใหญ่แนะนำให้ 5 ราย

ลักษณะการคบหาก่อนแต่งงาน

พบกันเองในที่ทำงานหรือเรียน 14 ราย ผู้ใหญ่แนะนำ 5 ราย และผู้ใหญ่เลือกให้ 3 ราย
ไม่ตอบ 15 ราย

ระยะเวลาในการคบหา

ต่อกว่า 1 ปี - 1 ปี 7 ราย 2 - 3 ปี 12 ราย 4 - 6 ปี 7 ราย 7-10 ปี 3 ราย ไม่ตอบ 11 ราย

ในการเลือกคู่ครองของผู้ให้สัมภาษณ์จำเป็นต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันหรือไม่

ไม่ต้อง 40 ราย ต้อง 3 ราย

ในกรณีของบุตรของผู้ให้สัมภาษณ์จะเลือกให้หรือให้บุตรเลือกเอง

ให้เลือกเองทั้งหมด 43 ราย

คู่ครองของบุตรของบุตรจะต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีนหรือไม่

ไม่ต้อง 42 ราย ควร 1 ราย

พิธีการสมรส

จัดตามประเพณีจีน 33 ครอบครัว ประเพณีไทย 4 ครอบครัว ไทย-จีน 1 ครอบครัว

จัดเลี้ยงในภัตตาคาร โรงแรม 9 ราย สมาคมสโมสร 4 ราย โต๊ะจีน 13 ราย อื่น ๆ 11 ราย

มีการดูฤกษ์ยามก่อนแต่ง 34 ราย

ระยะเวลาในการจัดพิธีหมั้นและแต่งมีหลากหลายแต่การจัดพิธีหมั้นและแต่งในวันเดียวมีมากที่สุด 7 ราย

สินสอดที่เป็นตัวเงินจะอยู่ในช่วงระหว่าง 2,400 - 50,000 บาท รวมทั้งสินสอดอื่น ๆ เช่น ทองแหวนเพชร สร้อยคอ เข็มขัดคนาค เป็นต้น

ที่อยู่ภายหลังการแต่งงาน

อยู่กับพ่อแม่ฝ่ายชาย 13 ราย แยกอยู่ต่างหาก 29 ราย แสดงให้เห็นว่า แยกอยู่ภายหลังการแต่งงาน neolocal จะมากกว่า อยู่กับพ่อแม่ฝ่ายชาย patrilocal

การจดทะเบียนสมรส

จดทะเบียนสมรสหลังแต่ง 22 ราย ไม่จดทะเบียน 19 ราย ไม่ตอบ 2 ราย คำตอบของผู้ไม่จดทะเบียนคือ ไม่อยากให้ผู้รอบต้องมารับผิดชอบการค้าเมื่อมีการล้มละลายตามมา และการใช้ชีวิตคู่ไม่จำเป็นต้องผูกพันด้วยเอกสารราชการ แต่อยู่ที่ใจเป็นเรื่องสำคัญ

เรื่องครอบครัว

หน้าที่ของสามี 36 รายตอบว่า เป็นหัวหน้าครอบครัวและทำการค้าขาย

หน้าที่ภรรยา 31 รายตอบว่า ทำหน้าที่แม่บ้านและช่วยค้าขาย

หน้าที่ด้านการเงิน เป็นของสามี 19 ราย ของภรรยา 11 ราย ปรีกษากัน 6 ราย บิดามารดา 4 ราย อื่น ๆ 3 ราย

เรื่องสำคัญอื่น ๆ นอกจากการเงิน สามี ภรรยา ปรีกษากัน 22 ราย สามี 12 ราย ภรรยา 5 ราย ผู้ใหญ่ 4 ราย

ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว สามี 35 ราย ภรรยา 3 ราย ร่วมกัน 5 ราย

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงลักษณะ Patrilineal descent กล่าวคือ ฝ่ายบิดายังคงเป็นใหญ่อยู่ในครอบครัว แต่ก็ยังเป็น Patrilineal ที่ไม่ใช่เด็ดขาด เนื่องจากฝ่ายภรรยาเริ่มมีบทบาทมากขึ้น มีบทบาทในด้านการปรึกษามากขึ้น

การดูแลบิดามารดาของผู้ให้สัมภาษณ์

ให้ผู้อื่นดูแลให้ 18 ราย ดูแลในครอบครัว 10 ราย ส่งเงินให้ 4 ราย เสียแล้ว 11 ราย จากลักษณะของครอบครัวที่ต้องทำการค้าขายอาจไม่มีเวลาดูแลคนชราภายในครอบครัวจึงฝากไว้ให้กับญาติผู้อื่นดูแลแทน แต่ก็ดูแลเองถึง 10 ราย แสดงให้เห็นถึงระบบความกตัญญูยังคงมีอยู่ในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

การอบรมสั่งสอนบุตร (Socialization)

การทำโทษ

พูดคุยทำความเข้าใจ 21 ราย พุดคุยตีสั่งสอน 12 ราย ตีสั่งสอน 6 ราย หักค่าขนมไม่ให้ 3 ราย หนึ่งทำให้กลัว รวม 3 ราย

กำหนดเวลาดูทีวี

ไม่บังคับ ไม่กำหนด 22 ราย ถึง 20.00 น. 10 ราย ถึง 23.00 น. 7 ราย ไม่กี่มาก 1 ราย ไม่ตอบ 1 ราย ยังเล็กอยู่ 2 ราย

การเที่ยวนอกบ้านเวลากลางคืน

ไม่อนุญาต 20 ราย แล้วยแต่เหตุผล 5 ราย ไม่บังคับ 7 ราย บุตรไม่เคยขอ 5 ราย ขอตามไปด้วย 1 ราย ไม่ตอบ 1 ราย บุตรยังเล็ก 4 ราย

การกินเหล้าสูบบุหรี่

ไม่อนุญาต 28 ราย ไม่บังคับตัดสินใจเอง 6 ราย ดูเหตุผล 2 ราย ไม่เคยขอ 2 ราย ยังเล็กอยู่ 4 ราย ไม่ตอบ 1 ราย

โอกาสในการพบกันพร้อมหน้าอย่างพร้อมเพียง

ทุกวันข้าวมือเย็น 35 ครอบครัว ทักวันเช้าเย็น 3 ครอบครัว อาทิตย์ละครั้ง 2 ครอบครัว ไม่พร้อมกันเลย 2 ครอบครัว ไม่ตอบ 1 ครอบครัว

การเลี้ยงดูบุตรเมื่อเล็ก 1-5 ขวบ

เลี้ยงด้วยตนเอง 31 ครอบครัว ให้พี่เลี้ยงช่วย 8 ราย ผู้ใหญ่ดูแลให้ 1 ราย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนมีความใกล้ชิดกับบุตรตนเอง โดยส่วนใหญ่เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง และยังมีโอกาสในการพบหน้ากันทุกวันตอนทานข้าวมือเย็น ในการอบรมก่อนข้างเข้มงวดกับบุตรของตนเองในเรื่องที่จะไปเที่ยวนอกบ้านหรือในการดื่มเหล้าสูบบุหรี่ แต่ก็ให้อิสระตามสมควรในกิจกรรมภายในบ้าน เช่นในการดู ทีวี

ความคาดหวังต่อบุตร

ในด้านอาชีพ

แล้แต่บุตร 26 ราย แพทย์วิสวะ 3 ราย ค้าขาย 3 ราย รับราชการ 2 ราย นักวิชาการ 2 ราย ให้ทำอาชีพอื่นที่มีใช้การค้า 5 ราย ไม่มีบุตร 1 ราย ไม่ตอบ 1 ราย

ในการรับช่วงงาน

แล้วแต่บุตร 21 ราย ให้ลูกชายคนโต 2 ราย ให้ลูกสาว 3 ราย ต้องการแต่ไม่กำหนดคนไหน 3 ราย ให้ลูกชายคนสุดท้าย 2 ราย ให้ลูกชายคนที่ 3 3 ราย ยังไม่ได้คิด 3 ราย

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความคิดความเชื่อเดิมที่จะให้กิจการแก่บุตรชายคนโตนั้น ไม่ใช่เสมอไป ในด้านอาชีพก็ให้อิสระแก่บุตรของตนเองมาก รวมทั้งผู้ที่ไม่อยากให้บุตรรับช่วงงานซึ่งมีถึง 5 รายด้วย

ในด้านความเชื่อและศาสนาของชาวจีน

การบวชนุตรชาย

อยากให้ลูกบวช ต้องการให้บวช และให้บวช รวม 29 ราย ให้บวชแล้ว 1 ราย ไม่จำเป็น 1 ราย ไม่มีลูกชาย 3 ราย ตามใจลูก 8 ราย ไม่ตอบ 1 ราย

การมีส่วนร่วมกิจกรรมของวัด

ทำบุญ ตักบาตร 25 ราย ไม่ค่อยได้ทำ 5 ราย ไม่ได้ไปเลย ไม่มีเวลา 13 ราย

การมีส่วนร่วมกิจกรรมศาลเจ้า

มีส่วนร่วมทำงานพิธีกรรมของศาลเจ้า 43 ราย

ข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ความเชื่อทางศาสนาพุทธได้ซึมซาบเข้าไปในความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน แสดงออกโดยให้ลูกชายตนเองบวชเรียน และส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด แต่ที่ไม่ไปร่วมมิใช่ปฏิเสธ แต่เป็นเพราะงานค้าขายทำให้ไม่มีเวลา แต่กับศาลเจ้าปึงเถ่ากงอันเป็นความเชื่อที่ใกล้ชิดกับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนแล้ว ชาวจุมชน โบ๊เบ๊ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมด

ประเพณีจีนในรอบปี

พิจารณาการปฏิบัติตามประเพณีจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนว่ายังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดหรือไม่ ระหว่างระยะเวลาที่อยู่ครอบครัวเดิม และ เมื่อแต่งงานมีครอบครัวใหม่ของผู้ให้สัมภาษณ์

	ครอบครัวเดิม	ครอบครัวปัจจุบัน
ตรุษจีน	43	43
สารทจีน	43	40
เซ็งเม้ง	32	27
ทิ้งกระจาด	18	12
ไหว้พระจันทร์	21	12
กินเจ	31	28
แซ่ฮิด	14	15

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเพณีจีนเช่น ตรีษจีน และสารทจีนซึ่งถือเป็นประเพณีสำคัญยังคงปฏิบัติอยู่ แต่ประเพณีอื่น ๆ การปฏิบัติเริ่มลดน้อยลงไป และจะมีแนวโน้มลดน้อยลงไปอีกในคนรุ่นต่อ ๆ ไป ถึงแม้พิธีเซซิดจะปฏิบัติมากขึ้น 1 ราย แต่ผู้ปฏิบัติทั้งครอบครัวเดิมและปัจจุบันก็ปฏิบัติไม่ถึงครึ่งของจำนวนทั้งหมด

การแบ่งมรดก

ลักษณะของครอบครัวจีนก็คือการแบ่งมรดกให้กับบุตรชายเท่า ๆ กัน บุตรคนโตอาจได้มากกว่าบ้าง ๆ เล็กน้อย การสืบอำนาจจากบิดาก็จะมีต่อไปในคนรุ่นลูก ส่วนบุตรสาวแทบจะไม่ได้เลย แต่ในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน จากการวิจัยพบว่า

แบ่งให้บุตรชาย-หญิง เท่ากัน	25	ราย
ให้บุตรชายมากกว่าหญิง	6	ราย
แล้วแต่เหมาะสม	1	ราย

จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ไม่ได้เป็นไปตามแบบฉบับของครอบครัวจีน แต่มีลักษณะใกล้เคียงไปทางครอบครัวไทยที่จะให้มรดกแก่บุตรชาย-หญิงเท่ากันคือลักษณะ bilateral descent สิ่งที่ตามมาคือ สถานะของหญิงไทยเชื้อสายจีนก็ได้รับผลจากลักษณะ bilateral descent นี้ตามไปด้วย จะมีสถานะสูงขึ้นกว่าครอบครัวจีนสมัยเดิม ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมมากขึ้น

ความสามารถทางด้านภาษาจีนของผู้ให้สัมภาษณ์

พูด ฟัง เขียน ได้พอควร	1	ราย	พูดฟังเขียน ได้เล็กน้อย	3	ราย
พูด ฟัง ได้พอควร	23	ราย	พูดฟัง ได้เล็กน้อย	6	ราย
พูด ฟัง เขียน ไม่ได้เลย	9	ราย			
ไม่ตอบ	1	ราย			

การให้การศึกษาภาษาจีนแก่บุตรชายหญิง

ไม่ได้ให้เรียนเลย 34 ราย สอนด้วยตนเอง 2 ราย ให้เรียนอยู่ 2 ราย อื่น ๆ 5 ราย

จากข้อมูลนี้ แสดงให้เห็นว่า ความรู้ด้านภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนกำลังจะหมดไปจากนโยบายที่เคร่งครัดนับแต่สมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงครามที่เคร่งครัดในการศึกษาภาษาจีนของลูกจีนในไทย ในปัจจุบันลูกหลานชาวจีนก็ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องภาษาจีนมากนัก แต่กลับไปเรียนในโรงเรียนไทยที่มีชื่อเสียงแทน เช่น วัดเทพศิรินทร์ เป็นต้นแทน

ความสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวชุมชน

การติดต่อระหว่างร้านค้าด้วยกันตามลักษณะต่าง ๆ

ต่างคนต่างทำ 28 ราย เล่นโต๊ะแชร์ 3 ราย ติดต่อการค้าอยู่ 7 ราย ติดต่อน้อยมาก 5 ราย

การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสมาคมโบ้เบ๊

มีส่วนร่วมเมื่อมีงานบุญหรืองานศพ 20 ราย ไม่ได้ร่วมเลย 21 ราย ไม่ตอบ 2 ราย
การมีส่วนร่วมในงานบรรเทาสาธารณภัย

มีส่วนร่วมในการฝึกดับเพลิง 18 ราย ไม่ได้ร่วมเลย 24 ราย ไม่ตอบ 1 ราย

จากข้อมูลดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนต่างมีอิสระต่อกันมาก ไม่ค่อยได้ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ทั้งกับชาวชุมชนเอง กับสมาคม หรือ กับการบรรเทาสาธารณภัย ชุมชนโบ้เบ๊จึงมีลักษณะชุมชนแบบ heterogeneous คนในชุมชนมีลักษณะการคบหาแบบหลากหลาย ไม่ค่อยได้ผูกพันกันมากนัก

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนกับสมาคมแซ่

มีส่วนร่วมทำงานสมาคมแซ่ 3 ราย ไม่ได้มีส่วนร่วมทำงานสมาคมแซ่เลย 40 ราย
การติดต่อกับญาติที่ประเทศจีน

ไม่ได้ติดต่อเลย 31 ราย เคยแวะเยี่ยม 2 ราย ยังติดต่ออยู่ 9 ราย

ข้อมูลนี้ แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนไม่ได้ผูกพันกับสมาคมแซ่เดิมของตนเองเลย รวมทั้งเริ่มห่างเหินจากประเทศจีนที่บิดามารดาของตนเองจากมา ไม่ได้มีจิตสำนึกที่จะติดต่อกับสมาคมและประเทศจีนอีกต่อไป คงอยู่ในประเทศไทยและกลมกลืนกลายเป็นพลเมืองไทยในคนรุ่น ต่อ ๆ ไป ในลักษณะถูกผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมไป (assimilation)

การทดสอบสมมุติฐาน

จากผลการวิจัยที่ได้รับเมื่อนำมาตรวจสอบกับสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้จะ ได้ผลดังนี้คือ

1. ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย (extended family) ไม่ยอมรับ เหตุผลคือ ตั้งแต่ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 1 แล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว
2. ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนมีลักษณะ Patrilineal descent สามีมีอำนาจเด็ดขาด สืบสกุลโดยฝ่ายชาย

ยอมรับแต่ไม่ทั้งหมด ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนมีลักษณะ Patrilineal descent จริงแต่ไม่ให้เด็ดขาด ฝ่ายภรรยาสามารถออกความคิดเห็นในเรื่องทั่วไปได้

3. ภายหลังการแต่งงานฝ่ายหญิงจะไปอยู่ครอบครัวสามี Patrilocal
 ไม่ยอมรับ เหตุผลคือ ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ ภายหลังการแต่งงานจะอยู่ต่างหาก neolocal แม้บางครอบครัวจะใช้เวลาอยู่กับครอบครัวสามีระยะหนึ่ง แต่ภายหลังก็จะออกมาอยู่ต่างหาก
4. ลูกชายคนโตจะเป็นผู้รับช่วงงานของครอบครัวต่อไป
 ไม่ยอมรับ เหตุผลคือ ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนไม่ได้กำหนดให้ผู้ใดรับช่วงงานอย่างตายตัว ความคาดหวังของหัวหน้าครอบครัวที่จะให้ผู้ใดรับช่วงงานมีลักษณะหลากหลาย
5. การแบ่งมรดกในครอบครัว จะให้เฉพาะบุตรชายอย่างเท่าเทียมกัน
 ไม่ยอมรับ เหตุผลคือ ส่วนใหญ่จะให้มรดกแก่ชายหญิงเท่าเทียมกัน มีลักษณะ Bilateral แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมไทยที่มีต่อชาวไทยเชื้อสายจีน
6. ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคง พูด ฟัง เขียน ภาษาจีน และให้การศึกษาภาษาจีนแก่บุตรของตนเอง
 ไม่ยอมรับ จากผลการวิจัย ชาวไทยเชื้อสายจีนที่พูด ฟัง เขียน ได้พอควรมีน้อยมาก ที่มากที่สุดได้แก่ พูด และฟังได้พอควรเท่านั้น ส่วนการให้การศึกษาแก่บุตรของตนเองนั้น ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้ให้การศึกษาเลย แสดงว่าคนไทยเชื้อสายจีนในคนรุ่นต่อไปก็ลืมภาษาจีนดั้งเดิมของตน ถูกผสมกลมกลืนกับสังคมไทยส่วนใหญ่ไป (assimilation)
7. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการติดต่อที่ใกล้ชิดกับสมาคมชาวจีนในพื้นที่ มีลักษณะ homogeneous
 ไม่ยอมรับ เหตุผลคือ จากผลการวิจัย การติดต่อระหว่างกันของชาวชุมชนมีน้อยมาก ต่างคนต่างทำการค้าของตนไป การติดต่อกับสมาคมในพื้นที่จากผลการวิจัย ครั้งหนึ่งเท่านั้นที่ติดต่อเมื่อมีงานบุญหรืองานศพมา อีกครั้งหนึ่งไม่ได้ติดต่อเลย ดังนั้นชุมชน โบ้เบ้จึงมีลักษณะ heterogeneous
8. ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงติดต่อกับสมาคมแซ่ของตนและยังคงติดต่อกับญาติที่ประเทศจีนอย่างสม่ำเสมอ
 ไม่ยอมรับ เหตุผลคือ ชาวไทยเชื้อสายจีนเกือบทั้งหมดที่ทำการสอบถามไม่ได้ติดต่อกับสมาคมแซ่ของตนเองเลย และกับญาติที่ประเทศจีนก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่ไม่ได้ติดต่อเลย มีที่ติดต่อแต่น้อยมาก แสดงให้เห็นว่า สังคมชาวไทยเชื้อสายจีนไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสมาคมแซ่ของตนเองในการดำรงชีวิต หรือปกป้องผลประโยชน์ของตนตามที่ Skinner ได้เคยเขียนไว้ และกับญาติที่ประเทศจีนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ติดต่ออีก อาจเนื่องจากความห่างเหินจากคนรุ่นที่ 1 เมื่อมาถึงคนรุ่นที่ 2 เป็นต้น ไปจึงเริ่มเหินห่างจากประเทศแม่เดิมของตนเอง รวมทั้งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องติดต่ออีกต่อไป
9. คนไทยเชื้อสายจีนยังคงปฏิบัติประเพณีจีนในรอบปีอย่างเหนียวแน่น

ไม่ยอมรับ จากผลของการวิจัยพบว่าในครอบครัวคนจีนรุ่นที่ 1 การปฏิบัติก็ได้ลดหย่อนลงมาแล้ว ยิ่งเมื่อคนรุ่นที่ 2 เป็นหัวหน้าครอบครัว การปฏิบัติก็ได้มีจำนวนลดน้อยลงแทบทุกประเพณี ที่เห็นได้ชัดคือพิธีงเด็ก อันเป็นพิธีที่สำคัญที่ทำให้กับญาติผู้ใหญ่เมื่อเสียชีวิต ในครอบครัวเดิมปฏิบัติ 31 ครอบครัว แต่ครอบครัวปัจจุบันปฏิบัติเพียง 19 ครอบครัวเท่านั้น ลดน้อยลงไป 12 ครอบครัว แต่ทั้งนี้ยกเว้นประเพณีตรุษจีนที่ยังคงปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น

10. สถานะของหญิงในสังคมไทยเชื้อสายจีนต่ำกว่าชาย

ไม่ยอมรับ เนื่องจากเหตุผลคือ ไม่ว่าในเรื่องการแบ่งมรดก การรับช่วงงานของครอบครัว ในด้านการศึกษา ไม่ได้แตกต่างจากฝ่ายชายเลย โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาพยายามถามถึงความเท่าเทียมในการให้การศึกษ แต่ผลการศึกษาคือไม่ได้แตกต่างจากพี่น้องชายในครอบครัวนั้น ๆ เลย แสดงให้เห็นถึงลักษณะ Bilateral ที่เห็นได้จากการแบ่งมรดก ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า สถานะของหญิงในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ไม่ได้แตกต่างจากชายเหมือนกับในสังคมไทยทั่วไป

จากการทดสอบ ยอมรับเพียง ข้อ 2 นอกจากนั้นไม่ยอมรับทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนได้เปลี่ยนแปลงไปจากข้อเขียนที่ได้เคยเขียนไว้ของ Baker ที่อ้างต้นแบบครอบครัวจีนอย่างสิ้นเชิงและทั่วด้าน มีเพียงการยอมรับข้อ 2 แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวชาวจีนยังคงมีลักษณะ Patrilineal descent อยู่แต่ไม่ใช่เด็ดขาด เท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการผสมกลมกลืน (assimilation) จากสังคมไทยอย่างเต็มที่ จากลักษณะพึ่งพากันของชาวจีน การติดต่อกับสมาคมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาวจีนเอง การยังติดต่อกับผูกพันกับญาติที่ประเทศจีน นั้นได้สูญหายไป กลายเป็นสังคมที่มีลักษณะ Heterogeneous อาจเป็นไปได้ว่าสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันได้ปักหลักมั่นคงแล้วในสังคมไทย ไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจครอบครัว การศึกษาที่ได้รับสูงขึ้น สถานะทางสังคมที่ได้รับจากสังคมภายนอกว่าเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์จากการได้รับสัญชาติไทย ในคนรุ่นที่ 2 ชื่อ นามสกุล ก็เป็นไทย ทำให้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพากันอีกต่อไปแล้วก็เป็นได้

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ชุมชน ไบเบีได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมของคนที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ขาดการศึกษา มีครอบครัวขนาดใหญ่ ไร้ความมั่นคง กลายเป็นสังคมที่มีการศึกษาสูง ขนาดครอบครัวเล็กลง ครอบครัวมีความมั่นคงสูง ประกอบอาชีพมั่นคง มีความมั่นใจต่ออนาคตของตนเอง จึงเป็นสังคมเชื้อชาติ (ethnic group) ที่มีลักษณะทันสมัย (Modernization) สามารถปรับตัว (adaption) ต่อสังคมไทยได้ภายในคนเพียง 1 รุ่นเท่านั้น มีศักยภาพที่จะขยายตลาดของตนไปภูมิภาคโดยขั้นปายที่มีชื่อ “ไบเบี” อยู่ด้วย ยิ่งกว่านั้นยังขยายตลาดไปสู่สากลด้วยการประชาสัมพันธ์ ทางด้านเครือข่ายสารสนเทศ โดยเปิดเวบไซด์ของตนเองขึ้นมา

สังคมที่มีความมั่นคง มีความมั่นใจในตนเองสูงเช่นนี้แม้จะเป็นสังคมที่ทันสมัย ที่มีลักษณะ Heterogeneous ก็ตาม บ่อมจะต้องตั้งอยู่บนโครงสร้างสังคมที่มั่นคง เมื่อพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนไบบี๋แล้ว กล่าวได้ว่าประกอบด้วยสถาบันหลักของชุมชน 3 สถาบันนั้นคือ

1. สถาบันความเชื่อ อันเป็นความเชื่อและศรัทธาในศาลเจ้าปึงเถ่ากง และกรรมการศาลเจ้าที่ถูกคัดเลือกให้ทำหน้าที่รับใช้เจ้าและเป็นตัวแทนของศาลเจ้าในการเชื่อมโยงกับสถาบันศาสนาคือวัดบรมนิวาสในการเผยแพร่กิจกรรมของวัด แม้ชาวไทยเชื้อสายจีนจะห่างจากการติดต่อกับประเทศจีนหรือเริ่มลืมเลือนภาษาจีนเดิมของตนเองไปแล้วก็ตาม แต่ความเชื่อในศาลเจ้ายังคงมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง กรรมการศาลเจ้าเองในระดับหนึ่งก็ถือว่าเป็น “ผู้ใหญ่” ที่คนในชุมชนให้ความนับถือและมักจะเป็นผู้ที่รู้แจ้งในประเพณีด้านต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน หรือ งานศพ เป็นสถาบันที่เป็นศูนย์กลางที่ทำให้ชาวชุมชนยังคงมีลักษณะบูรณาภาพภายในชุมชน เนื่องจากแต่ละคนก็สำนึกกว่าเรานับถือ “เจ้า” องค์กรเดียวกัน

2. สถาบันศาสนา วัดบรมนิวาสถือได้ว่าเป็นตัวแทนสถาบันศาสนาซึ่งเกิดมาคู่กับชุมชนบริเวณไบบี๋ที่เรียกว่าตลาดเก่าที่ตั้งอยู่บนที่ดินของวัด ชุมชนได้อาศัยที่ดินของวัดในการตั้งบ้านเรือนประกอบอาชีพโดยจ่ายค่าเช่าในราคาที่ไม่เป็นปัญหากับชุมชนเลย ได้อาศัยวัดในการประกอบกิจการทางศาสนาเช่น ทำบุญตักบาตร หรืองานพิธีอื่น ๆ ขณะเดียวกันวัดก็ได้พึ่งพิงชุมชนในการบริจาคเงินเพื่อรองรับกับค่าใช้จ่ายของวัดเอง พึ่งพิงชุมชนในการทำความสะอาด และพึ่งพิงในการประชาสัมพันธ์งานพิธีต่าง ๆ การพึ่งพิงกันเช่นนี้ทำให้วัดไทยกับชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น

3. สถาบันทางสังคมเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่า “สมาคมชาวไบบี๋” ทำหน้าที่เป็นตัวแทนทั้งสถาบันสังคม และเศรษฐกิจ เนื่องจากสมาคมมีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่มีกิจกรรมต่อเนื่องประจำ นั่นคือการประชาสัมพันธ์สินค้าของสมาชิกให้กับชาวชุมชนและคนภายนอกได้ทราบ ตัวสมาคมตั้งอยู่ใจกลางชุมชนเป็นที่พักผ่อนพุดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารของชาวชุมชน รวมทั้งการแจ้งข่าวพิธีแต่งงาน หรืองานศพ และงานวัดให้ชาวชุมชนทราบ รวมทั้งงานป้องกันสาธารณภัยภายในชุมชน เป็นตัวแทนของชาวชุมชนในการบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ให้กับท้องถิ่นยากจน เป็นตัวแทนของชาวชุมชนในการก่อตั้งศูนย์ข่าวสารเพื่อขยายตลาดไปยังตลาดต่างประเทศ จัดทำเวบไซด์ประชาสัมพันธ์ตลาดไบบี๋ให้เป็นตลาดสากล

สถาบันทั้ง 3 เป็นสถาบันที่ทำให้ชุมชนมีโครงสร้างที่แข็งแรง แม้สภาพการณ์ในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ผู้คนที่เข้ามาในชุมชนมีมากขึ้น ผู้คนหลากหลายขึ้น ทั้งมาจากภูมิภาคหรือต่างประเทศก็ตาม แต่ความเชื่อติดต่อสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวแม้จะลดน้อยลงแต่ก็ยังเป็นสถาบันหลักที่มีความมั่นคง เป็นตัวแทน เป็นที่ยึดเหนี่ยว เป็นสัญลักษณ์ให้กับชาวชุมชนยึดเหนี่ยวได้

ชุมชนโบ๊เบ๊กับการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีน

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยชุมชนโบ๊เบ๊ พอที่จะพิจารณาถึงอัตลักษณ์ที่ชาวชุมชนโบ๊เบ๊ที่เป็นลูกและหลานของชาวจีนที่ได้อพยพมาสู่ประเทศไทยยังคงรักษาอยู่ ได้แก่

ในการจัดพิธีแต่งงาน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงการจัดพิธีแต่งงานว่าได้จัดตามแบบประเพณีจีน มีการสู่ขอ มีการไหว้ผู้ใหญ่ ตามแบบธรรมเนียมจีน

ในด้านครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและทำการค้าหารายได้ ส่วนภรรยาส่วนใหญ่ทำหน้าที่แม่บ้านและค้าขาย ลักษณะดังกล่าวพิจารณาได้ว่าครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนยังคงมีลักษณะ Patrilineal descent ที่บิดาเป็นใหญ่ในครอบครัวอยู่ แต่ลักษณะดังกล่าวไม่ใช่ลักษณะอำนาจเด็ดขาดที่สามีมี เนื่องจากภรรยามีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษามากขึ้น

ครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ แม้จะเป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพค้าขายที่มีแต่ความเร่งรีบ แต่ในชีวิตประจำวันสมาชิกครอบครัวมีการพบปะสังสรรค์ค่อนข้างบ่อยกล่าวคือ ส่วนใหญ่พบปะกันในเวลาอาหารเย็น นอกจากนั้น ในด้านการเลี้ยงดูบุตรเมื่อยังเล็กนั้น ก็เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนน้อยเท่านั้นที่จ้างพี่เลี้ยงในการเลี้ยงดู แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนค่อนข้างที่จะดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะเมื่อบุตรเติบโตขึ้นมาแล้ว ในด้านการออกนอกบ้านในเวลากลางคืนค่อนข้างที่จะเข้มงวดเมื่อเทียบกับกิจกรรมภายในบ้านที่ค่อนข้างปล่อยอิสระ เช่นการดูทีวี เป็นต้น

ในด้านความเชื่อ คนไทยเชื้อสายจีนในโบ๊เบ๊ ยังคงดำรงอัตลักษณ์ในด้านความเชื่อที่มีต่อศาลเจ้าจีน เป็นความเชื่อที่ค่อนข้างแน่นแฟ้น เนื่องจากทุกครอบครัวมีส่วนร่วมในพิธีกรรมศาลเจ้าที่จัดขึ้นทุกปี ด้วยการทำบุญและบริจาคสิ่งของ ในพิธีดังกล่าวชาวบ้านจะขอความคุ้มครองให้กับครอบครัว สุขภาพ และด้านการค้า นอกจากนั้นในเขตบริเวณศาลเจ้าหนึ่ง ๆ ทุกครอบครัวยังมีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริหารดูแลศาลเจ้าในพื้นที่นั้น ๆ โดยการคัดเลือกจากกรรมการศาลเจ้าเดิมให้เป็นกรรมการศาลเจ้าใหม่ซึ่งหมายถึง นอกจากในด้านความเชื่อซึ่งเป็นพื้นฐานแล้วยังรวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอีกด้วย สถาบันศาลเจ้านับเป็นสถาบันที่ยังคงดำรงอยู่ต่อไปอีกนานเท่านาน

ในด้านพิธีกรรม เมื่อดูการปฏิบัติพิธีกรรมในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติในครอบครัวเดิม และครอบครัวตนเองหลังจากแต่งงานแล้วจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติลดน้อยลง แต่ก็มีพิธีกรรมที่ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่ลดน้อยลงเลย ซึ่งได้แก่ ตรุษจีน หรือวันขึ้นปีใหม่ของจีน ที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อมาแม้ในครอบครัวปัจจุบันของผู้ให้สัมภาษณ์ รองลงมาได้แก่ สารทจีน ซึ่งเป็นพิธีที่ใหญ่รองจากตรุษจีน การดำเนินการสืบทอดประเพณีที่มั่นคงเช่นนี้ยังคงเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนไม่เสื่อมคลาย

ชุมชนโบ๊เบ๊กับการเปลี่ยนแปลงและการผสมผสาน

ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 และ เป็นผู้ที่มีการศึกษาจบชั้นมัธยมต้นและปลาย และบางรายมีการศึกษาถึงปริญญาตรีและโท นับได้ว่ามีการศึกษาสูงกว่ารุ่นที่ 1 ซึ่งเป็นรุ่นบิดามารดาซึ่ง ศึกษาน้อยกว่า เป็นรุ่นบุกเบิกต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงชีพ ด้วยการศึกษที่สูงขึ้นเช่นนี้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในให้กับครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอาจพิจารณาได้จากสิ่งต่อไปนี้คือ

ด้านครอบครัว ชาวจีนในอดีตเมื่อพิจารณาไม่ว่าจากขนาดหรือลักษณะครอบครัวชายที่มีขนาดใหญ่คือมีสมาชิกมากดังที่ เช่น Baker ได้กล่าวพรรณนาไว้ แต่จากการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบครอบครัวเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์กับครอบครัวปัจจุบันก็พบว่า ครอบครัวเดิมส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดใหญ่คือมีสมาชิกมาก ส่วนครอบครัวปัจจุบันก็ยังคงเป็นครอบครัวเดี่ยวแต่มีขนาดเล็กลงเมื่อดูจากจำนวนสมาชิก นับเป็นความเปลี่ยนแปลงของลักษณะและขนาดครอบครัวชาวจีนจากอดีตสู่ปัจจุบันที่เห็นได้ชัดเจน และเมื่อแต่งงานแล้วส่วนใหญ่จะออกไปตั้งครอบครัวใหม่ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า neolocal ลักษณะครอบครัวเช่นนี้เป็นไปตามแนวความคิดของความทันสมัยที่กล่าวว่า ครอบครัวในสังคมอุตสาหกรรมจะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก และเมื่อแต่งงานก็จะแยกครอบครัวของตนเองออกไป

ในด้านคู่ครอง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้อิสระกับบุตรของตนในการเลือกคู่ครองว่าไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ดังนั้น จากจุดนี้จะเห็นได้ว่าในด้านการแต่งงาน ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นต่อไปจะถูกผสมผสานจากสังคมไทยรอบด้านมากขึ้น

ในด้านการอบรมเลี้ยงดู ในการลงโทษ จะใช้วิธีการพูดคุยเป็นส่วนใหญ่ อันเป็นลักษณะทั่วไปของครอบครัวชนชั้นกลาง(ซึ่งต่างจากชนชั้นล่าง) แม้จะเข้มงวดทางด้านการออกนอกบ้านยามวิกาลหรือสิ่งมีเงินมา แต่ก็ให้อิสระแก่บุตรของตนในการทำกิจกรรมภายในบ้าน ในเรื่องอาชีพก็ให้อิสระแก่บุตรของตนในการเลือกประกอบอาชีพไม่จำเป็นที่จะต้องรับช่วงอาชีพของบิดามารดาต่อ บางครอบครัวกลับส่งเสริมให้บุตรของตนทำอาชีพอื่นที่มีใช้การค้า แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติการรับช่วงงาน และในด้านอาชีพของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในอนาคตว่า ในคนรุ่นลูกคือรุ่นต่อไป การรับช่วงงานอาจไม่มีผู้รับช่วงและอาชีพของสมาชิกครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงไปตามความถนัดของแต่ละคน

ในด้านภาษาอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละเชื้อชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่าตนเองพอที่จะพูดและฟังภาษาจีนรู้เรื่อง แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนได้ ยิ่งในรุ่นลูกแล้วส่วนใหญ่ไม่ได้ให้การศึกษาภาษาจีนเลย สิ่งนี้นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าศึกษา เนื่องจากชุมชนจีนโดยทั่วไปจะลักษณะอัตลักษณ์ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาจีน โดยให้การศึกษาภาษาจีนแก่ลูกหลานของตน แต่ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในไทยไม่ได้รักษาสิ่งนี้ไว้ ในทางตรงข้ามกลับส่งบุตรหลาน

ของตนเข้าเรียน โรงเรียนไทย หรือโรงเรียนที่สอนภาษาอังกฤษที่มีชื่อเสียงแทน อัดลักษณะทางด้านภาษาได้รับอิทธิพลจากสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นผลทำให้ลูกหลานชาวจีนลืมภาษาของตนเองไป

ความสัมพันธ์ภายในชุมชน จากครอบครัวที่ศึกษา เมื่อดูจากพื้นเพเดิมของคู่สมรสในชุมชน จะเห็นได้ว่าคู่แต่งงานมีพื้นเพเดิมมาจากภายนอกค่อนข้างมาก คู่ที่แต่งงานที่มีพื้นเพจากชุมชนตนเอง นั้น ไม่มีเลขแม่แต่คู่เดียว เมื่อคุณลักษณะการติดต่อระหว่างร้านค้ากันเองภายในชุมชนจะมีลักษณะต่างคนต่างทำ หรือการร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่นการป้องกันสาธารณภัย ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะสมัครใจ แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีลักษณะเปิด ความสัมพันธ์ภายในชุมชนมีลักษณะ Heterogeneity ซึ่งไม่เหมือนกับสิ่งที่ Skinner ได้เคยกล่าวว่า ความสัมพันธ์ภายในชุมชนจีนในไทยจะมีลักษณะแน่นแฟ้นซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจเป็นไปได้ตามเงื่อนไขในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ กล่าวคือเป็นช่วงที่รัฐบาลไทยเข้มงวดในเรื่องความคิดทางการเมืองกับชาวจีนในไทยซึ่งถือว่าอยู่ในลักษณะที่ล่อแหลมต่อรัฐในด้านความมั่นคง แต่ปัจจุบันเงื่อนไขดังกล่าวหมดสิ้นไปแล้วกับอดีต

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับชุมชนจีนภายนอก จะมีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ภายในชุมชน กล่าวคือ คนในชุมชนโบ๊เบ๊โดยส่วนใหญ่ไม่ได้ติดต่อกับญาติที่ประเทศจีนอีกต่อไป แม้แต่การประชุมสมาคมแซ่ของแต่ละครอบครัวซึ่งจะจัดขึ้นในแต่ละปี ก็ไม่ได้เข้าร่วม แสดงให้เห็นถึงการเหินห่างจากแหล่งวัฒนธรรมเดิมของตนคือ ประเทศจีนหรือ ตัวแทนของชาวจีนในไทยซึ่งได้แก่สมาคมแซ่ สิ่งนี้อาจพิจารณาได้เป็นหลายประการ เช่น อาจพิจารณาได้ว่า ชุมชนไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงประเทศแม่ของตนเองอีกต่อไป ดังเช่นในอดีตซึ่งชาวจีนในไทยยังต้องติดต่อกับญาติของตนไม่ว่าด้วยการส่งเงินกลับประเทศหรือการเขียนจดหมาย หรือเมื่อถูกเนรเทศกลับ เป็นต้น สิ่งนี้ทำให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ปักหลักในสังคมไทยอย่างมั่นคง การติดต่อ (communication) กับญาติในประเทศจีน หรือ การติดต่อกับสมาคมแซ่ กลายเป็นหน้าที่ (function) ที่เป็นส่วนเกินหรือไม่จำเป็นอีกต่อไป หรือไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญอีกต่อไป

ประเพณีในรอบปี จากการเปรียบเทียบการปฏิบัติประเพณีในรอบปีระหว่างครอบครัวเดิมและครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า ครอบครัวปัจจุบัน การปฏิบัติได้ลดน้อยลงในทุกครอบครัว ยกเว้น ตรุษจีน สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตว่า ในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นต่อไป ประเพณีจีนที่ปฏิบัติอยู่จะเหลือผู้ปฏิบัติน้อยลงเพียงใด

สิทธิเท่าเทียมระหว่างเพศชายหญิง โดยทั่วไปหญิงในสังคมชาวจีนจะสถานะที่ต่ำกว่าชาย แต่ในสังคมไทยชาวไทยเชื้อสายจีน ได้ให้ความเท่าเทียมกับเพศหญิงทั้งนี้ดูได้จากการแบ่งมรดก ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ตอบว่า การแบ่งมรดกจะให้เท่ากันระหว่างชายและหญิง ส่วนน้อยเท่านั้นที่จะให้บุตรชายมากกว่าหญิง ในด้านการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ครอบครัวได้ให้การศึกษาเท่ากันทั้งชายและหญิง แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ อันเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นไปในแนวโน้มของสังคมทันสมัยที่มีความเท่าเทียมกันในสิทธิและหน้าที่ของไม่ว่าทั้งเพศชายและหญิง

ความเชื่อในด้านศาสนาพุทธ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าชาวจีนมีความเชื่อมั่นในความเชื่อในศาลเจ้าจีน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศาลเจ้า แต่ในความเชื่อทางด้านศาสนาพุทธ แม้ครอบครัวจะ ชู่งด้วยภารกิจ กิจการค้าขายมากก็ตาม แต่ประมาณครั้งหนึ่งก็ยังปฏิบัติศาสนากิจ เช่น ประมาณครั้ง หนึ่งยังคงตักบาตร หรือ ทำบุญ และในด้านการสืบทอดศาสนา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ตอบว่า อดยาก หรือต้องการให้บุตรชายของตนเองบวช สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าชาวไทยเชื้อสายจีนมีความ ต้องการเช่นเดียวกับชาวไทยส่วนใหญ่ที่ต้องการให้บุตรชายของตนเองบวช ซึ่งนับเป็นอีกแนว โนม์ที่เห็นได้ชัดของการผสมผสานของสังคมไทยที่มีต่อสังคมชาวจีนในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

บทที่ 8

ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยเรื่องครอบครัวและชุมชนคนไทยเชื้อสายจีน โบ๊เบ๊นั้น สิ่งที่คิดว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคอย่างมากในการทำวิจัยก็คือ

1. พื้นที่วิจัย เรื่องจากชุมชนโบ๊เบ๊ เป็นย่านการค้าที่ผู้คนต้องทำงานแข่งกับเวลา ดังนั้น มักจะได้รับการตอบปฏิเสธจากผู้ให้สัมภาษณ์ว่าไม่มีเวลา ไม่สะดวก หรืออะไรก็แล้วแต่ที่ไม่ต้องเสียเวลากับสิ่งที่ไม่จำเป็น สิ่งนี้ทำให้การวิจัยครั้งนี้ประสบกับปัญหาเป็นอย่างมาก แต่ก็เป็นความโชคดีที่ครอบครัวตัวอย่าง 43 ครอบครัวได้ให้โอกาสและเวลาแก่การวิจัย และจากการสัมภาษณ์เจาะลึก 6 ครอบครัวทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นในแต่ละครอบครัว ในการนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการเขียนเขียนและสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม จึงทำให้ได้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดและถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนผังเครือญาติซึ่งต้องใช้เวลาในการสอบถามพอควร นอกจากนั้นเมื่อเขียนดูแล้วยังจะต้องไปให้ครอบครัวนั้น ๆ อ่านทบทวนดูว่าถูกต้องหรือไม่ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกครอบครัวที่ให้ความร่วมมือมา ณ. โอกาสนี้
2. ในการเลือกเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ จะต้องพยายามเลือกผู้ที่เป็นตัวแทนของชุมชนให้ได้มากที่สุด และกระจายไปยังกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด แต่ผลลัพธ์จากความพยายามของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยก็ทำให้ได้ตัวแทนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่พื้นที่ชุมชน ซึ่งน่าจะเป็นตัวแทนชุมชนได้ แต่เนื่องจากมีอุปสรรคจากหัวข้อที่ 1 ทำให้การเลือกเป้าหมายยังคงพยายามให้ได้ดีที่สุด
3. หัวข้อที่จะถาม เนื่องจากอุปสรรคที่เกิดจากหัวข้อที่ 1 ดังนั้นปัญหาที่จะถามต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าถามเรื่องอะไร เป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดและตอบได้ตรงคำถามมากที่สุดซึ่งจะทำให้เสียเวลาน้อยที่สุด เนื่องจากคำถามของการวิจัยครั้งนี้ค่อนข้างจะเป็นเรื่องภายในครอบครัวที่มีลักษณะส่วนตัวมาก มีคำถามหลายข้อที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อยากจะตอบ เช่น คำถามในเรื่องระดับการศึกษาของบิดามารดา หรือของผู้ให้สัมภาษณ์เอง เป็นต้น ดังนั้นหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวกับครอบครัว และต้องใช้เวลาในการสอบถามไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงนี้ ทำให้หลายครอบครัวปฏิเสธการให้สัมภาษณ์
4. ระยะเวลาในการทำวิจัยซึ่งมีเพียง 1 ปี ทำให้ไม่อาจที่จะสังเกตการณ์ประเพณีในรอบปีของชุมชนได้อย่างพอเพียง การสังเกตการณ์ทำได้แต่เพียงคูพิธีกรรมของศาลเจ้าปึงเถ่ากงเท่านั้น ถ้ามีเวลามากขึ้นการสังเกตการณ์ก็จะทำได้มากขึ้น
5. ในการวิจัยชุมชนเชื้อสายจีน ผู้วิจัยควรที่จะเตรียมพร้อมในเรื่องข้อมูลพื้นฐานในเรื่องชาวไทยเชื้อสายจีน ในเรื่องชุมชนที่จะศึกษา เพื่อที่จะได้มีฐานความรู้เพื่อประกอบในการกำหนดหัวข้อวิจัย ในการตั้งคำถาม เพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน

6. สถานะของผู้ทำวิจัย เนื่องจากชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันเป็นผู้ที่มีการศึกษา และจากประวัติศาสตร์ที่ชาวจีนรุ่นบิดามารดามีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดจากรัฐ ทำให้เมื่อเวลาสัมภาษณ์จะถูกซักถามจากผู้ให้สัมภาษณ์ถึงสถานะ และจุดมุ่งหมายในการทำวิจัย ดังนั้น ในการทำวิจัยจะต้องแสดงสถานภาพให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับรู้ก่อนเป็นเบื้องต้นไม่ว่าสถาบันที่สังกัด หรือตำแหน่งงาน รวมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย มิเช่นนั้นอาจไม่ได้รับความร่วมมือ ชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นจากในประวัติศาสตร์นอกจากมีความระแวงระวังในเรื่องความคิดทางการเมืองซึ่งยังคงหลงเหลือในความรู้สึทึ่กของคนรุ่นปัจจุบันแล้ว ในย่านการค้าที่มีการแข่งขันสูงเช่นนี้ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์คงต้องระวังการให้ข้อมูล ดังนั้นผู้ทำวิจัยจะต้องแสดงตนให้เป็นที่ทราบก่อน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกื้อ วงศ์บุญสิน. 2536. *ประชากรกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขจัดกับ บุรุษพัฒน์. 2517 *ชาวจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- . 2518 *ชนกลุ่มน้อยในไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- งามพิศ สัตย์สงวน. 2543. *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : รามการพิมพ์
- ด้วน ลิเซิง, ตปนีย์ พรหมภัทร, บุญยิ่ง ไร่สุขศิริ, วุทธิ น้อยพิทักษ์. 2540. *บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันตก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- เนรัญญ์ ศิริจันทร์. [ม.ป.ป]. *โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย-จีนและเขตสัมพันธ์วงศ์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเขตสัมพันธ์วงศ์.
- ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ. 2535. *ระบบเครือญาติและการจัดระเบียบทางสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรรณี บัวเล็ก. 2542 *กุสึตากรกับประวัติศาสตร์แรงงานไทย*. กรุงเทพฯ : ค่านสุทธการพิมพ์.
- สกินเนอร์ จี วิลเลียม. 2529. *สังคมจีนในประเทศไทยประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์*. โดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ(บรรณาธิการ). มุลินธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ จันทวานิช และคนอื่น ๆ. 2534. *ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและในภูมิภาคเดนมาร์กที่เฉาซัน สมัยที่หนึ่ง ทำเรืออ่าวหลิน(2310-2393)*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . 2539. *ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและในภูมิภาคเดนมาร์กที่เฉาซัน สมัยที่สอง ทำเรือซ่านโถว ค.ศ. 1860-1949 (พ.ศ. 2403-2492)*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร ปิติพัฒน์. 2525. การเปลี่ยนแปลงครอบครัวจีนในประเทศไทย. *วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา*. 1 (1). : 117-131
- อมรา พงศาพิชญ์. 2542 *ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการพัฒนา: กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เออิจิ, มูราชิม่า. 2539. *การเมืองจีนสยาม การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ค.ศ. 1924 – 1951* กรุงเทพฯ : กู้ดวิล เพรส.

ภาษาอังกฤษ

Baker, Hugh D R. 1979 *Chinese Family and Kinship*. London and Basingstoke: The Macmillan Press Ltd.

Coughlin, Richard J. 1960 *Double Identity: The Chinese in Modern Thailand*. Hong Kong: Hong Kong University Press.

Amyot, Jacques. 1968 *The Chinese and National Integration in Southeast Asia from VIIIth Congress of Anthropological and Ethnological Science* : Science Council of Japan,

ภาษาญี่ปุ่น

Ayabe, Tsuneo. Nagatsumi, Akira. 1986 *Motto Shiritai Tai*. Tokyo : Kobundo.

